

బ్రహ్మశ్రీ దేవులపల్లి సుబ్బరాయశాస్త్రిగారు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమోనమః.

శ్రీమహేంద్రవిజయము.

బ్రహ్మశ్రీ

దేవులపల్లి సుబ్బరాయశాస్త్రిలవారిచేఁ బ్రణీతము.

ఇ. ది

శ్రీమతోక్తంక, వీరవరము, లోనగు తాలూకాల జమీందారులైన

మహా రాజ రాజ శ్రీ

శ్రీరాజా రావు చెల్లయ్యస్వారావు బహద్దరువారిచే

గౌరవవశంబునఁ బ్రకటితము.

మద్రాసు :

లారెన్సు అఫ్సెలమ్ ప్రింట్ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము.

1907.

All Rights Reserved.

శ్రీరామ.

క వి జీ వి త ము.

ఈ ప్రబంధమును రచించిన వాడే లఘునాతనులును గవిరత్నంబుల కాక
రంటైన దేవులపల్లి వంశమునకు ముక్తామణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ సుబ్బరాయ శాస్త్రిగారు
1853-వ సంవత్సరము జనవరి నెల 21-వ తేదికి సరియగు పరీధావివాహ సంవత్సర
పుష్యశుద్ధ ౧౩ శ్లిగవాసరమున జన్మించిరి. వీరి నివాసము శ్రీ సీతికాపుర సంస్థానము
లో జేరి యారాజధానికి కాఖానగరంబై, కూచిమంచి తిమకపేంద్రునకుం గడపటి
కాపురంబైన రావువారి చంద్రమపాలెము. వీరు వైదిక బ్రాహ్మణులలో జై లింగ్య
శాఖలోనివారు. (తెలుఁగునాటువారు—తెలగాణ్యులు). వీరిని కాండిన్యస్ గౌత్రము. వీరి
తండ్రిగారు వేంకట కృష్ణశాస్త్రి వారు. తల్లిగారు వెంకమాంబ. పోదరులు తమ్మనశాస్త్రి
యను నామాంతరముగల వేంకట కృష్ణశాస్త్రి వారు. ఇప్పటికి వీరి వయసు రమారమి యే
బది మూడు వత్సరంబులు. పండితసారస్వతమున, గవీంద్రులు వైన వీరి సంస్థానములు
క్రీస్తుశకము 1598-వ సంవత్సరమున శ్రీ సీతికాపురరాజ్యసంస్థాపకులయిన శ్రీరావు
తెనుంగు రాయని గారి యాదరణాతిరేకంబున నప్పటి నుండియు నిచ్చట నివసించి
యున్నారు. చిరికాలముగ శ్రీ సీతికాపురరాజ్యసంస్థాన విద్వాంసులై విశేషగౌరవసత్కా
రముల నందుచు నప్పుడప్పుడు తమ ప్రభువుల యనుమతి చొప్పున నితరసంస్థాన
ముల కేగి తదధీశ్వరులవలన విశేష సత్కారముల నందుచు, విజయనగరసంస్థానాధీశ్వ
రులయిన శ్రీవిజయ రామ మహారాజు గారి వలన నగ్రహరిపారితోషకము నంది నటుల
సంశానతారి నగ్రనములోని యీక్రంది పద్యమువలనఁ జెలియ వచ్చుచున్నది.

చం. అతనికెఁ బూసపాటికులఁ జాగ్రణియుం గవితారనజ్ఞుడున్
బ్రతతయశుండు నౌ విజయఁ రామనృపాలవరుండు గౌరవాం
చితమతి రాజధానిచరిఁసీమ నొసంగెను నగ్రనన్యతా
శ్వతఫలసాగఱూ వెలగఁవారి సమాఖ్య మహాగ్రహరమున్.

ఈ యగ్రహరిపారితోషకము నందినవారు రామశాస్త్రిలవారు. వీరు సంస్కృతాం
ధ్రములయందు నిరాఘాట మయినకవితాధాటి గలవారు. వీరి కవితాశైలిచెలియు
టకై నిందు రెండు పద్యముల నుదాహరించుచున్నాఁడను:—

చం. భువి నిర్దియద్భుతం బొకటి • భూరికృపాపరిపూర్ణ పూసపా
టివిజయరామభూరమణ! • తీవిని నీకరవాలధారచే
నవయవహానియుం గుపలయాహితభేదములేక మత్స్యభూ
మివిభుండు సాంగుండై చనియె • మీఁదికి దేవపురాధిగామియై.

మ. మహి నానంద నృపాలు శ్రీవిజయరామస్వామి వా లోకే నూ
ర్మహునేకాఖానుని మస్తకం జని మొనక • రెండయ్యె రెండయ్యె భ
వ్యహరిద్భోటకమండలం బపుడు గంభాకంచుక గ్రంథియుక
రహి రెండయ్యె జనానులాపమునకుక • రప్పేది వేటారినక.

వీరి పంశీయులలో బ్రహ్మనశాస్త్రి యను వాసు శ్రీమహీవతిరాయనిగారిపై
సంస్కృతంబునఁ దారావళి రచించిచి వీతికాపురంబునకు ననతిదూరమున నున్న పగ
ద్దీనుపాలె మనుగ్రామములో మాన్య తేత్రసత్కారము నందినట్లు పంశావతారవర్ణన
ములోని,

కం. “ తారావళి కృతిగాని యా, త్తారమణుం డతని కొనఁగఁచున్యతేత్రం
బారూఢి భక్తి మది జెలు, నారఁ బగద్దీనుపాలె మనుగ్రామమునకొ.”

అనుపద్యములవలనఁ దెలియవచ్చుచున్నది. తత్కవిత్వమునైతి దెలియుటకై తా
రావళిలోని కొన్నిశ్లోకముల నిందు వ్రాయుచున్నాఁడను:—

శ్లో॥ శ్రీయుక్తో శ్వనిభవ్రభ శ్శుభకర స్సత్యవ్రతః కృత్యవి
ద్ధీరో ధర్మివరో వదోదశరథాల్లబ్ధోదయ స్సానుజః
మస్తానాం పరిశిక్షణాయ సుమతి శ్శిష్టావనాయాచ్యుతో
రేజే రాజవిరాజదాస్యకలిత శ్శ్రీరామనామాంకితః. ౧.

శ్లో॥ గుణోత్తర శ్శ్రీరఘురామభద్రో, భద్రాశ్రయోరుద్రశరాసభేత్తా
విత్రాసవద్భ్యస్సవధేమునిభ్యస్తత్రాతనోత్పుత్యయమాశరాణామ్

పైనఁ జేర్కొనఁబడిన రామకావ్యముల వారి మనుమఁడగు రామశాస్త్రి సంస్కృత
మునందు రామచంద్రోదయచంపువు, సాహితీదర్పణ మను నలంకారశాస్త్రము, బా
లభాగవతమునకు వ్యాఖ్యానము, మఱియు ననేక నాటకాదుల రచించి యిప్పటి

“మైనరు” మహారాజుగా రగు శ్రీవేంకట కుమార మహిపతి సూర్యరావు బహదరు వారికిం బ్రపితామహులగు శ్రీవేంకట నీలాద్రిరాయ ప్రభువువారి వలన సాహిత్య చక్రవర్తి యను బిరుదును నందినటుల వంశావతార వర్ణనములోని యీక్రింది పద్యము వలన విశద మగుచున్నది:—

సీ. రచించె నెవ్వఁడుఁ జ్యోతంఘాప్రబం, ధమురామచంద్రోదయమనుదాని
ఘటియించె నెవ్వఁడుఁ కనదలంకారశా, స్త్రము పరసాహితీఁదర్పణంబు
ఁచియించె నెవ్వఁడుఁ బాలభాగివత్సభ, దనరాయపురు కావ్యమునకువ్యాఖ్య
నొనరించె నెవ్వఁడుఁ గునత్తధ్వనిభావ, నవరసంబుఁ బెర్చునాటకముల.

గీ. నాతని నుతింపఁ దమె రాజాధిరాజ, రావు వేంకట నీలాద్రిరాయలబ్ధ
నరసతరసాహితీసారఁ చక్రవర్తి, బిరుదపరికరుఁడలరామవిబుధ వరుఁడు.

ఈ సాహిత్య చక్రవర్తికిం దమ్మని కొమరుండగు కృష్ణశాస్త్రి విశ్వగుణాదర్శ మునకు వాఖ్యానము, తర్కసార మను న్యాయశాస్త్రగ్రంథము, సాహితీసార మను నలంకారశాస్త్రము, రచించి యధీతిబోధాచరణప్రచారణంబులఁ దనకీర్తి నెల్లెడల వల్లడించె ననుటకు వంశావతారవర్ణనములోని యీపద్యము నిదర్శనమైయున్నది:—

సీ. తనదువ్యాఖ్యాక్రియాదక్షత విశ్వగు, ణాదర్శకావ్యసాదవ్యాఖ్య వలుకఁ
దనఘనపాండితీదార్ఢ్యంబు, దర్కసారంబునాఁ దనరు గ్రంథంబు నుడువఁ
దనసరసప్రబంధనిబంధనంబు సా, హితసార మనుమహాకృతియె తెలుసఁ
దనసర్వవిద్యాప్రదానైకతాసత. శిష్యప్రశిష్యగోష్ఠియె వచింప

గీ. నలకె శ్రీరామచంద్రపాదాద్వింద, యుగళసంసవనప్రాప్తఁ నిగమశాస్త్ర
సారసారస్యసరణిప్రశస్తమగుర, మృదువచనపాఠి కృష్ణశాస్త్రిందమాళి.

ఈయన కవనరీతి దెలియ నొక శ్లోకమునిందుఁ జేర్చుచున్నాఁడను:—

శ్లో॥ కాచిల్లతా తరుః కశ్చి, త్వీరికాయాం సదమ్భితం
అపర్ణా సా స తు స్థాణు, ర్దదాతే కాంక్షితం ఫలమ్.

వీరి కూటస్థులు చేసినపుణ్యవిశేషం బేమియు గాని యేత ద్వంశభవు లందఱు ముగ్ధుల గరిష్ఠులై సదవృత్తాదులతో నలరి, రాజోపకంఠంబుల విరాజిల్లుచున్నారు. వీరి వంశీయు లందఱు శ్రీరామపదభక్తులును, సంతర్వాణివర్యులును, శ్రీశీలికాపురా

స్థాన విద్వాంసులు నైయున్నారు. ఈ విషయ మిగ్రంథములోని వాచావతారవర్ణనము నందిటు లభివర్ణింపబడినది:—

ఉ. వేలుపు రాఘవుండు పదివేలపురాణము లన్యనెన్ననీ
యేలిక లన్నరావుకలు లెప్పటివారల కప్ప డొప్పు భు-
పాళి నిజంబుగాఁ దన కటంచును దేవులపల్లివంశభూ-
పాళిదలంచు చుండుఁ దనపాలిటి కీయుభయంబె ప్రాపుగఁ.

వీతద్వంశీయు లందఱుం బ్రబంధనిర్మాతలును, బండితసార్వభౌములు నగుటకు వీర కూటస్థుఁ డొనరించిన తపోవిశేషంబె కారణంబు. ఇట్టిమహనీయగోత్రసంభవుం డగు నిక్కవికుంజరునకు బాల్యంబున వీరిపితామహు లగు సీతారామకృష్ణులవారు వీరి కక్షరాభ్యాస మొనర్చి, యప్పటి సాంప్రదాయానుసారముగ సంస్కృతంబునఁ గాళిదాస త్రయము వఱకుఁ జెప్పిరి. పిమ్మటఁ దృడిగారి యొద్దఁ గావ్యద్వయము, నైషధము మఱియుం గొన్ని చంపువులు, నలంకారశాస్త్రము, బెక్కులు నాటకంబులు, సిద్ధాంతకామునియు, దర్శనప్రకరణములు, నించుక వ్యోతిశ్శాస్త్రగ్రంథపఠనమును గావించిరి. కావ్యపరిచయముగలిగిన నాట నుండియు వీరి బుద్ధి కవితాగోష్ఠియం దభినివేశము నొందుటం జేసి శాస్త్రాంతరములయందుఁ జొర నీయక కవితాగ్రసంబున వీరి నోల లాడించినది. పిమ్మట నాంధ్రప్రబంధావలోకనము వీరి కవితానక్షితి మఱి యంతప్రోత్సాహ మొనరించినది. వీరి పుణ్యవిశేష మేమియో గాని వీరికవిత్వము ప్రప్రథమము నుండియు నాశువునందును బ్రబంధశైలిగనె యలవడినది. వీరు కావ్య పాఠములఁ జింతన చేయుతఱి సెకనాఁడు వీరికి నాంధ్రలక్షణోపదేశకులును, శ్రీగంగాధర రామరాయ మహారాజ పల్లభలాక్షణిక చక్రవర్తిబిరుదాంకితులు నగు కూచిమంచి వేంకట రాయ కవిగారు, తమ ప్రవీతామహుఁ డగుతిమ్మకవిచే రచియింపబడిన రసికజనమ నొభిరామములోని

కం. నదమా పొక్కిలి జాంబూ, నదమా మైగాయ కోకఁ నదమా పదమా
పదమా జడ నడుము వియ, త్పదమా నూగారు గూఢఁ పదమా చెలికిఁ.

అనుపద్యము ప్రసంగవశంబునఁ జదివి యిప్పటివార లీసరణిని మృదుమధుర శైలిం గవిత రచియింప నోవుదురే!!! యన నంతట తత్త్వణంబ యీప్రతిభాశాలి

కం. రసమా తనురుచి జితసా, రసమా వదనంబు వనధారసమాహితసా

రసమా, నమాకచము సా, రసమా నడ నుడువు లమృతరసమా చెలికె.

అని చదువ నాశువున నింతసరసముగాఁ జెప్పిన నీయొప్పిదంబునకు మెప్పు లీయఁ దగు నని కాఁగలిండుకొని దేవులపల్లివారింటఁ బుట్టిన నీ కెట్టి ప్రజ్ఞాపాటవం బలవడుట వింతయే యని సంతసంబునఁ బ్రశంసించి యప్పు డప్పు డెట్టి గోష్ఠీనశం బుల వీరినిఁ గవితాగోష్ఠిం బ్రాధుఁ జేసిరి. అప్పటి నుండియుఁ బాటువునవీరు శ్లోకం బులు రచించుచు చున్నారు. అప్పటివానిలోఁ బ్రధాన మగునది శ్రీరామపంచాశత్రు రామస్తవ మొక్కటియే. ఇది సంస్కృతంబున నేఁబదిశ్లోకములు గలిగి కృష్ణకర్ణామృత మువలె నమృతప్రాయమై యున్నది.

వీరు మొదటి నుండియు గీర్వాణగ్రంథంబులు చదువుచు, గీర్వాణభాషాపరిశ్ర మము చేసిన వారగుటం జేసి, వీరి కవనంబు సంస్కృతపదభూయిష్ఠంబై యున్నయది. వీరి కమరము కాండత్రయము కంఠంబు. విశ్వ నానార్థరత్నమా లాది నిఘంటువులు నవోవిగ్నేయంబులు. వీరు పరిశీలించిన సంస్కృతాంధికావ్యనాటకప్రబంధంబు లనే కంబులు. వీరి నెద్దియేని సెక యువాహరణంబు గోరఁ బుస్తకభాండాగారం బనఁ చును వీరి రసనాంగణంబువలన నుండి వేనవేలు పద్యంబులు, శ్లోకంబులు, ప్రసరించు. వీరి గ్రహణధారణాశక్తి యత్యద్భుతంబు. 1879 - వ సంవత్సరము నవంబరు నెల యందు భరతాభ్యుదయప్రబంధకర్తలును, శతావధాన ఘోషులు, నగు శ్రీవిద్యా వ్రాడ భూషి వేంకటాచార్యులవారు దమ యవధాన నైపుణ్యంబుఁ జూపఁ బీఠికాపురంబు న కేలేంచి, దాన కర్ణులును విద్యాభోజులును నగు శ్రీగంగాధర రామ రాయ మహా గాజు గారి కార్యణ్యపాత్రతం బడసి, వారి కొల్వుకూటంబునఁ దమ యవధాన విశే షంబు ప్రదర్శించిన, రసికావతంసం బగు నారాజచూడామణి తదవధానవైచిత్ర్యం బునకును నసాధారణధారణాసామర్థ్యంబునకు నెంతయు సంతసించి తగుపారితో షికంబుల వారల సంతకంబులఁ గావించియిట్లునిరి:— సభ్యులారా ! మనయాస్థానమున నేతాదృశ విదక్షణు లెవ్వరేని నివ్వటిల్లుదురే ! యని ప్రశంసించినపిమ్మట నాసభాస దులలో సెకరు లేచి దేవా ! దేవరసాంస్థానిక విద్వాంసులగు దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రిల హరిపుత్రులగు సుబ్బరాయశాస్త్రిలవారుఁ దమన శాస్త్రిలవారు, నీయవధానంబునకు సమర్థు లని విన్నవించిరి. ఇటు లాచెప్పినవారి లింతకుఁ దొల్లి యిక్కవీరిదుని మేధా

విశేషంబును, నాకుకవితాకాశలంబును, మాత్రమెఱింగిన వారలె కాని యిష్టుహసీ యుని ధారణాశక్తి గాని యవధాన వైశద్యంబునుగాని కనియు వినియు నెఱింగిన వారలు గారు. తత్త్వణంబ యష్టుహారాజుగారు చంద్రమపాలెమునుండి వీరల రావించి మనప్రబంధకర్త కీగోష్ఠి విశదీకరించిన, నీశతావధాని దానింతకుఁ బూర్వము నెన్నఁ దేనియు నిట్టి శతావధానము నొనరింపని వాడ నయ్య నభినవభోజులైన దేవర సమ త్న విశేషంబున నిందులకు సాహసింపఁ గల నని విన్నవించి యష్టునాఁడు సావధా నంబుగ శతావధానం బొనరించె. “విద్వా నేవ విజానాతి విద్యజ్ఞనపరిశ్రమ” మ్మనునటు లాయాచార్యులవారు నాయవధానంబున విరచింపఁ బడిన పద్యంబు లన్నియు సాకల్యంబుగ నాకర్ణించి యిది యొక సావధానవిరచితం బగు ప్రబంధంబు భాతి రస బంధురంబై యున్నది గాని ఛందోమాత్రప్రధానంబు లైనసాధారణులయవధానం బులవలె నున్నది గాదని విస్తేరించి త్తఁబుతో నారాజహంసోత్తముతోఁ గొనియాడుచు విన్నవించి, దానం దనివి తీరక యాయవధానంబులోని యీక్రిందిపద్యముం గూర్చి యిటు ప్రశంసించిరి:— “ఈపుచ్చకులలో నెుకరిచే

శ్లో॥ ద్రావద్యాః పాండుతనయాః, పతి దేవర భావుకాః
న దేవరో ధర్మరాజ, స్సహదేవో న భావుకః.

అను శ్లోకంబునకు నచ్చతెనుంగున నాంధ్రీకరణం బొనరింప వలయు నని కోరబడినది. ఇట్టి యవధానంబుల నిట్టివి యనుచితంబు లని నాచేఁ దెలుపఁబడినను నది పాటిసేయక పరీధవృత్తితో నిది యడుగఁబడినది. అయిన నిష్టుహాకపీంద్రుచే ననాలోచితంబుగ నెంత సరసముగా నాంధ్రీకరింపఁబడినది. హాహా!!! వీరి కూర్పు నేర్పు:—

చం. జముకొడు కీదుపట్టియాను • జన్నపుటోరెపు తేనికందు దూ

ర్పమనియగాని వెజ్జలకుఁబుట్టినవారునుబావగార్లు తేం

డ్లు మఱుదు లొదు రైదుగురిలోఁ గడుఁ జిన్నతఁ దెన్న బావగాఁ

డు మఱుది గాఁడు పెద్దయతఁడుం దగఁ ద్రోవది కెంచిచూచినకా

ఇట్టి యవధానంబుల శతథావ్యాప్త మైయున్నమనంబుతో నిట్టిభాషాంతరీకరణం బసాధ్యంబు. ఎప్పుడేని నిశ్చలచిత్తంబుతో నిట్టివి రచియింపవలయును. అప్పు

దైన నిట్టి యక్లిష్టపాకంబున రుచియింప రచియించుట యబ్బురంబు గాదే!" యని యాపద్యంబుల నన్నియుఁ దా వ్రాయించికొనియె. అప్పు డమృహారాజు గారు మన యాస్థానంబున కెంత విఖ్యాతి దచ్చిరని కొనియాడుచు విశేషసత్కారంబుల నిమ్మ హామహుని గౌరవించిరి. పదంపడి వీరిచేఁ బలుమాటులు పలుతావుల యందష్టావ ధానంబులు చేయఁబడినవి. 1903-వ సంవత్సరంబున శ్రీయెడ్వర్దుగారి పట్టాభిషేకోత్సవ సమయంబునఁ బీఠికాపురంబునఁ జేయఁబడిన యష్టావధానం బిప్పటికిఁ గడపటిది. ఈయవధానముంగూర్చి శశిలేఖాపత్రికలోఁ బ్రశంసించఁబడినది. దాని నిందుఁ బొందుపఱచు చున్నాఁడను.

“1903 సం॥ ఫిబ్రవరి 24-వ తేది.

శ్రీ పీఠికాపురాష్టావధానాభినందనశ్లోకాః

శ్రీ పీఠికాపురీశురాస్థాన కవీమహర్షివాగ్విభవౌ

శ్రీ సుబ్బరాయశాస్త్రి శ్రీవేంకటకృష్ణశాస్త్రి శౌజయతాం

భోకవిమలావతంసా!

శ్లో॥ అద్రాక్షం పద్యరత్నై రమృతరసఝరీవర్షుకై ర్నర్మదాత్రీం
స్పష్టా మష్టావధానద్రుతతరరచనే ప్యచ్ఛతాకారజుష్టాం
యాస్తాకీం విశ్వహృద్యాం శుభతరకవితా మభ్యవించం చ తస్మా
దానందాశ్చర్యసింధువ్యతిరవివశీకూతచేతస్క భావమ్.

శ్లో॥ ఆశుకవితావి భవతో ర్విలంబవిరచితకవిత్వసద్భవీ
పితనోతి హృది బుధానాం ప్రమోదపారంపరీసుధాపూరమ్.

శ్లో॥ వివిధావధానసమయే ప్యేవంవిధకవనశాలినో ర్భవతోః
యదిదీయేత విలంబ స్తథాకథంస్యా త్కవిత్వసంరంభః.

శ్లో॥ ఈదృక్ప్రతిభాసీమ్నోర్వేమ్నోభూషాప్రదానమతనుతయా
సానుగుణపక్షపాలి న్యాచంద్రారకం సమేధతాం రాజ్ఞీ.

ఇత్యభినందతి శ్రీమదమరచితాత్మకూరు సంస్థానా స్థావవిద్వాక్ ఘంటాశత ప్రబంధరచనాధురంధర శ్రీబాలసరస్వతీ తర్కతీర్థ శ్రీనివాసాచార్యాః.

ఇప్పు డాత్మకూరుసంస్థానంబు నలంకరించి యుండు బాలసరస్వతీత్యాది బిరుదాంకితు లగుశ్రీమాన్ శ్రీనివాసాచార్యులవారు మాపత్రికలో ముద్రింపఁ బడిన యవధానవిషయమును జూచి మిగుల సంతోషించి యీశ్లోకముల వ్రాసి పంపి. విద్వాంసుల పరిశ్రమము విద్వాంసుల వేద్య మనుట వ్యక్తమే కదా. పత్రికాధిపతి”

అన్యుతగసవర్షకంబు లగుమీపద్యంబులఁ జూచి మిగుల సంతసించితి. నాకు కవిత్వమునందు నింత సరసముగాఁ జెప్పటకు నానందరసమగ్నుడనైతిని. ఒ కింత విలంబ మొనఁగిన పిమ్మట మీకవిత యెట్లుండునో. ఇట్టి ప్రతిభాశాలులకు బంగారు పతకము (మెడలో), సాలుజోడును బారితోషిక మొనఁగిన మ-రా-గా-శ్రీ. శ్రీరాజో రావు చెల్లయమ్మరావు బహదరు కోలంక వీరవరము వగయిరా జమిందారిణి వార లాచంద్రార్క మభ్యుదయవరంపగాభివృద్ధుల నలరారుఁ గాత మని పైశ్లోకముల కర్థము. ఈయవధానము వీరన్న దమ్ము లిరువురుం గలసి యే యొనర్చి.

శతావధాన మొనరించిన యామఱునాట నుండియు శ్రీగంగాధర రామ గాయ మహారాజాపారు సర్వదా తమసాన్నిధ్యంబున సముచితసత్కారంబులఁ గౌర వించుచుఁ బ్రతిదినంబును వీరితోఁ గవితాగోష్ఠి వినిోదించుచు వీరి కవితా రుచి యందు విశేష ప్రీతి గలిగి తమతోపాటు వీరికి శాశ్వతకీర్తి సమగూర్పఁ దలచి వరంపరాగ తమై వ్రాయఁబడి తమదుగ్గంబున భద్రంబుగ నున్న ‘ఆఖీఖత్తు’(వంశచారిత్రమును.) సంస్కృతంబునఁ జంపూప్రబంధంబుగ నిక్కిసింద్రులచేతను దెనుంగున వీరిసోదరుల చేతను రచియింపఁజేసిరి. సంస్కృతంబున “రాశ వంశముక్తావళి” యను పేరిట విల సిల్లుతమవంశ చారిత్రమును 1882-వ సంవత్సరము నందుఁ గృతినంది, సాకల్యంబుగ గ్రంథం బంతయుఁ జిత్తగించి, తమపూర్వరాజన్యుల మాన్యచారిత్రాకర్ణనంబులనను, ననల్పకల్పనాశిల్పనంబులు దసరినకవితామాధున్యంబునకును, నానందపరవశులై యిం దులకుం దగిన సత్కారం జేఁ జేయఁగలనే యని నారాజ్యంబ మీ కిచ్చితి నని యీ కవిసార్వభౌముని సింహాసనాసీనుం గావించి, తమయభినవభోజదిరుదాంకము నవ్వ

గంబుగ సెనరించిరి. పిమ్మట నిక్కవితాపట్టభద్రుండు దేవా! యీరాజ్యభారంబు వహింప దేవర భుజాదండంబై సమగ్గంబుగాని నేవహింప నమర్థుండనే యని తక్షణంబు వారి రాజ్యంబు వారికి సమర్పించి “నుకవితాయద్యస్తి రాజ్యేనకే” మ్మను దానికిం దార్కాణ చూపిరి. పిమ్మట శ్రీగంగాధర రామరాయ మహారాజ వ్రతి స్థాపితంబైన పీఠికాపురాంశ్లేయప్రధానపాఠశాలయందుఁ దమ ప్రభువుల యానతిని సంస్కృతోపాధ్యాయపదవి నధిగమించిరి. సానకాలయందు వీరలుండినది మిక్కిలి స్వల్పకాలము. 1890-వ సంవత్సరమునందు మహాకవిమల్లణకృతంబైన శివస్తుతము నాంధ్రీకరించిరి. సంస్కృతంబునంగల శబ్దార్థపదగుంభనం బంతయు గలిగి యా యాంధ్రీకరణం బెంతయు సమంజసముగ నున్నది. అసంవత్సరంబుననే శ్రీగంగాధర రామరాయ మహారాజుగారు దేవతాకవితారీతిం బరీక్షింప స్వర్గరాజ్యసింహాస నాలంకృతులైరి. అప్పు డిక్కవిశిరోమణికెం గల పరితాపమునకు మేరయుండునే! తొల్లి కృష్ణరాయనిగ్రాణమునందు బెద్దనకవీంద్రుండు తనపరితాపనూచకంబుగ రచి యింప న నీ ఎద్దురనచోదనమడకవీంద్రునిల్పిరి..... అనుపద్యమురీతిని రాజ విశ్వాసదీప్తాదీక్షిణలయిన యిక్కవీంద్రశిఖామణులచేఁ దమనిర్వేదద్యోతకంబగు నీ నీసపద్యము విరచింపఁబడియె.

సీ. శతలేఖినీపద్యంసంధాన మరసి, మాయల్లు గటంచు నెఱయ్యమునఁ బలికె
నెలమి వంశావళిఁగృతిగాంచి వంశంబు, చిగిరించె ననుచు హర్షించి పొగడెఁ
బృగులసింహాసనం బెక్కించి రాజ్యంబు, మీదే యటంచు నంర్పిలి నొసంగెఁ
గొమరువిద్యాభ్యాసఁగోష్ఠిఁ జిరంజీవి, మీశిష్యుఁడంచుఁ బేర్చిని వచించెఁ
బ్రథితదేవులపలిసుబ్బుఁరాయరాస్త్రి, యత్తదాసానవిద్వాంసుఁడనుచుఁబలిచె
నట్టిశ్రీరావురామ రాఁయాధినాగు, నాకమున కన్నెదైవ మేమందు నకట.

అందులకె గుందుచు సంస్కృతోపాధ్యాయత్వము విడనాడి కింకర్తవ్యతా నభిజ్ఞులై యుండిరి. వత్తియు నాసమయంబుననే దత్తతరాజుగారికిని శ్రీమైసరు రాజుగారికిని దట్టంబైన యభియోగవివాదములు వీరి కిసుమంతుైన మనస్తత్త్వము గలి గింప వయ్యె. వారియాశ్రమలకు నెంతయుం బరితాపము గలుగఁ బరివ్రతాగ్రగణ్యయు, సాగుజనశరణ్యయు, సుగుణమణిగణావలంబయు నగు శ్రీమంగయాంబ యను శ్రీవారిపట్టంపుదేవేరికెంగల నిర్వేద మంతయనివచింపఁ దరమె. తా మిట్టిదుఃఖసముద్రంబున

నీదులాడుచుండినను గృహాలవాలయైన యాసాధ్యగర్భంబు పరితాపదోధూయ మానమానను లగునీకపింద్రుల కిటుహితోపదేశ మొనరించిరట:- విపశ్చిద్యరేణ్యు లారా! యిట్టి యిక్కట్టులనె కదా ధైర్యం బవలంబించి వలయు నని మిముఁ బోంట్లు పెద్దలు చెప్పదురు. ఈ దిన్ని కుమారుని మన కప్పగించి యస్తుహారాజుగారు నాకలోకాధిపత్యము వహించిరి. మనమీ చిరంజీవినిజూచికొని యాదుఃఖము మఱివలయు నను మొదలుగు ధైర్యోక్తుల వీరల నూరడించిరి. ఆమెను జూచియైన మనము ధైర్యముఁ బూన వలయు నని యెట్టకేలకు ధైర్యవంతులై. పసంపడి యస్తుహారాధ్య యిక్క పింద్రులనుతనివ్వితేషంబుగ నాదించిరి. కటకటా! దైవ మెంత పాపియో గాని యస్తుహారాజు సాన్నిధ్యమున కనిపె. ఆమె చరమావసరంబున మనకపింద్రుల బుత్ర ప్రపాయలుగఁ జూచి పోషింపఁ దమ సోదరికిం జెప్పిరట. నాసమయంబున శ్రీభర్తృ దారకులకుఁ బినతల్లియు, సకలసాధ్యమతల్లియు, నాదార్యకల్పవల్లియు, నగు మహారాజ రాజశ్రీశ్రీరాజారావు చెల్లయమ్మారావు బహదరువారగు కోలంక వీరవరము పగయిరాజమీకదాఁజీవారు సముచిత గౌరవంబులతో పీఠిం గాగవింపకుండిరేనియు, దేవబ్రాహ్మణ భక్తియుక్తులును, స్వామికార్యగురంధరులును, నీతియుగంధరులును, సదాచారసంపన్నులు నగు శ్రీచెలికాని జగన్నాథరాయనింగారు తదభియోగముఖ్యసహాయులుగాఁ జేర్చుకొని, వీరికి ధైర్యోత్సాహములు గలుగఁ జేయకుండిరేనియు, రాజవిశ్వాసప్రథమగణ్యులగు వీరి ధారణాదిశక్తు లేమగునో నేనూహింపఁ జాలను. అట్టి సమయంబున నయ్యభియోగ విజయార్థంబు ప్రజగన్నాథరాయనింగారు చెన్నపురికి పీఠింగూడఁ దోడ్కొని యేగి నవ్వు డచ్చటఁ బ్రకటంబైన పీఠప్రజ్ఞావిశేషాదికము గొంత 1895-వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి 9-వ తేది గల యాంధ్రప్రకాశికయం దిట్లుభివర్ణింపఁబడినది.

“ A Telugu Pundit.”

“మైలాపూలో నిపు డొక కవిగారు విచ్చేసి యున్నారు. వారి పేరు దేవుల వల్లి సుబ్బరాయశాస్త్రిలవారు. వీరి నివాసము గోదావరిజిల్లా పీఠికాపురము. వీరాంధ్ర గీర్వాణములయం దతిమనోహరముగఁ గవితఁ జేయఁ గలరు. అష్టావధానమును జరిపెదరు. వీరు కొన్నిరోజుల క్రిందట ఫిబ్రవరి ౧-వ తేది నుమారు మూడు జాముల నేళకు తిరువలిక్కేటి పార్థసారథిస్వామివారి దేవాలయమునకు వెళ్లగా నపు డకాల

మగుటచే తలుపులు మూయఁబడియుండెను. శౌందఱు వైష్ణవులు వెలుపలి మంటపమునఁ గూర్చుండి యేమో గ్రంథములఁ జూచుచుండిరి. ఇమ్మహాకవి వారలం డగ్గరి ఆయా గర్భమందిరము మూయఁబడియున్నదే! స్వామిదర్శన మెప్పుడు కాఁగల దని పుచ్చజేసిరి. స్థలమాహాత్మ్య మెద్ది యేనియున్నకా వివరము ననిరి. వార లందుల కెడిన యుత్తరమునఁ దనివి చాలక నాకవీశ్వరుండు భగవంతు నుద్దేశించి:—

శ్లో॥ స్వామి! పార్థతురంగ చోదనకళాక్షిప్తక్రియాలజ్జయా
 లీనస్తస్త్వంకిము గర్భమందిరతలే బద్ధాకవాటద్వయం
 అస్తు త్వచ్చరితం జగత్సుపిదితం కో వా న వేత్తి స్వటం
 సాన్మత్తి స్తవ పార్థసారథి విభో భక్తాసురక్షైశ్చిలు॥

అను శ్లోకముం జదివిన నచ్చటి వైష్ణవులు నివ్వఁపాటు జెంది స్వామీ! మీరా గ్యలు, యీశ్లోక మెం గుండినది, తమ రాశువుగ వచించినట్లు దోచెడిని, అట్లేని దీని యర్థము మీముఖతః విన నలతు మనిన దాని న్నార్దు లేటతెనుంగున వివరించిరి, ఎట్లనిన:—ఓ స్వామీ! పార్థసారథి విభో! మున్న పార్థుని గుఱ్ఱములఁ దోలిన నీచకృత్యమునకై లజ్జ మెంది యీ రెండు తలుపులును బిగియ మాసి గర్భమందిరమునఁ దాఁగినారా! ఉండుఁగాక తమచరిత్రము జగద్విదితమే! అది యెవ రెఱుంగరు. ఆ పని తాము పూనినది భక్తులను రంజింపఁ జేయు కోరికే కదా! యని నుడివిరి. పిదప నాదేవాలయమునందుండువారలు వారిని మిగుల గౌరవించి, రథసత్తమి దినమున మంచయుత్సవము జరగఁగలదు. ఆదినమున స్వామి దర్శనమునకు విచ్చేయవలయు నని కోరిరి. ఆ ప్రకారము కవిగారు రథసత్తమిని స్వామిని దర్శించి యీ క్రింది పద్యముల నుడివిరి:—

శా. స్వామీ! నీకరుణాకటాక్ష గరిమకావర్ణింపఁగా శక్యమే!
 యేమో దాఁగితివంచు మేలముగ నిఁన్నేబల్కితిం గావునకా
 నా మీఁదం బొర పూనఁగాఁ దగదు నూనానాప్రపంచావన
 ప్రేమాకల్పకపార్థసారథి హరీశ్రీకృష్ణ రక్షింపుమి.

మ. నొగలందు న్నివసించి పార్థునకు సంతోషంబునం గెల్పు గూ
 ర్పు గతి న్నామది గోరు కార్యమునకుకాఁగూఢంబుగాగం జయం

బగురీతిఁ ఘటియింపు చెన్న పుర వాసా శాసవస్తవ్య భ
వ్యగుణాలంకృతపార్థసారథి ముకుందాభక్త బృందప్రియా.

వీరు మఱియొక సమయమున మైలాపూరులో మిత్రనుండలి నుండఁగా ౩౭ యిండ్లు గల చక్రములు మూఁడు వ్రాసి యందు మువ్వరు కొన్నినియవముల మేరకు నడుగుచు రాఁగా నత్తరములు చెప్పచు నొకశ్లోకము పృచ్ఛకుని యిట్టదేవస్తుతి గలిగిగా నుడివిరి. వ్యస్తాక్షరి నొకటిని వారికిఁ దలియని భాషలోని వగ్గముల పృచ్ఛకు లియ్యఁగా దానిని గ్రమముఁ జెప్పటయే కాక తలక్రిందుగ నొప్పఁ జెప్పిరి. అడిగిన సంఖ్యగల యత్తరమును జెప్పిరి. వాని వివర సేమనినః— ఒక చక్రము దత్తాత్రేయసుతి. ఇందుఁబృచ్ఛకుఁడు ౩౭ యిండ్లగల చక్రమునఁ గోరినయింటి కత్తురముఁ జెప్పచు రాఁగా ౩౭ యిండ్లను నిండిన వెనుకఁ గ్రమముగఁ జదువ నీశ్లోక మేర్పడియెః—

శ్లో॥ సమస్త సన్ధుణాధారం, యోగిసంఘాత శేఖరం
కార్తవీర్యాన్బునగురుం, దత్తాత్రేయమహాంభజే.

మఱియొక చక్రమున నిట్లే యాంజనేయ స్తుతి నిమిడ్చిరి. ఇందుఁబృచ్ఛకులు మహారాజశ్రీ గురుబాడ అప్పారావు పంతులుగారు ని. యే. ఆ దెట్లనినః—

శ్లో॥ సీతాశో కాపహర్తారం వారాశితరణక్షమం
శ్రీరామపాదభక్తంత మాంజనేయంభజాన్యహమ్॥

దీని పే యద్విష్టాక్షరి. ఇక మూడవయది నిద్విష్టాక్షరి. ఇందుకు ౩౭ యిండ్లుగల చక్రమును వ్రాసి యందు బేసి సంఖ్యగల యిండ్ల నెల్లఁ బృచ్ఛకుని యిట్టమువచ్చినట్లు హల్లులను వ్రాసియుంచఁగాఁ గవి యాహల్లుల పయిన యుక్తములయిన యచ్చులను సరి సంఖ్యగల యిండ్ల నేదేని యత్తరముల నిమిడ్చి పృచ్ఛకు నిట్టదేవతను స్తుతి యించుట. దీనికైరచియించిన శ్లోక మెద్దియనినః—

శ్లో॥ కాళీపతే నమో గంగా, జటామాలై సీతా భ తే
చంచత్తేజో యతీష్ఠేయ, రమేటాచితేషు సుందర.

ఇది శంకరస్తుతి. వ్యస్తాక్షరికిచ్చినది యిందుక్రింద నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

శ్లో॥ టోల్ ఫర్ ది బ్రేక్, ది బ్రేక్ దటార్ నో మోర్
ఆల్ సంక్ బిన్ త్ ది వేక్, స్లోన్ బై డేర్ నేటిక్ షోర్

ఇందులోని వ్యస్తాత్మకము నుద్దిష్టాత్మకము నేకకాలముననే జనింపఁబడినవి. అష్టవధానము చేయఁగలవీరి కివి రెండుదేశకాలమునఁ జేయుట గొప్పపనిగాకున్నను నాసమయమున నచట నుండిన నాకు మాత్ర మచ్చెరువుగఁ బోఁచెను. దీని యందలి యక్షరముల వేర్వేర జేటిల కయి వ్రాసి నరుస తప్పించి యపు డపు డొకటిగ నిచ్చినఁ గడపటఁ గ్రమముగ నడిగినఁ గ్రమముగ నొప్పు జెప్పిరి. తల్పరిందుగను జదివిరి. ఇన్నవ యక్షరమేదియన్నం దక్షణము బదు లాసంగిరి. ఇట్టిధీయుఁకులఁ గల్పించు నప్పురమేష్వరుని నేర్పు నేమని కొనియాడుదుము. ఇట్టికవులం దగురీతి సత్త్వ నింపఁ గల ధోజుఁడు, గృష్ణదేవ రాయలు నెందున్న వాఁలో కదా.

కడచినవారమునందుఁ దమ పుత్రికలో మైలాపూరిలో జరిగిన యొకయష్టవధానముం గూర్చి కొంతవ్రాయఁబడి యుండె నాయవధానముఁ జేసినవారి ప్రజ్ఞావిశేషంబుల విశకదీరించినది చాలదని వగచి తద్వృత్తాంతము వివరంబుగ నీక్రిందఁ బొందుపఱచెద. సభజరిగినది గత పిట్రవరిమాసము 19-తేది రాత్రి 9-గంటలు మొదలు 11-గంటలవఱకును; స్థలము శ్రీవిశ్వామయ్యగ్ బి. య్. బి. యెల్ గారి గృహము; సభ్యులు బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తిలలున యశ్వత్థరదీక్షితులవారు, మ-రాశ్రీ-హైకోర్టు వకీళ్లు రామకృష్ణయ్యగ్, వి. సి. దేశికాచారియార్, వి. సి. శేషాచారియార్, పి. యస్ శివస్వామయ్యగ్, యస్, గోపాలస్వామయ్యంగారు, ఆగ్. కుప్పస్వామయ్యగ్, జీవాజీగోపాలగండెకర్, పోలీసుఆఫీస్ మేనేజర్ ఎ. కృష్ణస్వామయ్యగ్, ఎమ్. కృష్ణరావుగారు, ఎమ్. విశ్వనాథయ్యగ్, మొదలగుననేకులు. అవధానిగా లేకకాలమున గమనించినవిషయము లెక్వయినన:- 1 వి. సి. దేశికాచారియారుతోఁ జతురంగము నాడుచుండిరి. 2. ఒకటొకటి సంబంధములేని మూడు శ్లోకములయందుండి ప్రతిశ్లోకమునందు సెుకపాదము తీరున మూడుపాదములు మువ్వరు సదస్యులు చదివిన, నవధానిగారు స్వకపోలకల్పితముగా నొల్లవపాద మొకటి గచియించి, యానాల్లపాదములతో వైన సీశ్లోకమున కన్వయమును నర్థమును జెప్పిరి:-

శ్లో॥ అయం స తే తిష్ఠ తి సంగ మోత్సుకో, వి భావరీ భాతి సదంబుజేన
చుడ్డుద్వయంకుండలపండితానా, మగ్రే సరోదాతుమనామృగాక్షి.

ఇందు మొదటిపాదము కుష్మస్తామయ్యరుగారును, రెండవపాదము శివస్తామయ్యరుగారును, దృతీయపాదము శేషచార్యులవారును, నిచ్చిరి. 3 వ్యస్తాక్షరి. ఇందు శ్రీదేశికాచార్యులవారు “ పశమయియెనప్పడు పదియాదేనికొకళమెయైక్కిలిందానల్లు” అను నటవపద్యమునందలి యక్షరముల వేర్వేరు చీటిలపై లిఖించి వానివరుస దప్పించి యపుడపు డొక్కొక యక్షరము నిచ్చుచు రాగా నవధానాంతమున శాస్త్రులవారు దానిం గ్రమంబుగఁ జదివిరి. 4 నిర్దిష్టాక్షరి. ఇందు శ్రీదేశికాచార్యులవారు రొక్కశ్లోకమున సరిసంఖ్యగల స్థానములయం దుండు నక్కరము లివియై యుండవలయు నని నిర్దేశించి శ్రీరామనుతి వచ్చునటుల మొక్కశ్లోకము రచింపుఁడన్న నవధానిగారీతరున రచించి జదివిరి:—

శ్లో॥ సీ తేష్లోకక నాథావభృశం రామాభిగోశుభ,
ద్వటయూథప్రియోదారశ్రీలస్యచ్ఛభుజాయుథ.

5. ఆశుధార. ఇందు శ్రీవస్తామయ్యరుగారు రక్తస్తామయ్యరుగా నవధానకాలమున నారి కేళతరువు స్వర్ణింపుఁడన్న నవధానిగారిశ్లోకము నుచివిరి:—

శ్లో॥ నారి కేళతరురేష శోభ తే, వారియంత్రపుభునాశితత్పరః
ఆత్మనోగ్రఫలనిర్గత్యయః పూరబిందుపరిపూర్ణచత్వరః ॥

6. అవధానకాలమందవధానిగారి పయి శ్రీశేషచార్యులవారు రపుడపు డొకపుష్పము వైచుచుండ వారు వాని లెక్కించి 143 అని చెప్పి. 7 అట్టికాలమున శ్రీవిశ్వనాథయ్యరుగారు కొన్ని రాగములు శుద్ధముగాను మఱికొన్ని మిశ్రమముగాను బాడిన వానిం గమనించుచుండి యవధానిగా రవధానాంతమున వాని నామములను వరుసయుఁ దెప్పిరి. ధీనిగులగు నీ శాస్త్రులవారాకాలమున జరిగిన విశేషగడిబిడి నెంతయుం జలింపక నీవివిధక్రియలం గావించుటయ గాక, మఱికొందఱున్నచో వారుకోరిన వర్ణనలం బొందుపఱచి యేవృత్తముల నయినం గవిత్వముం తెప్పెద మనిరి కాని, యాకస్తికముగ నారేయిం గూడినయాసభయందు సభ్యులుకొద్దిగ నుండినందువలనను గాలవిశంబన మగునని వెఱచియు నింకొకదినమునఁ బగటిపూట నింకొక గొప్పసభ గూర్పఁదలంచి యప్పటి కాసభంజాలించిరి. ఆశుకవిత్వములును నష్టావధానములయందలి కవిత్వములును రసవంతము లైయుండఁ జాలవు. ఈయవధానిగారి కవిత్వ మటు గాక యెల్లప్పుడు సగసమై మెలగుట మిగుల నాశ్చర్యము. ఇది యాయవధాన వృత్తాంతము. ఇక వీరి

యాశుకవిత్వమునకు రెండు దృష్టాంతములఁ జెప్పెద. పిల్లవరి 24 వ తేది యమావాస్య నాఁ డీయవధానిగారును నేనును, మఱిగొందఱుమిత్రులతో సముద్రస్నాన మపే టించి యుదధితీరంబునఁ బోవు చుంటిమి. అపుడు వయఁబయఁ గ్రమ్ముకొని మ్రో యుచు పచ్చుచుండెడు కెరటముల నీటించి శ్రీశాస్త్రులవా రీశ్లోకముల నుడివరి:—

శ్లో॥ అపారోహమితివ్యర్థంగర్జసిత్వంపయోనిధే
త్వత్తుల్యోవాధికోవానుసంసారోస్తాభిరీక్ష్యతే.

శ్లో॥ గోత్రత్రాణధురీణపావనధునీశ్శిష్టాకృతేబాడబా
ధారత్వన్యహిమానభిజ్ఞమనసాస్యబైమయాగర్హితః
క్షుతవ్యంభవతాసకల్చిషతసుర్యస్వజ్జలే మజ్జతి
ద్రాగున్మజ్జతిసోష్యపంకవిషయస్సంసారతోసారతః.

ఒకరేయి నీయవధానిగారును, మైనజెప్పఁబడిన దీక్షితులవారును, శ్రీశివస్వా మయ్యరుగారి యింట నుండఁగా వారు చను యెదుటనున్న “మూర్తలైటుపేడ్డు”దీప మునువర్ణింపుఁ డన శాస్త్రులవా రీశ్లోకము నాక్షణమే చదివరి:—

శ్లో॥ దీపచంద్రమసోర్ధధ్యేదీపవహిదీప్తిమాన్
విభేతితమసశ్చంద్రస్తమోదీపాద్విభేలియత్.

పేరు శ్రీరామభక్తులు గావున రాతినానిగఁజేయు రఁముని మహిమంబు చేతనం బుల నిట్లుజేయు టగుదే ?

మఱియు నీ కవిగారు తమ భర్తృదారకుని యభియోగవాద విజయ సయమున నిక్కడకు వచ్చియుండి 1896 నం॥ నవంబరు నెల 2-వ తేదిని సాయంకాలమున శ్రీ పార్థసారథిస్వామివారి కోవెల కేగ నపుడును దలుపులు మాయఁబడి యున్నం దున నీ క్రింది వప్యమును నుడివరి:—

ఉ. వచ్చినవేళ నెప్పుడుఁ గవాటము బాటుగ మాటుకొందువో
లచ్చిమండ ! నీకుఁగల లజ్జ తెలుగు నెలుఁగలేక వి
వ్వచ్చునినాటిలోటు దలఁపంబడి తేపకడవ్వయంబు మా
కచ్చుపడంగఁ దెచ్చియిడునంతకుఁ గావలఁపార్థసారథీ!

ఆ మఱునాఁడు పగలు 11 ఘంటలకు స్వప్రభుపక్షంబుగాఁ దవభియోగవాదము
సిర పఱుపఁబడిన తీర్మానముతో జయంబుగలిగె ”

ఇట్లు,

విద్యాభిమాని.

వీరి జ్ఞాపకశక్తిం గూర్చి వీరి యవధానములం దిలకించిన చెన్న పత్తనవాస్తవ్యు
లచే మనఁగఁబడిన యోగ్యతా పత్రికలను, మఱిగొందఱి తగుచునున్నవలచే నీయఁ
బడిన నిర్ణయపత్రికలను నిందు వ్రాసి తదంత హోదంతము విశదీకరించుచున్నాఁడ.

MYLAPORE

8th November, 1896.

Devulapally Subbaraya Sastri Garu, a Pundit attached to the palace of the minor Rajah of Pittapur, gave a performance of Ashtavadhanam before a large audience at Mylapore. His remarkable powers of memory in repeating in their proper order, over fifty letters in Tamil and Hindustani (languages with which he is unacquainted), given out to him at random and at long intervals and his ready versification in Telugu and Sanskrit on specified subjects in spite of numerous restrictions, were greatly admired and every one present was immensely pleased with the whole performance.

(Sd.) P. R. SUNDARA AIYER,
High Court Vakil.

„ T. GEEVAJI,
High Court Vakil.

„ V. C. SESHACHARI,
High Court Vakil.

„ K. KRISTNAMACHARI,
High Court Vakil.

„ R. ANANTAKRISTNA
SASTRI,
Pandit, Adyar Library.

„ A. KRISTNASWAMY
AIYER,
*Manager, Office of the Inspector
General of Police, Madras.*

(Sd.) R. SWAMINADHA

AIYER,

*Ag. Professor of Mathematics
Presidency College, Madras.*

„ S. KUPPUSWAMI
AIYER,
1st Assistant, Revenue Board.

„ V. KRISTNASWAMI
AIYER,
High Court Vakil.

„ V. KALYANARAMA
AIYER,
High Court Vakil.

మైలాపురి

8-తేది నవంబరు 1896.

శ్రీ పీఠికాపురము మైనగురాజుగారి యాస్థానవిద్వాంసు లగు దేవులప సుబ్బరాయశాస్త్రిలవారిచే మైలాపురంబున సెక గొప్పసభయం దస్తావధానము జరిపబడినది. వీరికిఁ దెలియని హిందూస్థాని ద్రావిడభాషలలో వరుస క్రమమున దప్పించి మిక్కిలి వ్యవధికాలములయందు నీయఁబడిన యేఁబదియత్తరములకు నధికముగ పద్యమును యుక్తక్రమమున మరల నప్పగింపఁగలిగిన వీరి ప్రసిద్ధికర మగుజ్ఞాపకశ యు, నెన్నియభ్యంతరములు గలుగఁజేసినను గోరిన విషయములలోఁ దెనుగునను స స్ఫుతమునందును నాకుకివిత్వముఁ జెప్పునేర్పును, మిక్కిలియు నాశ్చర్యమును గలిగించినవి. సభాసదు లందఱు వీర యానందిన యవధానమునకు మిగుల నానందము నొందిరి.

పి. ఆర్. సుందరియ్యరు,
హైకోర్టు వకీలు.

టి. జీవాజి,
హైకోర్టు వకీలు.

వి. సి. శేషాచారి,
హైకోర్టు వకీలు,

కె. కృష్ణమాచారి,
హైకోర్టు వకీలు.

ఆర్. అనంతకృష్ణశాస్త్రి,
అడియారు ప్రైవరీపండితుఁడు.

పి. కృష్ణస్వామి అయ్యర్,
ఇనస్పెక్టరు జనరల్ ఆఫీసు మానేజరు

ఆర్. స్వామినాథ అయ్యర్.
ఆఫీసు ప్రాఫెసరు.

యస్. కుప్పస్వామి అయ్యర్,
సప్టు అసిస్టెంటు రివిన్యూబోర్డు.

పి. కృష్ణస్వామి అయ్యర్,
హైకోర్టు వకీలు.

పి. కల్యాణరామయ్యర్,
హైకోర్టు వకీలు.

మఱియు నీ నెల 8-వ తేదీని జరిగిన యీ యవధాన సమయమున మ-రా-రా-ప్ర వి. కృష్ణస్వామి అయ్యరుగా రీకవిగారి కొక సమస్యనొసఁగిరది యెద్దియనినః—

“ శో. చంద్రజ్యోత్స్నా స్ఫురతిగగనే పశ్యనీలోత్పలశ్రీః .”

ఇందునకుం గవిగా రయిదు నిమిషములలో నిట్లు రూపకాతిశ యోక్త్యలంకారముగా విన్నూర్కి జేసిరి:—

శ్లో. జీమూతాభిర్వహతి మహతీస్తార కాశ్చంచరీకా
శ్వాపేయాగ్రే దగతి వలనోల్లాస లీలామిదానీం
చిత్రంమందక్రమ సుపసరత్యద్రి శృంగాగ్రతోసా
చంద్రజ్యోతాస్సస్ఫుర తిగగనే పశ్యనీలోత్పలశ్రీః.

Devulapalli Subbaraya Sastri and Venkatakrishna Sastri have very kindly shown Mrs. Andrew and myself some wonderful feats of memory which have greatly pleased us. We have never seen any thing so good before.

PITTAPUR, }
16-12-03.

(Sd.) J. ANDREW,
(Member Board of Revenue).

దేవులపల్లి సుబ్బరాయశాస్త్రిగారును నీ వెంకట కృష్ణశాస్త్రిగారును విశేష దయతో మాదొరసానిగారికిని నాకును జ్ఞాపకశక్తిని నవంబరుచెడు నదృత విశోదములను జూపిరి. ఇందువల్ల మేము విశేషానందము నొందితిమి. ఇంతభాగుగ నున్నదానిని మే మెన్నడును గని యుండలేదు.

పితాపురం, }
16-12-1903.

జే. ఆన్డు

(రివిన్యూ బోర్డు మెంబరు),

Pandits D. Subbaraya Sastry and D. V. Krishna Sastry gave an excellent performance in Indian Mnemonics at Pittapur on the 13th Instant. I was very much pleased with the wonderful feats of memory performed by the highly talented brothers.

PITTAPUR, }
14-4-1904.

(Sd.) L. C. WILLIAMS,
Inspector of Schools,
Northern Circle.

పండితులగు దేవులపల్లి సుబ్బారాయశాస్త్రి గారును నీ వేంకటక్రిష్ణ శాస్త్రి గారును బితాపురమందు నీ నెల పదమూడవ తేదిన జ్ఞాపకశక్తిని దెలిపెడి యద్భుతమైనహిందూదేశసాంప్రదాయపు వినోదమును జూపించిరి. ఇట్టి యతిశయ మైనప్రతిభగల యీ యన్నదమ్ములచేత కనబడుపబడిన వై వినోదములకు నేను మిగుల నానందించితిని.

యల్. సి. విలియంస్,

పితాపురం
14-4-1940. }

ఇన్ స్పెక్టరు ఆఫ్ స్కూల్స్,
నార్తరక్ స్కూల్.

శ్రీమైనరు రాజావారి యభియోగవిజయవార్త నాకర్ణించి యమితానంద రసమగ్నులై యత్యుత్సాహముగల తగ్విజయోత్సవ వాసరంబులనిక్కవిగా రిమ్మ పేండ్రి విజయ ప్రబంధము విరచింప నారంభించి ముగియించిరి. పిమ్మట 1903 సంవత్సరమున శ్రీరాజా చెల్లయమ్మరావుబహదరు జమీన్దారినీ వారచే బ్రతిస్థాపితమైన పితాపురము హైస్కూలులో మరల వీరు సంస్కృతోపాధ్యాయత్వమునొందిరి. ప్రస్తుతము వీర లాబాల్య కవితాప్రసంగ వీలాభిలాషులును, సకలనుగుణగణవిరాజమానులును, నిరసప్రవర్ధమానులును, శ్రీమద్రావువంశపయఃపారావార రాకాసుభాకరులును, శ్రీగంగాగర రామారాయ మహారాజతనూభివులును, దత్తపట్టమహీశ్వరమంగయాంబికాగర్భశుక్తిముక్తామణులును, బాల్యవసానపరిబద్ధహూణభాషాప్రథమపరితౌసాఫలులును, సకల హూణాప్రభుజనానిష్టాసునీయచారితులు నగు శ్రీమ ద్రావు వేంకట కుమార మహిపతి నూర్యరాయప్రభువరేణ్యులకు నుపాధ్యాయులుగ నున్నారు. మొన్నటి విజయదశమినాడు జరిగింపబడిన దర్బారు మహోత్సవమునందు “రంమరాయవిలాస” మను మఱియొక ప్రబంధమును విరచించి శ్రీమైనరు మహారాజుగారికిం గృతి సేసంగిరి. అప్పు డిక్కపీండ్రుల యెడలఁ గనపఱుపబడిన గౌరవసత్కారంబులు తమ తండ్రిగారిచే జరిగింపబడినగౌరవంబులతోఁ దుల్యంబు లనుటకంటే నిప్పటి సమయములో నిది యెక్కు డనియే చెప్పవచ్చును. ఈరాజశిఖామణులు నిట్టికపీండ్రులచే నేఁటేటఁ బ్రబంధంబులఁ గృతులఁగైకొనుచుఁ దాముం బ్రబంధకర్తలై భోజరాజ కృష్ణదేవరాయలవలె నిజకీర్తిసైలైడలఁజల్లి యితోధికరాజ్యసమృద్ధితోఁ జిరకాలము ప్రజారంజనముఁ జేయుచుఁ బరిపాలింప గక్షింపఁబరమేశ్వరుని బ్రార్థించుచున్నాడను.

ఇక్క-వీంద్రునిచే రచియింపబడిన గ్రంథములు.

౧. శ్రీరామచంద్రాశత్తు. సంస్కృతము. శ్రీరామస్తవము. 1875 సంవత్సరమున రచియింపబడినది. అముద్రితము.
౨. మందేశ్వరశతకము, తెనుఁగు. నీతిప్రధానము. 1879. అముద్రితము.
౩. శ్రీరామచంద్రముక్తావళి. స్వప్రభువంశచారిత్రమును దెలుపు సంస్కృతగ్రంథము. ఇది ౧౦ సరములు గలిగి విచిత్రగాథలు గలిగి నవరసాకరమై చదువరులఁడెం దంబులను విందు గల్గించుచున్నది. అముద్రితము.
౪. మల్లాదిస్తవము. ఆంధ్రీకరణము. 1882, ముద్రితము.
౫. కుమారశతకము. రాజనీతి దెల్పునది. ఆంధ్రీకరణము. ముద్రితము.
౬. కుమారశతకమునకు వ్యాఖ్యానము.
౭. మహేంద్రవిజయము. ప్రబంధము. ఆంధ్రము. ముద్రితము.
౮. రామరాయవిలాసము. అముద్రితము.

పై గ్రంథములలో కొన్నిటి నుండి కొన్నిశ్లోకంబులను గొన్నిపద్యంబులను నిందుదాహరించుచున్నాఁడను.

శ్రీరామచంద్రాశత్.

శ్లో॥ వదనే మృదుమందహాసలీలం వచనే సత్యకథాప్రసంగలోలం
నయనే సదయారసం పుమాంసంచరణే చేతనితా శ్చచూర్ణ మీడే.

శ్లో॥ సహిత స్సహజవృత్తి స్త్రిభిర్భగ్యస్సహితవైరపిహారకేళిభుర్యః
సమయాసరయూతటంపిసీలస్సమయాస్వప్నగతోవ్యలోకిబాలః

మందేశ్వర శతకము.

కా. రాజు లోబ్ధజులువంటివా రొదవ నాఁరా కాళిదాసోపమ
శ్రీజాగ్రత్కవిరాజులుం గల రిలకఁ శ్రీరామచంద్రోపముల్
త్వాజాను ల్లలరేని వాయుజనిభుఁ ట్టాసు ల్లలా రేల యీ
యోజల్ పిండి కొలంది నిప్పటియుఁగా నూహింప మందేశ్వర.

మ. వినయంచే సుగుణం బగుం బరులకుం • బ్రేమంబు పుట్టించి లా
లనముం జెందును మెప్పు చేచ్చి బహుధా•లాభంబునుం బొందు భ
క్తిని సంధించి సమర్పణం గొనును బ్రీ•తి న్నింది మేలంద నొ
పు నటు ల్లాన జగానఁ దాదృశగుణం•బుం గాన మందేశ్వరా.

శ్రీరాఘవంశముక్తావళి.

శ్లో॥ జ్ఞాతార స్మృతార స్సోతారః కాంక్షితార్థనాతారః
నేతార స్సంతి యది ఖ్యాతా రచయింతి సత్కృతీకవయః.

శ్లో॥ దూతా స్తే దదృశుః కిలాత్తపిసయా మాపాండుగండద్వయాం
సాధ్వీం గర్భభరాలసాం నృపకులస్త్రీలక్షణైర్లక్షితాం
చింతావిక్లబమానసా మనోతరప్రేక్ష్యామపీదృక్తయా
సందృష్టా మిశ మైథిలీం భగవతః ప్రాచేతస స్యాశ్రమే.

మల్లాణ స్తవము.

శ్లో॥ కాంతాకచప్రయచపుష్పసుగంధిగంధ,
లుబ్ధభ్రష్టద్రుమరకర్బురకంధరాయ
గంధర్వయక్షసురసిద్ధకిరీటకోటి, సం
ఘట్టఘృష్టచరణాయ నమ శ్శివాయ

ఉ. శ్రీకరకామినీకచపరీతసుమప్రచయోరుసారభ
స్వీకరణద్రువద్రుమరవిభ్రమకర్బురకంతికాంతికె
నాకనదు త్తమాంగమకుటాగ్రవిఘట్టనఘట్టిలాంఘ్రీపీ
ఠికమనీయమూర్తికి ఘంటింఁచెద వందన మిందుమాళికె.

శ్లో॥ అన్యేరవిందమకరందహృతాళిబృంద,
మందారకుందదళదామభి రిందుమాళే
పూజాం విధాయ భవతో విలసంతి దేవ
దేవేంద్రమందిరవరై స్సహ సుందరీభిః.

ఉ. కొండ అమందభక్తిఁ దమఃకుం దులకెంప మరందబిందుని
వ్యందమిలిందబృందహరిఁచందనకుందనవారవిందకో
టిం దగ నీదుపూజల ఘంటించి పురందరమందిరంబులం
దుందురు సుందరీకలనఁ మొందుచు నందుల నిందు శేఖరా.

కుమారశతకము.

శ్లో॥ మంత్రకాలంబినా సర్వ, జనసేవ్యస్థలే వస
యతః కుమార త్వాంద్రప్టు, మాయాం త్యధ్ధార్థినో జనాః,

గీ. మంతన మొనర్చునప్పుడుఁమాని యితర, వేళలం దెల్ల జనులు సేవించువోటఁ
గాలు వొనర్చుచుకర్ణములోఁదెలిపికొనఁగ, జనము నినుఁజూడ వచ్చుఁగావునఁగుమార.

శ్లో॥ మా మానం భజ మాలస్యం మా లక్ష్యం మా ప్రభావితాం
త్వం కుమారాగతాః పశ్యన్తూర్వాభాషీ ప్రియంవద.

కం. మానం బూనకు మలసతఁ, బూనకు శ్రల్లదనము లాడఁ, బూన కలక్ష్యం
బూనకు ప్రజ రాఁగని హిత, మానట్టుల మున్నె పలుకుఁచుయ్య కుమారా.

రామరాయవిలాసము.

సీ. నునుఁగుట్టుపట్టుమిత్తని మెత్తకోకిరి, జగజంపుపల్లంపుఁజిగిబిగింపు
టంగువారుజగాడిటంపుజల్తారుము, ప్పిరిచుట్టుఘామదాఁపెన్వొరంగు
పొన్నెఱుంగులరికాఁబులుబలుతోరంపు, హేమన్నుల మెడపట్టెఁముడుటుచౌల
మొగముట్టుసాంపుబెంపులకంపుకల్లెంబు, చొక్కంపుఁజిక్కనిఁసోఁగవాగె
చుఱుకునిడువాలుతరటుకుఁచ్చులబెడంగు, పీలిగఱులతురాయరఁబ్బీమామాయి
దగినముస్తాబానర్చివఁస్తాదులిరువు, రచ్చటికిఁదెచ్చిరేలికఁయాజ్ఞవడసి.

ఉ. తమ్ములనెమ్మిగ్రమ్మ దవుఁదవ్వలఁగన్గొనిసన్న చేసివా
ర్వమ్ములఁ గూర్చఁ బంచితిరెఁవచ్చిరె సాదులుస్వారి కేగ నె
య్యమ్మన మమ్ము రమ్మనుటఁకా యటువచ్చితి రంచ నుండ మో
దమ్మునఁ జిన్నిమన్నలనుఁదండకు రండని యవ్వ నవ్వుచుకె.

కం. ఏమిర చిన్నికుమారా ! యీమువ్వరు నేగడలచిరే స్వాతికి నీ
కేమైనఁ జలువ లేదే! నీమాటయెంతలవచ్చెఁ రెనెయ్యపుటన్నవ్.

మాధవస్వామిరథవర్ణనము.

సీ. సారశేమిస్ఫురఁచుక్రమట్క్యముతంబు, విలిఖితదంపతిఁవిలసనంబు
సఫలరంభాస్తంభఁసంభాసమానంబు, నగ్రలసజ్జాతుఁమౌశ్వయుగము
నైకసంఖ్యాకఘంఁటావళీసహితంబు, బహుళదర్పణదీప్ఘాజనంబు
నభంకషసుదర్శుఁనాంచితకలశంబు, కీలితపక్షిరాఁఁజ్మితనంబు.

గీ. నగుదుఁ దనరారు రావువంశాంబురాశి, పూర్ణిహిమధామనీలాద్రిఁభూపతనయ
సూర్యరామేంద్రుఁ డాదరఁస్ఫూర్తి నిడిన, సుందరం బగుమాధవఁసన్మందనంబు.

వద్వవర్ణనము.

మహా. కమలం బేపారు ధాత్రిం గలితపరిమళాఁత్రాంతది జ్ఞండలంబై
విమలాంభఃపూర్ణవాసీఁవిపులతరసరోఁ బృందసందీపితంబై
కమలాకాంతానివాసఁక్రమఘనపదమైఁ కంజపత్రాక్షనాభీ
రమణీయంబైవిధాతృప్రసవనదనమైఁ రాజితంబైనరీతిఁ

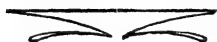
శ్రీ రాజావారుసర్పపురంబుననిర్మించినగోపురాదికములవర్ణనము.

సీ. కట్టించె నెవ్వోడుఁఘనచిత్రములతోడ, గోపురంబునుదాఁకుఁగోపురంబు
నిర్మించె నెవ్వోడుఁనిర్మలదకముక్తి, వాపికాసవిధసోఁపానసరణి
స్థాపించె నెవ్వోడుఁసన్నక్తివఱలంగ, వరవరమునిలోకఁగురువరేఽబ్బ
నియమించె నెవ్వోడుఁనిత్యోత్సవంబులు, భావనారాయణఁస్వామివారి

గీ. కవని శ్రీసర్పవరపురమందుభక్తి, నతఁడు రాజన్యమాత్రుడేమతిఁ దలంప
రాజదీహానరేఖిఁప్రభృతిబిరుద, కాలి శ్రీరామరాయభూఁపాళిమాళి

మాధవస్వామి రథ వర్ణనము, వద్వవర్ణనము. శ్రీ లేటురాజావారు సర్ప
పురంబున నిర్మించిన గోపురాదికముల వర్ణనము గల పద్యంబులు గవిగారి శతా
ధానములోనివి.

వీరిగ్రంథంబు లన్నియు మొదటినుండి తుదవఱకు సెకరీతిగ నుండిరసపుష్టితో నలరారుచున్నవి. మఱియు నా శుభ్రబంధవైలులం దెలుపు చంపకమాలయు, పుష్ప బాణవిలాసమున కాంధ్రీకరణమును, సత్యశతకమును, శృంగారసారమును భాణమును మొదలగు పెక్కు గ్రంథములు చిన్నచిన్నవిగా రచియింపఁ బడినవి గలవవియు స్వప్రభు శిఖామణి పట్టాభిషిక్తులయిన వెను వెంటనే తదాజ్ఞావశంబున ముద్రితంబులై ప్రకటితంబులగుచుండ నిష్కహంకరీశ్వరులు విద్యాభోజు లగుశ్రీనూర్యరాయ మహారాజుగారి కీర్తి వ్యాపింపఁజేయుచు, నిఁకయు ననేకప్రబంధంబులు రచించి మనయాంధ్రమండలికివిఖ్యాతిఁజెచ్చి, యనామయం బైనదిరాయపుతో నభివృద్ధి సొందఁబరమేశ్వరుఁ బ్రార్థించుచున్నాఁడను.

శ్రీ మ హేం ద్ర వి జ య ము.

ప్రీతిక.

“చతురకవిత్వ తత్త్వపటుఃసంపద యొక్కరిసాముగాదు భా ।
రతిదయ సౌధవార్ధి, కవి • రాజుల మానసముల్ ఘటంబు లా ।
యతముకొలంది లభమగు • నయ్యమ్మతంబు—”

అని కనుపర్తి యబ్బయామాత్యుఁడు చెప్పినట్లు కవితాప్రావీణ్య మొక్కదేశమువారి దని కాని యొక్కకాలమువారి దని కాని చెప్ప వలను పడదు. భారతీకృపాసముద్రముయొక్క లోఁ తెఱింగినవారును, దరిచూచినవారును, లేకున్న నెవ్వ రెప్పట్టున మఱించినను బ్రయత్నానురూప మగులభి సమకూరును. అట్లగుటం జేసి ప్రబంధము లన్నియు నేకఫక్కికము లై యుండు నని కాని సర్వవిధములఁ బ్రాచీనగ్రంథములే మార్గప్రదర్శకము లని కాని తలంచుట యుక్తియుక్తము కాదు. ఇంతియకాక లోకానుభవము ననుసరించి జ్ఞాన మధికమగు చుండుటయు, జ్ఞాన మభివృద్ధి యైనకొలఁది మనుష్యుల యభిప్రాయములు మాటుచుండుటయు, నేకాలమున రచింపఁబడినగ్రంథముల యుదాకాలమువారి మనఃప్రచారములు ప్రతిబింబితము లై యుండుటయు, నెల్లరకుం దెల్ల మైనవిషయములే. అయిన నాంధ్రకవితాపితామహుని కాలము మొదలు నేఁటివఱకు రచింపఁబడి యుండు ప్రబంధములలో నొకటి రెండు తక్కఁ దక్కిన వన్నియు నొక్కతీరుననే యున్న వసు సంగతి సుప్రసిద్ధమే కదా! కథాసంవిధానమునఁగాని, వర్ణనాంశములఁగాని విస్తార భేదములేదు. ఇట్టిస్థితికిఁ గారణమారసి చూచిన స్పష్టము కాక పోదు. పుర, సింధు, నగాద్యస్తాదశవర్ణన లావశ్యకము లనుటయే కాక,

వానిపద్ధతులఁ గూడఁ దెల్పి, మనలాక్షణికు లేర్పఱచిన నియమము వలనఁ బ్రబంధరచనకుఁ దొడఁగినవారందఱు, కథాసందర్భానుగుణము లగువర్ణనలఁ జేయుటకు బహులుగా నాయావర్ణనల నిముడ్చుటకుఁ దగినకథాసందర్భములకై వెదకికొనుచు, గతానుగతముగా గ్రంథములు వ్రాయుచుండిరి. ఇదియే వైలక్షణ్యాభావమునకు ముఖ్యకారణము. దీనితో నాఁగిన బాగుగనే యుండును గాని నియమశృంఖలలచేఁ గట్టువడి, బుద్ధికి స్వచ్ఛందప్రచార మొసంగక, నూతనమార్గములపొంతఁ బోక, కాలక్రమమునఁ దమకుఁగల కల్పనశక్తిఁ గూడఁ బోఁగొట్టుకొనిరి. ఏకవిషయమై యనేకులు వ్రాయు నప్పుడు హృదయంగమము లగుకల్పన లక్షయముగాఁ దోఁచుట యసంభవ మగుటం జేసి, కొంతకాలమైన పిదప శబ్దాడంబరమునఁ దమ తమ యుత్కృష్టత స్థాపింపఁ జూచిరి. క్రమముగాఁబాండిత్యప్రకర్షమే కవననైపుణియను భ్రాంతికి లోనైనవారై, యర్థగౌరవము, భావవివరణము, రసస్ఫూర్తి మున్నగు చిన్నెల మన్నింపకపోయిరి. కొందఱు రచనాధమశ్శృతిఁ జూపఁ బ్రయత్నించి యున్నను, వారికల్పనలు, ప్రాచీనగ్రంథములలోని వానివలెఁ గాక, స్వభావవిరుద్ధము లై, విపరీతము లై, వర్ణితాంశములను సహజాకృతులతోఁ జమవువారిమనశ్చేతుస్సులకుఁ బ్రదర్శింపలే కున్నవి. సర్వదా గగనమార్గముననే సంచరించుచు, విసివినచో వృక్షశిఖరమున విశ్రమించుచు, సాధారణముగా నేల్లపైఁ గాలు మోపనిహింపంగంబు భంగి, నీకవుల రచనాసామర్థ్య ముత్పేక్షాంతరిక్షమునండును, భూపసభాగ్రమునంచును గవనగుటయే తప్ప, సృష్టివైచిత్ర్యవర్ణనల కెన్నఁడోకాని దిగకున్నయది. భూభరణశక్తిచే గర్వించియుండుపర్వతంబులు, సున్నతగోత్రోద్భవంబు లయ్యును జనసామాన్యమునకు జీవనాధారము లై యెల్ల ర సుల్లసితాం

తరంగులఁ జేయుతరంగిణులును, ఫలసమృద్ధి గనియు నమ్రత మఱి
వనితరువులును గూడ వర్ణనీయములేకదా! తృణీకృతదేవేంద్రులగు
రాజచంద్రులగాథలవలెనే, సుగుణగణసమృద్ధులగుసామాన్యులకథలు
కూడఁ బ్రబంధరూపమున రచింపఁదగినవియేకదా! కష్టసుఖములును,
దారిద్ర్యైశ్వర్యములును, దివారాత్రములఁ బోలె జంటలుగా నుంటం
జేసి, ప్రకృతియొక్క ద్వైరూప్యమును గావ్యముఖమున విశేషకరిం
చుచు, భగవత్సంకల్పముల నెల్లరకుం దెల్లముగా వెల్లడి చేయుచు,
నింద్రదియగోచరము లయ్య మనస్సున కగ్రాహ్యము లగువిషయముల
యొక్క గూఢార్థము నుపదేశ మొనర్చుచేసికుండై, రహస్యములతో
నిండి యుండు నీవిశ్వమునకు వ్యాఖ్యాత యై యుండుటయే కవియొక్క
ప్రధానధర్మము. అట్లుగుటం జేసి కవులు కావ్యార్హవిషయములకై
వెదకికొనవలసినపని లేదు. జగత్తంతయు వారిదే. నాయీకానా
యకు లెల్లప్పుడు సుత్రైష్ట (స్త్రీ) పురుషులుగా నుండ నక్కఱయే లేదు.
అచేతనములని మన మలక్ష్యము చేయు పదార్థములే వారికి భగవన్మ
హిమానువర్ణనానుకూలవిషయములుగాఁ దోచును. నిర్దర్శకము లని
మనము తృణీకరించువస్తువులమూలముననే వారు సృష్టిమర్మముల
పిప్పి చెప్పఁ గలరు. అట్లు లని మనము తీరసాగర భావముతోఁ
జూచువారి చరిత్రములే వారికి నీతిబోధకములుగాఁ గన్పట్టును. దాని
వలననే కదా.

“విద్యలకు నెల్ల నుత్తమఃవిద్య కవిత, దానిఁ దెలియుటవిశ్వమంతయునుగనుట!”

యని యప్పకవి చెప్పి యున్నాఁడు! సంపద్యాంతరమున నుడు
వఁబడిన దైనను

“రవి గాననిహోఁ గవి గాంచునే కదా”

యను వాక్యమునకుఁ గూడ నిదియే నిజ మైనయర్థ మని తోఁచెడిని. వేయేల ? ఇంద్రియగోచర మగుప్రపంచగ్రంథ భాగమునకు వ్యాఖ్యానప్రాయ మై యుండు నదియే కాక, లుప్తభాగములఁగూడఁ గథారూపమునఁ బూరించు నదియే కావ్యము. తత్కర్తయే కవి. కేవల “పూర్వకవీశ్వరవాత్ప్రయోగదత్తుఁడు” విద్వదధ్యక్షుఁడు కావచ్చుం గాని కవిహర్యక్షుఁడు కానేరఁడు.

కావ్యస్వభావ మిట్టి దగుటం జేసి, విమర్శన మొనర్చునపుడు మన మానుసరింప వలసినప్రమాణ మెట్టిదో విచారింప వలసి యున్నది. ఛందోబద్ధమై, వ్యాకరణదోషరహితమై, యలంకారసహితమై, సలక్షణప్రయోగప్రసిద్ధ మైనంతమాత్రమునఁ గావ్యమున కుత్కృష్టత రానేరదు. అట్టి కృతి తత్కర్తకుంగల సలక్షణపద్యనిర్మాణశక్తి సూచించును గాని, యనవద్యకవితావైశారద్యము వెల్లడి సేయ నేరదు. వ్యాకరణము పదప్రయోగపద్ధతిని, ఛందోనిబంధనలు పద్యరచనాక్రమమును, డెల్పునుగాని కఠిన్వప్రసక్తి వాని కణుమాత్రమును లేదు. కావ్యమునకు భావమే ప్రధానము. భావవివరణము సముచితపదగుంఠనముచే నొనర్పబడినచోఁ గావ్యము సర్వజనసమాదరణీయ మై యుండును గాని శబ్దచిత్రములు లేనంతమాత్రమున నది నిరాకరణీయము కాదు. మఱ్ఱుల మఱుంగున రంగులహారంగు మఱుంగలింప నింగిపై నిగ నిగలాడు నగవైరి కార్ముకము చూపఱకన్నుల కింపుసొంపు సంపాదించుటయే తక్కు, వేఁడిమి వెలుంగులఁ గలుగఁ జేయనేరనితీరునఁ గేవల శబ్దవైచిత్రీ కావ్యమునకు గౌరవ మొడఁగూర్చు నేరదు. అలంకారములు సహజసౌందర్యము నభివృద్ధి యొనర్చుం గాని లేనిచోట దానిని సృష్టించలేవు. కాఁబట్టి యేదైన నొక గ్రంథమును విమర్శించు నపుడు దానిలో

భావవిజృంభణము, కల్పనాచమత్కృతి, వర్ణనావైదగ్ధ్యము, లోకానుభవజ్ఞానము, రసోచితశైలియును గలవా లేవా యని చూడ వలయుఁగాని, భాషాప్రావీణ్యము, ప్రయోగనైపుణ్యము నంతఁగాఁ బరిగణింప నక్కఱ లేదు. ఇఁకఁ బ్రస్తుతగ్రంథ మెట్టిదో పరిశీలింతము.

ఏతద్గ్రంథకర్త పీఠికాపురసంస్థానాస్థానకవీశ్వరులు. ఆంధ్రగీర్వాణములయం దసమానపాండిత్యము గల వారు. ఇది వఱ కనేకగ్రంథములను శతకములను వ్రాసి వాసి కెక్కి యున్నవారు. ప్రబంధరచనయం దిదియే వీరికిఁ బ్రథమప్రయత్న మై యున్నను, సర్వవిధముల మనభాషలోని యుత్కృష్టకావ్యములతోఁ దులఁదూఁగఁ దగి యున్నది. పూర్వులనాఁట నుండియు వీరిది పండితవంశ మై యుండుటం జేసి, యనర్గళకవితాధోరణి వీరి కెలజవ్వనమున నె యలవడి యుంటయే కాక, సుప్రసిద్ధుం డగుకూచిమంజితిమ్మకవిజన్మస్థలమున కనతికూరమున నెవీరు బాల్యము నంతయుఁ గడపి యుంటవలన నాతనివలెఁ బ్రసిద్ధిపడయ వలెనని చిన్నతనమున నె మనమున ఘన మగుతలఁపు నెలకొని యుండ నోవు. ఆకాలమునఁ గూడఁ దమయప్రతిమానప్రజ్ఞచే రసజ్ఞులయుల్లంబుల నుల్లాసకల్లోలిని వెల్లి విరియఁ జేయుచున్న మాడభూషి వేంకటాచార్యాదికవివర్యులకీర్తి, యప్పటి కప్పుడే వీరి మనమున నంకురించి తీగసాఁగుచున్నగ్రంథరచనాభిలాషను బోషింప, వీరి నెంతయుఁ బురికొల్పి యుండ వచ్చును. మఱియు యావనారంభమున నె రాజాస్థానమునకుఁ బ్రవేశము గని యుంటం జేసి యచ్చట మానవస్వభావవ్యత్యాసములను బ్రపంచధర్మములను బరిశీలించుటకుఁ దగినయవకాశము కూడ లభించెను. రాజుల కొలువుకూటములు సజీవవస్తుదర్శనశాల లని (living museums) చెప్ప నొప్పు. అచ్చటి పరిజనములో దుష్టజనాగ్రేసరులు

యను వాక్యమునకుఁ గూడ నిదియే నిజ మైనయర్థ మని తోఁచెడిని. వేయేల! ఇంద్రియగోచర మగుప్రపంచగ్రంథ భాగమునకు వ్యాఖ్యానప్రాయ మై యుండు నదియే కాక, లుప్తభాగములఁగూడఁ గథారూపమునఁ బూరించు నదియే కావ్యము. తత్కర్తయే కవి. కేవల “పూర్వకవీశ్వరవాక్ప్రయోగదక్షుఁడు” విద్వదధ్యక్షుఁడు కావచ్చుం గాని కవిహర్యక్షుఁడు కానేరఁడు.

కావ్యస్వభావ మిట్టి దగుటం జేసి, విమర్శన మొనర్చునపుడు మన మానుసరింప వలసినప్రమాణ మెట్టిదో విచారింప వలసి యున్నది. ఛందోబద్ధమై, వ్యాకరణదోషరహితమై, యలంకారసహితమై, సలక్షణప్రయోగప్రసిద్ధ మైనంతమాత్రమునఁ గావ్యమున కుత్కృష్టత రానేరదు. అట్టి కృతి తత్కర్తకుంగల సలక్షణపద్యనిర్మాణశక్తి సూచించును గాని, యనవద్యకవితావైశారద్యము వెల్లడి సేయ నేరదు. వ్యాకరణము పదప్రయోగపద్ధతిని, ఛందోనిబంధనలు పద్యరచనాక్రమమును, డెల్పునుగాని కఠిన్వప్రసక్తి వాని కణుమాత్రమును లేదు. కావ్యమునకు భావమే ప్రధానము. భావవివరణము సముచితపదగుంఫనముచే నొనర్పఁబడినచోఁ గావ్యము సర్వజనసమాదరణీయ మై యుండును గాని శబ్దచిత్రములు లేనంతమాత్రమున నది నిరాకరణీయము కాదు. వాఙ్మూల మటుంగున రంగులహారంగు వాఙ్మంగలింప నింగిపై నిగనిగలాడు నగవైరికార్ముకము చూపఱకన్నుల కింపుసొంపు సంపాదించుటయే తక్కు, వేడిమి వెలుగులఁ గలుగఁ జేయనేరనితీరునఁ గేవల శబ్దవైచిత్రి కావ్యమునకు గౌరవ మొడఁగూర్ప నేరదు. అలంకారములు సహజసౌందర్యము నభివృద్ధి యొనర్చుం గాని లేనిచోట దానిని సృష్టింప లేవు. కాఁబట్టి యేదైన నొక గ్రంథమును విమర్శించు నపుడు దానిలో

భావవిజృంభణము, కల్పనాచమత్కృతి, వర్ణనావైదగ్ధ్యము, లోకానుభవజ్ఞానము, రసోచితశైలియును గలవా లేవా యని చూడ వలయుఁగాని, భాషాప్రావీణ్యము, ప్రయోగనైపుణ్యము నంతఁగాఁ బరిగణింప నక్కఱ లేదు. ఇఁకఁ బ్రస్తుతగ్రంథ మెట్టిదో పరిశీలింతము.

ఏతద్గ్రంథకర్త పీఠికాపురసంస్థానాస్థానకవీశ్వరులు. ఆంధ్రగీర్వాణములయం దసమానపాండిత్యము గల వారు. ఇది వఱ కనేకగ్రంథములను శతకములను వ్రాసి వాసి కెక్కి యున్నవారు. ప్రబంధరచనయం దిదియే వీరికిఁ బ్రథమప్రయత్న మై యున్నను, సర్వవిధముల మనభాషలోని యుత్కృష్టకావ్యములతోఁ చులఁచుకొని దగి యున్నది. పూర్వులనాఁట నుండియు వీరిది పండితవంశ మై యుండుటం జేసి, యనర్గళకవితాధోరణి వీరి కెలజవ్వనముననె యలవడి యుంటయే కాక, సుప్రసిద్ధుం డగుకూచిమంచితిమ్మకవిజన్మస్థలమున కనతికూరముననెవీరు బాల్యము నంతయుఁ గడపి యుంటవలన నాతనివలెఁ బ్రసిద్ధివడయ వలెనని చిన్నతనముననె మనమున ఘన మగుతలఁపు నెలకొని యుండ నోవు. ఆకాలమునఁ గూడఁ దమయప్రతిమానప్రజ్ఞచే రసజ్ఞులయుల్లంబుల నుల్లాసకల్లోలిని వెల్లి విరియఁ జేయుచున్న మాడభూషి వేంకటాచార్యాదికవివర్యులకీర్తి, యప్పటి కప్పుడే వీరి మనమున నంకురించి తీగసాఁగుచున్నగ్రంథరచనాభిలాషను బోషింప, వీరి నెంతయుఁ బురికొల్పి యుండ వచ్చును. మఱియు యావనారంభముననె రాజాస్థానమునకుఁ బ్రవేశము గని యుంటం జేసి యచ్చట మానవస్వభావవ్యత్యాసములను బ్రపంచధర్మములను బరిశీలించుటకుఁ దగినయవకాశము కూడ లభించెను. రాజుల కొలువుకూటములు సజీవవస్తుదర్శనశాల లని (living museums) యెప్పు నొప్పు. అచ్చటి పరిజనములో దుష్టజనాగ్రేసరులు

మొదలు శిష్టజనాగ్రగణ్యుల వటకుం గల యన్నితరగతులవారును, రాజద్రోహంబాదిగాస్వామికార్యకపారతంత్ర్యపర్యంతముంగలయన్నిమనోవృత్తులును గన నగును. ఇట్టితారతమ్యముల నీకవి చక్కఁగాఁ బరిశీలించి యున్న వా రగుటచే నేతన్మూలోపార్జితప్రపంచజ్ఞాన మీగ్రంథమునం దందందుఁ బొందుపఱుపఁబడి యున్న కొన్నినీతిబోధకము లగు పద్యములను, హాస్యరసప్రధానము లై హృదయంగమము లగు స్వభావవర్ణనలను, వ్రాయుట యందు వీరి కెంతయుఁ దోడ్పడి యుండ నోవు. ఇంతియకాక కష్టసుఖముల నాశ్రీతు లేలికతోఁ బాలుగొనుటయే వాలాయముగఁ దలఁచి, కడగండ్లఁ బఱినప్పు డొడయనియెడఁ దమకుం గల గడిశంపు నెనరు వెనుకంజ నిడనీయక, కడ వటకు సుడివడనిదృఢభక్తితో నిలిచి గెలిచిన వా రగుటచే, ధర్మమే జయించు ననువిశ్వాసమును, భగవంతుఁ డపారకృపాసముద్రుం డగుటచే భక్తులబన్నములఁ బాపి చేపట్టు ననునమ్మికయు, మొదటి సుండియు వీరిహృదయమునఁ బాదుకొనియుండ వచ్చు. దాని వలననే యకలంకభక్తియుక్తులగుబ్రహ్మాండ్రాదుల యజ్ఞాగ్రతవలనఁ బొడమినయిదుపలు గడచనుటయు, ధనమదాంధతచేఁ గలిగినసెలుగులు తొలఁగుటయు, గురుజనశిరసాగ్రకారణమునఁ బాటిలినచేటులు దాటి పోవుటయు, మొదలగు విషయము లీగ్రంథమున నెంతయు వింతగా సంతరింపఁబడి యున్నవి.

శైలి :—మొత్తముమీఁద సంస్కృతపదభూయిష్ట మై యున్న నతిస్థిరసమాససంవాసితము గాక, యన్వయకాశిన్యము లేక, “యరంటిపం డొలిచి చేతికి నిచ్చిన రీతి” “సులభార్థపద్ధతి గలదై యఖిల పఠనీయశైలిచే నలరు”చున్నది.

మ “కవి రింద్రానిసురు ల్లకుందునిఁ బయఃకల్లోలమాలాపుష్ప
ద్భవము క్తాఫలచారుతోఁజలసఃత్కాదంగీనీకాయమా

ననితాంతాంచనంతవంటపగతానంతస్ఫటానంతశో
భనకయ్యాంతరకాయ, భక్తగణనంపద్దాయ, నొక్కుమ్మడిఁ.”

చతుర్థాశ్వాసము, ౭౨.

సీ. “ద్రాక్షిభాతోత్తంభితస్త్రిగ్ధసరళపూగప్రకాండోచ్చప్రకాండభౌల
మాశుతంతస్యమానాయతలాంగలీ, పత్రపరిచ్ఛదోఽరితలంబు
సహసాగ్రథితచూతంసాలజాతాచ్ఛిద్ర, చారుపల్లవజాతంతోరణంబు
ఝడితినంఘటితచంచద్దలాంచత్ఫల, స్తబకరంభాప్రతిస్తంభమూల

తే. మగుచు నజ్జన్మిగట్టున్నయట్టివట్టు, సుట్టుదట్టంబుగాఁ గనుపట్టె వేగ
మానిమాణవకాకల్పవిమానమైన, కాయమానంబుశుభసూచకముగనవుడు”

చతుర్థాశ్వాసము, ౧౩౩.

శుద్ధాంధ్రపద్యములఁ గూడ నట్టిరచనాసౌకుమార్యమే కన్పట్టు
చున్నయది.

“అంటగరానివేల్పు మొదలతాకడవేలుమనీలు బాసవా
ల్లంటలు మింటిదిప్పురులదాటులునుం దెలుగంటివెద్దము
క్కంటినిదమ్మితండిదొరఁ గన్గొని యొప్పుగ నెవ్వడిట్లు మీ
బంటులబంటు బన్నములఁ పాల్పడకుడఁగఁ బ్రోవుఁడీ యగఁ.”

కంఠమాశ్వాసము, ౧౩౩.

సీ. “కాచిచల్లార్చి పాలుమీఁగడ నమర్చి, బిగ్గరగఁబేర్చిననుఁగూర్చిపిలువఁదొడఁగ
నల్లనగు సామిచ్చిబోనపుహుమాయి, నెక్కిరావయ్యయివుడు నాచక్కికనుచు”

షష్ఠాశ్వాసము, ౨౧౪.

శబ్దాలంకారములకై వీరు ప్రయత్నింపకపోయిన నవ్వియే వీరి
జేరఁగోరు ననుట యత్యుక్తి కాదు.

కం. “కలీహృతవిరజామల, జలశీకరనేకరచితఃసంఘటతాంచ
ద్దలశీతలతులసీవన, తలసీమ మెలంగు ముక్తతతులం దెవుడుకా॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౪౧.

కం. “ భగవల్లసదనుకంపఁ, జగమెల్ల భజింపఁ దగినఁనందద చెలఁగఁ
భగవల్లభుఁ డగతల్లజ, ముగ నల్లన మూర్తి నిలిపెఁభువి నభిదరికఁ॥ ”

ప్రథమాశ్వాసము, ౧౬౩.

అనుప్రాసము లేనిపద్యము లపురూపములు.

ఉ. “ వీరము మీఱ మీ రమరఁపిరులు సారెకు భూరిసార మే
పారఁగఁ జొక్కమైన మెలఁపారఁగ ధీరగభీరధీరమో
దారతఁ దారతమ్యరహితారభటిం దగఁదారసిల్ల లే
దోరహిఁ దోరమై దనరుఁదోరహిఁఘోరతఁ బోరితంబులకఁ॥ ”

తృతీయాశ్వాసము, ౮౦.

ద్వంద్వ, త్ర్యక్షరప్రాసములఁ గూర్చుట యంచు వీరికిం గల
యగణ్య నైపుణ్యము చూడ నాంధ్రభాషాయోష వీరి కెంత వశ్య
రాలో శెల్లము కాక మానదు.

కం. “ అశాపవిధముఁ దెలిపెద, మాశాపతిసేవ్యతాభఁవాతిశయముదా
వేశాపశదా యోదే, వేశా పరులను భజించుఁనిక నీదు సిరుల్॥ ”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౧౯.

ఉ. “ శారికలార ! శౌరికడఁసారెకుఁ జారుకధాగ్ధముల్ మనో
హారికలారవన్భరణఁనద్భుతభంగి నెసంగు నట్లుగాఁ
గోరికలారఁ దెల్పుచునుఁగూరిమి గాంచెడు మీర లీజగ
దుభారికలారహస్యములఁపోడిమి బుద్ధి నెఱుంగు టబ్రమే॥ ”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౧౮.

నిరర్థకపదములకై వెదకి చూచిననవి గనఁబడుట కష్టము. ఆక
స్తికముగ నేపద్యమునైనఁ జదివినచో నిది సువ్యక్తము కాఁగలదు.
దీనికిఁ దోడు వీరికవితాధోరణి “ గాంగనిర్ధరసదృగ్ధారాళం ” బని చెప్పి
నచో వీరిశైలి యెట్టిదో యెల్లరకుఁ దెల్ల మగును. ఇది యొకయా

శ్చర్యము కాదు. “అశుభారాకవిత్వంబునందు శయ్యలుపమ లుత్తేక్షలును లేక యుండు”నని చెప్పిన యప్పుకవివచనము వీరి యెడల వర్తింపక పోవుట నే నెఱుంగుదును. ఎంత యవ్యవధానముగఁ జెప్పినపద్య మైనను బ్రబంధపాకముననే యొప్పు చుండును. ఈ గ్రంథమున నేకంధపద్య మెత్తి చూచినను శయ్య కుదాహరణము లభించును.

కం. “తా మఱచి నిద్రపాల్పడి, తా మఱచిన వినమి శ్రుతులుఁతలఁగి చనుటకై తామరచూలి ముకుందు న, తామరచూలీసమర్చి తాఁఁఘిఁ దలఁచినఁ”.

ద్వితీయాశ్వాసము, ౧౨.

కం. “రాజీవనయనుఁ డాశ్రిత, రాజీవనచైత్రుఁ డపుడుఁప్రాఁబల్కులకై రాజీవనవాక్యతతో, రా జీవనరాశిలోనిఁరక్కునుఁ డెలమిఁ”.

ద్వితీయాశ్వాసము, ౧౩.

అచ్చ టచ్చట వీరి శైలి శ్లేషాలంకారప్రయుక్తమై యుండుటయుఁ గలదు. అప్పట్టులఁ బింగళి సూరనార్యుని కాశల్యము తలఁపునకు వచ్చుం గాని భట్టుమూర్తి ప్రజ్ఞజ్ఞప్తికి రాదు.

కం. “వసువిసరప్రసితంబై, సునీధమహిమాఘ్యమై విశుంభత్సంతా వసుపహితామెదంబై, యెఁగడి నచ్చోటి వారఁలే కద న్వస్తుల”.

తృతీయాశ్వాసము, ౧౨.

మ. “అని కావ్యోదిత మైనపద్యమన నుద్యత్వానవిన్యాసగుం భనమల్లేభగభోద్దతాశ్వగతి శుంభద్విశ్రమస్థానగో వనభంగీహృదయంగమం బగుచు దేవదేవీపైస్యం బాగిఁ జనియె న్నాకపురీరిరోధనముఁ త్సహస్సుటాహంకృతిఁ”.

తృతీయాశ్వాసము, ౪౩.

ఉపమానము లెంతయు స్వభావానుగుణములును మహోహరములు నై తనరారు చున్నవి.

సీ. “పిల్లి పొర్లించి త్రాఁవినపాలకుండనా, నమృతకుండము శూన్యమై తవర్చు నూ నెచట్రపు నేలఁనుయినాఁగ సురగవి, పాదుఁగు పయోహీనఁముగను దోఁచెఁ జెలది గూండ్లిడినవ్రాఁకులువైలె గల్పవృక్షములు నిష్ఫలము లై కాన నయ్యె మండు వేసవి నాఁటిఁమడుఁగునామిన్నేటి, యనలెండిలిఁటలైఁయడుగుఁజూపె--”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౦౨

సీ. “దితితనూభవదండః హతులకు దశశతాం, బకు వీపు నల్లులమం వ ఘయ్యైః
బలలాశికుట్టాకములకు వేడివెలుంగు, కొమరునితల సంతకుండ యయ్యై
దైత్యకరాసిక్షుతముల కంబుధినాథు, మే నూరిదరిబొడ్డు మేడి యయ్యై
దనుజాంగులీప్రపీడనముల కథేకు, చెవిదోయి కిన్నెర చీల లయ్యై—”

చతుర్థాశ్వాసము, ౪౧.

సమయానుగుణ్యముగ మనోజ్ఞము లగులోకోక్తులచే భావము
వ్యక్త పఱుచుటయుఁ దఱచుగఁ గన నగును.

తే.గీ. “కోరకై వస మొనరించుకొనఁగఁ దగిన, నిరి తనంతనె రా సుపేక్షింపఁ దగునె,
మది వలసి వచ్చినను మేనమామకూతు, వావి గాదంచుఁ బలికినవాని కరణి॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౭౭.

తే.గీ. ఒరుని వలన నాకు నుపకృతి యెందాక, మెనరు చుండు నంతఃదనుక మెచ్చి
యేలు దాటి తెప్ప సేర్చిన చందాన, వాని పేరు వినఁగనైన నొల్లి॥”

షష్ఠాశ్వాసము, ౧౩౨.

సామాన్యముగ మనకవులలో ననేకులయందుఁ గానరానట్టియు,
పీరియం దధికముగాఁ గనుఁగొనఁ దగినట్టియుఁ బ్రజ్ఞావిశేష మింకొ
కటి కలదు. చిత్రకారుఁడు తనతూలికతో నిటునటు నాల్గు గీతలు
గీచి యాకారముఁ జేలుచు పోలిక, వేషభాషావిశేషముల, నవస్థాభే
దములఁ, జిత్రవృత్తులఁ గొన్ని చిన్నిపదములతోనే గన్నుల యెరుటఁ
గట్టినట్లు వర్ణించుట యందు పీరికిం గలనేరు పెంతయు పింతయై
యున్నది.

సీ. “అడ్డదిడ్డంబుగా నాదల నిడుకొన్న, వలిపంపుమడుగుదోవతులపిడుప
లభికప్రదేశాదికాంక్షకంబుల లెన్న, ప్రామిసదట్టంపుభస్తరేఖ

లెడమమూపులయందు దృఢముగా, గన్నట్టు స్వచ్ఛప్రభంబులొజన్నిదములు
గడుగుభ్రముగఁ దోమింతుడికేలఁ దాల్చిన, యాతామ్రతామ్రమయాంబుపాత్రు
లమరఁ గాంచనముఖరీజులూప గాహ, నములఁ గావించి వాయులింగము భజించి
భరణివ స్థవముఖు లొచుంభచ్చుద్విజాలఁ, గాంచి దివిజమహర్ని హర్నించె మిగుల॥”

షష్ఠాశ్వాసము, ౨౦.

సీ. “అంకుమత్ఫలకు మంధ్యంబు తథ్యముగ నే, తత్సామగాయ మోతరుణయజ్ఞ
సారంగివదనంబు సారంగలాంఛను, యద్దేవ సేయునో యాయజ్ఞాక
చంద్రమంకళనాభి చందమింద్రోవల, న్యసమాన మోహవిర్యాజివర్య
యష్టపదగృహంబు సందెకదా యీత్ర, యామనుఖించమే యాహితాగ్ని
యనుచు మందాకినీతీరం ముసను దాన, మనకుషకాలమునఁ గూడి కొనినక్రొత్త
సోమయాజులుస్థాలికల్ ద్రోమి కొనుచు, నాత్మపరిభావభాషింతు రచట నెపుడు॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౪.

సీ. “చరణము ల్విడుపుగా సాచి కేలాక్కటి, పుడమిపై నూతగా నిడి వసించు
గూర్చున్న తటి నాయంకుండురా దపుడవ్వసను గాంచి కడుప్రయత్నమున లేచు
ద్విత్రాంక్షివిన్యాసమాత్రన దరితరు, స్కంధాదులవలంబకముగ నడచు
మొక కొంత లేనియోపికఁ జెచ్చి కొని భర్త, కుపచార మొనరింప నుద్యమించు
నలసదృష్టలవలయువ స్తులను దెలుపు, నలతియెలుగునఁబరిమితోక్తులనుబలుకు
గలికి నీర్కావివలిపంపువలువదాల్చు, నెలలునిండినకొలది నవ్వెడి మిన్న॥”

చతుర్థాశ్వాసము, ౧౫.

సీ. “ఎవరైన వడివడి నెదురుగానేతేర, నను బిల్చుటకె వత్తురని తలంతు
సఫలప్రయత్న లై చనువారివార్తలు, విని నామ నిటు లెప్పడని తలంతు
నగరిమోనలతీవి నడయాడువారి నె, ల్లను స్వామివల్లభులని తలంతు
దేవేరిబోనగతైలచేత నైన నా, మనవి చెల్పింతు నాయని తలంతు
నాకలోకంబునుండి నారాకఁ జెవుల, నోక నెఱిగించువారలు లేక యిటుల
క్రికళక్రతుండు పేక్షించెఁగాక యున్న, నీకరణినుంచు నే యంచు నేకతమున॥”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౬.

రెండవ మూడు పదములతో నర్థము నంతయు దెల్పుటయందు
వీరి సరివార లనేకులు లేరు.

“నిదురఁదోఁగ, టంచుఁబడములాత్తుభుజిభ్య, లూరకుండిననంఘ్రులూఁపుకొనుచు.”

ద్వితీయాశ్వాసము, ౧౭.

“వాకిట జండెము లుద్భృతోరులై యొడుకుచు నన్ను లున్నను.”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౮.

“ఎందునుండియొయెచటికోయెగుచుండి, పిడుగు వడినట్టుగానుట్టిపడియె నెదట.”

తృతీయాశ్వాసము, 32.

“యాతాయాతపీతోత్తరీయదశంకాత్రిలఁ, దల్లడిల్లె నగరం బాబాలగోపాల ముఁ.”

తృతీయాశ్వాసము. ౩౩.

“అఖిలసజ్జనలోకాభయవచంబులైనన్యాభుజంబుల నతని బాణవిలేవఁగా ర్తి.”

“పురిగిరి పితరేడిగాఁ దిరిగి బయిల్ గాంచి ప్రోవవేహంబు యంచ మొక్క—”

సందర్భోచితము లగుపదవాక్యముల నేర్చి కూర్చుట, శబ్దబాహుళ్యము లేకయే యుద్దేశితార్థమును వివరించుట, రచనాచమత్కృతీచే వర్ణితాంశమును జనువువారిహృదయఫలకములపైఁ జీత్రించుట, ఇవ్వియే నిజమైన కవిత్వలక్షణములు ; వీనియందే వీరిసామర్థ్య మంతయుఁ జూపఁబడి యున్నది.

వర్ణనలు:—ఇఁక ఓరివర్ణన సామర్థ్యము కైలి కంటెను బ్రశంసనీయము. సృష్టి వైచిత్ర్యములు జనసామాన్యమున క్రాహ్యము లనియు, గగనతలంబున నగోచరంబు లై లక్షలకొలది మూఁగి దాఁగి యుండు నక్షత్రసమితి దృష్టిపథంబు నధిగమింపఁ జేయు మారదర్శని (Telescope) చందంబునఁ గవులకల్పనలు స్థూలదృష్టిచే మనము కనుఁగొన లేనివాని నన్నిటిఁ గన్నుల కగపడఁజేయు ననియు, నెల్లరు నొప్పుకొను విషయములే. ఇఁక వర్ణనలు స్వభావానుగుణ్యములుగ నుండ వలయు నని ఓప్పి డెప్ప నేల? కవి, చిత్రకారునివలె, సాధ్యమైనంతవఱకు సహజాకృతిఁ దేల్చుటకుఁ బ్రయత్నింప వలయును. లేనిచో నిది యిట్టి దని పోల్చుట యశక్య మగుటయేకాక, వారిసామర్థ్య మెట్టిదో యెఱుకపడుట కూడ దుర్లభము. అస్పష్టవిషయముల విశదప

ఋతులయం దతిశయోక్తి సహాయకారియైన నతిశితతరణి కిరణముల కరణి, మేరమీటినచో నిష్ప్రయోజన మగుటయే కాక, తటచుగ మొదటికి మోసము దెచ్చుటయుఁ గలదు. కావున సుత్రేక్షలలోఁ గవులు చూపు సామర్థ్యము స్వభావోక్తియందుఁ గన్పటించినచో మనకావ్యము లింకను శ్రౌవ్యములుగా నుండును. అయిన నిది మనము తలంచునంత చులుక నైనకార్యము కాదు. అవయవానురూపతయు, సహజలక్షణ సౌందర్యమును లేని వికృతరూపమును వ్రాయు నలవాటు సులభసాధ్యముకాని, కృత్రిమాకారమునే నిజస్వరూప మని భ్రాంతి గొలుపుచు జీవకళ యుట్టిపడునట్లు లిఖించుప్రజ్ఞ శారదావరప్రసాదలబ్ధ మని చెప్పవలసి యున్నది. ఇట్టి సామర్థ్య మేతద్గ్రంథకర్తయం దధికముగాఁ గన నగు. ఐనను పీరికల్పనాసామర్థ్య మనల్పము. ఎట్టి విశేషములులేని సామాన్యవిషయములనె మనోజ్ఞముగఁజమత్కరించి యెన్నఁడు మఱపు రాకుండు నట్లు వర్ణింపఁ గలరు. తార్క్ష్యభూధరాన్నత్యమును, దదధిరోహణసహాయమున మూకబధిగాంధపంగులకు సంగత మైనలాభమును, వేంకటేశునకుఁ గుక్కుటేశుం డనుచరసహితముగ నొనర్చిన పరిచర్యయు, నెంతయుఁ జక్కఁగా వక్కాణింపఁబడి యున్నవి.

సీ. “ సెలయేటియిసుకతిఁన్నెల గూఢమణికేళి, కల నిలింపాంగనఁల్లలసి యాడ
దీర్ఘికాబ్జముల నఁధిత్యకహంసమం, డలములు జతగూడిఁవెలయఁ జేయ
వృక్షశాఖల దాసిఁబుతాళితేజస్తి, మిరమేళనాశ్చర్యఁగరిమఁ జూపఁ
గటకహుటములందుఁ గదిసిఁగంధర్వసంఘా, తంబు పంగీతఁకలనఁ బెరయ

తే. గీ. నాకభూలోకములకు సంఘతముగాఁగ, రాకపోకలు నెరవఁ బరస్పరంబు
దివిజనుజులు కోర్కి సంఘించుకొనిన, దండినిశ్రేణి యనఁగ వఁక్కొండ దనర.

ద్వితీయాశ్వాసము, ౫౭.

సీ. “ గొంతెత్తి గోవింద గోవిందయని సంత, రుపుగా బిట్టువాఁత్రుచ్చువారు
శ్రుతిమాటె మారుతాఁహతి వీణెసారణి, ననువుగా సవరింపుమనెడువారు

ద్వారగోపురదృశః ద్వారశాసనవర్ణ, సమితివిస్ఫుటము గాఁ జదువువారు
వడివడి ముందుకై నడచి క్రద్దుతీ తన, యదుగులఁ బడి మ్రొక్కులిడెడువారు
తే. గీ. నైనవారలఁ దన వెంటఁ నరుగుదెందు, వారి నలఘూకబధి రాంధఁ పంగుజనులఁ
జూచుచుగపటనాటకఁ సూత్రధారు, చిత్రనాటకపటిమక ఁచ్చెరువు చెందె.”

షష్ఠాశ్వాసము, ౧౧౮.

సీ. ॥ తొలఁకోడి తా నెయ్యెఁ యెలుఁ గెత్తి మూఁడుభుం, గులఁగుక్కుఁ పేశుండుఁ కొసరికూనె
నాలమందల కెల్లఁ నధినేత తా నె యై, పొంకంబుగా నండఁ బుంకె వైచెఁ
దీర్ఘంబుఁ దెచ్చుహఁ స్తికిఁ బెద్ద తా నె యై, లంబోదరుఁడు బృంహిఁ శం బానర్ప
విహంగంబులకు నెల్లఁ బెద్ద దానై కుమా, రునికేకిఁ దెలుచ నిఁ స్వన మొనఁచెఁ
తే. గీ. దా నెలింగార్చకులకుఁ బ్రాఁథమికుడగుచు, బ్రాతరనిలుండు కేతనాఁ గ్రముననున్న
ఘంట్ర మ్రొయిం చెపందిమాఁ గధలుతా మె, యగుచుభక్తులు పేర్కొనిఁ రపుడుమచ్చు”

షష్ఠాశ్వాసము, ౧౨౨.

కొన్ని సమయములఁ బాత్రల యుల్లంబుల మల్లడిగొను తలఁ
పులు మెలపునఁ దెలుపఁబడుటయుఁ జూడ నగు.

సీ. “ పయనంబు వెడలుచోఁ బవమాన మెదు రొట, మన్నిమిత్రం బనిఁ తోఁపదయ్యె
వాహనంబులు లేకఁ బ్రహ్లాదుఁ ఖ్యులు, దోడరాఁ దగదనిఁ తోఁప దయ్యె
మాహేశ్వరుం దైవఁ మాని నొదవ్రులఁ, దోఁప నమ్రతఁ జూపఁ దోఁప దయ్యె
గారీప్రసాదఁ క్తవయోజమాల కం, దోయి నద్దుకొనంగఁ దోఁప దయ్యె

తే. గీ. నేమి నేయుదు దివ్యపరీమళాఖ్య, బడిశమునఁ బడి శమగుణంబుడుగ వడిగఁ
జిత్తమీనంబు చిక్కులఁ జిక్కు నకట, దైవనిర్ణయ మెవ్వరుఁ దాఁటువారు!”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౩౧.

మ. “ మునిరాజ్ఞుఖ్యుని శక్తి మున్నెఱుంగనో, ముక్కంటి యీదంటయై
యననూయాసతీయందు నత్రికి గుతుండా టెల్ల నాలింపనో
జననశ్రోధనుఁ డీతపోధనుఁడు దుఁస్సాధ్యప్రభావాధ్యుఁ డం
చనివిన్నోడను గా నె నాతెలివి యే మై పోయెనా ! యక్కటా !”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౩౩.

ప్రీ. “ః ట్రించుకొనినాడుకద నైజయంతంబు, తన కేమొయిదిశాశ్వతం బటంచుఁ
గావించెఁ గద యోలంగము నుధర్మాస్థాని, తనయధికారంబెఁతప్ప దనుచుఁ
బాలించెఁ గద స్వర్గఃపట్టనం బేవట్టు, నను దన కిదియె కాఁజూచి యనుచుఁ
గొలిపించుకొనెఁ గదాఁపలపించియప్పర, స్సమలచేఁ దనపెంపెనత మటంచు

తే. గీ. నార యాయుగ్రుఁ డిప్పు డెందరిగె నొక్కొ

మనలఁ దొలివేలుపుల మాటఁమఱియు నవతి

తల్లికొమరుల మాటఁ దత్సవ్యగ్రరాజ్య

మెల్ల మన కనుభోజ్య మంచెఱుంగఁ దొక్కొ.”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౧౧.

సందర్భోచితవర్తనలకై వెదకికొన నక్కఱయే లేదు. ఈ గ్రంథమునం గల మనోహరవర్తన లన్నిటిని గూర్చి విస్తరించి వ్రాయ ఁట లేమిచే దిక్పొందర్చనముగఁ గొన్నింటి మాత్రము వివరించెద. నా చూచినంతవఱకు నాంధ్రప్రబంధములలో నెద్దానియందును ఋతువర్తన మీగ్రంథమునందువ లె హృదయరంజకముగను స్వాభావికముగను జేయఁ బడియుండ లేదు. అయాఋతువులందు భూపులు మొదలు కాపుల వఱకుంగల యన్నియంతస్తులవార లెట్లెట్లు కాలము గడపుచుండురో, ప్రపంచమంతయు నెట్టిమాటుపు లందుచుండునో తెలుపఁబడి యుంటయే కాక, యప్పుడప్పుడు మన యనుభవములోనికి వచ్చిన వయ్యమనము గమనింప నట్టియు, గమనించు మఱచిపోవు నట్టియు, విషయము లన్నియు మనస్సున కొక్కసారిగాఁ బ్రదర్శింపఁబడి, స్వప్నమునందుంబలె నిమేషమాత్రమున సంవత్సరభుక్తి జ్ఞప్తికిఁ దేరబడి యున్నది. ఇయ్యెడ వీ రికింగలపరిశీలన శక్తియు, బ్రపంచజ్ఞానమును, బ్రకాశితములగుచున్నవి. హాస్యరసాస్పదము లగువద్యము లనేకము లీఘట్టమునఁగన్పట్టును.

సీ. “ప్రహింహిః కుటిహః భర్తగాంభఃపూర్ణ, కలశాంబులలు గతిః క్లమముః బావ
నవనారికేశవః, ర్ణకళింజకస్థితుల్, మాగ్ధతపోత్థత్రః మంబు సుదుప
జంబీరరసపూరః సమ్మిత్ర మగుతక్ర, సారంబు దృష్వను జంబూరః జేయ
నాయతకాయమాం నాంతరస్థితతాళ, వృంతకుల్ ఘర్తాంబు వితతినడఁప

తే. గీ. నిదుర గదురంగ నపుడభ్యసీనజనము, విడియు సెక్కికవుణ్యాత్మఁడిడినయట్టి
ప్రవనపారసుఖాప్తి మైఁబలుల మఱచి, పట్టపవలింటివడసోఁకుదట్టకుండ.”

ద్వితీయాశ్వాసము, ౭౪.

సీ. “ముసుంగిడ్డ కుటుమాపుఁముదుకదుప్పటిచెప్ప, గిలకుండనలఁతికోవెలుచొచ్చి
హత్తింది తొడిగినఁక్రొత్తచెప్పలజోళ్లు, దడియకుండఁగ వీధిఁబడులఁ జేరి
గుత్తంబుగాఁ జాట్టిఁకొనినచుట్టలనిప్పు, లాఁకుండఁగ బంచంటరుగులెక్కి
పొన్నుఁగఱ్ఱలఁనూతఁగన్నుగానక జాటి, పడకుండ రచ్చసావడుల నిటికి

తే. గీ. చేలపనులందుఁ జొప్పడుఁచెలిమిసఁజ

గాఁవుఁగొమరులు వడుపునుంకములఁ గొనిన

శాలిపాలికలకుటిరఁపాళిఁ జేరి

రెట్టకేలకు నజ్జడిఁనేకతము.”

ద్వితీయాశ్వాసము, ౯౧.

సీ. “పట్టుఁబుట్టుముఁజాట్టిఁనట్టిబోడిశిరంబు, మైనొప్పనక్షయఁపాత్ర నొకటి
యిరుకక్షములలోనిఁతిరు నామములపుస్త, కమునను దాళవృంతమున రెండు
తుండ్రకుటిప్రాంతఁశునకభీతినిఁ గుడి, కేలఁ దాల్చినతిరుఁకోల సెకటి
డాచేలిదారుఖండపుఁదాళయుగిరెండు, స్వప్రతీకంబులఁబదియురెండు

తే. గీ. రమణ నష్టదశోర్ధ్వపుండ్రములు దమకు, నమరసత్యర్థవైష్ణవఁత్వము ఘటిల్ల
బికిర మెత్తంగ సాతానిఁసిండు దిలుగు, దగధన్యర్తాసవానరాంతములనపుడు.”

ద్వితీయాశ్వాసము, ౧౦౦

సీ. “నవకాలినసృక్పంతనవిధానైకసం, భ్రమముహుర్భ్రమదంఘ్రిభవకులంబు
వార్షికప్రహింసంపాదనాజగ్రస, త్వరచరద్రామసేవకజనంబు
పార్థివగ్రాహ్యిషఁడాభగగ్రహణగ్ర, దువ్యోగిపురుషభఁటోత్కరంబు
ప్రతికేహవర్యటఁద్వాద్యనాదసనాధ, కోణంగిముఖ్యభిక్షుప్రజంబు

తే. గీ. దనర నవ్వక నావ్రభాంతప్రవోష, మాప్రవోషవభాతంబునటుల యిటుల
తిరుగ నయ్యయిసందడిఁతెఱపి లేమి, జేల మాళ్లకు నెకవింతఁచెలుపుదోఁచె!"

ద్వితీయాశ్వాసము, ౧౦౧.

స్వర్గవర్ణనముకూడ నీరీతిగనె నిరుపమానసౌందర్యము కల్పదె
యున్నది. ఏవ వాడమఁ జేయకుండ శృంగారరస మెంతవఱకుఁ జూప
నగునో యంతపర్యంతము గనఁబఱుపఁబడి యున్నది. ఉత్తరహరివం
శము, మృత్యుంజయవిలాసము, మొదలగుగ్రంథముల యందలి స్వర్గ
వర్ణనలకుఁగూడ దీని యెదుటఁ దలయెత్తి మెలఁగ వలను పడదు.
దిగధీశులు విష్ణుం బూడగని నప్పు డొనర్చిన స్తవము లెంతయు సహజము
లుగా నున్నవి. నైమిశారణ్యవర్ణన, నాచనసోమునిబదరితాశ్రమవర్ణన
వలె జదువువారి మనములఁ దనతోఁగొనిపోయి, మునిజనావాసమునఁ
బ్రవేశింపఁజేసి, పక్షిజాతులకూఁతలును, సెలయేళ్లమ్రోఁతలును, దప్ప
నేచప్పుడు లేక యొప్పు నప్పట్టునఁ, బరమశాంతస్వాంతు లై, తపో
ధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠు లై, సంసరణతరణితరణమునకు „శ్రీరమణసేవలె
కేవల నొకతొట" నెఱింగి, „ప్రత్యహముం గృతనిత్యకృత్యులై శౌరి
కధార్థముల్ వినుచు శారీరదలంచుచు జక్రిముగళా కారము నాత్మ
నెంచుచును గాలముఁబుచ్చుచు"నుండు జటిమండలిదర్శన మొడఁగూర్చు
చున్నయది. అదితి చౌహృద్ప్రసవవేదనావర్ణనల దీటుకొనఁ దగినవి
నేనింత వఱ కెన్నఁడునుఁ గని యుండలేదు.

సీ. “నివరిప్రాలోపివంఁడినబమ్మయిణిపాల, పరమాన్న మొకమానివత్తియిచ్చెఁ
దనప్రోవుఁ గాంచి క్రొత్తగఘరించినవంత, చెట్లవండ్లొక మునిస్త్రీ యొసంగె
నిజగృహేశాభిమం, త్రితసిద్ధమహిమాక్ష, తల నెక్కుమునివధూఁతిలక మునిచె
యవమయప్తకపిప్తఁనవఘృతపక్వభా, దృము లొక్కతెదీసియిల్లాలదెచ్చెఁ

తే. గీ. దాను బూజించుదేవిపాదముల మీఁది, గొనబునిర్మల్య మొకతపోఁధనపురంధ్ర
యిడియె నీమంతకుభోభఁ నెనఁగుకళ్య, పమునిసామంతనీమంతఁపఱి నచట."

చతుర్థాశ్వాసము, ౧౦౨.

సీ. “శ్రవణగమ్యముగ నాఁరణ్యకోపనిషత్తుఁ, ఖారాయణముఁ జేయఁవలయునేమొ
బల మెలర్పఁగ మహేశ్వరునిముంగిటినంది, బట్టియిట్టటుఁ ద్రిపుఁవలయునేమొ
గ్రుక్క లొక్కటి చెందుఁగ్రోలఁగాస్వధితిచే, జలముమంత్రించియీఁవలయునేమొ
కఁచమునందితుకొనఁగాఁ బ్రతపుటముపై, విలిఖించి యంత్ర మీఁవలయునేమొ

తే. గీ. యనుచుశీఘ్రవ్రనూత్యపాఁయజ్ఞులెల్ల, నుటజబహిరంగణంబునఁనుండి రపుడు
జరతమానికుటుంబినీఁజననియుక్తి, సెక్కుటఁ దదీయబాలకాఁహూతులగుచు॥”

చతుర్థాశ్వాసము, ౧౧౬.

వామనమూర్త్యావిర్భావఘట్టము శైలిచే బోతనార్యుని భాగ
వతముతోఁ దూఁగ లే కున్నను, గథాసంవిధానమునమాత్రము దానికి
వీసమైనఁ దీసిపోకుంట యటుండఁ గొన్నివిషయముల దానిని మించి
యున్న దని యొప్పుకొనక తప్పదు. తృతీయాశ్వాసము నందలి శారి
కాసంవాదఘట్టము మున్ను వాకొనినయన్నిటికన్న నెన్నికఁ గనఁదగి
యున్నది. పదలాలిత్యముననేమి, కథాచమత్కృత్యందేమి, భావ
వివరణముననేమి, కళాపూర్ణోదయ ప్రభావతీప్రద్యమ్ముమలఁ బురు
డించు చున్నయని. ఇతరాంతరంగవృత్తిజ్ఞత్వమును భాషాప్రావీణ్య
మును యోజించిచూడ నీశారికలును సూరనార్యుని హంసీవతంసము
నొక్కయాకుననే చదివిన వను సందియ మొదవక మానదు. అమరా
వతీపురికి మరలివచ్చిన పిమ్మట శచీపురందరుల స్వాంతమునకు “దొంత
రవితలచే సంతరింపఁబడిన దంతుర మగుభ్రాంతి,” కలభాషిణీ మణికం
ధరులకు, రంభానలకూబరులకును గల్గినచిత్త విస్మృతిని స్మృతికిఁ దెచ్చు
చున్నది. షష్ఠాశ్వాసము నందలి కథ కూడఁ జాలవఱకుఁ గవికిం గలస్వ
కపోలకల్పనాసామర్థ్యముం బ్రకటించుచుఁ గళాపూర్ణోదయరుచుల
వెల్లి గొల్పు చున్న యది. ఇందుఁ బాఱునకు నాభీరునకు జరిగినసం

వాదము వలన నిక్క-వికిం గలసందర్భోచితపదప్రయోగమైన పుణ్యము దెలిసికొనవచ్చును.

గ్రంథనామము:—“ మహేంద్రవిజయమునకు మాతృక యైన యుపమాకామాహాత్యము సంస్కృతమున రమారమి నూటనుష్టభశ్లోకములు గలదై ”బ్రహ్మకైవర్తపురాణమున నొకభాగముగా నున్నది. ఈ కవీంద్రుడు దాని నధికముగాఁ బెంచి, మూలము నందలికథతో నూతనగాథల జతగూర్చి యల్లి, యాతాశ్వాసములప్రబంధముగా రచించి యున్నారు. మాతృకకువలె దీనికిఁ గూడ సర్వవిధముల నుపమాకామాహాత్య మనుపేరే సరి యైన దైనను, “నింద్రజయంబు ముఖ్యగాథగఁ దోచెం గాన మహేంద్రవిజయ మని దీనికిఁ బేరిడుట ముచిత”నిగ్రంథాది యందుఁ దెల్పఁ బడియున్న కవియభిప్రాయము కేవల మపూర్వ మని కాని యసంగత మని కాని చెప్పఁ జొప్పడదు. మొదటి మూఁడాశ్వాసము లందును మనువునుగూర్చి యొక్క-వాక్య మైన లేకున్నను గథకంతకుఁ బ్రధాననాయికానాయకులు వరూధినీప్రవరా ఖ్యలయ్యును, నాంధ్రకవితాపితామహుని ప్రబంధము “స్వారోచిషమను సంభవ”మనుపేరఁ బరగుచున్నది. దానికన్న నిది సార్థకనామమే.

కథావిషయము;—ఈ గ్రంథముయొక్క ప్రధానోద్దేశ ముపమాకామోత్తమహిమానువర్ణనము. ఎవ్వరైన బంధురతటాకోపాంతమునఁ దపంబు సల్పినను, దజ్జలంబుల మజ్జనం బొనర్చినను, గరుడభూధరం బధిరోహించినను, దతూర్కటస్థితుం డగుదేవుని సేవించినను, దత్తన్త్రనోభీష్టసిద్ధిరూపమున నాత్మేత్రమాహాత్య మెల్లరకుఁ బ్రకటికృతం బగుచుండు నని బోధించుగాథ లిందుఁ బొందుపఱుపఁబడి యున్నవి. అట్టికథల ముఖ్యార్థమే సంగ్రహముగ నీక్రిందిపద్యమున హృద్యముగఁ దెల్పఁబడి యున్నది.

సీ. బ్రహ్మవిద్యామహా • ప్రజ్ఞానిధిత్వంబు, దివిజేంద్రపద్యశతై • భవసమృద్ధి
యదితికశ్యవసమా • నావత్సయోగంబు, సంధ్రనాయక కాతు • కానుషక్తి
నారదప్రతిమాన • తారకజపసిద్ధి, ధూర్జటినిభధూత • దోషవృత్తి
హీనభూతాభసాం • తానికలోకాస్తి, వల్లవతుల్యకై • వల్యపదవి

తే.గీ యేతదస్త్రప్రపూతవి • ఖ్యాతమహిమ, సహితమహితకథావిధ • శ్రవణపఠన
నిరతనిరతులకొదళు —”

షష్ఠాశ్వాసము, ౨౭౧.

ఇంక నాయాగాధల గ్రంథవిషయము నుండి విరళపఠించి ప్రత్యేకముగ వానియందుఁ గానఁబడు రచనావిశేషముల మాత్రము గొన్ని టివివరించెద.

మొదటి రెండాశ్వాసముల యందును వేదాపహర్త యగుసోమకాసురునివధ దెలుపఁబడి యున్నది. ఈ భాగము కథాచమత్కృతిచేఁ బ్రసిద్ధము కా కున్నను, రసభరితంబు లై విసు వొదవింపక చదివినకొలది మది మొదము గదురఁ జేయుఋతువర్ణనల వలన నెంతయుమనోహర మై పోలుచు చున్నయది. తృతీయ, చతుర్థ, పంచ మాశ్వాసము లీగ్రంథమున నెన్నికఁ గన్నకథ లన్నిటిలో మిన్న యైనవేల్పుమన్నకాని గాథచే వన్నె తెక్కియున్నయవి. ఈ భాగమును “మహేంద్రవిజయమ” నుటకన్నను “మహేంద్ర గర్వనిర్వాసనమ”నిచెప్పిన నొప్పిదముగ నుండును. పేరు వేఱుగ నున్నను, దానింబట్టి కవియుద్దేశము కూడ భిన్నముగ నుండు ననుకొనవలసి వచ్చినను, ద్రచ్చి చూచినమాత్ర మింద్రునికిం గల్గిన శృంగభంగమే ప్రధానాంశ మనియు, దద్వివరణముననే కవి తమ సామర్థ్యము నెంతయు వినియోగించినా రనియు, ముఖ్యముగ దానివలననే గ్రంథమున కిట్టిప్రాశస్త్య మొనఁగూడిన దనియు, దోఁపక మానదు. ఈ యభిప్రాయమును స్థిరపఱుచుట కష్టము కాదు. ఈ విషయ

మున మూడుభాగములు స్వప్నముగాఁ దెలియు చున్నవి. 1 పురందరుఁడును రేంద్రవదవీభ్రష్ఠుం డగుట. 2 నిశాచరుఁడు శవీవరసింహాసనాధిష్ఠాన మొనర్చుట. 3 త్రివిష్టపపతి పునఃప్రతిష్ఠితుం డగుట. మొదటి దానియందు రాజు గర్వితుఁడైనచో ననుచరసహితముగ శిక్షింపఁబడునని చూపఁబడినది. రెండవదానియందు రాజుగుణశాలియే యైనను, దుర్జయమూర్తుల నికటవర్తులుగాఁ జేరఁదీసినచో వారిమూలమునఁ దానును దండితుఁ డగు నని తెల్పఁబడినది. మూడవభాగమునఁ బశ్చాత్తప్తులైనవారిని భగవంతుఁడు కృపాళుం డై చేపట్టు నని తేలుచున్నది. మదించినవారి కున్నది పోవుటయే మృత్యుసదృశం బగు శిక్ష. అది తమవైరులఁ జేరుట పైదానిని మించినవంచన. తుదకు బ్రతుకుఁ దెరువున కితరుల బతిమాలుకొనవలసినగతికిఁ దేబడుట వీనినన్నిటిఁ దలఁదన్నిన బన్నము. ఇద్దియే మనశతమన్యునకు సంప్రాప్త మైనస్థితి. అది యకారణముగఁ గల్గినది కాదు. మున్నొకపరి విష్ణుదర్శనార్థమై వైకుంఠపురి కరిగి యచ్చట

శా. “ముల్లోకంబుల నేలు చుందు సవనం • బు ల్నాటు గావించితిన్

దెల్లం పై తగుసామనస్యమున వ • ర్తింతున్ బుధశ్రేణియం

దెల్ల మ్మఖ్యుడ నై మెలంగుడు”

తృతీయాశ్వాసము, ౧౫౦.

నని విష్ణువీఁగి తుదకు శ్రీహరిం బొడగాన లేక, శారికలచేఁ దిరస్కృతుఁ డై, నారచనిచేఁ బరిభూతుఁ డై యరిగినత్రోవనె మరలి వచ్చెను. అయిన నంతటితో జ్ఞానము దెచ్చికొనక, మదాంధుఁ డై కరణీయకార్యముల మఱచి, యకరణీయకృత్యముల జరపుచు, గురువుల నాదరింపవలయు నని తెలిసియు దుర్వాసునకుం బరిచర్య సేయక,

వారిప్రసాదము నిరాకరింపఁగూడ దని యెఱింగియు నట్లానర్చి, య
 త్తాపసుకోపాగ్ని రగులఁ జేసి శాపోపహతుం డయ్యె. కావుననే
 పూర్వముకన్న నధికశిక్షకుఁ బాత్రుఁ డై తనరాజ్యమును గోల్పోవు
 టయే కాక యది శాత్రువుల యధీన మగుటఁగూడఁ దాఁ జూడవలసి
 వచ్చెను. తనతప్పు తా నెఱింగినవాఁడగుటచేతనే యసహాయుం డై
 శ్రీహరిదరిఁ జేరుటకు వెఱచి, సురగురునిం గూడఁ దోడితెచ్చుకొనవ
 లసి వచ్చెను. ఇతఁడు నేర మొనర్చిన కారణముననె “బ్రత్యక్ష మైతి
 నీకు మాత్రంబె సురపాలనై కలలోల” యనియు, “మెచ్చితి నీసచ్చరి
 తకు, వచ్చినపని ముచ్చటించి వర మడుగు”మనియు, బృహస్పతితోఁ,
 గుప్తితుం డగు నాహరి, బలారిం గికురించి మాటాడఁ దొడంగె. ఇం
 ద్రునివలని లోపమును, నాతని శిక్షింపవలె నను సుపేంద్రునిమనోనిశ్చ
 యము నెఱింగిన వాఁడై, రాజనీతిపారంగతుం డగుగురుం డతిజాగ
 రూకతతో నంత వఱకు జరిగిన దంతయు న్యాయ మని యొప్పుకొని,
 యతివినయోక్తులఁ దనమనోభీష్ట ముల్లనల్లన వెల్లడిచేయఁ గోరి
 “శ్రీవర! దేవరం గనుటచేతను జేతనులు...నిత్యవిభవంబును గాంచి...
 సదాసుఖతులౌదు రటంచుఁ గోవిదులువచింతు”రనియారంభించి, “దేవ
 ర పొడసూపుటయే వర ”మని స్తోత్రముచేసి, “స్వర్గమర్త్యపాతాళ
 ములు దేవమనుష్యాసురులకుఁ దావలములుగ” సృష్టింపఁబడి యున్నను,
 “ద్రిదశాలయం బని స్వర్గమునకు, బలినన్తమనుచుఁ బాతాళమునకు”
 సంజ్ఞ లమరుచున్న నిప్పుడు “తత్క్రమంబు దప్పటకుం” గారణ మొ
 డుండనోపు నని యొడఁబడి, కడ కింద్రున కొడఁగూడిన కడగండ్ల విడివి
 డిగాఁదెల్పి, “దీనజనతార్తిసంహారి దానవారి శౌరి యనుఖ్యాతి

నిలుపు కొమ్మ"ని వేవిధముల వేడుకొనఁ జొచ్చె. ఇంటియ కాక పన్న
గళయనుఁడు ప్రసన్నుడై "మీసంకటములు దీర బలిని రసాతలసీ
మకుఁ బంపెద" నని మాట యిచ్చిన పిమ్మటఁ గూడ సురాచార్యునికిఁ
దనివి తీరకుంటఁ జూచి, "పలుమఱు శ్రీహరి గురునిం దలఁపు తెలుపు
మనిన నిండు నాకము నంచు న్నిలుపు మని కోర" "నవ్వుచు నటు
కాని వ్వుని హరి యనుగ్రహించె" నట! సురేశ్వరునకు బుద్ధిగఱపు
టకుఁ గాకున్నఁ జుట్టుగైదువుజో దింత బెట్టుసరి సేయుట యెన్నఁ
డైనఁగని యున్నారమె? వ్రజనాభద్రత్నుఁడు స్వర్గము పై దాడి వెడలి
సురలఁ బాఱఁదోలి నప్పు డింద్రునిఁ గని, కృష్ణుఁ డిష్టబంధువనియు,
సత్పురుషుఁ డనియుఁ గొనియాడి యాతనివెఱపుఁ బోఁ జఱచుట
మన మెఱుంగమా? ఈ గ్రంథాదియందు వేదములఁ గోల్పో
యినబ్రహ్మ తనతండ్రి యొద్దకు నిర్భయముగాఁ బోవుట మనము గని
యుండ లేదా? హరి యైనను దనయభిప్రాయ మస్ఫుటముగాఁ దెల్పి
యుండ లేదు. "కులబలసంపదాదులు దగులొకన హత్తిన మత్తవృ
త్తి...తద్బల ముడివోయినప్పుడ కదా"తొలఁగు నని మొదట జనసా
మాన్యముం గూర్చిచెప్పి, పిమ్మట ఋభుత్నుండు "ప్రభుతాప్రభవప్రభూ
తపటువైభవగర్వభరంబునఁ దజ్జిత దప్పి భవానిప్రసాద మభిభవించె"
ననియు, దుర్వాసుఁడు "సదయుం డై గోవిందుడై కలఁ డటంచు
వాక్రువ్వక యూరకయే వెడలిన" శాపము గ్రమ్మఱింప నెవ్వరికిఁ దర
ముగాదనియుఁ, బాఠశాలాధ్యక్షుండు తనక్రిందియుపాధ్యాయుని ధిక్క
రించిన విద్యార్థికి బుద్ధిచెప్పిన చొప్పున దిక్పాలమాళికిఁ దలవంపు గలుగఁ
బలికెను. మఱియు బలిభంజన మొనర్చిన పిదపఁ గూడ "స్వారాజ్యం

బింద్రునిచేత సాంద్రప్రేమంబున నిస్తంద్రత నేలింపుమని” మునులు ననిమిషులును మనవి సేసినఁ గాని పట్టాభిషేకంబున కియ్యకొనఁ డాయె. అంగీకార మొసంగిన పిమ్మటఁ గూడఁ, దాను సన్నాహ మొనర్పు మనుటకు మున్నపార్వతీపరమేశ్వరుల నారాధింపకయే, బ్రహ్మరియుక్తుం డై పట్టాభిషిక్తుం డగుటకు వచ్చి యుండె నని విని “యేకతంబున నింత పుట్టె, దాని నిపు డైన మరలింపఁ గానఁ డయ్యె” నని వాస్తోష్పతిం గూర్చి గీష్పతితో మొఱవెట్ట సాఁగెను. ముక్కంటియు నాతనిమచ్చెకంటియుఁ గూడఁ దెఱగంటిదొర తమయడుగులపైఁ బడి మ్రొక్కు లిడిన లేవనెత్తి “యైన దేమయ్యెనో భుక్త మయ్యెఁ గాని, యిప్పుడైనను దృశ్యమందించు కైన, నీశ్వరుని కంటె భేద ముంచెంచఁ బోకు”మని చెప్పి, యాతని యహంభావము వేరంటఁ దెగనటకీ, తమ పురి కరిగిరి. కావున నీమూఁడాశ్వాసములలో మహేంద్రగర్వభం గము ముఖ్యాంశ మని సంశయములేక చెప్ప వచ్చు. అయినను, మొద టఁ బడరానివెతలఁ బడి, తుదకు స్వకర్తృకముచేత నైన నేమి, యీశ్వ రసంకల్పమున నైన నేమి, కథానాయకుఁ డానందాభ్యుదయ మందిన కారణమువలన, నయ్యలరాజు రామభద్రుని గ్రంథమునకు “రామాభ్యు దయ”మను పేరు వచ్చిన తీరుననే, మహేంద్రునకును భగవత్క టాక్షమునఁ దుదకుఁ గలిగిన విజయమునుబట్టి యీ గ్రంథమునకు “మహేంద్ర విజయం”బను నాహంబుంచఁబడి యుండ వచ్చును.

షష్ఠాశ్వాసమునందలి కథాసూత్ర మొక్కచోటఁ జిక్కుగాఁ దోచిన నోషితోఁ జదివిన వదలించుట సులభమే. తేత్రమహిమను దెల్పు నవి కొన్నియుఁ, దారకమంత్ర ముపదేశ మందినవారికి వేంకటే

శుండు సులభగమ్యుఁడని చూపునవి గొన్నియు, నై దీనియందుఁ
 గూర్పఁబడినకథలు రెండు విధములుగా నున్నవి. అశ్వత్థవృక్షము
 నాశ్రయించి యున్నబ్రహ్మరాక్షసోత్కరమునకుఁ “బద్గయోదకబిందు
 సంపర్కమునను, నుష్ణభావంబుమాత్రంబే తొలఁగెఁ గాని” “బంధుర
 సరోంతర్వారిపూరంబులం దానంబాడు” నంతవఱకుఁ బిశాచవృత్తి
 విడిచి పోదయ్యె. తాత్త్వశైలారోహణ మొనర్చిన వెంటనే మూకబ
 ధిరాంధపంగులకుం గలయవరోధము నివారింపఁ బడియె. కళింగరాజ
 కన్య చిఱుతప్రాయమున గరుడభూధరమునకుఁ దోడ్కొని పోఁబడియుం
 టుం జేసి, బ్రహ్మరాక్షసులనుండి రక్షింపఁ బడుటయే కాక యాంధ్రేం
 ద్రుపురంధ్రి యయ్యె. పుణ్యక్షేత్రముల నన్నిటికి గన్ననారదున కుపమా
 కలోఁ గాని తారకజపసిద్ధి కల్గదాయె. ఈ మంత్రరాజ ముపదేశ మం
 దినవల్లపునకును బీతికాపురవల్లభునకును, వేంకటేశుండు నశుఁడై
 కోరినవరము లొసంగెను. కళింగరాజతనూజ వృత్తాంతమును, బీతికా
 పురాధీశులకు వంశవరంపరాగతము లగునామధేయముల వ్యుత్పత్తి
 యును, దెల్పుగాథ షష్టాశ్వాసమున కెల్ల స్తోత్రపాత్ర మై యున్నది.
 కొన్నిగ్రామనామముల యర్థముం బట్టి మిగుల నేర్పుతోఁ గూర్పఁబడిన
 దగుటచే, స్వకపోలకల్పితం బయ్యు వాస్తవముగానే తోచు చున్న
 యది. ఒంటమామిడియే మునివాసము; రావికముపాడే బ్రహ్మరాక్ష
 సుని రావి; తేటగుంటయే ద్విజుండు వార్చిన గుంట; గోపాలపట్ట
 ణమే వల్లపులపల్లె. వల్లపుని వృత్తాంతము కూడ శ్లాఘనీయముగనే
 యున్నది. విద్యాగంధ మెఱుంగక పశుప్రాయుండుగాఁ బెరిగిన
 వానికి సామాన్యముగ నీశ్వరతత్త్వవిచారణాసక్తియే పొడమచు. పొడ

మనసు వానిమనం బౌద్ధ్యాత్మికవిషయములఁ జాలమూరము పోనేరదు. ధరణీజాతనాతమును, జంతుసంతానమును బెట్టుపోతలు లేకయే పెరుగుటయు, నంతరిక్షమున లక్షలకొలది నక్షత్రము లాలంబరహితము లై వ్రేలాడుచుండుటయుఁ జూచి, యాదికారణ మగు శక్తి యెచ్చటనో యుండి తీరవలయు నని గ్రహింపఁ గలఁడు కాని, యాశక్తి యట్టి దని నిరూపింపఁ జాలఁడు. కావున నట్టినిష్ఫలప్రయత్నముల నుండి యాతని మనస్సు వెనుకకు మరలిపోవును. పిమ్మటఁ జిత్తమునఁ గలుమూర్ఖులు వానికి లభించు సాంగత్యము ననుసరించి యుండును. సర్వసాధారణముగ ముక్తిమాగ్ధాన్వేషణాసక్తచిత్తవృత్తాంత మిట్టి దయై గన్పట్టును. ఇదియే మిక్కిలిరహస్యముగా నించు వర్ణింపఁబడి యున్నది.

“ భాషాభిమాని.”

19—9—1906.

త ప్పా ప్ప లు .

పాఠం.	పద్యము.	తపస్య.	ఓపస్య.
౪	౧౭	మునుగొనంగ.	మునుగొనంగ.
౧౨	౧౭	నాగమములు.	నాగమములు.
౧౩	౨౫	శాస్త్రములు.	శాస్త్రములు.
౧౬	౨౨	రామనల్లు.	రామనల్లు.
౨౭	౯	క్రోధముఖారి.	క్రోధముఖారి.
౨౮	౭	అనభుండా.	అనభుండా.
౪౫	౨	నెద్దేవ.	యద్దేవ.
౫౧	౪	తోడచేర్కొనక.	తోడనూర్కొనక.
౫౩	౨౨	రథోద్ధిత.	రథోద్ధిత.
౫౮	౧౫	నియ్యయోగ్యి.	నియ్యయోగ్యి.
౬౦	౬	డెనంగు.	డెనంగు.
౬౩	౨౦	హినుండనక.	హినుండనక.
౭౪	౧౨	పాధి.	పాధి.
౭౫	౧	జీర.	జీర.
,,	౨౫	యనరు.	యనరు.
౭౮	౨౪	విశ్వానంబునను.	విశ్వానంబునను.
౮౧	౧౨	మయూఖ.	మయూఖ.
౮౨	౧౫	దొలంగునటవే.	దొలంగునటవే.
౮౩	౨	మొందునో.	మొందునో.
౮౪	౨౨	పాటి.	పాటి.
౮౭	౧౦	రాదవు.	రాదవు.
౮౮	౨౫	జీనియచ్చో.	జీనియచ్చో.
౯౬	౧౨	యెఱిగిన.	యెఱిగిన.
౧౦౧	౨౨	నీతి.	నీతి.

పాఠం.	పద్యము.	తపస్య.	ఓపస్య.
౧౦౨	౭	మం.	మం.
౧౦౬	౧౮	మెఱయంగ.	మెఱయంగ.
,,	౨౪	సారతరు.	సారతరు.
౧౧౩	౧౨	లొలువ.	లొలువ.
,,	౨౫	పిడవ.	పిడువ.
౧౧౪	౨	పాత్ర.	పాత్ర.
,,	౧౦	గిన్నరాపతి.	గిన్నరాపతి.
,,	౨౩	గధ.	గంధ.
౧౧౫	౩	తోయంబులు.	తోయంబులు.
,,	,,	వ్రసవములును.	వ్రసవములును.
౧౧౯	౧౩	నమరచన.	నమరచన.
౧౨౧	౧౭	గేఱాయి.	గేఱాయి.
౧౨౪	౨౨	కలిసి.	కలిసి.
౧౨౬	౧౦	వానిని.	వానిని.
౧౨౮	౧౮	ధనంబులు.	ధనంబులు.
౧౩౨	౧౧	విరించననుకుడు.	విరించననుకుడు.
౧౩౪	౫	భ్రాంతి.	భ్రాంతి.
౧౩౫	౭	రానియొక్కటి.	రానియొక్కటి.
౧౩౬	౪	గాదగు.	గాదగు.
౧౩౭	౨౧	మన.	కొను.
౧౩౮	౬	యెయ్యె.	నయ్యె.
౧౩౯	౬	ప్రతిపాది.	ప్రతిపాది.
౧౪౦	౩	కోర్కెలిడ.	కోర్కెలిడ.
౧౪౨	౫	నిపుడయ.	నిపుడయ.

శ్రీరస్తు.

శుభమస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీగణాధిపతయేనమః.

శ్రీసరస్వతీదేవ్యైనమః.

శ్రీహయగ్రీవాయ నమోనమః.

శ్రీ మ హేంద్ర విజయము.

ఇ స్త దే వ తా స్తు తి.

రంజిల్లనొనర్చుఁ గావుత శిలాఃజీవప్రదానప్రథా

భౌరంధర్యఁ గాంచి దారుశకలఁద్వంద్వంబునుం బాదుకా

కారం బూని భజింప భూభరఃభౌఃగృహ్సూర్తి గల్పించు నీ

తారామాంఘ్రియుగంబు మాకు ససుఖోదారాయురైశ్వర్యముల్. ౧.

చం. వసుధ జనించి యాజనకఃసంశము నయ్యినవంశ మింపుసాం

పెనఁగ సమున్నతత్వము వఃహింపఁగ మించినసీత శీతవృ

క్ష్మ)నగణము ల్పుధారసపఃరంపరిలై యలరారుఁ గాత నే

డనదృశదోహదస్ఫురణ • నన్నదభీష్టలతాఫలాప్తికిన్.

౨

కా. శ్రీవర్ధిల్లఁగఁ జేయుఁ గావుత జటాశ్రేణీమిథోబంధరే

ఖావిశ్లేష మొనర్ప స్వర్ణది తరంఁగవ్యాజహస్తంబుచే

తీవిం జొన్నినదంతకంకతముమాడ్కి స్తౌలి లేజల్పడా

ల్పావుం దాల్చినశంకరుం డెపుడు నఃప్రేదం బెదం గ్రమ్మఁగన్.

౩.

ఉ. స్నానజలంబు భౌతవసంసం బనులేపన మోగిరంబు దా
నే నెఱిఁ గూర్చి నాగు నెనఁయించుమె పెండిలికూఁతు రంచు సం
వ్యాసముఁ బూని యవ్వరుని • యవ్వ నటంచు నటించుభృంగిచం
దాసకు నెచ్చెలుల్ నగిన • నవ్వెడుశాంకృ మమ్ముఁ బ్రోవుతెన్. ౪.

చం. అనుపమ మైనయాత్మచతుఃశాసన రూఢికే దోడు సత్యవ
ర్తనము మెఱుంగువెట్ట విబుధప్రకరంబుల కెల్ల బెద్దయై
మనుమని న న్దశాకలనమానితుఁ జేసిన సద్దయార్ద్రహృ
ద్వనరుహుఁడౌ మహామహుఁ బితామహుని న్ముతయింతు నెంతయున్. ౫.

శా. శ్రీపూర్ణాకృతిము క్తిసాధచతురంఁప్రిస్సాటిక స్తంభశో
భాపీఠీకృతకాతమన్యవశిలాభాస్వస్థురోద్వద్రజ
శ్రీప్రేర్పిం బురుషార్థపాలి నిడ నాశ్రీధేనువాగీశ్వరీ
రూపం బూనితనర్పువాణి సమతూర్పు న్నాకు వాగున్నతుల్. ౬.

సీ కలుము లీ నోపఁడే • కమలాప్తసుతరాజ్యసంఘటనోపాయచతురమంత్రి
యిష్టార్థము లూసంగఁడే జానకీరాఘవస్యోన్యకుశలవాఁతైకదూత
చిరతరాయుర్వృద్ధిఁ • జేయఁ జాలంఁడె లక్షణజీవదానభిషగ్వరుండు
కళల నీ నేరఁడే • ఘనమానిసంపూర్ణరామసభైకపాఠాణికుండు

తే.గీ. పావనాకృతి వైవాంశభవుఁడు శ్రీహరిస్వరూపుఁడు భావివిరించునుండు
నిరవధికకీర్తి యగునాంజనేయమూర్తి, తత్ప్రసేవనములు జగత్పావనములు, ౭,

సీ. ప్రవితతప్రత్యూహపవమానగిళనదు, ర్వారతుండా జగరంబువాడు
బహుళాంతరాయపర్వత వినిచ్ఛేదన, ప్రాదైకదంతపఁజంబువాడు
వటువిఘ్నగణతుఁఁన్రజనముద్ధానన, ద్రాఘిస్తకర్ణశూర్పముఁ వాడు
ఘనతరాతంకపంకక్షాళనపటిష్ఠ, కటతలదానోదఁకఁబువాడు

తే.గీ. భూరిపుష్కరపూతాగ్రంవారికల్పితానమయవర్షనిక్తరాంపాన్యద్రుగపత్య
కాతటోత్థాతకేళినంఁప్రీతివాఁడు, సిద్ధిగణనాగుఁ డిష్టప్రిఁజేయుఁ గాత. ౮.

మ. కవనాఖ్యేతువణంబు నాటి జగతిం • గాండోన్నతిం బెంచి వ
ర్చవితానసిథి సంఘటించి రససంపన్నాధురీసాధురీ
తివిశేషంబు రసజ్ఞజాలమునకుం • దెల్లంబుగాఁ గూర్చి గౌ
రవముం జెందినవారి భక్తి దలఁతుం • బ్రాచేతసవ్యాసులన్. ౯.

కం. నన్నయభరితమనాజ్ఞక, నన్నయభవోక్తిగా నెనర్చునుఁ గృపచే
నన్నయభయభృతిమతితో, నన్నయభట్టాదికవిజనంబునుతింతుక. ౧౦.

మ. తమకావ్యాదుల సత్కవుల్ “గుకవినిందం జేసి” యం చొక్కభా
గముఁ గల్పించి రకారణంబయది నిఁహ్యరుణ్యమాత్సర్యభా
వమె కా కాఘను లుండకున్న నలదేవానాంప్రియశ్రేణి క
ట్టమరుం గీర్తివిశేషపూర్తి యిలఁ గావ్యాసారపూరోత్థమై. ౧౧.

కం. అని యిష్టదేవతావం, దనముఖకావ్యముఖలక్షణంబుల నెల్లం
భానరించి యెద్దియే నొక, వనమాలిత్రేత్రమహిమ • వర్ణించుటకై. ౧౨.

కం. డోహల కనుగతిగాఁ గౌ, తూహల మెద మెదల భక్తిదోహలహితసం
దోహలలితానుమతి ను, తాహలసచ్చక్తిపూర్ణతాహలహలికక. ౧౩.

కం. ఏవానిం గృతిపతిఁగా, భావించునొ యెట్టిదివ్యభవ్యత్రేత్ర
శ్రీ వర్ణ్యమొ యనియోజన, కావించుచునుండి యే నొకానొకరజనిక. ౧౪.

సీ. శ్రీజానకీదేవి • చెలఁగువామాంకభాగముతో నిరాబారిగనులతోడ
నాంజనేయాంజలిఁనృస్తమా శస్తమా, వదముతో నధికసంస్తుదముతోడ
వెనుక సౌమిత్రి వట్టినయట్టిమూరుమంజి, గొడుగుతో నవరంజిమడుఁగుతోడ
భరతశత్రుఘ్నులు • సురటులూనినపార్శ్వ, యుగముతోఁజిలునవృష్ణ మొగముతోడఁ
తే.గీ.గరములు మొగుడ్చునృపులతోఁగవులతోడ, బ్రేమరసపూర్తిబట్టాభిరామమూర్తి
పుష్పకాంతరవర్తియై పూర్వపుణ్యకలన నామ్రాల నిలచినట్టులు దలంచి. ౧౫.

చం. నిలిచినకాసలేయుఁ గని • నెప్పుడ సప్పుడ మిప్పుడింపు నాఁ
గిలి ప్రణమిల్లి కొంతవడికిం బులకించినమేనితోడ దో
యిలి నిలలంబునందు ఘటింయించి తదంచితచారాదివ్యసం
గళమహనీయమూర్తిపదంకంజమలం దిలకించు చున్నెడక. ౧౬.

మ. ఉపమాకాకృతిఁ బుష్పకంబును నుపార్ణోర్వీధరశ్రీ నువ
ర్ణవరాఢ్యోన్నతపీఠంధురసరఃప్రాధిస్తానామత్కరా
బ్జపుట్రోడము వేంకటాధిపతిశేవక రామచంద్రుండు నా
కపు డాదేశమరీతిఁ దోచె మును నే • నాదేశముం గాంచుటక. ౧౭.

కం. వెరవు న్వేఱఁగు న్వేఱపుం, దొరకొన నప్పడు నతు ల్నుతు లేయఁగఁ జె
చ్చెరఁ గన్పొఱంగి యెటకే, నరిగెను శ్రీరామమూర్తియనుచరయుతుడై. ౧౮.

కం. అంతట జాగ్రదవస్థా, క్రాంతుడనై యుండు నపుడెఁ కనుపట్టె నితం
దేంతవినదప్రసాద, స్వాంతము గలవాఁడొ యనచునతికుతాకముతోన్. ౧౯.

సీ. మద్వంశజుల దయాఁమతిమీఱ నాదినుం, డియుఁ బ్రోచె వారలఁనిష్ఠ కలరి
మత్పితామహాపితాఁమహు రామశాస్త్రిని, దోడఁబల్కుచుఁ గృతాఁగ్ధునిఁగఁ జేసె
మత్పితామహుఁమహితు వేంకటకృష్ణశాస్త్రి నేలెను దదఁగ్ధులకు మెచ్చి
మత్పితామహుఁ గాచె • మహిని సీతారామశాస్త్రిఁ దత్సేవకు • సంతసించి
తే.గీ. మజ్జనకు నాత్మబోధసంపజ్జనకునిఁ గృప మనిచె మున్ను వేంకటకృష్ణశాస్త్రిఁ
దత్తదుపచారసంతుష్టఁచిత్తుడగుట, నన్నుమన్నించె నిటులుప్రసన్నవృత్తి. ౨౦.

తే.గీ. అనుచు ముదితాంతరంగుడ • నగుచు నిష్టదైవతం బగురఘువతిఁధ్యానవేశ
నాదివిధివావతారమఁరాచవతార, మవలఁ జాపుట కేమిహేతువొ యటంచు.

కం. మామూర్తిద్వయ మొక్కటి, గా మది భావింపు మనుటఁగా నెంచి కృతి
స్వామిని రాముని వర్ణ్యఁశ్రీమహితుని వేంకటేశుఁ • జేయుతలఁపుతోన్. ౨౧.

తే.గీ. దేవభాషాదితఁబు లాంధ్రీకృతంబు, లైనసులభార్థపద్ధతులగును దాన
నఖిలపత్నీయశైలిచే • నలరు నందు, వలన వలనగువిఖ్యాతి • కలుగు నంచు. ౨౨.

తే.గీ. బ్రహ్మకైవర్తనామపురాణవిదిత
గరుడశైలఘనక్షేత్రగురుమహత్త్వ
మును దెనుఁగొనర్చు గుతుకంబు • మునుఁగొనంగ
మును కనుఁగొన్న తద్ధామఁమును దలంచి. ౨౩.

సీ. ఆసమన్నతశైలఁభాసమానానిమ, ప్రాసాదమంటపఁప్రాంగణంబు
నాపావనగ్రావఁసోపానపార్శ్వప్రదీపావళీస్ఫురఁద్విభ్రమంబు
నారామణీయకఁసాగరామలోపత్య, కారామతులసీసుఁసారభంబు
నామేఘమేచకఁశ్రీమేదురఁమేయ, కోమలస్వామితేజోమహత్త్వ

తే.గీ. మాపురం బాసరం బారఁధావతంస, మామహాతైర్దికులు నాయుపాయనంబు
లామహూత్సవ మాభోగఁమాప్రసాద, మామహాత్మ్య గనినట్టులపుడుదోష.

చం. ఇలఁ గలమానవావళి కఁభీష్టదుడై సులభప్రసాదుడై
కలియుగమందుఁ దోడఁబలుకం దగువేలుపు వేంకటేశుఁ డ
బృలితపుదైవతంబు నిలువం జెలువం బగుగారుడాద్రికి
స్నైల పుపమాక తన్వహిమ • నెక్కినుగాధ లభింపఁ గోరుచోన్, ౨౪.

సీ. దైవతమతాచారంతత్త్వరహస్యజ్ఞః, డఖిలపురాణేతిహాసవిదుఁడు
 దేవతాబ్రాహ్మణాతిథిపూజనాసక్తుః, డలిపిరాలాన్యవాంఘ్రిచంద్రుఁ
 డమితీర్థక్షేత్రయాత్రాతిమాత్రప, విత్రగాఢ్రుఁడు బుధస్తోత్రపాఢ్రుఁ
 డనఘుఁడు నిత్యసంత్యవచఃప్రచారుండు, నగులత్తు శార్యసమాహ్వాయుండు
 తే.గీ. స్పష్టవర్ణనమిష్టిగాఁవ్రాసికొనిన, సంస్కృతగ్రంథము సెసంగ • సంతసమునఁ
 గరుడగిరిశేఖరాధ్యుఁ డిఁక్కరణిఁ గరుణ, పృథ్విప్రాకృతిని వచ్చిఁయిడెననంగ.
 కం. దానిం గొని చదువుకొనంగ, నింద్రజయంబు ముఖ్యఁగాధగఁ డోచెన్
 గానమహేంద్రవిజయ మని, దీనికిఁ బే రిడుట మంచిని కదా యనుచున్.

చం. అదనుల దైవతావళి కుంద్రగముగాఁ గృప భక్తపాలిపై
 నొదవిన సజ్జనాకృతుల • నొక్కొకచోఁ బొడనూపు నంచు న
 భృదయపరంపగాప్తి కిది • యొప్పగుసూచక మంచు నెంచికొం
 చెద ముదమంది రామవిభు • నిక్రృతికిం బతిఁ జేయువాడనై. ౨౯.

కం. రామకరుణాత్తవృద్ధి, తేమకళాభోగభోగకృతికృతీర్తి
 స్తోమకమనీయవైభవ, మామకవంశావళీక్రమం బెఱిఁగింతున్. 30.

→* కవివంశావలారవర్ణనము. *←

సీ. బ్రహ్మలకు నైనవాఙ్మనసాతిత, మగుచు నగోచరం • బైనదెద్ది
 యాద్యంతశూన్యమై • యఖిలంబుఁదానయై, తన కఖిలముగాక • తనరు నెద్ది
 దిక్కాలములకు భేదింప కవిచ్చిన్న, ముగ నిత్యసత్యమై • నెగడు నెద్ది
 సంతతాఖండసుఁస్వప్రకాశకమహా, జ్యోతిస్స్వరూపమై • యొప్పు నెద్ది
 తే.గీ. యట్టి శ్రీశబలబ్రహ్మమైనయట్టి, యాదినారాయణుని నాభిఁయందు ముందు
 పొందుగఁ దదీయసంకల్పమున సిన్పిత, పరఁగ సరగఁజరుర్ముఖఁబ్రహ్మవొడమె.
 కం. ఆవనజాతప్రభవుని, పావనమూర్త్యంతరములు • ప్రభవించిరి లో
 కావనసక్తులు నమదు, జీవనశక్తులు నుతు ల్వఁసిష్టప్రభృతుల్. 3౧.

తే.గీ. పరమపాననదివ్యతఃపఃప్రపూర్తి, శిష్టముష్టింపచవ్రజశ్రేష్ఠమూర్తి
 యాత్మవిద్యావరిష్ఠుఁడౌనవ్యసిష్ఠు, గోత్రమునఁ బుట్టెఁ గౌండిన్యఁగోత్రమాని. 33
 కం. రెండవశిఖండశిరోమండనుఁ డన సర్వమానిమండలనుణిమా
 ర్తాండద్యుతిగౌండిన్యఁ డ, ఖండతపశ్రీప్రభావఁఖనియై తనరెక. 3౪.

- కా. లోకస్తుశ్చుడు కాంతిదాంతినిధి సుశ్లోకుండు నైనట్టియా
శ్రీకాండిన్యమహామునీంద్రుని తపఃశ్రీగౌరవం బెట్టిదో
లోకంబం దితరర్షిగోత్రు లొకపాటుం బాలు తద్గోత్రజాల్
ప్రాకట్యంబుగఁ గావ్యకర్తలు బుధశ్లాఘ్యుల్ గలా రెన్నఁగన్. ౩౫.
- కం. ఆకాండిన్యనగోత్రు ల, నేకులు గల రిల రమాసమిధకటాక్ష
శ్రీకలితలలితకవితా, ప్రాకటనైపుణ్యపుణ్యపరిపాకమతుల్. ౩౬.
- కం. అందు మతత్రయభూమి, బృందారకబృందములను * వెలసిరి స్తార్తుల్
గొందఱు వా రిరు తెఱఁగుల, నుందిరి వైదికులునా నియోగులు నాఁగన్. ౩౭.
- ఉ. అందుఁ ద్రిలింగవైదికబుధాగ్ర్యకుటుంబజనాగ్రగణ్యరూ
ఢిం దగుఁ బాండితిం గనినఃతీవుల దేవులపల్లివంశ మొ
ప్పం దనకాన్పు ముత్తైములఃపోడిమి వృత్తవిశుద్ధమై గుణా
స్పందగతిం దనర్చి మహిఃపత్యుపకంఠవిభూషణంబుగాన్. ౩౮.
- కం. ఆదేవులపల్లవస్వయ, యాదోనిధిపూర్ణచంద్రు * లగువిద్వాంసుల్
వేదంబుల శాస్త్రంబుల, వాదంబుల నెదురులేనివారలు గారే. ౩౯.
- కం. ధరఁ గొంద ఁందు సీతా, వరపదసేవనవిధానఃపావనులు గరం
బరయం గొందఱు లక్ష్మీ, నరసింహపదాబ్జసేవఃప్రహ్లాదుల్. ౪౦.
- మ. సముదంచర్గతిఁ దక్కుటుంబములు గృహిష్టాగౌతమీమధ్యభా
గమునం దాగిరిపల్లినామకమహాగ్రామాగ్రహారంబు ము
న్నమరణ స్వప్రతిభావిశేషముల కత్యానందుడై ఘాదుశా
యమరం బిచ్చుట నచ్చుట న్నిలచె నిత్యం బైనకాణాచిగాన్. ౪౧.
- ఉ. వారలలోన రామపదఃపంకజభక్తినిరంకుశప్రభూ
తారభట్టీప్రభూతపటిఃసా సమమంజులవాక్ప్రసంగవి
ద్యారమణీయకీర్తిసముదారుడు వేంకట ధీరుఁ డెంతయుం
గూరిమి నిల్చెఁ జామరలఃకోట పురిం దదధీశు కోరికన్. ౪౨.
- తే.గీ. అప్పడప్పడు వారలయందు మఱియుఁ, గొందఱుమందవేటయుఁగోరుమిల్లి
మొదలుగలయూళ్లఁగాఁపురంబుగవసించి, రచ్చటచ్చటివిభులసంప్రార్థనముల.

కం. దేవులపల్లితులగ్రణి, యావేంకటనూరిమణి బుధావళిమదిసం
భావింప మించుప్రతిభం, గావించెం గావ్యనాటకము లమితముగాన్. రర.

తే.గీ. సప్తగోదావరాంతరజనపదమున, నెందు షడ్వస్సనీపారదృశ్యః డైన
యతనిసిద్ధాంతసాంప్రదాయంబె కాని, పరమతోదితరాధ్వాంతఃఫణితి గలదె.రగ.

కం. అతనికి స్వప్రతిబింబ, ప్రతిముఁడు బ్రతిభావిశేషవాచస్పతి యా
నుతుఁడు జగన్నాథార్యుఁడు, ప్రతతయశస్కుఁడు జనించెవంశకరుండై. రఁ.

శా. సాధుస్తుత్యచరిత్రుఁ డర్కసమతేజస్కుఁడు సర్వావనీ
నాథానీకసభాప్రపూజ్యుఁడు జగన్నాథాభిధానార్యుఁ డం
బోధిస్సారతరంగరంగదురువిస్ఫుర్జద్వచస్సంగునిం
గాథా బోధనశాలి వేంకటబుధుం • గాంచెం దనూజోత్తమున్. రఁ.

కం. ఆవేంకటబుధమణి గనె, ధీవాచాజితబృహస్పతి భుజంగవతి
శ్రీవృశుల రామకృతిఘనుఁ డావేంకటరామకాస్త్రియనునందనులన్. రరా.

తే.గీ. అగ్రజుం డొప్పె సకలశాస్త్రార్థవేది, నేతుశీతాచలాంతరఃఖ్యాతచరితుఁ
డఖిలసర్వసహధీశ్వరాచ్ఛితుండు, కీర్తిలసితుండు శ్రీరామకృతివరుండు. రర.

తే.గీ. అతఁ డెలమి మైలవరపువంశాభిచంద్రుఁ, డగుచు విఖ్యాతిఁ గనువేంకటావధాని
పుత్రికామణి ధర్మకళత్రముగను, గొనియె నీతాంబసకల సద్గుణకదంబు. రం.

సీ. మును ధారిణి జనించి • జనకాన్వవాయంబు, బరమపవిత్రమై • పరగఁ జేసి
పిదప శ్రీరామసాంధ్యరత్నమై మించి, యినవంశమున కెల్ల • ఘనతఁ దెచ్చి
ధర్మతోడను మహావనవర్తన మొనర్చి, సకలదోషాటనాశము ఘటించి
భాస్వత్పుతాదిను • ల్భక్తిసంయుక్తులై, పరిచర్య నేయ సంవదల బొదలి

తే.గీ. యార యీసతి నామంబుసార్థకముగఁ, దనరె ననుచును జనులచేవినుతిఁగాంచె
ముఖవినిందితహేమధామనిఖిలభాగ్య, ధామ నీతాభిధానకాంతాలలామ. రం.

ఉ. భాసురకీర్తియై విబుధవర్గనుతుం డగురామమూర్తి సీ
తాసతిఁ బెండ్లి యాడి వసుధ స్థిలసిల్లినకైవడి న్నగ
ద్భాసురకీర్తియై విబుధవర్గనుతుం డగురామకాస్త్రి సీ
తాసతిఁ పెండ్లి యాడి వసుధ స్థిలసిల్లెను ధర్మశాలియై, రఁ.

సీ. తనదు రామావ్యయంబున కనుగొనిగాఁగ, సీతాపతిశుఁడై • చెలఁగె నెవఁడు
తనదు సర్వజ్ఞత్వమున కనుకృతిగాఁగఁ, గామాదివిజయంబుఁగాంచె నెవఁడు
తనచతురాస్యత్వమునకు సమంబుగా, సరసవాక్సంగతిఁ • బరఁగె నెవఁడు
తనదు సూర్యాత్మజత్వమునకు సరిగాఁగ, ధర్మప్రతీతిచేఁదనరె నెవ్వఁ
తే గీ. డతఁడు నుతిఁజెంది జగతియందలరఁ గీర్తి, ఘనమహిపతి జగపతిఁగజపతీంద్ర
వరసభాస్థానిపాండిత్యపదనిరూఢి, భాసురుం డైనరామభూమిసురుండు. ౫౩.

చం. నిజపదమూలదత్తకృతినిత్యకృతోత్తమతారకాఖ్యమం
త్రజపములం బ్రతుష్టఁ డగుఁరామునిచే వర మాతఁ డాత్మనం
శజాలకునై కొనె నిగమశాస్త్రపురాణరహస్యతత్వవి
త్త్వజనక మాతదంఘ్రియుఁగఁభక్తివిశేషము శాశ్వతంబుగాఁ. ౫౪.

చం. ఆతనికిఁ బూసపాటికులఁజాగ్రణియుం గవితారసజ్ఞుఁడుం
బ్రతతయకుండు నావిజయఁరామనృపాలవరుండు గౌరవాం
చితమతి రాజధానిదరిఁసీమ నెస గెను సర్వసస్యశా
శ్వతఘనసారి మావెలగఁవాడసమాఖ్యమహాగ్రహణముఁ. ౫౫

కం. ఆతని సోదరుఁ డగుచు మహితలమున వెలసె లసదఁహీనవచోవి
ఖ్యాతుఁడు వేంకటరామసుధాతిలకము సర్వదేశఁదీప్యద్యశుఁడై. ౫౬.

తరల. జనకజాధిపపాదపంకజఃపట్నదాయితమాననుం
డనుపమానకళాధురంధరుఁ • డగ్గసన్నిభతేజఁడుఁ
ఘనుఁడు వేంకటరామసూరి విఖండితాంతరవైరియై
వినుతిఁజెందెను లోకిమందు నఁవీనపాండితి దండినాఁ. ౫౭.

కం. ఆతఁడు మృదుసంగీత ఖ్యాతిని సాహితకళాచఁకాచకి నఖిల
క్షాతలనేతలచేత న,హా తగుగౌరవముఁ గను సభాంగణములలోఁ. ౫౮.

ఆ.వె. అతఁడు నుకృతినిరఘుఁ • డతివగాఁ గొనెఁ గోట
మర్తిహనుమదార్యమణికుమారి
సత్యసుమతిని రఘుపత్యంబ యనుపేరఁ
దగువధూటి సకలఁసుగుణపేటి. ౫౯.

కం. నారితనయుఁ డలరాతన, నారితనయుఁ డాత్తి న్నఁగితిఁపాశ్చ్యగనానా
సూరిహితకారి బ్రహ్మఁ, సూరి దశాస్యా భక్తిఁ సుకృతమతికా. ౧౦.

చం. నవరసభవ్యకావ్యరచనాదుచిరప్రచుఁ డురద్యచో
నినహుని రామనామః పఁనిర్లభర్లసప్రవర్తనా
ర్జవలపమానమానసుని * రావు మహీపతి, రాయ భూపతి
ప్రవరగురుత్వభాసుని * బ్రహ్మభూరు నెన్నఁకృమే. ౧౧.

కం. బాపన దీనజనార్తి, బాప నరాధీశు కడఁ గృపామతి నెసఁగుం
గోవనయేతరగతులకుఁ, గోవనఁ దగువాఁ నెడపి * పురుభావమనన్. ౧౨.

కం. తారావళిగృతిఁగొని యాత్మైరమణుం డతని కొనుగె * మాన్యత్రేత్రం
బారూఢి భక్తి మదిఁ జెలువారఁ బగర్దీనుపాలెఁమనుగ్రామమునన్. ౧౩.

తే.గీ. ఆతని జ్యేష్ఠపితృపుత్రుఁ డైనట్టిరామ
సూరి దత్తుతి సీతాంబఁసుకులఁ గోరి
రామచంద్రాంఘ్రిపూజనఁవ్రతనిరూఢిఁ,
బెంపుఁగనుచుండి తత్కృపావిలసనమున, ౧౪.

తే.గీ. తనయు వేంకటకృష్ణాఖ్యుఁ * గనిరి పిదప
రామసూరియు నఖిలగాఁహ్వాన్ధ్యసుఖము
గని శురీయాశ్రమంబున * ఘనతఁ గాంచి
పరఁగె ధారిణి శ్రీశివఁస్వామి యనఁగ, ౧౫.

కం. తత్పుత్రుఁడు సర్వమహీ, భృత్పూజితపదుఁడు పదయఁబృథయుండు గళా
విత్పతి రఘువతిసేవా, తత్పరమతి కృష్ణకృతి నుతఁసీతిఁ దనరెకా. ౧౬.

శా. జోహారు ల్గదియింతు రాతనికి శిష్యు బ్రేశణకాగతుల్
సాహిత్యోన్నతి శాస్త్రవద్ధతినిఁ బ్రజ్ఞాకాలులై ఘట్టసం
దేహపేతమనన్కులై భువిఁ బ్రసిద్ధిం జెంది విద్వాంసులై
యాహా వేంకటకృష్ణశాస్త్రిమణివిద్యాప్రాధి సామాన్యమే. ౧౭.

గీ. ఆతఁ డప్పలపురుషోత్తమాభిధప్ర
సిద్ధకారాంతికావళిఁ శేఖరునకు

గొనబు గారావుగూఁతురై * కొమరు మిగులు

దాని వేంకటలక్ష్మీ ను * ద్వాహ మయ్యె.

౬౮.

మ. కృపకుం జోటు సుమంగళీత్వమునకుం * గేహంబు నుగ్ధగృహ

నిపుణత్వంబున కాటవట్టు నుగుణానీకంబు శోభిల్లు చా

క్రమపునర్జన్మంబు పతివ్రతాత్వమునకుం * గాణాచి వీక్షింప ము

ర్వి పయి నేంకటలక్ష్మీ జో డగుపురంధ్రలోక చూడామణిన్.

౬౯.

మ. జననం బందిరి వారి కార్యులు తనూజన్మల్ త్రిమూర్తుల్ వలెకా

ఘనవిధ్యానిధి రామశాస్త్రియును లోకఖ్యాతశాస్త్రప్రవ

ర్ధనుఁ డౌవేకట రామశాస్త్రియును సీతారామసేవకన

ర్తనసంబుకళావిశేషుఁ డగుసీతారామ విద్వాంసుఁడున్.

౭౦.

కం. ఆమువ్వరిలో నగజుఁ, డామలకంఠురతిరుసమామలక్ష్మి

స్తోమపితృతాభిలభూమండలం డగుచు రామబుధవఁ డలరెక.

౭౧

సీ. రచియించె నెవ్వఁడు * రమ్యచంపూపబంధము రామచంద్రదోయ మనుగ ని

ఘటియించె నెవ్వఁడు * కనదలంకాకా, స్త్రులు వసాహితీదర్పణంబు

వచియించె నెవ్వఁడు * బాలభాగవతాఖ్యఁ దనరాయమృదుఁ వ్యమునకు వ్యాఖ్య

నొనరించె నెవ్వఁడు * ఘనతరగ్వభావ, నవరసంబులఁ బెక్కునాటకము న

తేగీ. నాతని నుతింపఁ దరమె రాజాధిరాజ. రావు వేంకటనీలాద్రిరాయలబ్బ

సరసతరసాహితీసారచక్రవర్తి, బిరుదపరికిరుఁ డలరామవిబుధవరఁడు

కం. అతనికి వే రొకనామము, పతిపే రనిసీతహంబ * పలుకమిచే నం

చితమగు ముద్దులపేరై, క్షీతి బుచ్చయశాస్త్రి నాంగఁ * జెలగుచు నుండెన్. ౭౩.

మ. ఘనుఁ డాబుచ్చయశాస్త్రి ధర్మగృహిణింగాఁ గైకొనెం బ్రీతి ను

ర్విని విద్యానిలయంబనాఁ దనరు నఃపవిత్రాల లక్ష్మీనృసిం

హునిపుత్రి స్మరసాంబ వక్త్రులనా * ప్రోద్ధున్నిశానాథుం

బను సత్కీర్తికదంబ చింబఫలసంబంధార్హదంతాంబరక.

౭౪.

సీ. అఖిలదేశిక సమాహారధాంగనిత్యభా, నురనూర్యమండలి * నరసమాంబ

నిఖిలదీప్తవ్రజానీకచాతకచయ, విరతకాదంబిని * నరసమాంబ

సర్వబాంధవపికః జాలసాంతత్యకాం, తవసంతవేళ యానరసమాంబ
సకలయాచకచకోరకనిరంతరవిభా, స్వరచంద్రరేఖ యానరసమాంబ

తే.గీ. నాథసేవావలంబ యానరసమాంబ, పరమసుగుణకదంబ యానరసమాంబ
నయనియుక్తకుటుంబ యానరసమాంబ, నరసమాజస్తవాలంబానరసమాంబ.

కం. ఆబుచ్చయశాస్త్రికి సుతులై బహుశాస్త్రాగమజ్ఞులై వేంకట భూ
మీబుధుడుఁ గృష్ణశాస్త్రియు, నా బొడమిరి మువ్వురు లత్తుణమనీషియు నాకో.

కం. ఆమువ్వురిలో నవరజుడై మెఱసెను లత్తుణార్యుఁ డవనీతనయా
స్వామిపదాబ్జయుగధ్యా, నామలమతిజగతిష్రుతామితయకుడై. 22.

వ. అందగ్రజాండు. 2౩.

ఉ. వేంకటరాయశాస్త్రి పృథివీతనయాహృదయాధినాథప
త్పంకరుహద్వయాపఙ్తివైభవజాతసమగ్ర సాహితీ
సంకలితప్రగల్భసువచస్కు మనోజ్ఞయశస్కు రూపమీ
నాంకు విఘాతశంకుఁ దరఁమా నుతియింపఁగ నేరే కేనియున్. 2౪.

ఆ.వె. వినుతసుగుణశాలి యేంకటరాయార్య, పాలి మాళిహాళి యాలిగాఁగఁ
బేర్చిచే వరించె యిథాలకృష్ణార్యు, సుతను దిప్తమాఖ్యుఁ డతసమాఖ్యి. ౨౫.

చం. అతః సహోదరుం డలర యామలయాదిహిమాచలాంతర
క్షీతితలవర్త్యశేషనృపశేఖరభగ్యసభాంతరశసం
స్థితపరవిద్వదోఘకరిసింహము వేంకటకృష్ణసూరి స
న్నతగుణహారి శిష్యజనతోషణకారి యశోనుసారియై. ౨౬.

కం. ఆవేంకటకృష్ణాఖ్యోర్వివిబుధుడు పతిసమాఖ్యుఁ డేంకటలక్ష్మీ
దేవి వచింపమిఁ దప్తున, కోవిదుఁ డనువేరువేరఁ గొమఱొండ భువిన్. ౨౭.

సీ. సంతతాంతేవాసిఁచింతితవిద్యాస, మృద్ధిక్రియాహయఃగ్రీవమూర్తి
దినదినశ్రీరామఁదేవసేవాభీనం, నితమనస్సురణాంజనాయమూర్తి
నిత్యసూనృతభాషణాత్యంతతాత్పర్య, సాంద్రవర్తనహరిశ్చంద్రమూర్తి
సతతదీనావనఁవ్రతమహాకారుణ్య, విభవసంపూర్ణతావిష్ణుమూర్తి

తే.గీ. వఱలె హరిదంతకరిదంతఃపలయకాంత, మహితకలధౌతకటరాయమానకీర్తి
నయగుణస్ఫూర్తి తప్తునఁనామధేయ, సకలపండితమండలీచక్రవర్తి. ౨౮.

కం. చెన్నలరుబుద్ధి గురు మిం, చెన్నలరుచి నెంచె రూపు • సిరి మే లని త
మన్న నల విబుధు లెల్లను, మన్ననలను మెచ్చి నిచ్చునునిచ్చెద రెలమిన్. ౮౪.

చం. ఘనుఁ డతఁ డింద్రకంటికులంకంధినుధాకరుఁ డైనకొండయా
ఖ్యునకును బాపనమృకును • గూర్చికుమారిక యైనబుచ్చమా
ఖ్యును హరిదంతదంతురితఁకాంతసుధాకరకాంతసత్సమా
ఖ్యును వరియించెఁ బంచశరఁఘన్నగుఁ డద్రుకుమారి కైవడిన్. ౮౫.

సీ. స్ఫూర్తితటాంతివిఁస్ఫూర్తిచే నర్వంస, హాదేవితోడ సామ్యము వహించుఁ
బరమపాత్రివత్య • గరినుచేత నుంధ, తీ సతితోడ ముదిరి నహించు
బహుభోగభాగ్యసంపదచేత నిందిరా, సుందరీమణితోడ • జోకగాంచు
ఘనతరసాభాగ్యంకలనచే భూమిస్థి, తృప్తికుమారికతోడ • జత వహించు
తే గీ. నహహయాసాధ్వికనయైనయట్టిగాని, నెందులనుగాంచునియెన్న • నెనఁగె నవని
నసమనుగుణకదంబ కృపావలంబ, పూర్ణతరనత్కుటుంబ శ్రీబుచ్చమాంబ.

కం. సుతు లాదంపతుల కయా, న్వితులై బుచ్చయ్యకాస్త్రి • వేంకటరామ
క్షీతిసురనయ్యఁడుఁ బాడమిరి, మతిమంతులు కీర్తిపూర్తిమగ్నదిగఁగెల్. ౮౬.

కం. పా రిదువులూ జ్యేష్ఠుండు, శ్రీరామనమర్చనాగరిష్ఠుండు సునుము
వారశ్రేష్ఠుండు బుచ్చయి, నూరివంఘండు దవర • సుస్థిరకీర్తిన్. ౮౭.

సీ. ఏయార్యవర్యుండు • గాయత్రితోఁ గూడ, నధ్యయన మొనర్చెనాగమములు
నేనండితుండు పదియేండ్లయీడుననువ, క్కాణించె నలపంచకావ్యములను
నేనూరి పదియరెండేండ్లవాడై క నె, నాటకాలంకారపాటవంబు
నేకోవిదుండు పదా • ఏండ్లప్రాచీన్మునఁ. జదివెశబ్ద న్యాయశాస్త్రయగము.

తే గీ. నేవిచక్షుఃమణి పూర్ణ, మావనవన
నాంద్రభేదామహారహఃస్యంబు నెఱింగె
నతని విసుతింపఁ దరమెది • గంతకాంత
సవ్యశస్సాంద్రు బుచ్చయకాస్త్రిచంద్రు. ౮౮.

ఉ. నిచ్చలు రామనామజపనిష్ఠ సమాశ్రితశిష్యకోటికి
వైచ్చుగ విద్యలం గజపు • నేరుపుల స్తురువృద్ధసేవల

స్వచ్ఛరితప్రభూతసుయశంబుల నెల్లధరాతలంబున

న్యచ్చయశాస్త్రి సాటి యగుపూరుషు లుందు రి యందు రందఱున్.

౯౦.

మ. ప్రకటగ్రంథవిదుండు బుచ్చయసుధీంద్రశ్రేష్ఠఁ డావింజమూ

రికులేందుం డగువేంకటేశబుధువుఁత్రీరత్న మాసుబ్బమన్

నకలస్త్రీజనతాశిరోమణి సమంచన్తంజనాగ్ధోరణి

న్వికచాంభోజదళాక్షిఁ బత్నిగ మహాప్రేమంబుచేఁ గైకొనెన్.

౯౧.

చం. ఆతని సహృదరుండు తనరారె నిరంతరరామనామసం

స్మృతిపరిపూతచిత్తుడయి • మేదిని వేంకటరామశాస్త్రి య

ప్రతిమవిహాయితప్రచురరావుకులేశ్వర రామరాణ్డహీ

పతి కరుణాకటాక్షసముపాత్తపహూకృతియై కృతీఘడై.

౯౨.

కం. ఆవేంకటరామాయ్యఁడు, శ్రీవంగిలవంశవరస్యసీంహాస్వయంసం

ఖ్యాతస్తణిసుత లక్ష్మీదేవి స్వరియించెఁ గులసతీమణి గాఁగెన్.

౯౩.

ఆ. సత్సతీసమాజసంక్షామ్యమానపాననపతిప్రతాప్యభాసమాన

యగుచు గణుతిఁ గాంచె • జగతి లక్ష్మీదేవి, సాటి బోటు లెల్లమేటి యనఁగ. ౯-౪.

కం. ధరణీకుమారికావర, కరుణాస్ఫురణాభివృద్ధకాంక్షితుఁ డాయి

ర్వరకుం దనూభవుండై, ధర శంకరరామశాస్త్రి తనరారె నెగిన్.

౯౪.

కం. ఆతఁ డతివగ వరియించె, నివృతతశ్రీవింజమూరి • వేంకట రామ

క్షీతిసురవర్యుని కూరిమి, సుత వేంకటరమణమాంబ • నుగుణకదంబన్.

౯౫.

కం. ఆతనికి వేంకట రామయ, నుతుండెసగుచున్నవాఁడు • నుగుణాన్వితుడై

క్షీతిజాధినాథకరుణో, న్నత విద్యాయుర్యశోధనశ్రీయుతుడై.

౯౬.

ఉ. ఆతని తాత తాత యయి • ఖ్యాతివహించినరామశాస్త్రికిం

బ్రీతిఁ దనర్చు తమ్ముడయి • వేంకటరామసుధీవరుండు భూ

మితనయాధినాయకసమిధకృపాసముపాత్తసర్వఖ

ర్వేతరశాస్త్రకాశలసమేతుఁ డనం దనరారె ధారిణిన్.

౯౭.

శా. తర్కవ్యాకరణాదిశాస్త్రములు సిద్ధాంతంబు సందేహసం

పర్కం బించుక రాక యుండ జగతిం • బ్రఖ్యాతి యాతారకేం

ద్వర్కం బైతనరారఁగాఁ దెలిపి శిష్యశ్రేణికి న్నిత్యముం
గోర్కు లేవంకటరామకోవిదుఁ డొనంగుం గూర్చి వాటిల్లఁగఁ.

౯౯.

మ. అతఁ డార్చ్యగ్రణి వింజమూరికులజంఁడై యొప్పు లక్ష్మీశుడఁక
క్షీతిదేవోత్తము కూర్చి కూఁడు సుగుణశ్రీసంవిధాన స్వహా
యతఃకీర్తిప్రతిభాసమాన రఘుసంత్యంబాభిదాన స్వమం
చితరాగంబున ధర్మపత్నిగ వరించె స్ఫూరి లక్ష్మీన్వలెక.

౧౦౦.

మ. అఘవిధ్వంసనహేతుసువ్రతవిధానాసక్తి లోకప్రియా
లఘుసత్యోక్తి హరిత్యమూహపరివేల్లత్కీర్తియు స్వగృభూ
తఘృణాన్పూర్తి నితాంతశాంతియును నిత్యక్షాంతియుం జూడ నా
రఘువత్యంబకుఁగాక యన్యల కిలం • బ్రాపించు నే యేరికిక.

౧౦౧.

కం. తనయుఁడు వారికి సమధిగృతనయుఁడు జనియించె రూపతారణ్యరమా
తనయుండు కృష్ణవిబుధుం, డనిశముఁ దనయశము దితలఁనసదృశతఁడగఁ.

గీ సరసవిద్యల గురువుల • సరస నేర్పి
నిర్మతిగఁ గావనాటఁ నిర్మతిగ గని
రాజు లర్చింప బహుశిష్యరాజు లలర
మహితలతిఁ గృష్ణబుధుఁ డొప్పె • మహితలమున.

౧౦౩.

ఉ. అర్కనిభుండు కృష్ణబుధుఁ • డాతఁడు రాజసభాంతరంబులం
గర్కశతర్కశబ్దము లఁఖండతరంబుగ వ్యాహరించుచో
శర్కర లట్ల దోచు మృదుసాహితీవాక్యము లుచ్చరించుచో
శర్కర లట్ల దోచును రసజ్వరసజ్వలచంద మెట్టిదో.

౧౦౪.

ఉ. నిర్జితవైరియూధుఁ డవఁనీసురనాథుఁడు కృష్ణకోవిదుం
డాద్భవ మొప్పు భూవరసభావళి శాస్త్రములం బ్రసంగము
ల్పార్జనురుద్భవాండచయభాండవిఖండనలీలఁ జేయుచో
న్పూర్ణితగర్జితస్ఫురణముం బచరించుచు మించు నెంచఁగఁ.

౧౦౫.

కం. కిరణవిభా న్యరణవిభా, స్ఫురణ దగెం గృష్ణశాస్త్రీభువిఁ దనకు మహీ
వరజనతాదరము నత, స్థిరఘనతాప్రాపణముఁ బ్రాసిద్ధి ఘటించెక.

౧౦౬.

- సీ. తనదువ్యాఖ్యాక్రియాదక్షత విశ్వగుణా దర్శకావ్యసంద్యావ్యాఖ్య పలుకఁ
దనఘనపాండితీదార్ధ్యంబు దర్కసారం బునాఁ దనరుగ్రంథంబు నుడువఁ
దనపగసక్రబంధనిబంధనంబునా, హితసార మనుమహాకృతియె తెలువఁ
దననర్వవిద్యాప్రదానైకతానత, శిష్యప్రశిష్యగోష్ఠియె వచింప
తే.గీ. నలర శ్రీరామచంద్రపాదారవిందయుగళసంసేవనప్రాప్తఃసగమశాస్త్ర
సారసారస్యసరణీప్రశస్తమధురమృదువచఃపాలి కష్టశాస్త్రీందమాళి. ౧౦౭
- గీ. పృథులగుణశాలితయనసద్వృత్తశయును విమలకాంతియఁదనరహస్వీసురాగ్ర
గణ్యాఁడగుకృష్ణశాస్త్రీ విఖ్యాతీగంచె,లలితగతివంశముక్తాఫలంబుంగ.౧౦౮
- మ. శ్రితవిద్యాక్రిజనప్రతోషణహయఃగీవుఁడు కృష్ణార్థుఁడా
యశో రిస్థికవెల్లకన్నికులజాండోసూర్యనారాయణ
క్షీతిదేవోత్తముపుత్రి సన్నతగుణశ్రేణి స్తహలక్ష్మీ సం
హిమోదంబు మ (బుండుఁ బూపాదం బత్తిఁగాఁ నైకొనెక. ౧౦౯.
- సీ. శాంత శాంతింబూశాంతినంసర్దసం,క్రాంతధృగాయితఃసాంత యగుచు
సంతతిగురుజనఃసంతోషసంధాయి,శాంతతాదిగుణనిశాంత యగుచు
సంతాపభూజలఃతాంతకాంతిన్ముటా.నంతకీర్త్యజ్జ్వలఃశాంత యగుచు
త్తాంత రాఖిలసతీసంతతివతిదినా,త్యంతనమ్మనీతోదంత యగుచు
- గీ. మఱి కృతానేనుకాశికామధ్యసంస్థ,సకలపుణ్యదీక్షేత్రనికరయాత్ర
యుభయగోత్రపవిత్రశ్రీశుభచరిత్ర, యైమహాలక్ష్మీతనరాచెసారగోత్ర. ౧౧౦.
- శా. త్వావాసాఖిలభామినీజనవతంసం బౌమహాలక్ష్మీయం
దావిద్వజ్జనతాశిరోమణి సముద్యద్భాగ్యసౌభాగ్యస
ద్ధివైశద్యముచేత హృద్య మగుపుత్రీయుగ్మముం గాంచి తా
నావారాణసి మేను వాసి కనె నిత్యానందమాస్థానముక. ౧౧౧.
- సీ. శ్రీదగు నక్కుహారీద్వయి జ్ఞాయసి,యై పురంద్రీరత్నంమగుచుఁ దనరు
చున్నలక్ష్మీదేవి • నన్నగాధీశ్వర,కన్యకఁ జంద్రశేఖరుని కరణి
వింజమూరికులాభివిశదాంశుఁ డైనట్టి,వేంకటరామకోవిదవరేణ్యఁ
ధుద్వాహమై శ్రీరఃఘూర్దహపాదపం,కజయుగసేవాప్రహంకర్షలబ్ధ

తే.గీ. బహులసగుపత్నభృత్యసంప్రయూతి

భాగ్యసౌభాగ్యసంపదఃనాసి చెందె

వసుధ నాదంపతులై కదా • భవ్యకీర్తి

బ్రథిమగనుచుండె మమకశ్వశురు లగుచు.

౧౧౨.

కం. భాసితే నాకృష్ణబుధా, గ్రేహని పితృవ్యః డగుచుఃశ్రీరామపదా

వాసహృదయాంతరుండై, శ్రీసీతారామశాస్త్రి • చిరతగకీర్తికా.

౧౧౩.

సీ. నకలలోకఖ్యాతఃనకలలోకవ్రాత, నిత్యసంస్తుత్యపాండిత్యశక్తి

మిత్రనందనముఖ్యఃమిత్రనందననఖ్య, రామపాదామలోద్దామభక్తి

శ్రుత్యంతనమ్మతఃశ్రుత్యంతనమ్మిత, సత్యసాంగత్యసంప్రత్యయోక్తి

బంధురక్షణకథాబంధురక్షణవిధా, గణ్యసాద్గుణ్యవైపుణ్యయుక్తి

తే.గీ. గాంచి మించె నభిఃకాంచిమధ్యస్థనా, నాధరాతలాధిఃనాధలబ్ధ

రాజితస్వమాన్యఃరాజి సీతారామ, బుధవరుండు ధీ విఃబుధగురుండు.

౧౧౪.

శా. శాంతిం జూచిన మూర్తియే శుచిత నెంచ నూపమే జానకీ

కాంతాంఘ్రిద్వయభక్తినారయఃగ నాకారంబె యశ్రాంతహృ

త్సంతోషం బరయఃగ విగ్రహమే సీతారామవిద్వద్వరో

దంతం బెంతని యెంతు ముర్విః గలరే • తత్తుల్యు లాపండితుల్.

౧౧౫.

శా. సీతారామనుధీవరుం డతఁడు వానిక భాసితెం బాండితి

న్నీతిప్రాధిః బరోప కారనిరతిఃన్నీలాద్రరాయాధిపుం

బ్రీతుం జేయుచుఁ దత్కుమారమణియాఃశ్రీనూర్యరాయక్షమా

నేతక రంజిలఁ జేయుచు న్నరనవాః ణీఘోరణిక్ ధారణిక్.

౧౧౬.

కం. శాలచెలనకొండనాఖ్యో, జ్వలబుధనుత సుబ్బమాఖ్యఃసహధర్మిణిగా

నలసీతారామార్యుం, డలసీతారామ రాము • నట్లవరించెక్.

౧౧౭.

సీ. ఏపురంద్రమానంబు • గాఁపురంబుగ నుండు, నేపుగఁ బరియంఘ్రిదాపునందు

నేసతిసౌభాగ్య • మాసతితో సాటియై సరిలేనివిఃకాస మూను

నేభామసౌందర్యఃశోభావిశేషంబు, శ్రీభామినీజకాంతాభఃబూను

నేవధూటిశమం బిఃలావధూసదృశమై, ధీవరేణ్యస్తవశ్రీ వహించు

తే.గీ. నట్టి కల్యాణి మృదువాణి • ననితవేణిఁ

గులయుగపవిత్ర సుచరిత్ర • జలజనేత్ర

సుతనుగణముఖ్య సునమాఖ్య • నుబ్బమాఖ్య

వినుతిఁ జేయంగఁ దరమె శేషునకు నైన.

౧౧౮.

ఉ. ఆమహనీయదంపతుల • కాత్మజుడై పొగడొండె భవ్యతే

జోమిహిరుండు కుందశరఁనుందరుఁ దూర్జితబుద్ధికాలి వి

ద్యామహితుండు మేరుధరఁదైర్యుడు వేంకటకృష్ణశాస్త్రి ల

క్షీమహిశాబ్జనాభులకు • జిల్లహుమాయివజీరు తీరునక.

౧౧౯.

సీ. తనముఖాంభోజాతఁమున కంబుజాతాన, నాంగనామణి రాజహంసిగాఁగఁ

దనమనస్సారసంబునకు రాఘవరామ, భద్రుండు మత్తపట్నదము గాఁగఁ

దనకీర్తియొప్పిదాఁననసీమకు నభంబు, కస్తూరికాచిత్రఁకంబు గాఁగఁ

దనయాతిథేయతాఁఘనసమాగమవేళ, కతిథిజాలము బర్హివితతిగాఁగఁ

తే.గీ. బరిధవిల్లెను కేవులఁపల్లినంశ, కలశజలనిధియామినీకాంఠుఁ డఖిల

భూతలార్ధశ్వరనికాయఁపూజ్యుఁ డగుచు, బృథులగుణహరి వేంకటకృష్ణనూరి.

గీ. క్షీతివినుతి గాంచె వేంకటకృష్ణనూరి, శ్రీమహారాజపదరావురామరాయ

రాజమాళికఁ దారకఁబ్రహ్మచంద్ర, సిద్ధతత్త్వోపదేశదేశికతఁబూని. ౧౨౦.

కం. ఆవేంకటకృష్ణదైర్యుడు, భావుకజనమంచినంశఁవారిధిలక్షీ

దేవి యగువేంకమాంబను, బావనతరగుణకదంబఁ • బరిణయ మయ్యెన్. ౧౨౧.

కా. పాతివ్రత్యముచే నరుంధతిని సౌభాగ్యంబుచే గౌరి వి

ఖ్యాతస్థితశమంబుచేత ధరణి • గల్యాణసంపత్తిచే

శ్రీతస్త్రిమణిఁబోల్చు గాఁదగు ననం • జెల్వొందుసాధ్వీజన

వ్రాలోత్తంసము వేంకమాంబ వినుతిఁపన్నకృష్ణమే యేరికిన్. ౧౨౩.

సీ. అనఘాత్తుఁ డైనట్టిజనమంచికృష్ణాఖ్య, ధరణీసురేంద్రుండు • తండ్రిగాఁగ

సాధ్వీలలామయై • జగతిపైఁ దవరిన, గౌరవ్వు దల్లియై • గరిమ మీఱ

సుజనావతంసమై • సాబ గొందుచున్నర, త్నైకరార్యుడు దమ్ముఁడై తలిర్ప

నీహరళిఖరి తండ్రిగ మేనకానతి, జననిగా మైనాతుఁ • డనుజుడు గను

తే.గీ. తీవి నెసఁగెను పార్వతీఁదేవి యనఁగఁ, దేజరిల్లిన సత్పురంఁద్రీమతల్లి
తతయశఃకల్పవల్లి మాఁతల్లి యైన, వేంకమాంబను వినుతింతుఁవివులభక్తి. ౧౨౪.

ఉ. ఇజ్జగమందు నెచ్చటయు • నిట్టిసతీమణిఁ గాన మంచు వి
ద్వజ్జనము ల్నుతింప సతఁతంబుఁ జెలంగుదు భవ్యకీర్తిసం
పజ్జితకల్పవల్లియయి • మాన్యతఁ గాంచిన వేంకమాంబ న
స్తజ్జనని న్నుతింపఁ దరఁమా ధర మాధ్యమ లైనవారికిన్. ౧౨౫.

కం. ఆదంవతులు తనూజుల, నాదశరథస్సపతనూభఁవాంఘ్రిసపర్య
సాదితనకలకలాస, మృదితలోకలను గనిరి • మువ్వర మమ్మున్. ౧౨౬.

కం. భాసిల్లె మాకు నగఁజు, డైసీతారామశాస్త్రి • యనఁఘం డనిశ
శ్రీసీతారామధ్య, నాసక్తిపవిత్రమానఁసాంతరుఁ డగుచున్. ౧౨౭.

గీ. వింజమూరికులవఁవిష్ట్ర సీతారామ, యాగ్యునకును రాజఁమాంబికకును
సుతను సుబ్బమాఖ్యఁపతిగ సీతాంఘ, విబుధమణివరించిఁవినుతిగాంచె. ౧౨౮.

గీ. అనుహితురాలు మహిమజాఁహ్నవిని బోలుఁ
బున్నియంబులబారు నోఁములకొఠారు
సమలకును మేటి కరుణాగఁసంపుఁ బేటి
నుగుణనికరుంబ దనరారె • సుబ్బమాంబ. ౧౨౯.

కం. వరగుణుఁడు చిరంజీవిగఁ, బరఁగుమనున్నాఁడు రామఁభక్తుఁడు మతోన్
దుఁడన్నిట మత్సయఁడై, ధగ వేంకటకృష్ణశాస్త్రిఁతమ్మన్నయు నాన్. ౧౩౦.

గీ. అకలాషస్వాంతవర్తనం • డగుచు వింజమూరిచినసుబ్బరాయావఁతారనామ
యుగళివిఖ్యాతి గనిన యాఁర్యునిసుపుత్ర, ధర్మపత్నిగ నాతఁడుఁద్వాహమయ్యె.

కం. కనె నతఁడు సుతుఁ జిరాయువుఁ, జినవేంకటకృష్ణశాస్త్రి • శ్రీరామకృపఁ
దనరాదుచు నున్నాఁడిక, దనరఁగలఁడుఁ డపత్యఁధనసంపదలన్. ౧౩౧.

సీ. హితపండితులఁగూడిఁశతలేఖినీపద్య, నిర్మాణచాతురిఁజేర్చినరసి
నిజవంశముక్తాఁశిజనంబువినుతింప, గీర్వాణభాషనుఁగృతిగ్రహించి
యాశ్చర్యకరవిధాఁనాష్టావధానివి, నూచకేళులఁగడుఁమోదమంది
యభిమతబహుపురాఁణార్థగుంభితశుంభ, నాశుధారాలీలఁలాలకించి

- తే.గీ. కల్పితానన్యసామాన్యః గౌరవమునఁ, బ్రేమరావుగంగాధరః రామరాయ
భూమివరమణిసానుజః స్తునిగ నెపుడు, మించుకృపఁజూడవిఖ్యాతిఁ గాంచినాఁడ.
- ఉ. సాధుజనావనప్రవణః శస్త్రయశస్తవనీయ రావు గం
గాధర రామ రాయ నృపః గౌరవపూర్వకదత్తసింహాపీ
శీఘ్రరత్నభూషణపః టీప్రకటికృత కావ్యకల్పనా
సాధనుడం దదాత్మభవః సంస్కృతదేశికతాప్రసిద్ధుడ౯. ౧౩౪.
- కం. శ్రీమద్రఘరామప్రభు, నామ స్తుతిపాదపూజః నవ్రతముఖదీ
క్షామతిఁ జంద్రనుపాలె, గ్రాసునినాసుండ సుబ్బః రాయాహ్వాయుడ౯. ౧౩౫.
- ఉ. వేలుపు రాఘవుండు పదిః వేలపురాణము లన్య నెన్ననీ
యేలిక లెన్న రావుకులుఁలెప్పటిచారల కప్పు డొప్పు భూ
పాలి నిజంబుగాఁ దన కంటించును దేవులపల్లినంకభూ
పాలిదలంచుచుండుఁ దనఁ పాలిటి కీయుభయంబె ప్రావుగ౯. ౧౩౬.

షష్ఠ్యంతములు.

- కం. ఏవంవిధమన్ములకుల, దైవతభావానుభావః దర్శయిత్పుత్రావ్య
ర్థాః స్మృతావతారమ, హవిభవాకృతికే స్వీకృతాస్తత్కృతిక౯. ౧౩౭.
- కం. మిత్రాన్యవాయమణికే సు, మిత్రాపుత్రానుస్మృతినఁ మేధితవిశ్వా
మిత్రాధ్వరవిగుతసురా, మిత్రాగ్రసంపదనుసః మిరణఫణిక౯. ౧౩౮.
- కం. గ్రావాభిభిమర్శభవో, గ్రావార్మక్రోధగౌతః మాగ్రహయుగ్వా
గ్రావాభిహతాహల్కా, గ్రావాకృతియక్తికరచః రణగేఱునకు౯. ౧౩౯.
- కం. జపదధిపగాధిసృజ, న్యుపదిష్టవిదేహవల్లభోపానీతా
నుపమకపర్దిధన్వా, న్యుచగతసీతాస్వయ వః శోద్యాహునకు౯. ౧౪౦.
- కం. సూక్షేతరచక్రాదిక, లక్ష్యకరః పదానిఁలలితాంగునకు౯
లక్ష్యణహనుమత్సీతా, పక్ష్యలచక్షుర్నితాంతఃపరిషంగునకు౯. ౧౪౧.
- కం. భాసురతరభూసురవర, ధీసురుచిరకవనవధః తిస్తుత్సగుణ
శ్రీనక్త్యభిరామానకును, శ్రీసీతారామునకును, శ్రీరామునకు౯. ౧౪౨.

వ. సమర్పణంబుగ నాయొనర్పంబునిన మహేంద్రవిజయంబునకుం గథాక్రమం
బెట్టు లనిన. ౧౪౩.

చం. కల దిల నైమిశం బనుసెఁకానొకపావన మావనంబు స
ల్లలితఫలవనమ్రబహుశద్రుమ పుష్పలతావనోచితా
మలతటిసీవనంబు కలమంజులనాదలసత్పిక్వకీ
కులకలహంససంసదనుఁకూలసమంచితజీవనంబునై. ౧౪౪.

చం. కులవతి శౌనకాఖ్యమునిఁకుంజగుఁ డందు జగద్ధితంబుగాఁ
దలఁగనిషెక్కుతోఁ జనుపుఁదావదశవార్షికసత్రముం గనం
బలుపుఁమానిముఖ్యులు సఁమాఁతులై నిజశిష్యకోటితో
నిలిచిరి పెక్కునాళ్లచట • నిర్మలకర్మలసత్ప్రసక్తిగాఁ. ౧౪౫.

సీ. తరుమూలవేదికోఁపభాగజపవిధానాస్తీర్మహాణ్యోష్ఠాజనంబు
ద్రుమకోలరన్యస్తంసుమసమిత్తుశపరి, గ్రహణప్రసారితఁకరతలంబు
మృగశ్శృంగసంగతాత్మియాక్షునాలికో, న్నోచనోన్మిలితఁలోచనంబు
త్వాజశాఖాశోష్యమాణవల్కులసమాదానసమున్నమితప్రవేష్ట

శే.గీ మగుచు నచ్చొట నెచ్చొటఁనరయ సరయ
సమువల్పితసుహితఁసవనహవన
నవనవద్రవ్యసంభృతిప్రవణశిష్య
సంకులము దోచు సంయమిఁశ్వరకులంబు. ౧౪౬.

ఉ. వారలు భక్తియుక్తులయి • ప్రత్యహమంగృత నిత్యకృత్యులై
శౌరికధాన్యము ల్వినుచుఁ జక్రే దలంచుచు శార్దూలంగళా
కారము నాత్మనెంచుచును • గాలముఁ బుచ్చుచు సుంద్రు సంస్మృతి
క్షీరధిఁ దాట శ్రీరమణఁసేవలె కేవల నొక లాటచేక. ౧౪౭.

గీ. నిరతశౌరికధాకర్ణఁనరతవరత, పోధనశ్రేణి గనియె సుఁబోధనప్ర
తీతుఁ డగుఁమహాద్వణఁజాతు గుణస, మేతు నధికప్రభాదుఁనూతు సూతు.

గీ. కాంచి యాదరణాతిరేకాంచితముగ, విహగవత్తైలమహిమంబుఁవినఁదలంచి.
పలికె సౌవ్యాసశిష్య సీవలన వింటి, మమితదివ్యస్థలీమహిమముల నందు. ౧౪౮

- చం. కలిగెను గాదె యాదట జంగంబునఁ గల్గునగంబు లెన్నియో
వలమరిదాల్పువేల్పు నిలువం బలువన్నెయు వాసియు నివ్వరా
జలఁ జెలువొందు నందలి యశేషవిశేషము లాలకింపఁగా
నల గరుడాచలస్థలమహత్త్వకథ నివ్వనుటే కొఱంతగాక. ౧౫౦.
- సీ. గోత్రవిఖ్యాతమై * స్తోత్రవాగ్విశ్వాస, పాత్రమై పరమవశిత్రతాతి
మాత్రరీతి నరిత్రుశత్రురోధఃకోశ, మాత్రదూరస్థమైయాత్రనీక
నేత్రపర్వంబుగా * మిత్రశతాంగభృత, త్పత్రమార్గాంతర్ధిచిత్రశృంగ
పత్రరథాన్వయశేత్రభిఖ్యాకన, ద్రోత్రసన్నిధిజనస్తోత్రసౌఖ్య
తేగీ దాత్రునిగీతిపదశతపత్రమాన, సత్రపాకగబంధురంగోత్రసరసి
ధ్యాత్రఘముఁ బాపనోపు నోమిత్రపుణ్య, గాత్ర శ్రీబాదరాయణఁ చ్ఛాత్రవర్య.
- కం. ఉపమాకలనము గానమి, నుపమాకయనం బ్రసిద్ధిఁ నుందినయద్ది
వ్యవదంబున హరి యప్పర, మవదంబున నెట్టులటుల * మసలునట కదే ౧౫౧.
ఆయుపమాకయందు నిభిలాశితకోటి కభీష్టదాయకుం
డై యరవిందమందిర యహర్నిశముం దరీ నిల్వ నల్వయుం
గాయజవైరియుం గొలువఁగా నలవేంకటశైలభర్త నా
రాయణుఁ డప్రమేయుఁడు పరాత్పరుఁ డేల వసిం చె లీలతోక. ౧౫౩.
- కం. నిగ్రహము ననుగ్రహము ను, దగ్రముగా నెదివ నదవనాత్తత నర్చు
విగ్రహము నిలిపి యచట స, మగ్రముగా గలి నడించెనట యటఁగరుణక. ౧౫౪.
- కం. ఏలా యచ్చటను గరు, డేలా భృన్దాి వొడమె * నేలా తన్ము
ర్ధాళిందమందుఁ గమలము, మాళిమిళిందమన ముదితమతి హరి నిలచెన్. ౧౫౫.
- కం. మానవలీలలతో నన, మానవ రాభోగభోగఁచుతిఁ గలి నేచం
దానవరిపుఁ డం దేచం. దాన పసిం చెను వచింపఁదగు సుగుణనిధి ౧౫౬.
- కం. బంధుర మనుకొలను జగ, ద్బంధురజనిరమణనయనుఁ * బాటితభవదు
ర్బంధురమావిభు నంబుజ, బంధురమై తనుప నెటుల * భాసిత నచటక. ౧౫౭.
- కా. ఆచార్యాగ్రణి యైనవ్యాసుని దరిక * స్వాంతైకసంతుష్టిమై
నీచారిత్రము తెల్లఁ జెల్లముగ నీవేరీతి నాలించితో

మాచిత్తంబులకు స్తుదంబు నిడవే • మాధుర్యమాధుర్యమా
వాచాచాతురిచేత నాతతగతిన్ • వాక్రుచ్చి యారీతిగాఁ. ౧౫౮.

చం. అనవుడుఁ బల్కె వల్కలుల • నారసి యార శిరఃపరిస్ఫుర
ద్ధనఘనజాలమై దృఢసుఁధాధవశాజిరచంద్రకాలమై
యనుతటధాతురాగపటఁలారుణితాఖిలసాలమై జనా
ద్దనునివహించుతార్జ్యగతిఁ • దన్నగ మెన్నఁగ మించు నం చొగిఁ. ౧౫౯.

చం. వెరవునఁ బక్షిరాజు దసఁవెన్నున వెన్నునిఁ బూని విన్నునం
గరమును వింత యైననడఁక ల్పచరించుచు మున్నుపోరులఁ
హరికి హయంబు గింకరుడుఁనై కొలువం గెలు పొంది తృప్తుడై
పరమకృపాప్తిచేత నుకఁపట్టన నానతి యిచ్చె నీగతిఁ. ౧౬౦.

తే.గీ. ఓవిహగవర్యనీసేయుఁనూడిగముల, కెంతయును సంతసించితిఁమేమివరము
గావలయుఁగోరికొనుమన్నఁఖగవరుండు, విన్న పమెనర్చెనీగతిఁవెన్నునకును.

సీ. దేవదేవర లసఁద్దివ్యమంగళవపుఁస్పృర్శనంబున ననుఁబావనునిగఁ
జేయుతలంపుతో • సేవకావళిలోనఁ, గారుణ్యపాత్రత • గానిపింపఁ
బక్షువల్యాణంబుఁపైఁబదంబులఁజూచి, యనువుగ మూఁపునం • దధివసించి
మన్నుర్నితేజభవన్నుర్నిసాదిగా, వాహ్యశులందరిఁప్రధనకేళు

తే.గీ. లందువిడువని పగిది నెల్లపుడునాదు, వీఁపున వసించుటయెనాయఁభీష్టమనిన
నీవు శైలాకృతివహింపుఁమేను మేను, నర్చ్యమొనరింతుననిమేనుఁదానతిడిన.

కం. ఘనవల్లసదనుకంఠఁ, జగమెల్ల భజింపఁ దగినఁసంపద చెలఁగఁ
ఖగవల్లభుఁ డగతల్లజముగ నల్లనమూర్తి నిలిపె • భువినిబిడరిఁ. ౧౬౩.

చం. అరయఁ గృతంబునందుఁ గనఁకాకృతి రాజిలు రాజతంబుగాఁ
బరఁగును ద్రేతయందు నలఁద్వాపరమందునఁ దామ్రమూర్తిసుం
దరమగు రూప మాపలముఁదాల్చి కలిం జెలు వొందుచుండు నీ
గరుడధరాధరంబు ద్రిజఁగన్నుతపావన భౌవభవ్యమై. ౧౬౪.

సీ. ఆపీటిచిటుదాసఁరయ్యలసెయ్యంబు, గోరుచుండురు నిత్యఁసూరివర్య
లాపీటిచటకాదుఁలై నవక్షులలోడ, వియ్యమందఁగఁ గోరు • విహగభర్త

యావీటికుల్యాపః యః పూరములదాశ్య, సృష్టిః గోల్వః గోరుః • విరజవారి
యావీటిచిదుపతాః • తైస నాత్మచార్య, బుద్ధి సాలగ్రామః ములు దలంచు

తే.గీ. మఱియు నావీటిపాలముగుల్మములఁ దమకుఁ

గోలముసాములగా నెంచుఁ • దులసివనము

లహహ యావీటినిత్యకల్యాణమహిమ

పరమపదమందు వలె నందు • హరి వసింప.

౧౬౫

ఉ. స్వామిరథోత్సవంబుఁ గనఁవచ్చినదివృత్తులు వేల్పుటేటిపాం

దామరపాకుపొట్లముల • దాచినకల్పతరూపదంశమల్

వేమఱు నంజికాం చచట • వేశభుజింతురు సారసారభే

యీమథితంబుతోడఁ దగఁ • దృష్టి సుధామలశీతలాన్నమల్.

౧౬౬.

కం. విధియైనను బహువర్నా, వధియైన నశక్తుఁ డనుచుఁ • బలుకం బడ నే

విధి నేరుతు శ్రేయస్సే, వధి నే నుపమాకమహిమ • వర్ణించుటకున్.

౧౬౭.

కం. ఐనను మధ్యుచరణ, ధ్యానముఁ గావించి మీదుఁదయ గలిగినచో

నానేర్చుపగిదిఁ దెలిపెద, ధీనియతి వినుండు మాని • తిలకములారా.

౧౬౮.

సీ. మును ప్రవంచము సర్వఃమును సర్వకారణ, మును సర్వశక్తికఃమును బ్రధాన

మును నైసర్వక్తియందున లీనమైన యా, ప్రకృతి విశ్వాత్మనిభావమందు

డించె నప్పుడు మహానందంబుతోఁ బరా, త్వరుఁ డైనయట్టిశీవానుదేవుఁ

డొకఁడ యిందిరితోడ • నుల్లసిల్లుచు నుండె, నమితయుగంబు లానంత దనుక

తే.గీ. సంతట జగత్ప్రసృత్యనిజాత్మఁ దగుల, నాహరి సృజించె హైమకఃబాహమొకటి

యందు నేకార్ణవోదకఃమందు నైక, వర్షములఁ దాను గ్రీడించె • బాలులీల.

౧౬౯.

ఆ శ్వాసాంతము.

కం. పారావారగభీరా, భీరాహిత్యప్రచారః విజయాధారా

ధారాశక్యపాసారా, సారామలవర్ణనీయః సద్వ్యాపారా.

౧౭౦.

కా. బ్రహ్మదిస్త్యతభివ్యదివ్యమహిమః ప్రాగ్భారపాదద్వయా

జహ్నేణాకృతితాటకేయహసనః షీణత్రయా సంతతా

బ్రహ్మణ్యోక్తిమహ్నిహ్నిఘటనాఽరంభపియా తారక
బ్రహ్మకారనిజావతారశుభసంఘస్కాంతి తార్కాన్యయా.

౧౭౧.

మాలిని. అగణితగుణధుర్యా • హర్యసీకాత్తకార్యా
జగదభినుతచర్యా • జాగ్రదత్కుగ్రశౌర్యా
నగపరివృథధైర్యా • నామసంప్రీతితార్యా
సగరకులజవర్యా • సమ్యగానందితార్యా.

౧౭౨.

గ. ద్య ము.

ఇది శ్రీమద్రామనామపారాయణ పరాయణాతిధన్య కాండిన్యగోత్ర
పవిత్రదేవులపల్లికులపయఃపయోనిధిః శానిధిసీతారామశాస్త్రి పాత్ర,
వేంకట కృష్ణశాస్త్రి పుత్ర, తమ్మనాభిధానాంతర వేంకటకృష్ణ
శాస్త్రి నామాగ్రజన్త, త్రిలింగదేశాగ్రజన్త నుధీ
విధేయ సుబ్బరాయ శాస్త్రి నామధేయప్రణీతం
బైన మహేంద్రవిజయంబను ప్రబంధంబు
నందుఁ ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ సీ తా రా మా ర్పణ మస్తు.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమహేంద్రవిజయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

సద్భాంధవాన్వయ

దీపక గోపకజముఖ్యదివిషత్పరిష

త్వాపక భూపకలాపక

లాపక ధృతచాపశరకలాపక రామా.

౧.

- గీ. అవధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమాని, జనులఁ దిలకించి రోమహర్షణనుతుండు
స్వప్నవాత్సుప్తి నుక్తావశిష్టకథను, వక్ష్యమాణవిధంబుగఁ జలుకఁ దొడఁగె. ౧.
- కం. జులులుండఁగఁ దన్నాభీపుటమందు ఘటిల్లినట్టి * పాందామరఁ ద
త్ప్రసంగకల్పమునన యొక్కట నలుమోములనిసుంగు * గలిగి యెసఁగెన్. 3.
- కం. ఎవ్వనిలనఁ బొడమితి, నెవ్వడ నే నాకుఁ జేయ * నెద్ది యగు నటం
చన్విధి వికలత మొఱలిడ, నవ్వేళను గగనవాణి * యడలకు మనియెన్. ౪.
- ఉ. శ్రీహరి యిట్లమూర్తిగ విరించి గుఱించి వచించె నప్పుడీ
మోహ మదేల నీ కథయమున్ శుభముం బ్రభవింపఁ గూర్తు నీ
దేహము నే నృజించితిఁ గదే జగదేకసిపుత్రువృత్తి ను
తానామము మీఱ నార తనుజా విను జాగ్రదనుగ్రహంబునన్. ౫.
- ఉ. నా విని యావినిద్రనలిఁనప్రభవుండు చతుర్ముఖుండు దే
వా! విను నాదువాంఛను బ్రపన్నతఁ దెల్పెద నుప్రసన్నతం
దావకభావుకాకృతిఁ గనం గరుణించి కృతార్థుఁ జేయవే
కేవలపావనుండ నయి * కీర్తిఁ బ్రవర్తిలుచుండు బాండుగాన్. ౬.

కం. అన విని వనజోదరుఁ డయ్యనఘుని మ్రొల న్నటించెనాశ్చర్యముకాఁ
గను సారంగము భంగినిఁ, గనుఁగొననై మహిమ పేర్చి * త్తణమాత్రములోక.

గీ. తనదుగ్ధాంకృతిసోంకృతిఁస్వనముదెలుప ననియప్రణవోప దేశమానంచునెంచి
కొం చలవిరించనుండు వీఁక్షించుచుండ, నంత నంతర్హితుం డయ్యెనవిభుండు.

సీ. వేధ నప్పుడు తామ * వేదంబులు భజించె, దన్నులకంబు లైతనరునట్టి
వేదాంగములును సేవించె నంతట నతం, డింక నాకొనర్చెడుంకృత్య మెద్ది
యొకొ యంచు జింతించుచుండఁగాఁ బాడనూపి, వత్తక నీవెల్లఁభువనములను
నిర్మింపు దిట మూనినేనెల్లు నీకుఁ దో, డెదు నటంచు శ్రీహరి వచించు
తే.గీ. బూర్వరీతిఁ జతుర్దశభువనములను, గడఁగి సృజించి సత్యలోకమున వీత
కలుషమునిసేయమానాఁ ఘ్రింకను నడగుచు, మించువేడుక తోడవసించియుండె.

కం. తామరసనూతి యొకతటి, సోమరికెన మూని యుండఁ * జోరత నిగమ
స్తోమముఁ దదంగములతో, సోమకనామకుండు రాక్షసుండు వడిఁగొనియె.

గీ. విధిని గిరురించి యుద్విధిఁవిధినివేధ
బోధకం బగునామ్నాయఁయూఢకంబు
నధికధృతిఁ గొని మఱియు నవ్యధితుడై యు
దధిని మీనాకృతి వహించి * యధిపసించె. ౧౧.

కం తా మఱచి నిద్రపాల్పడి, తా మఱచిన విసమః శ్రుతులు * తలఁగి చనుటకై
తామరచూలి ముకుందు న, తామరచూలీసమర్చితాంఘ్రిఁ దలఁచినక. ౧౨.

గీ. ఇంచుకెంచక క్రించునక్తంచరుండు
పంచన నకించనునిగా విరించనునిఁ ద
లంచి శ్రుశులు హరించి భూకాంచి నుంట
గాంచి కాంచనపటుండు యోజించి యపుడు. ౧౩.

సీ. తపనీయవననకాంతిపరంపరలు రమా,స్తనహరిద్రాముద్రలను వచింప
మహనీయకౌస్తుభమణిఘృణిత్రేణులు, లక్ష్మీపదాలక్తలక్ష్మ నుడువ
గమనీయవనమాలికాప్రభాపూగము, ల్గమలకటాక్షతీలలను బలుక
గమనీయలాంఛనోరశ్శవిచ్ఛట లింది, రాకజ్జలాంకవిభ్రమముఁదెలుప

- తే.గీ. శంఖచక్రగదాఖడ్గశార్ఙ్గధరుఁడు, సజలజలదప్రభుఁడు జతుర్భుజుఁడు భుజగ
శయనుఁ డంబుజమిత్రేందుఁనయనుఁడండ, జాధిపాశ్వుండుశౌరిప్రత్యక్షమయ్యె.
కం. కాంచనపటు నిటు లేదుటం, గాంచి నమస్కృతు లానర్చి కడునంచితరో
మాంచము మించ విరించి ప్రవంచితగతిఁ జంచదగ్ధఃఫణితి నుతించెన్. ౧౫.
- కం. దేవా తావకపదయుగ, నేవాహేవాకలభఃచిదచిద్విజ్ఞా
నావాసవాసితాత్మలు, భావాతిగమూర్తి నిన్నుభావించు రొగిన్. ౧౬.
- కా. నీమాయాపరిమోహితాత్మలు నిను క్రిక్కింబు భావింపఁగా
సామర్థ్యం బొకయింతయుం గనక దుస్సంసారనిర్మగ్నులై
కామక్రోధముఖాదివర్గజన్ములై కష్టైకతానస్థితిఁ
నీమాతీతవిషాదమేదురగతిం జింతింపు గోయాశ్వగా. ౧౭.
- గీ. నేనె నీతత్త్వ మెఱుంగంగ లేననంగ, నితరసురు లేంతవారు మత్స్యప్రమూర్తు
లార్తరక్షావిధానదీక్షాంతరంగ, కరగృతఁథాంగ సద్విహంగమసురంగ. ౧౮.
- గీ. ఆద్యుఁ డవ్యయుఁ డచ్యుతుఁ డక్షరుండు
నప్రతీకాశుఁ డసఘుండు నప్రమేయుఁ
డఖిలమయుండు ననంతుఁ డనామయుండు
ననుచు నామ్నాయములు నిన్నునభినుతించు. ౧౯.
- కం సర్గస్థితిలయహేనుని, సర్గగుణత్రయవికారఃసంజ్ఞాకారో
త్సర్గమలదివ్యజ్యోతి, తిర్గురుమూర్తి వని నిన్నుఁ డెలుపు నిగమముల్. ౨౦.
- కం. కర్తజ్ఞానఫలాత్మక, ధర్మస్వర్గాపవర్గఁగాయక మగునీ
నిర్మలనామస్తరణము, నర్తిలి మా కొసఁగి ప్రోవుమయ్య మహాత్మా. ౨౧.
- గీ. దిక్కు లేందాఁక నీహృత్తిఁ డెలియ లేవు, కాల మెంతకు నీతుడిఁగాంచలేదు
కాన దిక్కాలనిర్విశేషావనవద్య, హృద్యతేజోమయాత్ముడఁ బీవ దేవ. ౨౨.
- గీ. పొందలేనికతంబునఁ నెందునుండి, మనసుతోఁగూడి నాక్కులు మరలుచుండు
నట్టివస్తువు నీనంచు నాశ్రయింపు, నమితకారుణ్యరసభావయాదిదేవ. ౨౩.
- గీ. మశకవృన్తధ్వనర్తివైఁమఱి యనంత, భువనముల బొజ్జ సైకషజ్జఁబూనుటనణు
వణువుకంటె మహాత్తునుఁహత్తుకంటె, ననుచుఁబ్రామిన్మునుదలునిన్నభినుతించు.

- కం. సామీప్యంబున నీమెయి, సామీచీన్యం బెలర్పఁగ సామీ! యస్తో
కామితపరిపాటిగ నా,క మితము లొసంగఁ గానఁగ నైతివిగా. ౨౫.
- కం. అని వినుతించిన వనజా,సనుఁ గనుఁగొని యప్పయోధిఁగయనుఁడు తనయా
ననుఁదలఁచి; పని యేమొకొ, వినిపింపు మనంగ హరికిఁగ పిధి యిట్లనియెక. ౨౬.
- కం. శ్రీవర! నీవగదయ నా, వై వఱలు టెఱుంగ కేవఁడొఁగ ప్రామిన్కు లొగిం
గావరమునఁ గొని చనుటఁ, గావ రహి నిన్నుఁదలఁపఁగా వలసె హరీ. ౨౭.
- మ. అనవుం డాఘనవుండరీకనయనుంఁగ డప్పర్జజుం గాంచి మిం
చినకారుణ్యమున న్ననన్ధ మగుగఁగిన్ బాపఁగా నొపులా
లనవాక్యంబులఁ దేల్చి పల్కె నిక వైక్లబ్ధంబు నీ కేల ప్రా
మినుకుల్ మ్రుచ్చిలినట్టియచ్చెనఁటి బల్కింబట్టి నేఁ దెచ్చెదక. ౨౮.
- కం. అద్దిర యెంతప్రమాదవు, సుద్ది రహస్యముగ నెక్కఁగొనుఁడు వడిగా
నిద్దురవస్థితిఁ దెచ్చెను, నిద్దుర నీవొడలు మఱవఁగ నిగమంబులకుక. ౨౯.
- ఉ. ఉపదేశం బొనఁగూడకున్నఁ జదు వెంఁదోకాని శోభింప దే
వ్యపదేశంబున వైన విస్తృతికిఁ బ్రాపఁగాన వేయేల ని
ష్కృపటప్రక్రియ నెజ్జపజ్జ దృఢశిక్ష న్నేర్చి తాళిఘ్రినిం
గృవచే నేర్పి కృతార్థుఁ జేసినఁ గదాఁగ పృథ్విఁ బ్రసిద్ధిం గనుక. ౩౦.
- సీ. విద్య లోకాచారవిజ్ఞానమును గూర్చు, విద్య యెల్లడ గారఁవింపఁ జేయు
విద్య యాత్మన్యనీపుద్బంధువై పేర్చు, విద్య రూపవిశేషఃపృథ్వీఁ జేయు
విద్య లోకాలోకవిఖ్యాతిని ఘటించు, విద్య యుక్తాయుక్తవిదునిఁ జేయు
విద్య యానంద మావిర్భవింపఁగఁ జేయు, విద్య ప్రజావశ్యవిధమొనర్చు
- తే.గీ. విద్యయొన్నేనిమేల్లు గాఁవించుఁ గాన
విద్య నరులకు ముఖ్యసంపాద్య మైన
ధనము దానికి ముఖ్యసాధనము నాదు
మంత్ర మొక్కటియే సుమీఁ మాన్యచరిత. ౩౧.
- కం. విద్యోపదేశ గురుఁ డన,వద్యమతినుబోధకత్వఁపద్ధతివై కా
రద్యుఁడు జాతివయోమహి,మాద్యున్నతివందనీయుఁడై యొసర వలెక. ౩౨.

చం. వినయవిధేయవర్తనుఁ డఁవిస్తృతిశాలి యనంశయాశయుం
డనితరసక్తమాననుఁ డఁపార్థవిదూరుఁ డధీశపాతచిం
తనపరుఁడున్ సుఖగ్రహణఁధారణగణ్యుఁడు నూత్నబుద్ధి సు
స్వనుఁడు గురుప్రియుండు నగుఁవానినె శిష్యునిఁగాఁ గొనం దగున్. 33.

గీ. ఏను స్వర్భానుభానుజఃభానుభూమి, నూనులను సితభానుకృశానుబాణ
సానుమత్థానముల నుండఁగా నరసితిఁ, గాననిష్టార్థపునరాప్తిఁగలుగు నీకు. 3౪.

కం. సోమకుఁ డనియెడు సోఁకుం, డామున నిన్నుఁ గికురించి • సాంగముగ శ్రుతి
స్తోమంబును మ్రుచ్చిలి నీ.ర్వామిం జొఱ మేను పూనిఁవసియించె నజా. 3౫.

కం. కావునఁ బునరానయనం, బేవడువున నగు నటంచు • నెన్నెద వేమో
యోవిధి విన విధివిహితం, బావిధిఁ దప మాచరించు • నపుడు లభించున్. 3౬.

కం. ఆదిత్యపత్యముం గృత, నేదావహృతి న్వధింతు • విశ్రుతముగ నో
యాదిత్యపత్యభిష్టుత, వేదాఁవక దల్పితిందఁపింపకుము సుతా. 3౭.

కం. తపనీయగర్భ ! నిర్భర, తప మియ్యెడ నాచరింపు • దానఁ దలంపుల్
విపులముగ నొదవు గానన్, విపులదపంబే నుమీ యభీష్టద మరయన్. 3౮.

కం. తప మఘదుర్దమకర్దమ, తప మవిరళతమతమః ప్రఽతారణచండా
తప మని మహన్నులు పరం తప మన్నించెదగు దానిఁ • దరమె నుతింపన్. 3౯.

గీ. దుస్తరంబు గురావంబుఁదుగ్ధమంబు, దుష్కరంబును సాధ్యమాఁబుష్కలముగఁ
బుష్కరోద్భవతపముచేఁభువిదపంబు, మాత్ర మొకటియ దురతిక్రమంబునుమ్మి.

ఉ. ఇందిర నేనుఁ గూడి వసియింతుము తాపనమానసంబు లం
దిం దిరవంచు నిక్రముగఁ నెంచుచుఁ దామరసంబులందు నిం
దిందిరయుగ్తకం బన నఁనిందిత మాశ్శితోడ వహ్నివే
దిం దిరమైనరీతిగ నతిప్రమదంబు మదిం గదించుచున్. ౪౦.

కం. విను మస్త్రత్రియము దపం, బనఘ తపోధనులు మస్త్రీయాత్మకు లటుగా
వున ననుఁ దలంచుచును దప, మొనరింపుము నిష్టితేంద్రియుండ వగుచు నజా.

కం. రం గగుజలనిధి కొకక్రక్కం గన గరుడాద్రి యద్రీఁగతిరోధితా
లింగితమహీజసంగత, శృంగారోత్తుంగశృంగఁశృంగాటకమై. ౪౩.

గీ. అది మదిష్టపదంబు సౌఖ్యాస్పదంబు

పరమదివ్యతపఃఫలప్రదము దాని

కెలన బంధుర మన నెవ్వఁకొలను కొలను

మించు కొలను దొలంగ శాసించు మహిమ.

౪౪.

గీ. తత్తటాకతటాకబృతరుల దరుల, దధరిత్రీధరేంద్రంబుదరుల నరుల

జెందు నాశల్పకృతతపఃస్పిద్ధిఫలము, స్వల్పకాలాసకృన్త్రంజల్పనమున. ౪౫.

శా. ఆకాసారతటంబునం దయినఁ దార్మ్యహార్యమం దైన న

స్నేకాగ్రాత్మత నెవ్వఁ డేనియుఁ దపోవృత్తిం బ్రసేవించు వాఁ

డోకంజాతభవా! స్వనాంభితఫలప్రోద్యన్తహాలాభల

క్షీకల్యాణమహాత్మవంబు గను నుమ్మి నెమ్మి వేగమునక.

౪౬.

మ. మహిమోత్కృష్టతచే నెకానెకమహిమంత్రంబు రాజ్యే నొ

ద్రుహిణా! నీ కుపదేశ మివ్వ డొనరింతుక దాని నిష్ఠ న్నహు

ర్నహురావర్తన మొప్పఁ జొప్పడుఁ దపోరూఢిక జపింప న్ముఖ

వహమై భావహమై యభీప్సితఫలప్రాప్తిక ఘటించుం జామి.

౪౭.

గీ. దాని ఋషియును ఛందంబు దైనతంబు, బీజశక్తికీలకములవిశదమగుచు

వెలయు నంగకరన్యాసములును గవచ,మాలలును దెల్పిమఱియు నమ్నాధవుండు.

గీ. కంజనంజాత! షోడశాక్షరియనంగఁ దనరుఁదన్త్రమున కధిదైవతంబు

జ్ఞాననిర్మలతరవిభానందమయము, సేవకాభీష్టదము హయగ్రీవమూర్తి. ౪౮.

కం. కానఁ దపం బొనరింపంగ నరుగుము గరుడగిరిశిఖం దగుసాలిపా

కానకు నని సామాగమ, గానకుతూహలివచింపఁగా నజుఁ డెలమిక.

౪౯.

చం. అరిగి సరోహప్రభవుఁ డంతఁ గనుంగొనియెం బయోధికిక

సరసను గూటకోటికుటఁగూటలపత్నినలారుణప్రభౌ

నిరతవిజృంభణాత్తతపఃనీయమయప్రథిమామరాపగాం

తరచరదచ్చవక్షశకునచ్చదజాలముఁ దార్మ్యశైలముక.

౫౦.

గీ. కాంచికాంచనగర్భం దాగ్రావసీమ, నేమము దలిగ్నఁ దవమందుఁసెలపఁ దగిన

సెలవు నెమకుచు నందందఁనిలిచినిలిచి, యర సెనాపాదశిఖరాంచలద్భుతములు.

గీ. ఆత్మస్పృహకి నది లోనిదయ్య విధికి, వింత యొనరించె నొక్కొక్కవేళ నొదవు
కవనలిపి శిల్పగానపాఠకములు గర్వ, లేఱుగనితెఱంగు మెఱుగులఁ నెసఁగుఁగాదె.

కం. కబరీజితవాలములై, శబరీజాలముల వెంటఁ • జమరీగణముల్
నిబిరీసత నందు నవి, క్లబరీతిఁ జరించు జితుల • గతు లట్లు కడే. ౫౪.

సీ. లీలాశయానశాఽద్దులప్రదేశంబు, గత్తుకంబళసంస్తంఽరణతలంబు
ద్భిరాహిఁఫణమణీదీప్తప్రదేశంబు, కర్పూగదీపికాంఽగణతలంబు
వనవారణకర్తాఽవమధుప్రదేశంబు, ధారాంబుయంత్రశీతలతలంబు
హరికర్షణోద్యుక్తఽశరభప్రదేశంబు చంచరప్రాఽఘమంఽచకతలంబు
తే.గీ. కపికఁగాఘాతచలసరఽఘాప్రదేశ, మతివిచిత్రవితానసంఽవృతతలంబు
గాఁగఁదోఁచుటనగ్గరుఁడాగసీమ, కమలసంభవునకు భీమఽకాంతమయ్యె. ౫౫.

శం. సింగము లచ్చన లాడఁ గ, డంగిన చెంచెతల కచ్చుటం గాయలఁ గూ
ర్పుం గరిశిగములముత్తైము, లింగితము లెత్తింగి కొలుచు • గృహనేవకులై. ౫౬.

సీ. నెలయేటియిసుకతిఁన్నెల గూఢమణికేళి, కల నిలింపాంగన • ల్లలసి యాడ
దీర్ఘికాబ్జముల నంధిత్యకహంసమం, డలములు జతగూడిఁవెలయఁజేయ
వృక్షకాఖిల డాసి • ఋక్షాభిదేజస్తీమిరమేళనాశ్చర్యఽగరిమఁ జూపఁ
గటకకూటములందుఁ • గదిసి గంధర్వసంఽఘాతంబు సంగీతఽకలనఁ బెరయ
తే.గీ. నాకభూలోకములకు సంఽతతముగాఁగ, రాకపోకలు నెరపఁ బరస్పరంబు
దివిజనుమజులు కోర్కి సంఽధించుకొనిన, దండినిక్రేణి యనఁగ నొక్కొండ దనరు.

సీ. ఘనసారకదళికాఽకాండ మొక్కకచోట, మఱియొక్కచోట జాంఽబవచయంబు
సముద్రగ్రలాంగలీఁషండ్ మొక్కొకచోట, వేరొక్కచోట జంఽబీరతరులు
ఫలనప్రవాళామ్రంఽవణము లొక్కొకచోట, నెండొక్కచోట దాడిఁమోత్కరంబు
ఫలపూరకుజపూరంఽవాట మొక్కొకచోట, నిక నొకచోట కంటకఫలద్రు

తే.గీ. లమర నుమర నకుల్యాతఽటాగ్రసీమ
పూగపూగానువేల్లితఽనాగవల్లి
గణము లొక్కొకచోట నొకామొకయెడ
నందు మందారకుందకుంఽజాళిఁ గనుచు.

వ. మఱియు నగ్గిరివరం బురుతరసురుచిరసురవరశరాసనానుకారిభూరికీరశారికామ
 యూరకాంతినంతానంబుల నత్యంతకాంతంబులై, సంతతదంతురంబు లగు
 సంతమసంబుల నితాంతంబు నసూర్యంపశ్యోదరంబు లగుటం దరంబు గ
 దురగ గృతమాలనక్తమాలతమాలసాలరసాలాదిసాలజాలంబు లగువనషండంబు
 లను ఘనమండలంబులకు శంపాలతలనంపదలసాంపు సంపాదించుచు నుద్వ్యో
 తమానంబు లగుజ్యోతిరింగణజ్యోతిర్గణంబుల విస్ఫురణంబులు దుఱంగలింప
 నిరంతరాసారధాగాధారంబులగుమరందరసపూరంబు లీరంబుల చేరువులం
 గాలువలై ప్రాశ్న ష్టేన్య సమయ సముజ్జ్వలంభణంబుల దలంపించు తావులుం,
 దావులకుం దావల బు లగుచుఁ గుస్థరించి యందంగఁ ద్రస్తరించుకస్తూరికామృ
 గస్తామంబులు దీమంబులం దగిలి నెగులువడి చూచుచూపులకుం జాలినడి విడి
 పింపం జాలివడిఁ బరతెంచి యెడలించు సిద్ధమునిశుద్ధాంతసంఘాతంబులును,
 ఘాతంబులఁ దొఁఁగునెలయేటితీరంబులఁ దోరంబు లగుకరీరాంకూరంబుల
 మోరిలం దెమలించి నమలఁ గమకించి కించిదాకుంచితపూర్వాంగంబు లగు
 గోలంబులఁ గోలలం గేలిమెయిం దోలి తూలించు గోలల నాలాకించు
 చెంచునాయకుల దేహచ్ఛాయలకు దాయాదంబులై పండల దండిగ మెండుగఁ
 దిరుగువనవేపండంబులతండంబుల గండమండలంబుల నుండి పిండు గట్టి యెగయు
 గండు తేఱుటకూటువులతోడికూటసుం బాటించులోపత్రోవలక్రేవలఁ గేవలంబు
 సావలంబంబులగు లతావితానంబులు వనదేవతాబాలికాపాలికాకేలికాడోలికల
 పోలికలఁ గ్రాలి కనుపట్టు విడిమట్టుల మట్టుమీటి యిట్టలంబు లగుచిట్టకంబుల
 దట్టంబుగ రొట్ట బలిసిన పులసిచెట్టులు కట్టవలై చుట్టు వలగొని చెలఁగ దిట్టంపు
 తాకట్టులం బడి జర్జరంబులగు జలంబు లమలంబులగు బిందుబృందంబులై యెగసి
 ముత్తెంబుల మొత్తెంబులపగిది నొగి దిదృక్షుపీక్షాసేచనకంబులై వృక్షాసేచ
 నంబు సేయ ననపకుసుమసముదయకుశేవిసరసమిత్యమిద్ధంబులును బ్రవృ
 ధంబులునై ప్రచ్ఛాయితరుచ్ఛటాచ్ఛాదనశీతలచత్వరభూతలంబులై సవిధంబుల
 వివిధంబు లగుమల్లికావల్లికామలల్లికల నల్లికొన నుల్లసిల్లుచు నుల్లంబులకు నుల్లా
 సంబు పల్లవింప నింపు నింపు మంజులకుంజపుంజంబుల రంజిల్లుచుం బరివేష్టితకుట
 జంబు లగునుటజంబులం బొలిచి పావనంబు లగుతపోవనంబులఁ బరిస్ఫురిం
 చుచుండు.

- శా. అందందం బరికించి యందొకవివిక్తానాసయోగ్నాశ్రమా
లిందంబం దరవిందనందనుడు హాళిన్నిర్మలాస్పందమై
డెందం బొప్పు దపం బొనర్చుకొనఁ బాటించుం గదా యంచు నా
నందం బొండుచు రూఢనిశ్చయమతిం • దత్వాంతసీమంబునకా. ౬౦.
- చం తనజనయిత్రయిమ్ము దనఃతమ్మునియొదవవైనయమ్ములుం
దన వగువారువమ్ములు సంతమ్ము హితమ్ముగ వర్ధితమ్ములై
తనగఁగ నాత్మబంధురచితప్రియవైఖరిఁ జేర్చుబంధురం
బనుకొలఁతు నివ్వరించి గనె • నధ్వపరిశ్రమ మాఱఁ జేరువకా. ౬౧.
- శా. సారంగార్థకము ల్విహారమతినుఁతృప్తంగంబులం జేరి యిం
పారం గ్రుమ్మరఁ బుండరీకనిచయం • బచ్చాంతరంగాప్తి ని
వైష్ణవప్రక్రియనొప్ప సిద్ధమునినేవ్యం బైనపుణ్యాశ్రమా
గానంబో యన సౌమ్యమై తనరు సక్కాసార మత్యంతముకా. ౬౨.
- సీ. బంధుర సారబంధురోదకములందు నిరూఢనియతి మఁజ్జన మొనర్చి
సర్వతోముఖముల • సర్వతోముఖముల, నాచమనంబుల • నాచరించి
విహితకృత్యముల భావిహితకృత్యాసక్తి, గావించికొని లేచికదలి వచ్చి
యతినివిక్తం బైనయలవివిక్తప్రదేశము సొచ్చి యచ్చటఁశమదమంబు
తేగీ లమర సమధిక నిష్ఠమై • నధివసించి, భగవదుపదిష్ఠపద్ధతిఁ • దగ జపింప
గాఁగఁడంగెను నైంధనఁకంధరాధి, దైవతక మైనదివ్యమంత్రము నజుండు. ౬౩.
- కం. అతనికి నెఱవరి జపమునఁ, జనుర్గుణంబుగ ఫలంబు • నమకుఁడె నత్య
స్థితనకుఁ బెక్కుముఖంబుల, జతనం బపు గాదె యర్థఁనంసిద్ధి యిలకా. ౬౪.
- గీ. ఆతఁడప్పుడు కమలజ • ఖ్యాతుఁడగుట, ముదిముగదుర మహాతపం • బునవసించి
సారసత్వంబు బూనుట • చనునుగాని, యాత్మరాజపన్నతిఁబో • నాడుటరిసి.

→* గ్రీష్మర్తునర్ణనము. *←

- కం. అట్టియొక వెట్టకాలము, బెట్టిదముగఁ దోచె మమ్ము • బిట్టెగని చదల్
ముట్టెగ వడి నుడిగాడ్పులు, నెట్టన నెట్టుకొని వీవ • నిఖిలావనివై. ౬౬.

౦. పాటలకునుమ పరీమళ, పాటచ్చరవృత్తి బయలు • పడకుండఁ బవన్
మాటుగ నిశాంతముల నెక, పాటిగఁ జరియించు నపుడు • పవమానంబుల్.

గీ. ఇనునిసత్కృష్ణపదినలక్ష్మి • హెచ్చుటరసి, నిశలునానాట భృశకృత • దశలఁ గాంచె
నొరులసిరులకుఁ జూపోపకున్నదనదు, పెంపుదఱుఁగుటగాక న్యృఃవృద్ధి నెడునె.

గీ. ఇచ్చుఘను లుండి రని యవ్వ • లిచ్చవడసి
పొంగి పారలినపరనుల • పాలుపు దటిగె
మున్ను గలకీర్తిసారముల్ • పోవనవ్వ
డప్పలను జొప్పడినయొవ్వ • ముప్ప గాడె.

౬౯.

ఉ. గాలికెఁ గాలు నిల్చుకొనఁగఁ దగునూటపండు వాభుజం
గాలికె నక్తభోజనమహావ్రతపర్వదినంబు తాళవుం
తాళికి వన్నెవాసియు బయల్పడుయోగదశాగమంబు నై
తాలిమి దూల నాఁ డొకవిఁతాన జనం బెడపెక్ దినంబులన్.

20.

సీ. పూట కొక్కొకనూఁతి • నీట డప్పి యడంచు, కొనె దవ్వ చనితెచ్చి • కొని జనంబు
వెలఁబెంచి పానీయ • విక్రేత లింటిబా, పుల ట్తారసీరముల్ • గలపి దెచ్చి
రఘదినంబు మడుంగులను దెచ్చి యిడుచాకి, నాలుగైదాఁతేడు • నాళ్ల కొసఁగఁ
గ్రుంకులాడఁ గొలంకు • లింకఁ బాటుట శ్రోత్రి, యులకు వేళలదాన • మొదవకుండఁ
తే.గీ గరటచట కాదికం బైన • గ్రామ్యపక్షి, జాల మిలు సొచ్చి బెదరక • జనుల నడుమ
కుంభసంభృతజలములఁ • గ్రోలఁ జొచ్చె, బుడమి నెదవిన నీటియె • ద్దడికి నపుడు.

సీ. తొలుత వ్రాల్చినప్రక్క • నులివెచ్చదనమెక్క
నొండొక్కప్రక్కకు • నొత్తి గిలుచు
వ్యజనసమాకర్ష • కజనంబు సెయిమార్పు
కొనినంత హుంకృతిఁ • గినుక వడుచు
వారియంత్రపుసూక్ష్మ • ధార లిట్టటు గాలిఁ
దెరలిన నఱచూడ్కిఁ • దెఱచికనుచు
నిదురఁదోఁగె నటంచు • పదములొత్తుభుజివ్యు
లూరకుండిన నంఘ్ర • లూపు కొనుచు

తే.గీ. వలపుఁ బన్నీరు చిలికిన • చలువవలువ, నెజ్జ లామజ్జకప్రతి • సీర లెనఁగు
నిడుదగుమ్మలచుట్టు పం • దిల్లయిండ్లఁ, బలు పొరలాడు సామంత • నివహ మపుడు.

- ఉ. గొజ్జఁగినిటి చిన్ని చినుఁకు ల్వలివంబులు గంధసారమున్
మజ్జిగతేట మల్లెకుసుమంబులు వెన్నలబట్టబైటిపూ
సెజ్జలు వీణపాటలు సుశీరపువీవనలున్ ఘటించు భూ
భృజ్జనకోటికిన్నిదురఁనించుక వేసవిరేల వేకువన్. 23.
- సీ. ప్రహిబహిః కుటిమాః భ్యర్ణ గాంభఃపూర్ణ, కలకాంబువులు గతిఃక్లమముఁ బాప
నవనారికేళపఃర్ణకలింజకస్థితుల్, మార్గాతపోత్థశఃమంబు నుడువ
జంబీరరసపూరఁసమ్మిశ్ర మగుతక్ర, సారంబు దృష్ణను జఁల్లారఁ జేయ
నాయత కాయమానాంతరస్థితాశ, వృంతముల్ ఘర్తాంబుఁవితతి నడఁచ
- తే.గీ. నిదుర గదురంగ నపుడధ్వఁసీనజనము, విడియునొక్కొక్కపుణ్యాత్ముఁడిడినయట్టి
ప్రపనపారసుఖాప్తి మ్రైఁబనుల మఱచి. పట్టపవలింటి వడసోకు • దట్టకుండ.
- సీ. వాతూలతూలతఁల్పముపొల్పుసవరించి, శౌరిఁ జొక్కించు దాఁసేరకుండు
ఘనఘటావళిసీటఁ గర్షకుల్ దనియంగఁ, గలమాంకురము వెంచు • పొలము కాఁపు
సారిపదంబునఁ గాఁపు • దిరుగుకవ్వలదాయ, వంతుమార్చెడుదళఁవాయిపెద్ద
కడలియింటికి ధనుఃకన్యలఁ గైసేసి, తొలిసారి యంపించు • గులగురుండు
- తే.గీ. దోచె గ్రీష్మావసానముఁత్తుంగసాధి, బాలబహిరంగణాప్రదోషప్రభాత
చరదూష్టార్థదంపతీఁవిస్తృతాతి, దృఢవరీంభపునరుపఁదేష్ట యగుచు. 24.
- గీ. బైటితలిచుంబులను హీనఁబైట లోని, తలిమముల వైచికొనుచు రాఁత్రుల జనంబు
పొక్కుఁజనుకులచే నప్పుఁడిొక్కయింత, యైననిదురింప నెడలేకఁయలఁతఁ జెందె.
- కం. ఘనులు కరకాంబువుల భూజనులం దనియించు సిరి లఁసచ్చిత్రరుచిం
దనరెడుదవళిఖుల నెఱిం, గనుఁగొన గ్రీష్మంబు వర్షఁకాలముఁ బోలెన్. 25.
- గీ. కదసి కలకంఠములకు మాఁకవ్రతంబు, నెఱప నుపదేశ మొనరించిఁసీలకంఠ
తతికి సోత్కంఠముగఁదదుఁద్యాపనంబు, గడుప గ్రీష్మర్తువాచార్యఁకం బొనర్చె.
- కం. పంచజనపంచవస్త్రఁ బ్ర, పంచగురు స్తదిహయాస్యఁభావించి నదా
పంచాగ్నిమధ్యమున న, పంచాస్త్రజ్యేష్ఠఁ డురుతఁపం బొనరించెన్. 26.

❖* వ ర్ష ర్తు వ ర్ణ న ము. *❖

- కం. వర్షర్తు వొదవె నంతట, గర్షకహర్షకరవర్షఁకలితపయోదో
త్కర్షాభిశంసితాపా, కర్షిర్గురీప్రవణనన్నిఁకర్షం బగుచున్. ౨౭.

సీ. మందూకములు చర్మమూత్రశేషత వీడి, చెలంగ మెలంగ సంబీనకరణి
బర్హిణంబులు వరఃస్వరభాస్వరముగ ఘోషింప సారచ్ఛతఃసిద్ధరసము
బిసకంఠికలు చూలు • వెనఁ దాల్చి యెసఁగ న, ప్రపయోధిసంగయాత్రాఫలంబు
చాతకంబులు బిపాఃసను బాసివాసి భా,సిలఁ బ్రపారంభమంగళముహూర్త
తే.గీ. మగుచుఁ బొగఁజొందెనపుడులో, కైకతాపహరణకరణాభినిత్యసంఘరణసాంద్ర
తరుణతరుణాభ్రవిభ్రమఃస్ఫురణకరణ, మైనప్రాపుడనేహస్సమాగమంబు. ౮౧.

గీ. స్వాతిమాక్తికములఁ గాంచి • స్వాతిశయముఁ
బూనె నని యార్ద్ర జగమార్ద్రముగఁ దలిర్పఁ
బద్ధరాగంబులను గాంచి • పరఁగె ననఁగ
నింద్రగోపంబు లెల్లడ • నెసఁగె నపుడు. ౮౨.

కం. అకలంకద్యుతికలహం, సకులము స్వకుల మగుమానఃసమునకుఁ జనుపూ
నిక పాలుపుఁ దెలుపు ప్రాస్తానికశుభదానకములైస్తఃనితములు మొరసెన్. ౮౩.

ఉ. గర్జితనిస్వనం బపుడు • కర్ణకతోరముగా ముహూర్తహు
సుస్పృష్టిత మైనవీనుఁగవఁ • జొన్నినయంగుళు లొప్పఁ బ్రాజ్ఞులున్
స్ఫూర్ణధ్రువిభ్రమభ్రమను • జొక్కిరి నివ్వెఱపాటు దోఁపఁగా
నర్జనముఖ్యానామదశః కానకృదుచ్చరిదా త్తజిహ్వలై. ౮౪.

కం. చిట చిట మని సాటసాట మని, పాట పాట మని ఝల్లు మనియుఁ భోరని ధారా
స్ఫుటనియతీ నపుడు జలధర, పటలము పటునియతిఁ గుంభవర్షము గురిసెన్.

కం పెళ పెళ నులుములు నులుమఁగఁ, దళ తళ మెలుపులును మెఱయఁదళముగ జలదం
బులుగ్రమ్మి కాలుకొని వి,చ్చలవిడి వన్నింపఁదొడఁగె • జడిగొని పడిగాన్.

కా. సారంగావళి మేఘులోలుపమనఃస్కం బొట వెన్నెంట నే
తేరం బుష్కరశీకరంబులు ధరి,త్రిం జింద మందంబుగా
నీరంద్రస్థితిఁ ద్రిష్టరం దొడఁగె నున్నీగ్ధాంజనశ్యామలా
కారంబు ల్దనరం గరేణుతతినా • గాదంబివీబృందముల్. ౮౫

సీ. కలమాంకురాశోపకరశాలిపాలి కా, స్త్రీపారికి సరస్వతీప్రసన్న
మా త్తక్షితికృషిక్రియాధవృద్ధనియుక్త. హలికబాలుర కనఃధ్యయనపర్వ

మన్యసంవసగ్రహయాణప్రయోజన ప్రవణప్రజల కెల్ల • గ్రహణశూల
యర్కసందర్శనానంతరాభ్యవహార, శీలర కేకాదశీవతంబు.

తే.గీ. నిజనివాసగృహాన్యమందరయియాసు, ఖగ సమూహంబులకు నెల్ల • జిగురు గండె
నిఖిలపశుయూధములకెల్ల • నిగళిబంధ, మెడతెగనివానజడినప్పు • డెనంగెముసురు.

చం. వెడ వెడ బ్రాద్దు గుంతు తటి • వీటివిటు ల్పుమవీటి కాదు లె
క్కుడుతమిఁ గూర్చుచున్నగరికొల్వగుసంతకుఁ బోనగ త్తియల్
దడయుటచే హజారమునఁ • దాళి చెలుల్ ననుదేర నజ్జడిక
గొడుగులువట్టి చెట్టగొని • గొబ్బునఁ దోడ్కొని పోదు రిండ్లకుఁ. ౮౯.

సీ. వివిధప్రజలు గూడిఁజివసహస్రఘటాశి, వేకప్రయత్నముల్ • నేయ కుండ
బాహుటశయ్యచే • వాచకు ల్నియతి మించ విరాటపగ్ధంబుఁజనువ కుండ
మాపుహవిష్యాన్నమాత్రభుక్తిని ద్విజుల్. వారుణజపదీక్ష • బట్టకుండ
మృద్వికారాకారుఁబుష్కళ్యంకునిఁ బూని, విప్రు లుచ్చైస్తుతి • బిలువకుండ

తే.గీ. గొంతిజాతరఁ బామరుల్ • కోగకుండ, సంజప్రాద్దులఁ బోసిళ్లు • చల్లకుండ
సూర్యచంద్రులపరిధులఁజూడకుండ, ధరణీనాసారవర్షంబు • గురిసెనవుడు. ౯౦.

సీ. ముసుగిడ్డ కుటుమాపు • ముదుకదుప్పటి చెమ్మ, గిలకుండ నలతికో • వెలలుచొచ్చి
హత్తించి తొడిగిన • క్రొత్తచెప్పలజోళ్లు, దడియకుండఁగ వీధి • బడులఁజేరి
గుత్తంబుగాఁ జుట్టికొనిన చుట్టల నివ్వ, లాఱకుండఁగఁ బంచ • టరుగు లెక్కి
పొమ్మగజ్జలయూతఁగన్నఁగానక బాటి, పడకుండ రచ్చసా • వదుల నిటికి

తే.గీ. చేలవనులందుఁ జొప్పుడు • చెలిమిసంజ

గాఁపుఁగొమరులు పడుపు సుంకములఁ గొనిన

శాలిపాలికలకుటీర • పాలిఁ జేరి,

రెట్టకేలకు నజ్జడి • నేకతముగ.

౯౧.

సీ. కేళీగృహలిండాపాలీసముజ్జ్వల, దీపద్యులతెల్పు • డెల్పు చున్న
దృఢతరాలింగన • స్పృష్టముక్తాహార, ముల చల్లదనములు • వలుకుచున్న
శశ్వత్పరస్పరాన్యగ్రహీతతాంబూల, రుచులవైకృతులు వా • క్రుచ్చుచున్న
వాతాయనాంత రా • యాతవాతానీత, నూత్నాజ్జగంధముల్ • నుడువుచున్న

తే.గీ. బ్రాద్దవొడచెనేమో యనునుద్ది విడిచి, ఘనఘనంబులు గ్రమ్ముచీకట్లకతనఁ
దమతమకములవలన నూతనపుదంప, తులువిడువకుండి రజ్జడిఁదలిమములను.

కం. ఆతటిఁ బ్రాతఃకాలంబై తగుసంగవముఁ జూడఁనటు సాయాహ్నం
బై తగునపరాహ్ణము ఖిద్యోతుఁడు ఖిద్యోతరీతి • సుందిన కతనన్. ౯౩.

చం. ఘనుఁ డని పేరుఁ వైకొనియెఁగాని సదా చపలాంతరంగుడై
పనిగొని యూరకే విమలఁపక్షచరద్విజపీడఁ జేయఁ దా
గొని చెలరేగి యవ్వొషధఁరుండు వెనం గడువిచ్చె నపు స
జ్జనవిత్థాపకారులకు • శాశ్వతమా తమజీవనస్థితుల్. ౯౪.

కం. పద్మాసనుడై జప మ, పృద్మాసఖు నశ్వముఖునిఁభావించి మహా
పద్మావృత్తి సునర్చను, బద్మాసనుఁ డవుడు గిర్యుఁపరిభాగమునన్. ౯౫.

→* హేమంతఋతువర్ణనము. *←

మ. అపు డేతెంచె హిమర్తువాసర మనంతానంతభాగాంతరా
త్తపరిస్సూర్తికశీతభూతపరిభూతత్యాసకృద్వేషధు
గ్లపితప్రాణ్యభయప్రదాగ్నిరవితూలస్థూలకూర్వాసక
ద్విపటిచక్రకటిపటుస్తనతటిఁవీటివటచ్చాయమై. ౯౬.

క. మృగమదవీటిభుగభుగ, లగురుంబొగలున్ హసంతిఁకాగ్నులసెగలుం
దొగరుండుప్పటు లప్పటి, కొగి ముగియించెను హిమోద్యఃమోద్ధతి ప్రజకున్.

నీ. వైకుంఠమందిరఁద్వ్యాకవాటపుటంబు, లంచితంబుగ విష్వఁగుంచెకొల
యంజనాగర్భసౌఖ్యప్రసూతి ఘటింప, నందిప్రత్యావర్తఁసక్రమంబు
బలిరసాతలజగత్ ప్రస్థానసన్నాహ, సాఫల్యమొనరింపఁసన్నహూర్త
మంభోజనీబాంధవాశ్రయాశులవెట్ట, సమగతిఁ జల్లార్పఁ జలువమందు

తే.గీ.వాహినీనదవాప్యవఁగాహనక్రియాదితత్పరజనులతీరావతరణ
విధికిఁ జొరకుండఁగావెఱిపింప ఘోర,మకర మెల్లడ మించెహేమంతఋతువు.

నీ. కుచనివీడనవీడఁ కచలవృత్తి వహించు, గాని తియ్యనిమోవియానఁ బెదరు
దృఢపరీరంభపుత్తికి లతాకృతిఁ దాల్చు, గాని నీవీవిమోక్షమునకొదుగు

గండనఖాంకరేఖకుఁ బ్రపన్నతనూనుఁ, గాని గంధాలేపకలన తులుకు
హాలామదగ్లానిఁకా మోదము వహించుఁ, గాని పన్నీటిసేకమున కడలు
తే.గీ.స్త్రైణ మప్పుడు మిక్కిలిఁజాణతనము, గలిగియుండియు నాథులఁగవయువేశ
విజవాదజహత్తపావేశఁవిలసనముల, వెలయు మధ్యాత్మసమయకేఁకులనుబోలె.

సీ. పట్టుబుట్టముఁజాట్టిఁనట్టిబోడిశిరంబు, మై సెప్పునక్షయఁపాత్రి నొకటి
యిరుకక్షములలోనిఁతిరునామములపుస్తకమువను దాశవుంతుమున రెండు
క్షుద్రకుటీఁపాంతఁకునకభీతినిఁ గుడి, కేలఁ దాల్చిన తిరుఁకోల సెకటి
డాచేతిదారుఖంఁడపుఁదాశయుగి రెండు, స్వప్రతీకంబులఁబదియురెండు

తే. గీ. రమణ నష్టాదశోర్ధ్వపుంఁడ్రములు దమకు, నమర నత్యర్థవైష్ణవఁత్వము ఘటిల్ల
బికిర మెత్తంగ సాతానిఁపిండు దిటుగుఁ, దగ ధనుర్వాసవాసరాంతములనపుడు.

సీ. నవశాలినసృక్పంతునవిధానైకసం, భ్రమముహూర్భ్రమదంఘ్రిఁభవకులంబు
వార్షికప్రీహిసంపాదనాజనన, త్వరచరద్ధ్రామసేవకజనంబు
బాధిపగ్రాహ్యషఁడాభగ్రహణజాగ్ర, దుద్యోగిపురుషభిఁటోత్కరంబు
బ్రతిగేహపర్యటఁ ద్వాద్యనాదననాథ, కోణంగిముఖ్యభిఁక్షువ్రజంబు

తే.గీ. దనర నవ్వేశ నాప్రభాఁతప్రదోష, మాప్రదోషప్రభాతంబునటుల యిటుల
తిరుగ నయ్యయినందడిఁతెఱపి లేమి, జేల కూళ్లకు నొకవింతఁచెలుపు దోఁచె.

కం. ఆసారనవాహుం డపు, డాసారనదృక్పదద్వయపదాధ్యానం
డై సారతప మొనర్చె హి, మాసారములో గళద్వయస మగునీటక. ౧౦౨.

కం. రాజీవనయనుఁ డాశ్రిత, రాజీవనచైత్రుఁ డపుడు • ప్రాఁబల్కులకై
రాజీవనవాక్యతితో, రా జీవనరాశిలోని • రక్కసుఁ డెలమిక. ౧౦౩.

మ. తిమిరూపంబున నేపుతోఁ గడఁగి వాఁర్థిం గ్రుమ్మరం గ్రమ్మఱం
గమలాక్షుండు దిమింగిలాకృతిని రఁక్షశ్శిక్షణారంభసం
భ్రమఁడై పొంచి పరిభ్రమించి యరిఁ జేవన్చించి మేన్చించి యా
గమముల్ వేగ మె యాక్రమించి విధికిఁగాంక్షించి యంచదగ్గతిక. ౧౦౪.

సీ. నిద్దంపుటద్దంపుఁనిగనిగద్యతులతో
నెగడుమైచాయ వెన్నెలలు గాయఁ

జిందంపుఁ జందంబుఁ చెందుమోరదొరంగు
నురువు జ్ఞానామృతఁస్ఫురణఁ దెలుపఁ
బలుసాంపు నులివింపుఁదొలుకు హేషాధ్వనుల్
నెఱిగుల్కు తొలిబల్కుఁటొఱపు నెఱవ
నిరుప్రక్కలను జక్కఁనెనఁగుచూపులకోపు
శ్రీతపక్షపాతసంఁగతి వచింపఁ

తే.గీ. బంచశాఖాచశుష్టయః • బాంచజన్య

మును సుదర్శనమును బొత్తఁము నుపదేశ
ముద్రయు నెసంగఁ గరుణాసంఘముఁడైన
హరి హయగ్రీవమూర్తిఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె.

౧౦౫.

కం. అప్పగిదిం బొడనూపిన, యప్పరమపదేశుఁ గని యహో యీతఁడు మా
యప్ప యగుశౌరి యానని, యప్పరమేష్ఠియు నమగ్రఁమగుహ్నమునన్. ౧౦౬.

కం. ముత్తాఱులు వలగొని మది, ముమ్మర మగుభక్తి సాఁగిఁమొక్కుచు నటులే
క్రమ్మఱమొక్కుచుఁబులకఁగ, గ్రమ్మ రహి నిట్టలతటలఁగత్కరపుటుఁడై.

⇒* కందగీతి గర్భచంపకమాల. *⇐

ఘనఘనవిగ్రహా! వరద! కాంచనచేల! కృపావిశాల! న
జ్ఞనవినుతా! హరీ! జలధిశాయి! పరాత్పర! చక్రహస్త! పా
వన! వనజేక్షణా! భువనపాలనఖేలన! పుణ్యశీల! లా
లన నిరతాశయా! ప్రవిమలద్యుతికొస్తుభ రత్నభూషణా!

౧౦౭.

⇒* గ ర్భ కం ద ము. *⇐

ఘనవిగ్రహా! వరద! కాంచనచేల! కృపావిశాల! • సజ్జనవినుతా!
వనజేక్షణా! భువనపాలనఖేలన పుణ్యశీలఁలాలననిరతా!

౧౦౮.

⇒* గ ర్భ గీ త ము. *⇐

వరద! కాంచనచేల! కృపావిశాల! జలధిశాయి! పరాత్పర! చక్రహస్త!
భువనపాలనఖేలనపుణ్యశీల! ప్రవిమలద్యుతికొస్తుభరత్నభూషణ! ౧౦౯.

కం. భక్తుల మత్ప్రేముఖసుధా, భక్తుల శుక్తతులఁ బాపి • పనిగొని కరుణా
యుక్తము లగుచూపుల సుఖ, యుక్తము లగునట్లునేయుఁదోహయవదనా! ౧౧౦.

శా. జ్ఞానానందమయా ! స్ఫుటస్ఫటికభాస్వద్విగ్రహా ! పర్వవి
ద్యానిత్యప్రతిభావిశేషఘటనాధారా ! బుధారాధితా
భానుప్రాకటతేజ ! పుస్తకపుటీవ్యాఖ్యానముద్రాజ్ఞప్త
క్రానూనాయతశస్తమాన్త ! హయకంఠా ! శ్రీవికుంఠాలయా ! ౧౧౨.

మ. అని యెన్నేని విధంబుల నివసితసేయంగాఁ దురంగాననుం
డనియెం బంకజనూతిఁ గాంచి వినుమఁయ్యా ! నీదువేదంబులం
గొని యాసోమకనామకుండు సనఁ దఁతుక్షిత్ విభేదించి ప్రా
మినుకుల్ దెచ్చితి నీకొనంగ నివే పేర్చిం గూర్చి వాటిల్లఁగఁ. ౧౧౩.

కం. ఉపదేశ మ్మొందనిచదు, పువయోగముఁ జెంద దనుచు • సోమనియావే
లుపుఁబెద్దకు హయవదనుం, డపు దుపదేశించె శ్రుతులుసాంగంబులుగాఁ. ౧౧౪.

చం. మఱియు మదీయమూర్తి మది • మాటికి మాటికి మాఱి మంత్ర మే
మఱక జపించుమానిసి సమగ్రకలావిభవాభిరాముడై
కొఱఁత యొకింతలేనివలుఁకుంబడికిం గడితంపుటిక్కయై
నెఱతన మేర్పడం జెలఁగు • నేర్పరులందుఁ బ్రధానగణ్యుడై. ౧౧౫.

కం. నామనుజపగరిమంబున, నామనుజపగరిమ సిరి మఁహామహిమంబున్
భూమహితప్రఖ్యాతియు, భూమహితప్రసితమతనఁమూహము నొదవున్. ౧౧౬.

ఉ. కావున నీవు నమ్మిక దఁగం ద్రిజగ న్ముత మైననిష్ఠ నన్
భావన చేయుచున్ మనుజుఁపం బొనరింపుము దానఁ జేసి నా
నానిధభూతజాతభువంబుల నంబుజగర్భ కాశలం
బావహిలంగ నశ్రమఁడవై సృజియించెదు సొంపు పెంపునన్. ౧౧౭.

కం. మహి నితరక్షేత్రంబుల, బహుకాలజపంబు వలనఁ • బడయం దగు నా
త్తహితార్థసిద్ధి యిచ్చట, ముహూర్తజపమాత్రమున నఁమోఘముగ నగున్.

కం. ఉపమా కాస్యక్షేత్రస్యవృథివ్యా మనుచు విబుధు • లనుకొనుటఁ జూచి
యుపమాకాభిధ నీది, వ్యవదంబు ప్రసిద్ధిఁ గాంచె • సంభోజభవా. ౧౧౮.

గీ. షోణిపై ఫాల్గునంబున • శుక్లపక్ష, మందు నేకాదశిని మదీయవతార
మగుట నాఁ డిందు వేదపాఠాయణంబు, నేయఁ జేయింప విన ఘనశ్రేయమొదవు.

గీ. సింధుతీరగ మైనయీక్షేత్రసీమ, బంధురాహ్వయ మగుసరోవరము నందు
నాఁడు మజ్జన మాడునెఁవ్వాడు వాడు, సంతరించినకర్మనఁస్యములువాడు.

కం. ఈయశ్వగ్రీవాకృతి, నాయవతారములయందు • నరుల కుపాస్యం
బై యఖిలశ్రీవిద్యా, దాయకమై యఖిలసుఖని • దానంబు నగున్. ౧౨౨.

కం. అని యుపదేశపురస్కృతి, గను వేదము లానఁగి తురగ • కంధరుఁ డరుగన్
వనజజుఁ డానంద మెదం, దనరం దనరమ్య మగుప • దంబున కరిగెన్. ౧౨౩.

❧* ఆ శ్వా సాం త ము. *❧

కం. శ్రీరాఘవ! నతజనదు, రావరాఘవనప్రతాన • పావక ! మునిరా
ష్టారాఘవనధరసమీ, రా ! రాఘవ నటదమోఘు • రయవిశిఖోఘా ! ౧౨౪.

మ. మునిరాజక్రతురక్షణా ! స్ఫుటసితాం • భోజాతపత్రేక్షణా !
వినతాభీష్టకృతిక్షణా ! పరమధీ • విజ్ఞాన సంఘక్షణా !
ఘనసంగ్రామవిచక్షణా ! సురముహూః • కల్యాణకృల్లక్షణా !
విసుతశ్రీకృతలక్షణా ! ఖలమరు • ద్విద్యేషిసంశిక్షణా ! ౧౨౫.

పృథ్వీ. పురందరమణీగణస్ఫుటన • ముజ్జ్వలాంగప్రభా !
ఘరంధరదిగంతదంతురిత • గోద్యశస్సారభా !
నిరంతరదయాభినందితవ • సేచరాఘ్నభా !
మరందరసమంజువాఙ్మహిత • మైథిలీవల్లభా ! ౧౨౬.

❧* గ ద్య ము. *❧

ఇది శ్రీమద్రామనామపారాయణపరాయణాతికస్య కాండిన్యగోత్ర
పవిత్రదేవులపల్లికులపయఃపయోనిధికళానిధి, తారామశాస్త్రి పాత్ర
వేంకట కృష్ణశాస్త్రి పుత్ర తమ్మనాభిధానాంతర వేంకట కృష్ణ
శాస్త్రి నామాగ్రజస్త త్రిలింగదేశాగ్రజస్త సుధీ
విధేయ సుబ్బరాయశాస్త్రి నామధేయ ప్రణీతః
బైనమహేంద్రవిజయం బనుప్రబంధంబు
నందు ద్వితీయా శ్వాసము.

శ్రీ నీ తా రా మార్పణ మస్తు.

శ్రీ రామ.

శ్రీ మ హేంద్ర విజయము.

తృ తీ యా శ్వా స ము.

విద్యన్నతకవితా

భావుకకాండిన్యగోత్రభావితవరధి

దేవులపల్లవస్వయకుల

దైవత యజపాత్ర దశగంధప్రభుపుత్రా.

౧.

గీ. అవధరింపుము శౌనఃకాద్యభిలమాని, బాల మాబాలపాదరాజన్యవాహ
నుని తపస్సిద్ధిపద్ధతి • విని వచించె, దనివితరనిమది సూతుఁ గని వినీతి. ౨.

ఉ. ఓమహనీయబోధగరిమోజ్జ్వలధీసముపేత సూత వా
ణీమహిళామణీరమణునిశ్చలభక్తితపస్సమాధియో
గామితవైష్టికస్థితి సమగ్రముగా నిటు వింటి మింక నిం
దేమును లేమి సిద్ధి గని • రేర్పడ నేర్పడగ న్వచింపవే. 3.

కం ఇందుఁ గలమహిమల విధం, బిందుగల న్నధురసుధరహిందగునుడులకా
విందుము మావీనుల కీ, విందు ముదంబునఁ గదింపవే కడు వేడ్కకా. ౪.

చం. అన విని సూతుఁ డిట్లనియె • నమ్మునిముఖ్యుల నెల్లఁ జూచి యో
యనఘచరిత్రులారా ! వినఁగయ్య మదీయగురుప్రభావముకా
ఘన మగుమికటాక్షమును • గల్గుటచే వచియింతుఁ గానిచో
ననువుగఁ జెన్నశక్యమగునా ! ఖగనాథగిరిప్రభావముల్. ౫.

కం. అచ్చట మును తపముం బొరి, పాచ్చెము లే కదితికశ్యంపు లూనర్చి హరికా
ముచ్చట దీరఁగ సుగునిఁగ, నిచ్చఁ గనిరి దాని తెఱఁగునెఱిగింతు నిలులే ౬.

- సీ. దీక్షానిరూఢిజ్యోతిష్టోమకర్త తా, యాయజ్ఞాకుల కెద్ది • యాటపట్టు
 న్యాయ్యపరీపాలనానక్తచిత్తు తా, ధరణీశ్వరుల కెద్ది • తావలంబు
 ధర్మవాణిజ్యతత్పరవృత్పరీతు తా, వణిగ్రణుల కెద్ది • వానగృహము
 ద్విజనేవనాపక్తవిఖ్యాతిధన్యు తా, పాదజన్తుల కెద్ది • పట్టుఁ గొమ్మ
- తే.గీ. పరమశాంతతఁ బలిపాదఃఫక్తియుక్త, హృదయ తాసాధ్వలకు నెద్దిఁకుదురుఁబట్టు
 దాని వర్ణింపఁ దరమె నత్మార్చ్యఫలసు, భోగనుకరంబు శ్రీస్వర్గపురవరంబు. ౭.
- కం. ఆపుర మమరావతి యన, గోపుర మనఁ గనకరత్నఁగోపురశిఖర
 శ్రీపరిచుంబితపంకజ, భూపట్టనహట్టధట్టముఖ మై తనరుక్. ౮.
- ఉ. కోరినకోర్కు లిచ్చు నటఁ గోవును జెట్టును తాయి మేలిబం
 గా రట నేలయెల్లఁ ద్రిజఁగంబుల నప్పుర మగ్రగణ్యమై
 పేరిమి గాంచి మించు నటఁ • వేయివిధంబుల జాగరూకుడై
 యారసి ప్రాచునాగుఁ డటఁ • యచ్చటివారల భాగ్య మెట్టిదో. ౯.
- ఉ. పాయనిజవ్వనంబు గలఁప్రపాయము సానలఁ దీర్చి యెవ్వరుం
 జేయని వాడితూపు లును • జింగిరిమాంగిరిగాఁగ నెవ్వరు
 న్నేయనివల్పు లవ్వలను • నివ్వల నండనివంటకంబులున్
 మూయనికన్ను లన్నగరిఁపోడుము తెంతయు నెంతలై తగున్. ౧౦.
- ఉ. అప్పురి చొప్పుఁ జెప్పఁ దరఁమా వివరింప నసాధ్యరీతియై
 యెవ్వడుఁ దా సుసాధ్యముగఁనే కనుపట్టు నభోగమూర్తియై
 యెవ్వడుఁ దానుభోగముగఁనే కనుపట్టు విమానరమ్యమై
 యెవ్వడుఁ దాసుమానముగఁనే కనుపట్టు విచిత్రవైఖరిన్. ౧౧.
- కం. వసువిసరప్రసితంబై, సుసిద్ధమహిమాఢ్యమై విశుంభత్సంతా
 నసుమహితామోదంబై, యెనఁగెడి నచ్చోటి వారఁలే కద న్వస్సుల్. ౧౨.
- ఉ. ఇచ్చటి బ్రహ్మచర్యనియఁమై కధురంధరవర్తనంబు లా
 యచ్చరపూవుఁబోండ్లఁ గలఁయం దగునుంకువ తాచు నెంతయున్
 ముచ్చట దీర నందనసముద్భవభూరిఫలప్రదంబులై
 మెచ్చుగ నచ్చటం బరిణమించుచు మించు సమంచితంబుగన్. ౧౩.

సీ. అంశుమత్ఫలకు మధ్యంబు దధ్యముగ నే, తత్సామగాయ మో • తరుణయజ్ఞ
సారంగివదనంబు • సారంగలాంఛను, నెద్దేవ సేయు నో • యాయజ్ఞాక
చంద్రమకళనాభి • చంద మింద్రోపల, స్యసమాన మో హవిర్యజివర్య
యప్తాపదగృహంబు • నందె కదా యాత్రి, యామసుఖించ మే • యాహితాగ్ని

తే.గీ. యనుచు మందాకినీతీరమునను దాన, మున కుషఃకాలమానఁ గూడిఁకొనినక్రాంత
సోమయాజులు స్థాలికల్ • ద్రోమికొనుచు, నాత్మపరిభాషభాషింతుఁరచటనెపుడు.

మ. తనకే మున్నుగ మ్రొక్కె నూర్వసి పథా • త్తంసం బటం చొక్కఁడుం
దనకే కల్పఫలం బొసంగె దొలుదొ • ల్తై రంభ యం చొక్కఁడుం
దనకే మేనక మేన మున్నులఁదె గం • దంబంచు కే తొక్కఁడుం
దనియుం గర్తసురాళిలో నచట ధ • న్యంమన్యభావంబునకే. ౧౫.

చ. ఎడనెడ వేల్పుసాను లెదు • రేగి వరింపఁగ దద్ధృహంబులకే
వడిఁ జొరఁబాఱఁ గొంక రట • వాకిట జందెము లుద్ధృతోరులై
మొడుకుచు లన్న లన్నను స్వ • రోన్నతి లోపల వేదపన్నముల్
నుడువుచుఁ దండ్రు లుండినను • నూత్న సమాగతయజ్ఞ లచ్చటకే. ౧౬.

సీ. స్నానజపోపవాసశ్రమంబుల కోర్చి, తి మటంచు యజ్ఞ లా • ద్దికను వేడ
సంభారసన్నాహాసాహ్యం బొనర్చితి, మని కారయితలు మం • తనముఁ బలుక
నూర కుండినవారిఁ • బ్రేరణం బొనరించి, తి మటంచుఁ బ్రేరకుల్ • దమినిఁ దెలుప
నాను గాదనక మే • మంగీకరించితి, మని యనుమోదకుల్ • మనవు లనుప

తే.గీ. ద్రవ్యమును బట్టి కద సుకృ • తంబు గాన, యాగభిక్షాప్రదాతల • భాగ మేము
వలసినను మీకు బానిస ల్ల • ల రటంచు, బరిహసింతు రొకింత య • చ్చరలు వారి.

సీ. స్వాశ్రితావనము సే • యక యన్యులను బ్రో • చు, భూవరు ల్సారరాని • భువన మెద్ది
యుపకారవిముఖులై • యపకారము లొనర్చు, మూర్ఖులు సారరాని • భువన మెద్ది
పరగుణస్తుతికె • బాల్పడక నిందలు సేయు, ముష్కరుల్ సారరాని • భువన మెద్ది
స్వమతవిదూరులై • పరమతాశ్రయు లైన, యవగుణుల్ సారరాని • భువన మెద్ది

తే.గీ. త్యాగభోగంబులకుఁ గాక • ధనముఁగూర్చి. పొనఁగులుబ్బలు సారరాని • భువన మెద్ది
యద్ది దన కుద్ది గనక ని • త్యానపాయి, మోదభవనము శ్రీన్వర్గ • భువన మొప్పు.

మ. నిజమాతాపితృభక్తిహూన్యలు స్వపత్నీత్యాగులున్ దేవతా
భజనానక్తివిహీను లాత్మవిభువిశ్వాసానభిజ్ఞుల్ స్వకీ
యజనద్రోహులు మిత్రఘాతుకు లసత్యాలాపకు త్సేరరా
నిజగం బాత్రిదివంబు దన్తహిమ వర్ణింపంగ సామాన్యమే.

౧౯.

సీ. విశ్వాసపరుల వీఁపిథిసాధంబులు, వీరిఁ గూరిమిఁ జూచుఁ వేల్పుఁజేడు
కన్యకాప్రదుల విఁక్కుడిచంద్రశాలికల్, వీరి మన్నింతురుఁ విబుధు లెల్ల
సంగరోద్ధతుల వీఁచాయవిమానముల్, వీరి నచ్చరలు సేవింతు రెలమి
సత్కావ్యకరుల వీఁసరణిఁబ్రాసాదముల్, వీరి గురుండు భావింతు మైత్రీ

తే.గీ. నన్నదాతల పీచక్కిఁహర్ష్యతతులు, వీరి నిందలుఁ గడుఁ గారఁ వింతు రనుచు
దినదినము వచ్చు నవకర్తృదేవతలకుఁ, దెలుపు నచోట్టి పరిపాటిఁదివిజకోటి.

ఉ. అప్పురి నొప్పు నుప్పురిగఁ బందుల విందుల విందు లంచుఁ బొం
దుప్పుతిలంగ నెక్కుదినఁ మొక్కొకరింటఁగ వేల్పుఁ గన్నియల్
దప్పక యాడుచో దరిశుఁధాకరు గుజ్జెనగూటిగిండి చెం
డప్ప లిదే యటంచుఁ గదియం జని తే గమకింతు రెంతయున్.

౨౦.

క. అమృతంబును మందాకిని, యమృతంబునుఁ గల్పతరుసుఁమానవసారం
బమరగవిపయఃపూరం, బమరఁ జతుర్ముఖుడై యిట్టిఁపనియెన్నఁ దగున్.

౨౧.

సీ. గంధర్వకరతలాఁఘాతపుష్కరమృదంగ, గధిమింధిమిస్వనఁక్రమము లెసఁగఁ
గిన్నరీమధురనఁగీత గాంధారనామగ్రామతాననంపద లెసంగ
విద్యాధరీపాణిఁపీణాకలక్వాణ, మూర్ఛనాగమకవిఁస్ఫూర్తు లెసంగ
నవ్వరస్సుకమలాఁస్యాలాస్యవిభ్రమ, భ్రమదంఘ్రీనూపురాఁరవము లెసంగ

తే.గీ. నిత్యకైలానవైకుంఠఁసత్యలోక, నియతగమనాగమనకృత్యఁనిరతసురవి
మానఘంటానినాదగుంభనము లెసంగ, వీనులకు విందు గావించుఁవేల్పుఁబోలు.

మ. సరిగా నప్పురిఁ గానవచ్చు సిరిఁ గాంక్షాస్ఫూర్తిఁ గీర్తింపఁగా
సురగాధ్యక్షుండు దక్షుం డానె యమితాఁస్యుండయ్యు సేమన్నచో
నిర వొందం గనెనే యతండు త్రిదివంఁబేయూరి కేత్రోపయ
గ్గురుఁ డేకాననుఁ డయ్యు నచ్చట మెలంఁగుం గాన నర్హుండగున్.

౨౨.

- ఉ. ఆపుర మేలు నాత్మగురుఁనానతి దప్పఁడు సౌమనస్యముం
జూపును తేపు మాపు మనుఁచుకొ బుధనంతతి నెంతయుకొ సుధ
గోపగతిం దగుకొ నదయఁనోచితవర్తనకీర్తనీయుఁ డా
గా! పరికింపఁగా నితఁడె • రాజన నింద్రుఁ డతంద్రవైఖరికొ. ౨౫.
- ఉ. అతని భాగ్యభోగసముదగ్రతఁ దెల్పుఁగ నేల సాటిగా
నాతఁడె నూటిగాఁ దెలుపఁనాఁ దదుపేతులకెల్ల ధైర్యకౌ
ర్యాతిశయంబు దెల్పువలెఁనా కులకైలమదాపనోదన
ఖ్యాతతరాపదానము శతాహవకర్తృత దెల్పుచుండఁగాకొ. ౨౬.
- చ. అతఁ డొకనాఁడు లీల చెలుఁవారఁగ వారగజేంద్రగామినుల్
చతురతదండలాస్యమును • జక్కిణిఁ జేరణిఁ గుండలికొసమం
చితగతిఁ జూపఁగా నెలమిఁ • జిత్రశిఖిండిజవహ్నిముఖ్యది
కృతితతితో రనైకవశఁభావమునం దిలకించు చున్నెడకొ. ౨౭.
- కం. నందనవనపవనము రా, నం దనయము నలగుఁ దావి • యపు డొక తీర్త
నం దన డెందము కుశుకము, నందనరంగనింద్రుఁడటుచఁనం దలఁ పొదవకొ. ౨౮.
- చం. కెలకుల నున్నవారిఁ బరిఁకించి గురుం గని యేమి! సామి యిం
దలరువినోద మిప్పటికి • నాఁపు దమే మననందనంబు లో
పలిపవనం బహూర్వమగుఁవానన దోఁగుచు వీచెఁ గాన నం
దలి వనపాలదోహదవిఁధానచమత్కృతిఁ జూచి వత్తమే. ౨౯.
- చం. ఇట నమరేంద్రుఁ డిట్లు వచి • యించుటకై గురువంకఁ జూచునం
తట నట నాగవాసమున • నాయుకురా లానరించు సన్నచేఁ
దటుకునఁ దాళశబ్దము మృదంగరవంబు నుపాంగనాదమ
స్ఫుటమయి తోఁప మారజికుఁముంగల నర్తకి నిల్చె మెద్దికొ. ౩౦.
- సీ. పడసినబహుమానఁపాత్రంబుతోనె పాణులు మోడ్చి విభుపాదఁములకు మ్రొక్కి
శ్రుతికిఁ గూర్చినవీణ • జతనంబుగాఁ బోటి, చే నుంచి యడుగులఁజేరి మ్రొక్కి
తాళంపుఁ జిప్పలు • గీలుఁగొల్పిన నీవి, తోనేగి నవ్రుత • దోఁప మ్రొక్కి
నాయుకురాలి చెం • తనె నిల్చి యొక్కింత, నానతోఁ బదపీఠ • మాని మ్రొక్కి

తే.గీ. వెనుక నడకల మార్దంగిఁకుని పిటింది

ననుక నెఱతన మొయ్యారఁమును హొరంగు

మరిపెమును మీఱ నేగి యఁపుర్లపాత్ర

మందలు గ్రహించి యచ్చరఁలరుగునంత.

3౧.

గీ. వై జయంతీవి కాసభాఁస్వరతఁ గనుట, శ్రీనివాసవిలాసంబు • చేఁ జెలంగు

వై జయంతంబుడిగివచ్చిఁయాజయంతుఁ, గలసియిందుండు మొగసాలఁకడవసింప.

మ. గరుడుల్ సాధ్యులు సిద్ధులుఁ వసువులుఁ • గంధర్వులుం జారణుల్

దురగాన్యుల్ మొదలైనవోమచరసం • దోహంబు సోత్సాహమై

పరివేష్టించఁగఁ బావకప్రముఖిది • క్పాలావళు ల్లోడ రా

నరుగం జొచ్చె వియచ్చరేంద్రుఁ డటకై • యైరావతారూఢుడై.

33.

కం. అరుగు నెడఁ దిరుగ నూతన, పరిమళపరిమిలితమైన • పవనము వడిగా

నరుదెంచె నిదె యుపాయన, మరసి గ్రహింపుమని తెలుపు • నట్టు లతనికిఁ.

గీ. అవుడు దేవర్షి బ్రహ్మర్షు • లభ్రగతులఁ, గలసి యభ్రమువల్లభ • గతుని నతని

బలసి ప్రాస్థానికస్వస్తిఁవాదముఖర, ముఖరమలతోడ రాఁజూచిఁమురియు చరిగె.

గీ. అటులమందాకినీసరి • త్తటముఁ దరిసి, యచట నెక్కింత యిచ్చావిఁహారకలన

వలన వలనగు సంతృప్తిఁబడసి మరలఁ,దరలి యుద్యానవనిఁ జూడఁనరుగువేళ

సీ. సహజరోషానల • జ్వాలాకలాపంబు, పగిది జటాకలా • పంబు దనర

నియతభస్తీకార • నిపుణత్వ మెఱిగించు, భాతి సర్వాంగీణ • భస్మ మమర

స్వాభావికావిమ • ర్మప్రకర్షముఁ జూపు, రీతినిర్లక్ష్య దృ • క్పాత మొప్పఁ

బ్రకృతిసంలభ్య • క్రుప్రసాదముఁదెల్పు, మాడ్కిని స్ఫటికాక్ష • మాల గ్రాలఁ

తే.గీ. బరమమాహేశ్వరుండుదుఁర్వాసుఁడప్పు, డెందునుండియొయెచటికోఁయేగుమండి

పిడుగు వడినట్టుగా నుట్టిఁపడియె నెదుట, నమరసమితికి నత్యాహిఁతము ఘటిల్ల.

శ. వచ్చిన పారికాంతీ సురఁవల్లభుఁ డల్లనఁ జూడఁ డన్నచో

నచ్చపుభక్తి స్వాగతము • నారయునే పరిచర్య నేయునే

పాచ్చెపుఁ బంటపల్లెకుఁ బ్రభుత్వము గల్గునటన్న మాత్రనే

హెచ్చు మదంబు ముజ్జగము • లేలేడివానికిఁ జెప్ప నేటికిఁ.

3౫.

మ. ప్రకృతిక్రోధముఁ డయ్య నింతటికె రాఁద్రస్ఫూర్తిఁ జూపింప నే
టి కటంచుకొ ముని యెంచెనూ ! నివిజరాఁజ్జిర్లక్ష్యభావముఁ జం
ద్రకళాశేఖరనివ్యమంగళవపుఁధ్యానైకనిష్ఠాస్తి నిం
చుక యేనిం బరికింపఁడో కరటిసంఘ్నవాసపుకొ డగ్గఁకొ. ౩౯.

కం. ఆనుత్రామున కటుదు, ర్వాసుం డతిశీఘ్రకోపఁరసవగవశతా
భ్యాసభవతాపఘటనా, వ్యాసవచఃక్రమవిలాసుఁ ఁ దాసన్నుండై. ౪౦.

మ. ఒకవిద్యాధరకన్యకానుణి తపోఁయుక్తిం దుమారాద్రిపు
త్రిక మెప్పిందుట నామె సత్కృపఁ బ్రసాదింపకొ సువర్ణాబ్జదా
మకముం దోయిటఁ బూని తెచ్చికొనుచో ఁ మార్గంబునం దానుడా
సి తుమారీ యిడుమారు దీనినన నిఁచ్చెకొనాపభీతాత్మయై. ౪౧.

కం. దానిఁ గొనివచ్చుసభమం, దానిర్దరనేత మానిఁకపు డెదురుపడం
దా నిడ శిరమునఁ బూనక, దానిశిరంబున సరం బఁతండును విడిచెకొ. ౪౨

కం. మది గాన సదియునుందన, మదిఁ గానక కరము కరముఁమ స్తకసీమకొ
గదియించి తివిచి కాలం, జదిపెం బొందమ్మినరముఁజిద్రుపలు గాఁగకొ. ౪౩.

శా. ఆనిర్లక్ష్యమదాంధభావగరిమోఽద్యద్భుర్వీనీతత్వముం
దానే కట్టెడుటం గనుంగొనుట నిఁత్యక్రోధుఁ డత్యాగ్రహ
నూనభూతుటి దుర్నిరీక్ష్యవికటా ఁస్యంధైహతాచ్ఛీలకృతి
స్వాశోన్నిశ్రమగా మునీంద్రుడు కరఁద్యంధంబుఁ దాటించుచుకొ. ౪౪.

కం. జ్వలదనలకణము ఘోరుకం, దిలకించెం గాని యింద్రునియచు ర్ద్యత్వం
బలజపి వడ నీకుండఁగ, నలవడియె శరణ్య మగుచు ఁ నయ్యావదకుకొ. ౪౫.

శా. ఏరా ! యోరిదురాత్మ మ మ్మైలుఁగవో ఁ యీకావరం బేలరా !
గౌరీదివ్యవరప్రసాదమహిమాంకం బన్నదానీత మీ
నీరేజాతసరంబు దీని నవమానింపంగ నెట్లొప్పెరా !
స్వారాజ్యప్రభుతామదంబునఁ గదా ఁ ప్రాపించె నీ కీక్రియల్. ౪౬.

గీ. ఈ దృగవలేపమున కెల్ల ఁహేతు వైన, కలిమి తాత్రవులను జేరుఁగాతమనుచుఁ
బుట్టుదిట్టుల దిట్ట యొనట్టితవస్వి యుపశమింపనికినుక లేఁఖపు శపించె. ౪౭.

మం. అనుచున్ బిట్టుగఁ దిట్టఁగా మఱువుఁ డఃత్యంతంబు భీతిన్ గుభా
లునఁ జౌదంతిని డిగ్గి తచ్చరణము • ల్పార్థంబు సోకంగ మ్రొ
క్కి నితంతాత్తి త్తమింపు మన్న నతఁడుం • క్షీప్రప్రసాదుండుఁగా
వున గోవిందుఁడె రక్షకుం డనుచు సేవ్యుం డెల్పి స్వేచ్ఛం జనెన్. ౪౯.

కం. అటు లామునిపటలాగ్రణి, చటలాక్షరరూక్షఫణితి • శాపాలాపా
ర్థటులాననమునఁ బెనఁగొన, జటు లాహాయనఁగఁ జనఁగ • సంక్రందనుఁడున్. ౫౦.

కం. శాపంబు నొంది పశ్చాత్తాపంబునఁ గుంది నిందితము లగునార్తా
లాపంబుల నపరాధక,లాపంబుల నిష్ప్రయిం దలంపఁ దొడంగెన్. ౫౦.

గీ. వింతవలపున కంతగంభీరగుణము, విడిచి యరసికుగతి రక్తివెల్లి గొలుపు
వేళఁ గొలువట్లు చాలించివెకలేతనము, గలుగు టిబ్బంగిఁ గానుంటవలన నేమొ.

సీ. పయనంబు వెడలుచోఁ • బహుమాన మెగు రౌట, దుర్నిమిత్తం బనితోఁప దయ్యె
వాహనంబులు లేక • బ్రహ్మాన్నిముఖ్యులు, దోడరాఁ దగదని • తోఁప దయ్యె
మా హేశ్వరుండైన • మాని దౌదవ్వులఁ, దోఁప నమ్రతఁజూపఁ • దోఁప దయ్యె
గౌరీస్రసాదరుఁక్త పయోజమాల కం,దోయి నద్దుకొనంగఁ • దోఁప దయ్యె
నేమి సేయుదు దివ్యపరీమళాఖ్య,బడిశమునఁ బడి శమగుణంబుడుగ వడిగఁ
జిత్తమీనంబు చిక్కులఁజిక్కె నకట, దైవనిర్ణయ మెవ్వారుదాటువారు. ౫౧.

మ మునిరాజ్ఞుఖ్యుని శక్తి మున్నెఱుంగనో • ముక్కంటి యీదంటయై
యనసూయాసతియందు నత్రికి సుతుం • డౌ తెల్ల నాలింపనొ
జననక్రోధనుఁ డీతపోధనుఁడు దుఃస్సాధ్యప్రభావాధ్యుఁ డం
చని విన్నాడను గా సె నా తెలివి యేమై పోయెనో యక్కటా. ౫౨.

మ. అని యింతించుచు నింటికై శమితతూర్వస్వానుడై దీనుడై
చనుచో నేమిర! సామి! రక్షక! రమేశా! యంచు భేదంబుతో
వెను వెంటం దెఱగంటిదంటును సోద్యేంబుతో నేగి గొ
క్కనిమేషంబున నిట్టిపాట్లనుచుఁ గింకర్తవ్యతామూఢులై. ౫౩.

కం. ఎచ్చటి యరదం బచ్చట, నెచ్చటి ద్విరదంబు నచట • నెచ్చటి తురగం
బచ్చట మఱి యెచ్చటి సుర, ఎచ్చటగా విచ్చి చొచ్చి • రాత్మలయముల్. ౫౪.

శా. ఈరీతి నృతమన్యః డన్యముఖము • త్వీక్షింపఁ గాలేక స్వా
గారం బందున గారవం బుడుగ సింఁగారంబు లే కొక్కఁడు
దారావత్యనిజాంఘ్రిభృత్యులును జెంతం జేరఁ జింతకులా
ధీరస్వాంతముతోడఁ జేర్కొనక మంఁదీభూతుడై యున్నెడన్. ౫౬.

గం. అణకువతోడ నెప్పటి యుదంతము నప్పుడె విన్నవింప ను
ల్బణతరనీతిశాలి యగుఁభాగ్గపు పంపున గూఢపుత్తిఁ ద
త్ప్రీతిధులు నాకలోకమునఁవర్తిలు వా రటు లేగి రాక్షసా
గ్రణులు వినంగ నిట్లు బలిఁ గాంచి వచించిరి శుక్రు సన్నిధిన్. ౫౭.

కం. దేవా! దేవాధీశ్వరు, కావరమున కావరమునింగణ్యుఁడు నైవాం
శావిర్భావుఁడు లనదను, భావుఁడు దుర్వాసుఁ డలిగి • వడి శపియించెన్. ౫౮.

కం. ఆశాపవిధముఁ డెలిపెద, మాశాపతిసేవ్యతాభఁవాతిశయమదా
వేశాపశదా యోదే, వేశా పరులను భజించు • నిక నీదు సిరుల్. ౫౯.

చం. అని శపియింప శక్రుఁడు పదానతుడై త్సమియింపు మన్నచో
పని విననట్లు శాపవినివృత్తి యొనర్చగ లేను గాని గొ
బ్బున హరియే కలం డనుచుఁ బోయె నతం డెటకేనియో గృహం
బున కరిగె న్విషాదమునఁ ముప్పుచు నీతఁ డపేతమొందుడై. ౬౦.

కం. అని చారు లివ్వెదంబుగ, వినిపించిగొ లేదా గాని • వికవిక బోడ్తో
డనుమించె గహకహాగ్ధటి, యనుగతమై రాక్షసాట్టఁహాసము తోడెన్. ౬౧.

శా. ఎట్టెట్టూ మునిపంచకోడి కడకఁయ్యిశాపరాకారుడై
తిట్టెన్ దిట్ట యనం బ్రసిద్ధుడగు నంధివృన్ని వేంచేసెనే
కట్టా యాతని గారవింపఁడె త్రిలోకస్వామ్య గర్వాంధుడై
గుట్టల్లాటైడు వెట్టివాడు మునియుం • గ్రోఁగోగ్రుడై తిట్టెనే. ౬౨.

ఉ. మేలు భలీ బలిం బలిమి • మించినవారల వీరులం ద్రిలో
కీలసమానమానఘనఁకీర్తివిశాలుర దానశీలురం
బోలగఁ జూచినారమె ఋఁభుప్రభుసంపదఁ బెంప దత్తు లే
మూలగఁ రారు గల్గినఋఁభుత్సని కాపులె గాక శక్రులే. ౬౩.

కం. వారలకు మనము మనకున్, వాగలుఁ బరుల మని యెల్లఁవారికిఁ జెల్లం
బారాజు వైభవము మన, యారాజుం జేర నిర్ణయించెన్ విధియుఁ . ౬౮.

కం. ఇదె విమతులపైకెత్తుట, కద నని కదననియమజ్ఞుఁడగుభృగుజుఁడు గె
ల్పఁదగన్ బలిహీనమువై, గడలన్ గదలందికొనియెఁ గద తద్బలమున్. ౬౯.

శా. అంతం దంతుగ మయ్యెఁ దేజమున నయ్యాస్థానగేహజిహ్వా
పాంతం బెంతయుఁ గుంతచాపవరిఘఁప్రాసాసిముఖ్యాయుధో
ద్వాంతాత్మంతఘనస్ఫులింగరుచిసంఘానంబుతోఁ దచ్చుమా
కాంతానంతవరిష్క్రియాగణమణీకాంతు ల్విసాలింపఁగన్. ౭౦.

కం. నగరి మొగసాల నపు డెన్న గరిమ నిస్సాణనికృత్యంబు చెలంగె
న్నగరిపుఁడు వసించెడున. న్నగరి పయికి దాడి తఱ్ఱఁగ మని తెలుపుచున్. ౭౧.

శా. ఆసన్నాహముఁ జూచి యబ్బలియు దృఃప్యన్నై జయోధాళితో
సోసువన్త క్తబలాఘ్యలా! వినుఁడీ యుద్బుద్భజావిక్రమో
ల్లాసం బెల్ల నిగూఢవృత్తిగఁ బరు ల్బానింపలేకుండువి
న్యాసం బొప్పగ నేగుటివ్వు డుచితోపాయంబుగాఁ తొప్పడున్. ౭౨.

గీ. అతఁడుశాపోపహతుఁడయ్యె నతనిశాపమునకునవసానమిదియని యునివచింపఁ
డయ్యెనిక నేమిమనకు జయంబు సిద్ధమంచు నెందంగ నలదు తఁభయంబుగా

కం. ఏమన నీమనసేనా, సామగ్రికి దేవవైన్యఁరామగ్రి సమం
బై మోహరింప కసదగు, నే మఱి భయమే మటంచు నేమఱి యున్నే. ౭౩.

కం. వానం దడియనివాఁ డా, మాని న్నైప్పించువాఁడు మన కెపు డేమో
గా నేరము సుగపతివన, గా నేరము బుద్ధిపూర్వకమె యని హరికిన్. ౭౪.

కం. దేవీప్రసాదలబ్ధం, బోవాచంఝమియె తెచ్చెనో యెచ్చటిదో
పూవుందండతెఱుం గా, నేవేండుం డెఱుంగఁ డతనిదే యీతప్పున్. ౭౫.

గీ. ఒదవు నల్పాపరాధున లొక్కవేళ, నధికదండంబు నొకవేళ ల నల్పదండ
మొదవునధికాపరాధునికదియునిదియు, ననుభవముపట్ల సెదవుయఁభార్వాముగ నె

గీ. కాన శాపఫలం బంత లక్ష్మీ కుడువ, దెంచ శాపవిముక్తి వచించె మునియె
హరియె కలఁడంచు వజ్ర కాఁహరియెప్రాప, కుండుగావునఁదరిజేర్పఁకుండుటెట్లు.

- గీ. మఱియు నాతఁడు జన్మఁడఁ మర్త్యకోటి, కెల్ల నాఘఁడునాట బాఁహిరముగాఁగ
దాడివెడలంగఁ దగ దంచుఁ దలఁచు సుగలు, వట్టిచేసేతలనె గెల్వఁబడెడు వార
- నం. అనవుడు శుక్రఁ డిట్లనియె • నాశరవల్లభ యెల్లభంగులక
విను వినువీడు వీడి గిరిఁభేది కొలంగక నిల్చియుండఁ డ
మ్మునివరు శాప మెంతయు నఁమోఘము గావున నెక్కుఁపూట యై
నను రిపుకల్పి బల్లిఁ గొనినఁ గద వీరము శూరమూర్తికె. ౭౬.
- తే.గీ. కోరి కైవస మొనరించుఁకొనఁగఁదగిన, సిరి తనంతనె రా నుపేక్షింపఁ దగునె
మది వలసి వచ్చినను మేనఁమామకూతు, వావి గాదంచు బలికినఁవాని కరణి.
- తే.గీ. బాహిరముగాఁగ సుగలపై • మోహరించి, జనఁగఁ జనదనఁదగు రహఁస్యముగ నేగి
ముట్టడించి వెన న్నహిఁముట్టడించి, శత్రుపద మేలు పద మేలుఁసమయ మిదియె.
- కం. అని బోధించి పురందరు, నని సాధించి జయ మూన • సభిమత మనుచుక
దనుజాగ్రణి మది ముద మొం, దనుజాగ్రన్నీతి హేతిఁధతతితోడకె. ౭౭.
- ఉ. వీరము మీట మీ రమగఁవీరులు సారెకు భూరిసారమే
పాఁగఁగఁ జొక్కమైన మెల • పాఁగఁ గీరగభిరధీరమో
దాగతఁ దారతమ్యరహిఁతారిభటి దగఁ దారసిల్ల లే
దో రహిఁదోరమై దనరు • దోరహిఁఘోరతఁబోరితంబులకె. ౭౮.
- కం. ౭.కవేశఁ జయము వారల, కొకవేశఁ జయంబు మీకు • నెదవుట గల దిం
తకు మున్నిప్పుడగుం ద,ప్పక మీకు నతండు శాపఁభగ్నుం డగుటకె. ౭౯.
- కం. ఐన సమవ్రతియోధుల,పై నె తైడుతటి నిగూఢఁవర్తన మొప్పుం
గాన నిశీధిని నటఁ జనఁ,గానగు నెరు తెలుఁగకుండఁగా నణఁకువతోకె ౮౦.
- మ. అని కావ్యోదిత మైనవద్యమన నుద్యత్రాసవిన్యాసగుం
భనమత్తేభరథోత్థితాశ్వగతి శుంభద్విశ్రమసానగో
పనభంగీప్రాదయంగమం బగుచు దేవద్యేషివైన్యంబాగిం
జనియె న్నాకపురీనిరోధనముఁతాహస్సటాహంకృతికె. ౮౩.
- తే.గీ. నల్ల ద్రావుడుమూఁకలు • నడికిరేయి, నల్లనల్లన నటరహఁస్య మగు వృత్తి
నల్ల సుమనఃపురోపశఁల్యంబు నందు, నల్లరి యొకింత లేకుండఁనరిగి విడిసె. ౮౪.

సీ. అభిసారికావృత్తి • సరిగి వచ్చెడువేల్పు, మించుబోడుల నడ్డఁగించి కదిసి
ప్రొషితాయాతదిఁపులవిమానము లూరు, నేరకుండఁగ లాగిఁచెఱలఁ ద్రోచి
యపుడె క్రొత్తగ మింటిఁకై యేగుక ర్తదేవతల బిట్టుగ వెట్టిఁపనులఁజొనిపి
యింద్రుఁ జూడఁగవచ్చునితరలోకన్దుల, నట్టిట్టు బోనీకఁపట్టి నిలిపి

తే.గీ. యెరులు సారలేని గడితంపు • పరిఖ యగుచు

వెలయు మిన్నేటి నీరల్లఁవెలికఁ బాఱఁ

గూల మందందగనుమలు • గొట్టి కూల్చి

ముట్టడించిరి ట్టిజు లఁప్పట్టనంబు.

౫౫.

ఉ. ఆపురిచుట్టు గొంద అపు • డావల నీవలఁ ద్రోవఁ బోవరాఁ
గుప్పలు గూడి రక్కసులు • గొబ్బున నాత్మపటికుటితటిం
జొప్పడుచప్పరంబులఁ బఁశుప్రకరంబుల బోయ లోయనం
దప్పక రాటకొక్కనిగఁ • ద్రాటఁ బిగించిరి ఫేటకోటులక.

౫౬.

మ. వరుసం దానవు లన్నిలింపవరు సంబంధంబుచే నెప్పన
మృదుదారామసుజంబులం దమరుదాఁమఱ్ఱేమభూషానులే
పగసాదుల్లఱిగోహయద్వపరసాఁవాసాదులుక వస్తు చే
సిరి వీరకొ ఖలకోటి కన్యసిరి వీఁక్షింపంగఁ జూపొపునే.

౫౭.

సీ. మీఁదిమేడలపై గఁమించునిర్జరలోక, పల్లవుల్ పైనుండిఁపైకఁ బోవఁ
గ్రిందిమిద్దలఁబాన్పు • లందున్న రణహతా, గతరాజు లాయుధఁప్రతతి వెదుకఁ
బెరటిపంచలలో జఁపించుసోమానులు, దిడ్డిగింతల త్రోవఁ దెఱచి పోవ
లోనిసావళ్లఁ బొంగుచు నున్నయితరపు, ఋలమూఁక లిలుకుసంఁదులను దూరఁ

తే.గీ. గహకహర్భటిఁజెలరేఁగిఁగములుగట్టి, తెగువ నింటింటికొక కొందఁబుగఁ గడంగి
రక్కసులకూటు వొక్కటఁ నుక్కు మిగిలి, సురనగరివేశవాటంబుఁసొచ్చెనపుడు.

మ. ఇద మిశ్లేస్తుని యించు కేసి మది నూఁహింపంగ రాకుండుటం

ద్రదివొక్కప్రకరంబు లేమి యెవరేఁ రీ యేల యిగోల య

ల్లదె యచ్చో నిడె యిందెపో యనుచు యాఁతాయాత వీ తోత్తరీ

యదశం దొట్టిలఁ దల్లడిల్లె నగరం • బాబాల గోపాలముక.

౫౮.

శా. ఆకోలాహల మాలకించి నివిజాఽధ్యక్షుండు రక్షోగణో

ప్రేకం జా నిది యంచ నెంచి యనలాఽక్కిప్రఖ్యదిత్పాలకా
నీకంబుం బిలిపించి యివ్వడె సమిఁన్నిస్సాణ ఘోషార్భటి
న్నాకానీకినుల్లెఱ గూడుకొను సఁన్నాహంబు నేయుండనక.

౯౦

సీ. సోకినచో పెల్లఁసురసురఁ దెగ మాడ్చు, వహ్నియుద్వత్ప్రతాపమున నెగడె
నకలజీవులకు నంతకవృత్తిభయదుఁడౌ, యముఁడుమృత్యుసమేతుఁడగుచునడచె
బచ్చిరక్తముఁ ద్రావుఁపలలాశనుండైన, నైఋతుం డతిభీషఁణతఁ గడంగె
దనచారి బలిమిచేత నె గుభాలున ముంచు, పాశి వాహినుల వెంబడిగ నెదిరె
జగము దూలించఁగలప్రభంజనుఁడు రేఁగె, భూరిసారంబు దనరుకుఁబేరుఁ డేఁగె
గంటమంటలఁ జిలుకు ముఁక్కఁంటి గదిలె, వారి వెనుకొని గీర్వాణఁవర్చుఁ డరిగె.

కం. అయ్యభీయోగము గని తొలి, దయ్యపుజోదులును బాహుఁదన్న మెలగ్నం
జయ్యనఁ బిలుతివెయక గడి, కయ్యమునకుఁ గాలు ద్రవ్యిఁకవిసిరి కడిమిక.

గీ. ప్రియమచరు లాట దైవతఁమోఘు లపుడు, చదులున నెయుండిపోరికిఁసంధ్రమింపఁ
గామచరు లాట రాక్షసఁగ్రామణులును, బలసి యుండిరిమింటనేఁప్రతి ఘటించి.

శా. నేమి స్వానవిహీనమై బలయుగీనిర్వద్రజశూన్యమై
వ్యామదప్రచరద్విమానరహితంబై నారదారభగా
నామోదభ్రమణాదివిభ్రమవిశేషఁపేతమై వారిసం
గ్రామారంభము చూడఁ జొప్పడె నపూర్వప్రక్రియావక్రమై.

౯౧.

మ. సరిగా నయ్యిరువాఁగు జోదులు యథేచ్ఛకఁ డాసి వీకం బర
స్పరశస్త్రాస్త్రనిపాతనంబులను లేశం బైన లో గాసి చెం
దరు బింకంబులవాసి డిందరు ప్రసిద్ధప్రొద్ధతిం జేసి మ్రం
దరు పాంకంబులఁ బాసి కుందరు రణోద్యత్సహసోత్సాహులై.

౯౨.

ఉ. అసమరాంగణంబున జయఁవజయంబులు రెంటిలోన దే
వాసురు లెద్ది యెవ్వరికిఁ నామె యెఱుంగఁగరాక యుండ నా
పాసలఁ జేసి గెల్పునకుఁనై తగఁ బోర నదృశ్యరూపుడై
వాసవుఁ డున్నతావునకుఁ వచ్చి గురుండు వచించె నిమ్రైయి.

౯౩.

ఉ. ఓవిబుధాగ్రణీ ! యెఱుగఁవో ! మునిశాప మమోఘ మాటచే
భావిజయంబుతో రిపులఁ పాలగు నీసిరి యంచు వేగమే
యావల శ్రీవధూవరుకఁటాక్షమున న్నినుఁ జేరునంచు మం
గావున నేన నిట్లువిధఁగా వెతగాఱియవెట్ట నేటికిన్.

౯౨.

శా. పోరం బోర నమర్త్యనేనలకు గెల్వ్వం జావునున్ లేమిచే
రారా పొక్కటిమాత్ర దోచు నతిమాఁత్రకూరదుర్వారదు
ప్సారంభు బ్రితిజు ల్పడంగియును వీరస్వర్గముం జెంది యా
త్పరాశత్వము వాయు చేమి శలమిఁ వ్యర్థప్రయాసంబునన్.

౯౩.

ఉ. కావున నిప్పు డెందయిగఁ గన్నడనుండఁగఁ దాఁగి యుండి నీ
వేదిగైనైనఁ గాని విధుఁనే భజియించుచు నుండు మాతఁడుం
దైవతకోటిపై నెనరుఁ దప్పఁడు తప్పడు గంటఁ ద్రోచు దై
త్యావళి మ్రందఁ జేయు నని యంద తెఱింగినచందమే కదా.

౯౪.

కం. అని తనగురుఁ డుపదేశించిన విని యనిమిషవరుండుఁ శ్రీహరిఁ గొలువం
జని యెన్ మందరశిఖరికి, జనియించిన గృతి స్వపక్షఁసంగతుఁడగుచున్.

౯౫.

శా. అంతన్ దానవసైన్యనాయకులు ప్రత్యర్థు లృటాపంచలై
యంతర్ధానము నెంద నెం దరిగిరో యందు నిరూపింపలే
కంతే మే లిదెచాలజే విముఖులై యింద్రదాదికు ల్పాఱి ని
శ్చింతం దత్పూర మాక్రమింపఁ గలిగెన్ శ్రీశంభుశుభత్కృపన్.

౯౬.

చం. మన బలిరాజుతోల్లల కమర్త్యులై నిల్వక పాటి రన్నహో
మనుజు లనంగ నెంతవనిఁ మానుషభుక్తతి నాతఁ డేలుఁ బే
ర్కొని గణుతింపనేటి కురఁగు ల్పురుగు ల్లద వాని దృష్టికిం
బనివడి ముజ్జగంబు లిటఁపై నతఁ డొక్కఁడైప్రోచుఁ జక్కఁగన్.

౯౭.

కం. అని సంరంభవిజృంభణమున స్వర్గపురప్రజేఁమునకు ముహూర్తం
బును శుక్రకుం డిడి యెదుటం, గనుపట్టం బట్టనాట్టఁగతులై రసురుల్.

౯౮.

గీ. పుట్టినది గోరె ననురసఁమూహమునకు, నాత్మల కురాలయప్రవేశాభిలాష
కలదు గావున నది యబ్బెఁగాని యప్పు, దాసవామోద మింతైనఁనబ్బదయ్యె.

గీ. వేశవాటమందు • విడివడి పూర్వదే, వేశభటులు చటులఁవృత్తితోఁ బ్ర
వేశ మొనరఁ జేసి • వేల్పుసానుల మదా, వేశగరిమఁ బట్టఁవెదకు నపుడు, ౧౦౫.

సీ. ముద్దుగుమ్మలు మేళఁమున కేగ నింటికా, వలి యుండు ముసలిపాఁపలును లేరు
గోవాండ్రతో సందుఁగొందుల గునగునల్, నలిపెడి తాపికఁత్రైలును లేరు
కన్నుపన్నుల వీధిఁగడవల లేబాజుం, గులనాన కొల్వుకఁస్త్రైలును లేరు
సవరింపదగు పనుఁ ల్యమకూర్పు నూడిగం, బులకుఁ జేరివబానిఁపలును లేరు
సాను లెటపోయిరోవాండ్రతోనెప్పిండ్రు, దరలిరనితోఁచుఁ జఱదినఁతలుపులెల్లఁ
దెఱచినట్లనె యుండె నఁద్దిర యటంచు, మిగుల విసివిరి రక్కసిఁమిండలపుడు.

సీ. పిల్లి పొర్లించి త్రాఁవినపాలకుండనా, నమృతకుండము శూన్యఁమై తనరై
నూనె చట్టపునేలఁనుయినాఁగ సురగవి, పొడుఁగు పయోహీనఁముగను దోఁచెఁ
జెలఁది గూండ్లిడినహూఁకులువోలెఁగల్పవృ, త్తములు నిష్ఫలములైఁకాన నయ్యె
మందు వేసవినాఁటిఁమడుఁగునా మిన్నేటి, యస లెండిటిలైఁయడుఁగుఁజూపె
నమర నమరావతీపట్టఁనమును విడిచి, నకల విబుధప్రజ. బుతోఁ సత్పథమునఁ
బొదలునలరాజువలసఁపొవఁదటిమి, యసురవిసరంబు విడివడి యాక్రమింప.

సీ. నందనోద్యానంబు • నందనాకహాసమూహం బవకేశభాఁనఁబుఁ గనుట
మందురామందిరఁమందు రాజులుతేజ, లంతేని జవశూన్యఁవృత్తి గనుట
నాలానబద్ధకుంఁదాలానవద్యనం, ఘాత ముద్వాంతవైఁఖరిని గనుట
గామయానతమించు • వ్యోమయానంబు లుడ్డినసామర్థ్యైకఁహానిఁ గనుట
నరసి నిరసిండుకొని రాత్తలందు వట్టి, గొడ్డు తాకట్టువిమవఁ నైఁకొనఁగవఁదు
దొంగిలింపంగఁబోయినఁమంగలంబు, దొరకెనను మాడ్కినంచు దైఁత్యులవిరక్తి.

చ. ఓతిసుతకోటు లిప్పగిది • దివ్యులపట్టన మాక్రమించి య
ప్రతిహత రీతి ఖ్యాతిగలఁరాజగుహంబున రాజు నాశ్వస
వృత మగుమంత్రిగేహములఁ మంత్రులు జోడుల యిండ్ల జోడు లం
చితగతిఁ దత్తదహ్నుల వఁసించిరి తత్తదగారసీమలక. ౧౦౬.

మ. అసురస్తోమము సామదానరహితంబై భేదదండద్యయం
బెసఁగక వేల్పులపట్ట ధౌర్ధ్యమున నుజ్జృంభించి యభ్యంకితా

ప్రసమూహంబుగ నింగ్రుమందిరమునం •దత్తప్రసిద్ధపదే

శసమాలాకనకాతుకం బడర సంచారఁబుఁ గావించుచున్.

౧౧౦.

సీ. కట్టించుకొనినాఁడు •కద వైజయంతయి, తన కేమొ యిది శాశ్వతం బటంచుఁ
గావించె గద యోలఁగము సుధర్మాస్థాని, తన యధికారంబె • తప్ప దనుచుఁ
బాలించె గద స్వర్గపట్టనం బేపట్టు, నను దన కదియె కా •ణాచి యనుచుఁ
గొలిపించుకొనె గదా • పలిపించి యప్పర, స్సతులచేదన కెంపె • సత మటంచు
సార యాయొద్దుఁ డిప్పుడెందరిగెనొక్క, నునలదొలివేల. పులమాటఁమఱియు
[సవతి

తల్లికొమరుల మాటఁదఁత్వస్వర్గరాజ్య, మెల్లమనకనుభోజ్యమం • చెటుంగఁదొక్కొ.

గీ. అనుచు నమరేశ్వరసమృద్ధి • హరణరూప, కాభిమతసిద్ధిజనితధ • న్యత్యబుద్ధి
శుద్ధమాత్మగర్వగుఃసమా • బద్ధమగుచు, నుద్ధతత్వంబుఁ బ్రకటించు • మంతు నంత.

సీ. మునుము న్నెలవయ్యె • నెనసియుండినహవి, రాభిముగ్ సురలతో • బడయఁడనుకు
సమకూరలేదయ్యె • నపుత విద్దునితోనె, యంతర్వీతం బాట • నపుచు భుక్తి
యందుంకి యెట కేని • మరుగంగఁ బ్రతిబంధ, కం బయ్యె నాల్చియ • కర్తృపాశ
మెట్లైన నచ్చట • నే యుండవలె నన్న, దుస్సహం బయ్యె దై • త్య విదు బాధ
యయ్యయో యిట్టిసశ • గ్ధానయ్యయోగ్య, మైనయధికారమున • వస్తుదయ్యె “స్వర్గ
మునఃసంబోయిన నెడియేకు” • లనువితాన, ననుచువగఁజెం దెగ ర్తదే • వాళియ
[పుడు

ఉ. ఆమెయి నాకలోకవిధ • వాక్రమణం బొనరించి దానవ

గ్రామణి దానపత్నీధమ • గణ్యయశం బనిశంబునుం ద్రిలో

కీమహనీయమై వెలయఁ • గేవల ధీవిలసత్ప్రభాపుడై

స్వామిహితైకతల్పకులగు • వాచల మృశులు గాఁగైకొనెన్.

౧౧౧.

చ. స్వజనములో • బరస్పరము • స్వస్థమునందున మత్సరత్వముం

బ్రజల కొకట్లోకళ్లకును • భావములం గలహప్రవృత్తియుం

బ్రజనితమైనచో విభుఁడె • బన్నము సెందు తెలుఁగఁ గాన న

గ్గజిబిబి లేక యుండ నధికార మొనర్చె నమర్చితార్థుడై.

౧౧౨.

ఉ. ఎవ్వరి నెట్లు మన్నఁదగు • నెవ్వరి కేక్రియ గారవింపనా

నెవ్వరి కేవితాన • దనియింపఁగ వచ్చును వారి నెల్లఁ దా

నవ్విధి నాదరం బెనగఁ నారసి ప్రోచిన సుస్థిరంబుగా
నివ్వటిలఁక విభుత్వమను నీతిఁ జరించు నతం డతండ్రుడై. ౧౧౬.

గీ. అతఁడు బలియును బుణ్యజఁనాగ్రణ్యుఁ, డమితకర్పరసము పేతుఁడగుటఁ జేసి
యరసి యాత్మీయులకు నెల్లఁనభిమతార్థసిద్ధి గావించుచును బ్రోచిచేయుచుండె.

క. ఇహోచ్ఛట వియచ్చరపతి, లచ్చిమగనిప్రేమ గని తఁలంపునఁ గల యా
గ్రచ్చర లాదవించుకొనం, దచ్చరణశరణ్యవృత్తిఁ దగ వర్తింతుమ౯. ౧౧౭.

సీ. ఉరుతరమణికిరీటోత్తమాంగము వాఁడు, ఘనసన్నిభోత్తమాంగముల వాఁడు
బాహంతరాశసంభరితతల్పము వాఁడు, వటుదళాహ్యభిలంబముల వాఁడు
కమనీయఘనకనఁత్రనకనేత్రము వాఁడు, ధవళాబ్జపత్రనేత్రముల వాఁడు
పరిపాలితానేకభక్తచక్రము వాఁడు, కరభృతశంఖచక్రముల వాఁడు
అంబుజప్రియకిటిధామంబువాఁడు, నూనిపృథ్వీవికంఠధామముల వాఁడు
విధికినిగమంబులాసఁగిన విధిగ నాడు, నిరులనాకిడియెపుడురక్షించునొక్క.

ఉ. ఎవ్వఁడు విశ్వ మెల్ల సృజించె విరించనరూపధారియై
యెవ్వఁడు ప్రోచుచుండుఁ గనుఁలేక్షణుడై యుపసంహరించువాఁ
డెవ్వఁడు రుద్రరూపమున నీభువనస్థితి నస్తదాదులం
డెవ్వఁడు నివ్వటించె నతఁ డెవ్వఁడు నక్షగృహఁ బ్రోచుఁ గావుత౯. ౧౧౮.

మ. తన కీక్రత్యములం హరింతయును స్వాతంత్ర్యము లే దీశ్వరుం
డును సర్వజ్ఞుఁడు సర్వసాక్షి భగవంతుం డైనయాశౌరిదే
యని యెవ్వఁడు ప్రపన్నుడౌ నతనిస్త్రీయత్యాభిమానంబుచేఁ
గని రక్షించుచురుండుఁ డేల ననుఁ జుల్కంబు నాను సెప్పట్లున౯. ౧౧౯.

కం. అపాయనియై సిరి యెవ్వనిపాయనికరుణాదోడుపడ లోకముల౯
గని కరముఁ బ్రోచు నాతని, కనికర మిత నెపుడు పడయఁగలుగు నొ నాకు౯.

మ. అని యారీతిను ర్జయనాథుఁడు బ్రహంసాతీతసామర్థ్యవ
త్తనుడౌ ప్రహరిదన్యమంగళవతిఁత్రశీచక్రితంబు లే
ల్లను గీర్తించుచు నార్తి మీఱఁగఁ బునఃస్థితీప్రసాదాద్ధియై
యనిశంబు౯ చుచి నాదిదంపతులనేఁప్రార్థించు చున్నంతలో౯ ౧౨౦.

క. అరుదెంచిగుటం డపు డా, హరిహాయుఁ డప్పగిది దీనుఁడైయుండినయా
యరుడెంచి భగవదీచ్ఛా, పరిణతికిం దిరుగు లేమి • భావించి యనుకొ. ౧౨౪

చ. పురుషుడు దానె కర్త నని, పొంగుట యెంతయు బుద్ధిలోప మీ
శ్వరుఁ డఖిలప్రపంచవరి, పాలకుడై నిఖిలాంతరంగమం
దిరుఁ డయి కర్తవృత్తులు జనింపంగఁ జేసి స్వతంత్రశక్తిచే
నరవిగఁ దత్ఫలంబుల నొసంగుచు నెక్కఁ డెసంగు లీల చేకొ. ౧౨౫.

ఉ. వచ్చున మేలొకప్పు డటు, వచ్చును గీడు నొకప్పు డంచు మే
లిచ్చుఁ దలంపకుండునరుఁ, డెవ్వఁడు గీడుఁ దలంచు వాఁడెవం
డెచ్చును దగ్గు లేక ఫలియించుకు, భాశుభకర్తనంచయం
బచ్చుపడంగఁ గర్తతతి • యప్పరమేశ్వరులీలచే నగుకొ. ౧౨౬.

సీ. గ్రావసంఘంబులా, ఘన మొందుఁ దూలము, ద్రౌరవ మొందునొక్కజముగాఁగ
స్థలివిభాగములు కంఠములౌననూపముల్, మరుభూములగును విస్తయముగాఁగ
నాశ్యుఁ డకించనుం, డగునిర్దనుఁడు మహే, భ్యత్వంబు నొందునంబ్రంబుగాఁగ
స్థానీయతతి యరఁత్యానీత్యము వహించు, విపినముల్ పురములౌ, వింతగాఁగ

తే.గీ. జిత్రచిత్రప్రభావైకంపాత్రుఁడైన, యీశ్వరుని శక్తిచేత నీయంద్రజాల
మును గనుచునుండిపురుషుండు, తనకొకింత, శక్తిగలదనిభ్రమయునా, శ్చర్యముగను.

కం. పెట్టె మును పెద్ది యిపు డది, పుట్టుట తార్కాణగానంబురుషుం డెదలోఁ
బెట్టకయుండిన యర్థము, పుట్టమికై వగల మిగులఁబొగులఁగ నేలా. ౧౨౭.

చ. ఒకఁ డప్రకారముం జలిపె, నొరువఁ జాలక కెన్నఁనంచు వే
టొకఁ డప్రకారముం జలిపె • నొప్పగుప్రేమ దలర్ప నంచు నూ
రక పరులందుఁ బెట్టు నది, ప్రాజ్ఞతయే తనచేసికొన్న చే
తకు ఫల మప్పు డప్పు డగుఁ దప్ప కటంచు నెఱుంగ కక్కటా. ౧౨౮.

క. ఎపు డెపు డెద్ది యొనర్చిన, నపు డెపుడు ఫలించు నదియె • యని యెంచినచో
నుపశాంతి నొంది మానన, మపరిమితానందమగ్నమై తనివిఁ గనుకొ. ౧౨౯.

క. కావున నోశ్రీవల్లభ, కావు ననుం గృప నటంచుఁ గని వేడినచో
నావంత మనములొ నీడక, నావంత మనము వహింపఁబుద్ధిభుకరులకొ. ౧౩౦.

క. అరిదరకరుఁ డగుహరి యిపు, డరిదరకరుఁ డగుచు నీకుఁ నభయం బిడునో
సురవరదానవరిపుభౌ, సురవరకారుణ్యగరిమఁచొ పెట్టుఁగ వాకో. ౧౩౨.

గీ. అపుడు పరిసరవర్తులైనట్టినురలు, దివిజవిభుఁ గాంచి యొజ్జలుఁ తెలిపి నటుల
భక్తవత్సలుఁ డగుపరఁవాసుదేవు, దర్శన మొనర్ప కిందేలఁతడవు నేయ. ౧౩౩.

చ. అనవుడు దేవభర్త చతుఁరాన్యునకైన నలభ్యమైన యా
ఘనునిపదాంబుజంబులనుఁ గన్గొను సంతటిభాగధేయమా
సనకసనందనాదు లగుఁనయమివర్యులలో నొకఁడనో
యనవరతాత్మబోధభరిఁతాత్మఁడనొ యెటు నాకుఁ జొప్పడుక. ౧౩౪.

శా. ఆనైకుంత పురాధిరాజ్యవిభవంఁ బామూలచూడంబుగా
నే వేమాటులు సన్న నీశ్వరులు వర్ణింపంగ భక్తిస్ఫుర
ద్ధీ వింటిం గనుఁగొంటి మెక్కఁతటి వాఁడేవాడు లేగంగ నే
నీవాదస్పతి మున్నుగాఁ జని దిశాఁధీశానుషత్తుండవై. ౧౩౫.

క. అప్పటి నాచొ పెప్పడుఁ, జెప్పఁగ లేదయ్యెఁ గానిఁ చెప్పఁగ ఎలసెం
దప్పక యిప్పుడు మీతో, నప్పురి మాయూరుఁబేరుఁనడిగెనె యొకఁడుక.

నీ. కడుపునఁ గన్నట్టిఁకొడుకైన బ్రహ్మకు, వెలువలిపూఁదోటఁవిడియఁ గలిగె
బులహపులస్త్యాదిఁమునిసంఘము వసించె, గరుడముఖ్యులగృహంఁగణములందుఁ
గథలఁగాలక్షేపఁకరుఁ డొట మనయొజ్జ, లక్కడక్కడ నిత్యఁయాత్రజరిపె
నేను విష్ణుక్నేనుఁనింటిపంచటరుంగు, నందు నిల్చితిఁ వదీఁచుజ్జ వడసి

తే.గీ. విప్పి దిచ్చాలపలచొప్పుఁ జెప్పనేల, విరజదరులందునిరవొందుఁ తరుల జాడ
నిలువ నీడయ్యెవారికఁన్యులగునట్టి, యమరులకునందు నామరూపములఁగలవె.

నీ. ఉపనిషద్విద్యార్థఁ ముపదేశ మొనరించు, రాజకీరము గిశోరములఁ గూర్చి
సామగానక్రియాఁసామర్థ్యమును దెల్పు, బుంస్కొకిలము శౌబఁములను జేర్చి
పరినామకీర్తనంఁ బభ్యసించఁగ జేయు, శారకదారికాఁనమితఁ గదిసి
ప్రణవనాదబ్రహ్మపరతత్త్వమెఱిఁగిందుఁ, బుష్పంభయము డింభఁములను డాసి

తే.గీ. యచట నుద్యానతరువులఁ నధివసించి, సంతతానందతుండలఁస్వాంతపుత్తి
నిర్విచారప్రచారంబుఁ నివ్వటిల్ల, శౌరికరుణాకటాక్షప్రసారమహిమ. ౧౩౬.

- చ. గరుడుఁడు శేషునిం దరియఁగఁ దనకోజల దువ్వు జట్టువ
ల్లరుదనిలాంకురాన్నకబంబులఁ దృష్టిగ వేయునోళ్ల వా
విరిఁ దగుపేర్చిదాసితినిపించు నతండును నిచ్చలుం బర
స్పరకలహంబు కల్మిగలఁ పట్టునఁ బుట్టునె యెట్టివేళలఁ. ౧౩౯.
- మ. ఘననీలావఘనంబులుఁ భుజచతుఃష్కంబుల్ పయోజాతలో
చనమున్ గొస్తుభభూషణంబులును భాన్వచ్ఛంఖచక్రంబులుఁ
కనమాలల్ గనకాంబరంబులును శ్రీవత్సంబులుం గల్గి వా
రును వీరంచును వేరులేదు హరిసాఁరూప్యాంకు లందందలుఁ. ౧౪౦.
- కం. కలశీహృతవిరజామల, జలశీకరనేకరచితఃసంఘటతాంచ
ద్వలశీతలతులసీవన, తలసీమ మెలంగు ముక్తఃతతులం దెవుడుఁ. ౧౪౧.
- సీ. కోమలతులసీసఁరామోచనశ్రీమహిమవిచారణవృత్తిఁ నెసఁగు వారు
ధవళమృదూర్ధ్వపుంఁడ్రవిశేషకవిశేష, ధారణగోష్ఠిచేఁ దనరు వారుఁ
గల్యాణగుణగణాఁఖండతరానుసం, ధానచింతనచేఁ దనర్చువారు
నిత్యసూరినమాజఁనిర్ణీతహరితత్త్వ, సిద్ధాంతఫణిలిఁ జరించు వారు
- తే.గీ. నగుదు నెంచెందుఁబరికింపఁనందు నందు, నెగడునిత్యవిభూతిఁ జెంఁదినయ నేక
దాససంఘ మస్పరమపఁదంబునందు, సందడిగఁ గ్రందుఁని మహాఁనందఁగిమ.
- గీ. అందు గోవిందనివృత్తిపాదారవింద, యుగళనందర్చనసృష్టిహానిగళబద్ధి
దశవసెందితి మమితవత్సరము లేము, లేము లేమున్న వదిసెడఁలదునట మ.
- గీ. అది యఖండతరప్రతాఁశాభిరామ, మగుట నిది పప లిది రే యటంచుఁ నలఁప
రామి నచోట్టఁగాలనిఁగ్ధయము నేయ, దరము గాదయ్యె మనబుఁగిరఁనరైన.
- కం. అబులుండఁగ నామనమున, ఘటియిలై నెరింత విసువుఁ రటకట యిట్టి
చ్చట నిల్చు టెన్నినాళ్లో, యటమటగా నున్న దనుచుఁనవివేకమునఁ. ౧౪౨.
- కం. పురిఁబౌరసమాజంబుల, దరిఁ గాలత్రేవమునకుఁ పరియం జన నె
వ్వరునైన నించుకైనను, బరికింప రటన్నఁ బలుకఁభావింతు రెటుత. ౧౪౩.
- గీ. ఒక్కతటి నొక్కరుండఁ బుఁగోవశల్య, పనులవనపొయ్యైన సావంకఁ జూచి
పలుకరించిన నుబుసుపోవచ్చుననుచు, సంచరింపుచు నిటు మదిఁసెంపుకొంటి.

సీ. నిత్యకృత్యంబుగా • ఛృత్యఛృత్యులనైన, కార్యకారులటంచు • గాంచుకష్ట
మేపూట కాపూట • కెక్కెడుగుమ్మంబు, దిగెడుగుమ్మంబుగా • దిగుశ్రమము
నెవరైన స్వామికి • నెఱిగింపరాకొయంచు, బ్రతిహారుల భజింపఁబడుప్రయాస
మేధారివాహ్యులి • కేతెంచు భగవంతుఁ, డని యిటునటుఁ ద్రోవ • లరయుకన్తి
తే.గీ. కటకటాయిట్టిదనుచుఁ దెల్పుటకుఁదరమె, విసువుపుట్టించునాశ్రయ • వృత్తియెట్టి
వారికైనను బ్రాపింపఁవలదు కార్య, పరుల కెచ్చోట నిట్టివే • బాము లనుచు.

సీ. ఎవరైన వడివడి • నెదురుగా నేతేర, ననుఁ బిల్చుటకె వత్తు • రని తలంతు
సఫలప్రయత్నులై • చనువారివార్తలు, విని నాకు నిటు లెప్పు • డని తలంతు
నగరిమోసలరీవి • నడయాడువారి నెల్లను స్వామివల్లభు • లని తలంతు
దేవేరిబోనగ • తైలచేత నైన నా, మనవిఁ దెల్పింతునా • యని తలంతు
తే.గీ. నాకలొకంబునుండి నా • రాకఁ జెవుల, సోక నెఱిగించు వారలు • లేకయటుల
శ్రీకళత్రుఁ డుపేక్షించె • గాక యున్న, నీకరణి నుంచునే యంచు • నేకతమున.

కా. ముల్లోకంబుల సేలుచుండు సవనంబు ల్నాటు గా వించితీక
దెల్లంబై తగుసామనస్యమున వ • డింతుక బుధశ్రేణియం
దెల్లన్తుఖ్యుడనై మెలంగుదను న • న్నే యిట్లుపేక్షింఁదా
దుల్లంబందు నెటుంగఁడో హరి యటం • చూహించు చున్నంతలోక ౧౫౦.
మ. ఒక మందారమహిజతోటరకులా • యోపాంతమందున్న శా
రిక వేరొక్క నికుంజనీడగతశా • రిం జూచి వీఁ డెవ్వఁడో
వికలస్వాంతుఁడొ దుర్విసీతుఁడొ గ్రహ • విప్లుండొ నా నూరు చే
రిక వర్తించుచు నుండెడికహరిసప • ర్యాగంధహీనుండనక. ౧౫౧.

ఉ. నావిని వీడు మాఁడుభువనంబుల నేలెడు వాడ నంచునుం
దా విధి మీఱ నూలుసవనంబు లొనర్చినవాడ నంచునుం
గేవలసామనస్యమునఁ • గీర్తి బ్రవర్తిలుచుండు నంచు నా
నావిబుధప్రధానతఁ ద • నర్చెద నంచు మెలంగు గర్వియై. ౧౫౨.

సీ. ఒకటి రెండు జగంబు • లొక్కడె వీఁడేలు, వాడ నంచును గర్వ • పడుచునుండు
నిట్టివి పదునాల్గు • సృజించినవిరించి, యేమూల నుండెనో • యెటుంగమెవర
మట్టిబ్రహ్మాండంబు • లమితసంఖ్యలు సృజింపను బెంప నెఱిగింపఁగనునమధుఁ
డైనశ్రీరమణుపా • దాబ్జముల్ దిలకించు, స్పృహయను నిగళంబు • చేతఁ గట్టు

తే.గీ. పశియెనటదానుముక్తులే పడయదగిన, ఫలము బద్ధున కేరీతిఁ • గలుగునొక్కొ-
యని తలంపక తన కబ్బునని తలంపు, నెంత మూర్ఖుండో పీడించు • నేవగించి.

కం. హరిపదసందర్శన మట, దురహంకారాలిరేక • దుర్లలితహృదం
తరుండగు దన కట జెన నది, దొరకమి కొక్కింతవినుగు • దోచెనటకటా. ౧౫౪.

సీ. బహుజన్మవాసనా • పరిపాకసంబ్ధ, నిశ్చలాత్మజ్ఞాన • నియతిఁ జెంది
భగవదర్పణముగా • భావించి సత్కర్త, ముల నొనర్చుచు విని • త్సలమునీష
సకలభూతమలందు • సమత వర్తించుచు, శాంతుడై దాంతుడై • సంతసమున
సర్వజ్ఞ భావంబు • సార్వత్రికత్వంబు, సర్వేశ్వరత్వ మీ • శ్వరుని దనుచు

తే.గీ. దెలిసి సంతతసత్సంగ • విలసనమున, సారిది నిస్సంగుడై, ద్వంద • శూన్యవృత్తిఁ
జరచుభాగవతుం డైన • వాడుకాని, శ్రీహరిపదంబునందఱుం • జెందగలరె. ౧౫౫.

శా. తా సేవ్యుం డట సేవకత్వమున ని • త్యంబు నిజస్తోత్రవి
న్యాసం బొప్ప బుగవ్రజంబు దన గే • హద్యరపార్వ్యంబునం
దీప్నోక్తం దను చిర్వనం బెపుడు చే • యించుం బ్రతీహరియం
చాసం జేసి వసింప గోరు నట పీ • తత్యంతగర్వాంధుడై. ౧౫౬.

కం. ఆని యాడు కొనెనుమాటలు, విను నప్పుడు నేను మిగుల • విస్తయలజ్ఞా
వనతాస్యుడనై వానికి, వినతాంగుడ నగుచు విన్న • వింపితి నిట్టుల్. ౧౫౭.

ఉ. శారికలార ! శారికడ • సారెకుఁ జారుకథార్థముల్ మసౌ
హరికలారవస్ఫురణ • నద్భుతభంగి నెనంగు నట్లు గాఁ
గోరికలారఁ దెల్పుచును • గూరిమి గాంచెడు మీర లీజగ
దూరికలారహస్యముల • పోడిమి బుద్ధి నెఱుంగు టబ్రమే. ౧౫౮.

కం. ఏ నెప్పుడు హరిపదని, ధ్యానము గావించు నొక్కొ • యని మదిలో నెం
దేనెప్పుడును దదేక, ధ్యానమున నె యుంట మీహృ • దయ మెఱుంగ దొకో.

గీ. శౌరిపదదర్శనవ్యాప్తి • గోఁ వచ్చి, యంతకాలంబు నిందుంటి • మిందఱమును
మాయుదంతంబు మెక్కింత • మాత్రయైన, స్వామికఠింగించువారలె • వ్వారు లేరు.

గీ. మాకు నయ్యైపదముల క • మ్మాధవుండె, ప్రోవుండనుచు నధీకార • ముల మెనంగె
భక్తి నే ముప్పుహోతుని • యుక్తి జేసి, పాదుకొని యుంటి మయ్యయి • పదములందు.

క. ఈవడువున నే మెల్లను, శ్రీవల్లభునివ్యవదమునేవింప మదిన్
భావించి వచ్చి యిచ్చట, నేవిడియుట నచటి చందఃమే మయ్యె నొకో. ౧౬౨.

చ. అన విని వానిలో నొక విహంగము న న్గని యెంతమాట నీ
మనమునయందు నెప్పుడు రఃమారమణాంఘ్రిసరోజయు గ్గద
ర్శనకుతుకంబె కాని యితఃరస్పృహలేమియు లేమికి న్నిద
ర్శన మిదె చాలు నింటికడఁచందము లందలి చింత యెప్పుడే. ౧౬౩.

చ. పదపద నీకుఁ జూడ భగఃవత్పదదర్శన మేడ బ్రహ్మ ల
ర్బుదములు పంచలం దిరిగిఁ పోవుదు “రేనుఁగులేటఁ గ్రుంకుచో
వదలక పాటిరే వడుగఁవచ్చెను నక్క” యటన్న భంగి ను
న్నది కద నీదు చందము విఁనందగ వింకిట మాకు నీనుడులో. ౧౬౪.

చ. అనుచుఁ దృణీకరించి తెగఁనాడిన రెండవయండజంబు న
గ్గని వచియించె నీకిపుడుఁ గల్గదు నీయభిలాషసిద్ధి యె
వ్వనికి లభించె మున్ను భగఃవత్పదదర్శన భాగ్య మెంతయున్
ఘన మగుప్రాజ్యరాజ్యమదఁగర్వము సర్వము వీడు నంతకున్. ౧౬౫.

గీ స్వామి సన్నిధిఁ దెలుప నెఁవ్వారు లేర. టంఁచుఁ బల్కితి వింతయాఁనార శౌరి
యనఁగ సర్వజ్ఞఁ డతఁ డెటుంఁగ నివి గలవె, యింత యజ్ఞాని వేమిరఁయింద నీపు.

గీ. అతఁడుప్రాకృతనేతలఁగతిని మనవి, దెలుపఁ దగువాఁడె భక్తులుఁదలఁపఁ దోచు
నప్పు డిప్పుడు నందిందుఁనతినికెతని, కనక యెప్పుడు నందందఁనందతీకిని. ౧౬౬.

ఉ. మంతనమంచుఁ గొన్ని మటుఁమాయలమాటలఁ జెప్పి పుచ్చు ట
య్యంతిపురంపుటూడిగవుఁటన్ను లమిన్నల నాశ్రయించు ట
త్యంతముఁ గార్యసాధనముఁలౌఁ గలికాలపుఁబ్రాకృతావనీ
కాంతులపట్ల నట్లనె జగత్పతియా హరిపట్ల నెంచితో. ౧౬౭.

చం. ఉపచితిపాత్రుఁ డార్యుఁడు సమున్నతక్షేత్రి యుదాత్తమూర్తి వా
జ్ఞిపుణుఁడు ప్రత్యయాస్పదుఁడుఁ నిర్మలచర్యుఁడు ధైర్యభుర్యుఁ డా
త్మపరబలాబలజ్ఞుఁ డనఁమప్రతిభాంకుఁడు సైననీగురుం
డెపుడుఁ ద్వదీయకార్యఘటఁనైకరతిం దగు నీతిచాతురికన్. ౧౬౮.

కం. నిరతంబుఁ దదనుమతికృతి, నిరతం బగుచిత్తవృత్తిఁ నిరహంకృతివై
కరణీయంబుల భృత్యుని, కరణిం గావించు వేనిఁకరుణించు నినుక. ౧౭౦.

కం. అని బుద్ధిఁ గఱపి పొమ్మన, మనపురికిం గురుదిగీశఁమండలితోడం
జను దెంచి యచటి వార్తలు, వినవిన స్తయ ముడిగ మదినిఁ విస్తయ మొదవెక.

ఉ. పొరుల నెల్ల రాఁ బిలిచి • వచ్చి తి మిచ్చటి కిన్ని నాళ్లకే
మీరలు నందఱుకొ సుఖులై • యెవ్వడు నెవ్వగ మానియోగముల్
సారకు నప్రమాదగతి • సల్పించు నుందురె క్రూరదైత్యు లె
వ్వారను దాడి రారు గదః వచ్చిన వారల మోర్తురే కదా? ౧౭౧

సీ. వైజయంతము పొంత • వర్తింతు రెవ్వార, లెవరు గుఱర్త చెంతవసియింతు
రమృత కుండోపాంతఁమం దుందు రెవ్వరు, కామధేనువుదొడ్డిఁగాతు రెవరు
గురుమండిరమున నెవ్వరు కావలిగ నుండు, చింతామణిని బరీక్షింతు రెవ్వ
రైరావతముఁబ్రోది • సరయు వారెవ్వర, లుచ్చైశ్రవముఁద్రివ్యఁచుందు రెవరు

తే.గీ. నందనవనమ్ముఁ బరికించుఁచుందు రెవ్వ, రెవరు మందాకినీతీరఁనవిధవివిధ
మణిఖచిత వేది సోపానఁమండపములు, శిథిలములుగాక యుంపవిఁ ట్లింతురెపుడు.

సీ. ఇచ్చొటి కెపుడైన • విచ్చేయుచుండునే • నైవీరసంచారుఁ డానారదుండు
మునితపోవిఘ్నార్థఁముగ నిల్పఁబడిన యచ్చరలు వర్తింతురే • సఫలగతులఁ
బుణ్యకర్మఫలానుభూతి కైరావోధిమ, యానముల్ సుకృతుల • కనువబడునె
దైత్యనాథులరాజధానులఁ ద్రిమృదు, ప్రణిధులు వత్తురే • వార్త లరసి

తే.గీ. యాశ్వినేయులభైషజ్య • మమరు చున్నె, ప్రహ్వలావర్తకకులభ్రాతృములుధరితి
సమయసముచితభంగివర్షములుగుఁము, చున్నవియెజన్నములబిల్విఁలాదవుచున్నె

మ. అను నాపల్కల నాలకించునపు డానోన్యన్యంబు వక్త్రంబులం
గనుఁగొంచుకొ భయవిస్తయంబులు పెనంగ న్నాగు వేరొక్కచొ
ప్పునఁ జూవట్టగఁ జెప్పు నేమిటికి మిమ్ముం జూడ నాడెందమం
దున నెండొక్కవితానఁ దోచు నన నన్నుం జూచి వారందఱుక. ౧౭౨.

క. దేవా దేవరహృదయం, బీవీకనుభ్రాంతిఁ తెంచ • నీరలు మాతో
నావైకుంఠమునకుఁజనఁ, గావలె నని పలికి చాలఁకాలం బయ్యెక. ౧౭౩.

- క. వేవేలయెండ్రక్రిందట, నీవడువున ననుట మాత్రమే గాని యదే
మో వైకుంఠపురంబున, కై విచ్చేయుటయే లేదుకద యిప్పటికిక. ౧౭౭.
- సీ. మొన్న గదా మీరు * పూజించి ముచ్చటిం, చితిరి నారదమునిశ్రేష్ఠు లోడ
నిన్న గదా మీకు * విన్నవించిరి దైత్య, పురులవార్తలు గూఢఁచరులు వచ్చి
నేడేగదా మిష్టుఁ జూడఁగా వచ్చి ర, చ్చర లుట్టి మునులనిష్ఠలను మాన్చి
యిప్పుడే గద మీర * లేతెంచుపుణ్యుల, కంపించితిరి ప్ర్యామఁయానములను
తేగీ. మఱియు నెల్లిగదయ్య యేమఱక మేమా, మీరు గావింపుడని నియమించినట్టి
కర్ణముల నెల్ల జాగరూకతఁ గడంగి, కొలుపువేళకు సవరించుకొనఁగ వలయు.
- కం. ఈలో మహి కెన్ని పరుల్, హాళి న్నృపకన్యకాన్వయంవరకల్యా
జాలోకనార్థ మీరెం, తేలికచివెంట నరిగితిరి సురయుతులై. ౧౭౮.
- మ. అనుచుండం బయినండి తోచు నొకఘంటారావమానించి వా
రును నేనుం దలరెత్తి మీఁదుఁ గనుచోఁ గ్రొమ్మించులన్నించుచుకొ
స్తనితోదంచిత మైనమేఘ మనఁగా * ప్రైణంబుచే రాణ గాం
చిన చొక్కం బగు వ్యోమయాన మరుదెంచెక శంఖచక్రాంకమై. ౧౭౯.
- కం. క్రమశమితవేగమై యా, పమానమసమానమైనవిభవస్ఫురణం
బమరంగ నల్లనల్లన, మము డగ్గటినిలిచెఁ జూచుమాత్రములోనక. ౧౮౦.
- కం. అందుండి యిందిరాకృతులం దగుగొందఱవెలందులం గూడి శచీ
నుందరి వెలువడిరా మా, యందఱిడెందముల యంగు * నబ్బుర మొదలక. ౧౮౧.
- ఉ. ఎక్కడి కెప్పు డేగితి విదేటి విచిత్రము ప్రాణనాయకా
యిక్కడ నిన్ను నిప్పుడు గఁదే కనుఁగొంటి నటంచుఁ బల్కఁగా
నక్కజ మంది యేమి యిటులానతి యిచ్చెద రిప్పుడే కదా
యిక్కమలావధూసఖులు * నేనును డిగ్గితి మీవిమానముక. ౧౮౨.
- సీ. నాఁడువైకుంఠకంబునకు మీర లటు లేగు, నపుడె లోడ నెవత్తుననఁగ నుడుగు
మని యింట నను నిల్పియరిగిన మఱునాఁడె, ప్రేలేయుంగర మానవా లాసరిగి
శ్రీదేవి నినుఁ జూడఁగాఁ దోడి తెచ్చునె, నని యీవిమానంబు * ననుపలేదె
పనిచిన నన్నందు * వనియింపఁ జేసి యీ, ప ద్మావధూసఖుల్ * పరమపదము

తే. గీ. నందు నామె వసించుకుఁద్ధాంతమందు, డింప నామెయుఁ బ్రేమ వాఁటిల్లఁబలిచి
యందు మివోచ్చట నీభర్తఁయుండునంత, కాల మని యానతిచ్చినఁగ్గారవించె.

గీ. ఎన్ని నాళ్లందు జంగి నోయెఱుఁగఁగాని, నాఁటిబోటుల నల విమానమునుగూర్చి
యిపుడిపుడె యాయితంబు సేయించివలికె, నన్ను సానుగ్రహలోకఁ నములఁజూచి.

కం. అమ్మ నీవతి నిజనగ, రమ్మనకుం జనియె నిపుడు * గ్రక్కున నీవుం
బొమ్మ మేలగుఁ జక్కెర, బొమ్మ యని భద్రవస్తుఁవుల నిడి పనుపక్ష. ౧౮౬.

కం. వచ్చితిమి యనుపదమున, నిచ్చటికై యిప్పు డిపుడెఁ యంతకు మునుమి
రిచ్చటఁ గాంచితి మనుమి, ముచ్చట కెంతయును స్వాంతఁమున వింతయగుక.

గీ. అనుచుఁ దనప్రేమి నుండి ముఁన్నానవాలు, పనిచి నట్టిది యిదియె గైకొనుఁడటంచు
నుంగరమెడల్పినాచేతిఁకొనఁగు నపుడు, నాకరాంగుళిఁజూడఁకూఁ న్యముఁగఁదోచె.

కం. దొంతరవంతలచే నిటు, దంతుర మగుభ్రాంతి దోగి * తల్లడపడునా
స్వాంతంబు చెదర నచ్చటి, కంతట నారదమునీంద్రుఁడగుదెంచె వడిక. ౧౮౭.

ఉ. వచ్చిన మానిఁగాంచి తగుఁవైఖరి మన్నన చేసి యేమి రా
యిచ్చటి కిప్పు డీయతివిశృంఖలుఁ డైనమహానుభావునిం
దెచ్చితి వీశ్వరా యని మఁదిం దిగులొందుచునున్న నాతలం
పిచ్చనెఱింగి యాతపసిఁయిట్లనె నల్లన సస్తి తాన్యుడై. ౧౮౮.

శా. ఓహూ యేమిది విన్నఁబా టాదవ నేదో వింతయో చింతయో
మోహంబో మది దోఁగినట్టుల యథాఁపూర్వాననశ్రీసము
త్సాహకారవిచేష్టితస్థితులచే * స్పష్టంబుగా నాత్మలం
దూహింపం దగి యుండె దీసురశచీఁయుత్తుండవై వాసవా. ౧౮౯.

గీ. అనిన నప్పటి నాస్థితిఁయంతవట్టు, దెలుప నాలించి పలికె నఁద్దివ్యబోధ
మహితుఁ డిదియెల్ల నల్పసాఁత్రూజ్యమత్త, మతి వయిన నీదుర్మోహఁగతి నె కల్గె.

గీ. ఇంత దుర్మోహమతివిగాఁవేని నన్ను, నతివిశృంఖలుఁడైనమహానుభావుఁ
డని తలంతువె దేవర్షి నగుట నాకుఁ, ద్వద్విచారంబు నుడువ రావలసెనిపుడు.

మ. నిగమాంతంబులు నిట్టివాడనుచు వర్ణింపంగ లేవన్నచో
జగదీశుం గనుఁగోఁ దరంబగునె దుఁస్సంసారమోహంబులై

తగువిభ్రాంతహృదంతరంగులకు యత్నం బెంతఁ గావించినక
భగవద్భక్తుల కట్లుగా కతఁడు చూపట్టుం గదా యంతటక.

౧౯౪.

మ. తనభక్తుండను నేను గానొ నను వాత్సల్యలిరేకంబునం
గని స్వీయంబగుదివ్యవిగ్రహముసాక్షాత్కారముంజేసి ధ
న్యునిఁ గావింపఁగ రాదొ యంచనెదవేమో నీవు భక్తుండవై
న నతం డిట్లు లుపేక్ష నేయునె నురేండ్రా యేల యిదుర్భ్రమల్.

౧౯౫.

కం. విను భక్తుల తెఱఁ గెఱిగిం,తును గోవ్యము దృశ్య మగుచుఁదోచిన యది యె
ల్లను వారలు శ్రీవారి భావనఁజూతు రతఁడు జగన్నివాసుం డగుటక.

౧౯౬.

కం. హరి నర్వత్ర కలం డను,బరమార్థము నెవ్వఁ డెఱుంగుఁభక్తుడు వాడే
హరియు న్వానికె యెల్లడఁ, గరుణించుం దనదుమూర్తిఁ

• గనుభాగ్యంబుక.

గీ. తరలి వైకుంఠ పురికి నీవరిగి యందు, నెందు గోవిందుఁ డుండునోయెపుడునన్ము
బిలువ నంపించునో యంచుదలఁచు చుంటి,గాని దృఢభక్తిధ్యానింపఁగడఁగ వైతి

మ. గురుభక్తిక గుఱినిల్పనేర కలవై కుంఠంబుఁ బ్రోలంచు న
విరజన్వాహినియంచు నత్తులసి నుర్వీజాతమంచుక ఖగే
శ్వరశేషాదుల నిత్యనూగులనుచుక భావించితే కాని య
ప్పరమేశ్వరతబింబబుద్ధి మదిసంభావింపవై తక్కట.

౧౯౭.

కం. ఎక్కడి శారీ జన్మం, బెక్కడి యితరాంతరంగవృత్తిజ్ఞత్వం
బక్కడిది యెఱుక దొరకొను, టక్కడ హరియే చరాచరాకృతినుంటక.

౨౦౦.

కం. హరిమాయ నెఱుగ నెవ్వరి, తరమా పరమాత్ము డెఱుల • తలఁచిన నటులఁ
బెరమాటలేల భ్రమయుట, గురమాస్యరమాధ్యమహిమ • చొప్పుననె గుఱి.

కం. నీ వెపుడు సవరివారుడవై వైకుంఠమున కఱిగి • తవ్వడె యిచటక
నీవిధమున నెకమాయా,దేవేంద్రుని సవరివారు • దివిరి సృజించెక.

౨౦౨.

ఉ. అంతట నూరకుండక త్వదంగన యైనశచీవధూమణిక
స్వాంతమునందు భ్రాంతి దొలఁకాడకయుండఁగ శీలరక్షణం
బెంతయుఁ బ్రేమఁ జేయ మదిసెంచి రమాసతిచేత నామె శు
ద్ధాంతమునందునుంచుటకునై పిలిపింపఁగ జేసె ప్రేల్పిడిక.

౨౦౩.

గీ. అపుడు శచి కానవాలు నీవంపి తనిన,యుంగరము శౌరిమాయా సముద్భవంబె
యిపుడునీచేతనదితితోఁహితవిధంబు, గనుటయునుశౌరిమాయాప్రకల్పితంబె.

గీ. నీవు స్వర్గంబునందు లేనితటి నచట, నెగడుకర్ణంబు లేరీతి నగునె యంచు
నీతలను భార మెల్లనుండెనను బుద్ధి, పుట్ట హరి నిన్ను సిలుగులఁబెట్టె దలంచి.

గీ. శారికాదంభమున నిన్ను, శౌరికాని,మాటల నహంక్రియాగర్వంచుదము లఱచి
కాదుకాలాంతరంబునఁగాని నేడు, హరిపదాలొకనంబు పొందుచుంబంచె.

కం. గెంటనికృప నంటినమతి, వెంటనె శచినింటి కనుపవేయని సిరి వా
ల్గంటి కెఱిగించి హరి తెఱగంటిదొరా పనిచె నామెగ్రక్కున నిటకుఁ.

గీ. ఈశచీనఘాటి యిపుడు చూపినయట్టి, మాయయుంగరంబు, పోయె నవుడె
నీదువ్రేలిదైనఁ నిజమైనయుంగరం, బిష్ట దుండుఁ బాడుమీ సురేంద్రులం.

కం అనువపుడు నాకరాంగులి, గనుఁగొనుచో నంగుళీయఁకసమేతంబై
కనుపట్ట నచటి వారల, మనంబు లదృఢతరపైకమగ్నములయ్యెఁ. ౨౦౯.

గీ. మఱియు నమ్మాని యిట్లనె మఘుపనీత, గురుగురూపాయచాతురీగురుతవలనఁ
గలుగుకాలాంతరంబునఁగమలనాభు,దర్శనము క్షీరవారాశిఁ దప్పకనుచు.

గీ. ఇదియనఁగ నెంతవంతనీమది కొకింత, భ్రాంతిమాత్రంబై కలిగె నిఁప్పటికిముందు
నాటునస్వస్థిత్వార్తి యంతటలభించు, చెప్పనొసిద్ధి యనితెల్పిస్వేచ్ఛ సరిగ.

గీ. ఇన్నివిధముల హరిశక్తి యిట్టి దనుచు, నెఱిగి యెఱిగియు సల్పనమృద్ధిగర్వ
పరవకుడనాచుబడరానిపాట్లఁబడితి, గానియిదుమల విడనాడఁగలిగెనివుడు.

కం. ఆ సంయమి పలుకగునను, నాన న్నానంశయంబు లడఁగె న్నుడు లే
లా సన్నము లయ్యె శ్రమము, లాసన్నము లయ్యె రమలు హరికృప నింకఁ.

చ. సురవరులార నూరిపఱికుద్దు, దుదారుడు దక్షుడైనయా
గురుఁడు గురుండు మృత్యు పఱికుడు నియంతయునై స్వనీతిచా
తురి నను నెల్లకర్ణములఁ దోడ్పడి కావగ నావగ ల్నిరం
తరముగనుండునే మది ముందంబు పదంపడి కూడకుండునే.

ఉ. ఈ మహనీయుబుద్ధి బలఁజే కద నా కదనైనచో రిపు
స్తోమములక జయింపు నెఱిఁచూపును తేపును మాపు నోపి స
ర్యామరసామరస్యకలఁనైకదశస్థ టియించునేడు శ్రీ
స్వామికటాక్షముం బడయఁ జాలు నుపాయముఁ దెల్పువరకునే. ౨౧౫.

క. ఆనవుం డాంగిరసుం డిట్లను నను నాత్మీయు నింతఁయగ్గించుట యొ
ప్పునె యిది యిట్లగునని నురఁముని వలఁజఁడె యతనివ ల్గఁమోఘము కాదే.

గీ. సాధనీయార్థమున కెందుఁసాధకుండు, గావలయునంచుఁ గోరుటఁగలదు గాని
సిద్ధమగునర్థమునకుఁ గాంఁక్షించుటెందుఁగలదుసాధకుఁడొకఁడుగాఁవలయునంచు.

క. శారీవ్యవదేశశ్రీ, శౌరీరిత మైనయర్థఁసంకర్షమునే
నారదమునియుం దలిపెఁ గదా రూఢిగ దాని కన్యఁధాత్వము గలదే. ౨౧౬.

ఉ. ఇప్పుడెత్తీరవారిధి నఁహీనశయాను భగేశయాను బొం
దుప్పటిఁ బూను జానుజిగిఁతోఁ దగు మేనుమెఱుంగు రంగు బా
గొప్పగు గొప్పకప్పు మొయిఁలో యనఁ బొల్పుగు శ్రీరమేను నే
చొప్పునఁ జేరి కొల్చుటకుఁజొప్పడు నట్లొనరింపఁగాఁదగుక. ౨౧౭.

క. ఆన నందఱు నలమందరఁమున నుండి వయోధితీరఁమును జేర గడం
గి నితాంతంబు నతాంతం, బు నుదాంతం బయినస్వాంతఁమున వెడలి రొగిక.

క. మిహిరకులకలశజలనిధి, మిహి కాకిరణానమత్సఁమిహితకరణా
వహబహు నుగుణా భరణా, ముహుర స్తద్వంశ పురుషఁపూజిత చరణా. ౨౧౮

ఉ. కుంచితచిత్రకూటగిరిఁకూటరటక్రరటక్ర పాటద్దు
ప్యంఁచలపాత సాటవ స్ఫుటారభటీత్రుటితారికాటవా
వంచవ టీటిఘటితఁవర్ణకుటీనికటాటవీనట
త్రాంచనకృష్ణసారబలఁగర్వవిపాటననద్విపాటనా. ౨౧౯.

తోటక. సిరగారవ మానసఁదృష్టజటా, యురభిఖ్య విహంగధృతోరుజటా
భరకృష్ణమృగాజినఁవల్కవటా, నిరవద్య కృపాకరఁనిష్కవటా. ౨౨౦.

❖* గ ద్య ము. *❖

ఇది శ్రీమద్రామనామపారాయణపరాయణాతిధన్యకౌండిన్యగోత్రవవిత్ర దేవుల
 పల్లకులవయఃపయోనిధికళానిధిసీతారామశాస్త్రిపౌత్ర వేంకట కృష్ణ
 శాస్త్రిపుత్ర తమ్మనాభిధానాంతర వేంకటకృష్ణశాస్త్రినామాగ్ర
 జన్మత్రిలింగదేశాగ్రజన్మ సుధీవిధేయ సుబ్బరాయశాస్త్రి
 నామధేయ ప్రణీతం బైనమహేంద్రవిజయం బను
 ప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీసీతారామార్పణమస్తు.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమహేంద్రవిజయము.

చతుర్థాశ్వాసము.

హనుమత్కృతపదసం

వాహన సౌందర్యరచితఃవాచంయమిస

మైహన రుచివిశితహరి

దావహన రఘురామ సార్వభౌమలలామా.

౧.

గీ. అవధరింపుము శౌనకాఽద్యభిలమాని, మణుల కిట్లని రామహంక్షణి వచించె
సుచిరపరిబ్రపుమవత్యఃసురుచిరకల, మంజుసంజల్పమాధురీఃమహితఫణితి. ౨.

మ. కని రాచార్యపురస్సరంబుగ నురల్ గ్రావారితోఁ గూడి యిం
పునఁ బెంపా శరధిం బురారిశరధిఁభూదేవికిం గట్టి వి
ప్పనిపుట్టంబును శేషశాయి కి లనఁదావరాభిరూప్యంబుచే
ఘనమై చొక్కఁగఁ జొక్కమైనశయనాఁగారం బదూరంబునన్. 3.

మ. కనదుత్తుంగతరంగహస్తముల వైఁగం జేసి యాత్మీయ ని
స్వనసంగంభమునన్ ముకుందుఁ డిదె యఁన్నన్నధ్యమం దున్నవాఁ
డని యాహ్వన మొనర్చుచుం బ్రుషతపాఽద్యం బిచ్చి తప్తాదరిం
చునదీనుం గని కార్యసిద్ధియగు నంఁచుం జాల సంకుప్తులై. ౪.

కం. గురు ననమయోగవిద్యా,గురుఁ గని యువయోగమై తఁగురుచిరతరవా
గురుఫణితి నచట నపు డజ,గురుఁ గనుయోగంబును నలుఁగురునిన్వేడన్.

కం. శ్రీకారుణికు సదవనాం,గీకారుని నిత్యవిహితఃకిల్బిషచయబం
దీకారుని హరి నిచ్చట, సాకారునిగాఁ గనంగనగు భక్తులకున్. ౬.

- మ. ప్రణమద్యశ్యండు పాపకోపదురభిఃప్రాయాద్యద్యశ్యండు కా
రుణికస్వాంతుః డనంతుః డెవ్వః డెవ రేరూపంబునక భక్తి భూ
షణవీరేషణభాషణంబులను నింపున్నారై గీర్తింతురో
యణుమాత్రంబును వేటులేకతడు ప్రత్యక్షంబగుక వారికెక. ౭.
- కం. నావుడు సురలందలు నీ,వే వినుతింపఁదగునద్వివేకవి గా కే
మేవిధి నుతిఁ జేయంగల, మాచిశ్వజనీను మహిమ • నన నతఁడు దుకె. ౮.
- ఉ. ప్రాజ్ఞులుడై కరంబులు శిరంబున మోడ్చి నిరంతరంబులౌ
వాఙ్మనసప్రవృత్తు లెడఁవట్టఁగ నిశ్చలరూఢనిష్ఠన
మృజ్జతియై యతీంద్రియచఁయస్థితివి స్మృతవిశ్వచేష్టచే
దృజ్జిశ్చదేకలక్ష్యనియంతిం దగ నిర్గుణతత్త్వచింతచేక. ౯.
- గీ. కొంతవడి నిర్వికారనిర్గుణసమాధి, నంతరంగంబు నిస్తఁగఁగాత్తవోధ
పరిణతానందరసమయఃత్వమునఁ బొదలి, యంత సగుణవిఘోషాధిఁనగ్గిగమించి.
- సీ. నవనీరదేందీవరవనీతమాలవల్లవనీలమణిలీల • నవధరించి
శతభానుమండలౌఁదితభానుమండలాం,చితభానుభాషణఁలితవహించి
విమలౌరువిస్ఫురఁతక్రమలౌదరసమగ్ర, తమలౌచనాంతవిభ్రమముగాంచి
యసమానచంద్రికాంలసమానధాశ్శధ,శ్యసమానవద్యమాంపనరహించి
- తే.గీ. మించు ఘనకాయమొలుపు దీపించుచాయ, చల్లనగుచూపుమందహాసంపుఁగోపు
గలిగి రాణించు దివ్యమంగళమనోజ్ఞ, మైన తేజంబు మ్రోలఁ బ్రత్యక్షమైన.
- ఉ. పెన్నిధిఁగన్నపేదవలె • పేదనఁ బాసినవానితాభ్రసం
పన్నిధియతదాకృతి రమాపతి దంచుఁ దలంచి నేవకా
పన్నగభేదవజ్ర మగుపన్నగశాయి వెసం బ్రసన్నుడై
సన్నిధి చేసినాఁ డనుచు • సంతసమందుచుఁ జూచుచున్నెడక. ౧౦.
- మ. పృథులం బంబుజడంబరం బువనిషఃస్మృగ్యంబు యోగిచ్ఛటా
హృదయాగారవిహారధీరము ముహుఃశ్శ్రిహస్తసంవాహనా
స్పద మాకాశధునిజనిర్గృహ మజఃత్వప్రఖ్యసర్వోత్తమా
భృగదయక్రీడము శౌరిపాద మెదుటక • మున్ముందు చూడం దగక, ౧౧.

ఉ. షీరవయోధినుండి దరిఁ • జేరగజేంద్రునిపట్లఁ దండె ని
మృగరణదోషముకొ సలిపెఁ • గాన మముం చదవత్యతాదురా
కారులఁ బ్రోవవే యనుచుఁ • గాల్లఁ బెనంగెడు సక్రపోతముల్
నా రహి మించు నవ్వనజఁనాభునిజంఘులఁ గాంచె నంతటక. ౧౪.

గీ. ఊర్వసి కరిష్ట మనుమాట • యుండెఁ గాన, రంభ కేలయరిష్టమైఁకాలకుండు
ననఁగఁ దగుశౌరి యూరుద్వఁయంబునందు, గొంతసేపు వసించె నఁగ్గురునిమాపు.

క. పొందుప్పటికాసె బిగిం, బొందుప్పటిలంగ నెల్లఁపుడు సజ్జనతా
నందకమై యొప్పెడు నల, నందకమునఁ దనరు కటి గఁనం దగ నంతక. ౧౫.

గీ. అఖిలమునకుఁబితామహుఁ, డావిరించి, యిదియతని కెన్న మాతామఁహియగుఁగానఁ
దనకొకించుకయందు బాంధవము గలద, టంచువారిసాభి సగని సేవించెగురుడు.

సీ. ముగ్ధలీలావళీఁన్నీ గ్ధలీలావళీ, సరళసోపానాగ్రఁసరణిబోవఁ
గ్రవశ్రీవత్సమకొక్రీనీడపై బాడ, హరియురస్సీమగేహజరమున
శుంభద్భుజోన్నతఁస్తంభసంభృతవైజ, యంతికా గారుత్మఁతాశ్శశ్యఁఖ
లామధ్యభాగప్రలంబమానానూన, కాస్తుభమణిదీపఁకళికదీప్తి

తే.గీ. యిదిగొఁగనునీమమోరథా • భృదయరేఖ, యనుచుఁజూపింపనగ్గురుఁ • డరసిమురిసె
సరసిజాననముఖునై • త్వర్యదాత్రి, భవనజనయిత్రి నందు సంభోధిపుత్రి. ౧౬.

క. తిలకించి యకించనుఁ డి, మ్ముల మించినపెన్నిధానఁమును గాంచిన య
ట్టుల సంతసించి గీష్పతి, పులకించినమేనితో సముత్సుకుఁ డగుచుక. ౧౭.

క. తల్లి యోషిల్లోకమ, తల్లి తప్పిల్లీచే గదా యవాణి
వల్లభముఖులెల్లను సం, వల్లాభోల్లసితులై ప్రవ ర్తిల్లు టొగిక. ౧౮.

క. ముక్తాహారులు నవిరళ, ముక్తాహారులును సుహితఁభూరిరసోద్య
ద్భక్తులు నగుదురు గద త్వ, ద్భక్తులుగా గణుతిఁ గనినఁవారలు తల్లీ. ౧౯.

సీ. కడుపేదలై డస్సి • కడుపేద నిల్లిల్లు, దిగుగువాడైన నీఁకరుణఁ గాంచి
వలువంతయును లేక • వలవంత దైన్యంబుఁ, జూపువాడైన నీఁపాపుఁ గాంచి
నిలువనీడగఁ జూడఁ నిలువ నీస్థలియయై, యెనరువాడైన నీఁనెనరుఁ గాంచి
మాటుమానిసికి వేమాటు మానసపు తెరి, పుడుగువాడైన నీయడుగుఁగాంచి

యసమశాల్యన్న ములయుఁజే నాంబరంబు,లయునముల్నేధసాధంబులయుఁగుటుంబ
పరిజనంబులయును బెంపుఁపరిధవిల్లు, భూరిసామ్రాజ్యుడగుఁగదేఁభువనజనని ?

క. అని యెన్నేనివిధంబుల, ననిమిషగురుఁ డిందిరామఁహాదేవిని జే
ర్కొని యామెనుప్రసాదంబునఁ దిరమగుసిరి సెనంగుఁ పోఁడిమిఁ జూపెన్.

క. మన కింక కాశ్వతసంపద, లానగూడె నటంచు మోదఁమందుచు మఱియా
ఘనమూర్తి యితరలసదవ, ఘనపందర్యన మొనర్చుఁగార గడఁగుటయున్. ౨౪

గీ. పాండుగా నంతఁ గటినద్ధఁనందకేత, రాయుధచతుష్క మైనశ్రీహరిభుజాచ
తుష్టయమునందు నిలిచి సంతుష్ట మయ్యె,ననిమిషస్వామిగురువిలోకనచయంబు,

చ. కమలజనూతి ఫాలఫలఁకంబులఁ బుట్టుపుచంద మేకతా
లమున లిఖింప దాసపటంబున కొక్కటఁ జక్కగాఁ బుమ
ర్థముల నొనంగ నాలు గిటిఁ దాల్చెనొకొ యన సెప్పు శౌరిహ
స్తములకు మస్తకంబు వినఁతం బొసరించె గురుండు భక్తితోన్. ౨౬.

గీ. కంధరాభిఖ్యభువనవిఖ్యాతి గాంచి, గర్జితస్ఫూర్జితధ్వని ఁ గలుగితేద
నర్చువైకుంఠకుంఠంబున కువకంత, మున నముత్కంఠ గురుండు చూపులఁ గదించె.

క. మానసమున గురుఁ డాహరి, యాననరుచి నలువ గన్నఁయాననరుచిర
శ్రీనలరు దానిఁ గని యస,మానసముల్లాసభాసఁమానుండయ్యెన్. ౨౭.

మ. దివిజామాత్యుండు సావమికార్యఘటనాదీశైకదత్తుండు శ్లా
ఘ్యవివేకుండు పదాదిగాఁగ ముఖపర్యంతంబు నత్యంత భ
క్తివిశేషంబున నంబుజోదరునిమూర్తిం గాంచి సాక్షాత్కరిం
చె విరించానికదుర్లభుం డనుచు నక్షీప్రమోదంబునన్. ౨౮.

క. బడి బడి సాష్టాంగముగాఁ, బడి వడిమొక్కు లిడి లేచి ఁ పలునుడువులఁ బ్రా
నుడువుల నుడియడిదవుదొర, నుడుగక కడుభక్త బాగదుఁచుండఁగ హరియున్.

గీ. గీష్మతినిఁ గాంచి నీపు వాస్తోష్మతియును, నురలననుఁజూడనిటకుఁచుటయెఱింగి
ధ్యానగమ్యుండఁ గానఁ బ్రత్యక్షమైతి, నీకు మాత్రంబె సురపాలఁనైకలోల.

క. మెచ్చితి నీనచ్చరితకు, వచ్చినపనిముచ్చటించి ఁవర మడుగుము వై
యచ్చరకులదేశిక యన, నచ్చతురుండు విన్నవించెఁ హరి కిప్పగిదిన్. ౩౨.

- గీ. ఏను వాస్తోష్పతియు సురః లిటకు నిపుడ, వచ్చుట యెఱింగినట్టి సర్వజ్ఞమతికే
దేవరకు విన్నవము నేయఁగావలెనె మ,దీయవిజ్ఞాననం బాదిఁ తేయవరద. ౩౩.
- ఉ. శ్రీవర దేవరం గనుటఁచేతను జేతసులజవంజవ
ప్రావరణంబువాసి సతఁమైనభవత్పదసేవనంబునం
బావను లౌచు నిత్యవిభవంబును గాంచి సమంచితానుమో
దావహులై సదాసుఖితు • తాదు రటంచు వచింతు కోవిదుల్. ౩౪.
- గీ. అట్టిదేవరదర్శనంఁ దైసవిదప, వెట్టివాడైనఁ గోరునే • వేఱు వరము
నమృతవారాశిలో నొలఁలూడఁ గాంచి, గంజికై యాసపడెడి ముఁమ్మరుని కరణి.
- కం. దేవర పాడసూపుట కా,దే వర మన వేఱు యున్నఁదే వరవరటా
దేవర భ సంయమిశ్వర, దేవరచితవినుతిపాత్రఁదేవ రమేశా. ౩౫.
- కం. నీ వొనరించినజగములు, భావింపఁగ స్వర్గమర్త్యఁపాతాళంబుల్
దేవమనుష్యాసురులకుఁ, దావలములు తత్క్రమంబుఁ దప్పనె యెపుడున్. ౩౬.
- గీ. సంజ్ఞత్రిదశాలయం బనిఁస్వర్గమునకుఁ, దనరు బలిన ద్ద మనుచుఁ బాతాళమునకు
నమరు నది యిప్పు డేల వ్యఁత్యాస మొందు, సత్యనిర్మాణ నీకటాక్షంబు గలుగ.
- గీ. మాది మాకిచ్చుటయె మడిఁమాన్య మిడుట,యనుచుఁబ్రాకృతుఁగోరినఁయటులమిమ్ముఁ
గోగ నేటికి మున్నెయొవ్వారి కెద్ది, యుచితమగు దాని నటు చేసియుంటఁ జేసి.
- కం. బలి శుక్రుని ప్రేరణమున, బలభేదిని స్వర్గపురముఁ బాయఁగఁ జేయం
బలమతి మీచరణంబులఁ, గొలువం జనుదెంచె నిటకు • గోవింద హరీ. ౩౭.
- సీ. దితితనూభవదండఁహతులకు దశశతాం,బకు వీఁవు నల్లులఁమంచ మయ్యెఁ
బలఁశికుట్టాకఁములకు వేడివెలుంగు, కొమరుని తల సంతఁకుండ యయ్యె
దైత్యకరాసిక్షీతముల కంబుధినాథు, మే నూరిదరిబొడ్డుఁమేడి యయ్యె
దనుజాంగులీవ్రహ్మాండనముల కర్థేశు, చెవిదోయి కన్నెరఁచీల లయ్యెఁ
- తే.గీ. గొమ్ముఁజేనుంగులే ధావఁస మ్మైనర్ప, నేమి చెప్పఁగవలయును •దోమలగతి
ననినగతిఁగోణపులఁ బేరుఁకొనఁగ నేల,చెదరియొక్కొక్కమూలవాఁరొదిగిరపుడు.
- గీ. దీనజనతార్తిఫంహరి •దానవాసి, శౌరి యనుఖ్యాతి నిల్పుకో •నమయ మిదియె
శిష్టరక్షణ దుష్టసంశిక్షణములు, నీవు పూనిన పూన్ములుఁగావె దేవ. ౩౮.

మ. అనిసాష్టాంగముగా వడిం బ్రణతుడై యాదేవదేవాంఘ్రిలం
దనమూర్ధంబున సోకుచున్ శరణుడై త్వ వ్రాతగర్వాపసూ
దనదీక్షాపర ప్రోవవే మము సురేంద్రత్రాసనిర్వాపణా
యనుచున్ లేవక యున్న శౌరి కరుణాంయతైకచిత్తంబునన్. ౪౩.

గీ. అఖిలసజ్జనలోకాభయప్రదంబు, లైన నాల్గుభుజంబులఁ నతనిఁ బొదివి
లేవఁగా నెత్తి యిట్లునుఁ దేవమంత్రి, యాయుషేక్షకుఁ గారణంబెల్ల వినుము.

చ. కలబలసంపదాదులు దంగుల్కానహత్తినమత్తివృత్తియె
ట్టులు దొలఁగుం దదున్నతి కడుం దగుచుండినయంతవట్టుఁ ద
ద్బల ముడిపూయి నవ్వుడు గదా యిది యిట్టి డటంచు నాత్మలం
దలివి వినీతి నీతియు విధేయతయుం నమకూరు సేరికిన్. ౪౪.

కం. ఋభువిభుఁ డితఁడు ద్రిలోకీ, ప్రభుతాప్రభవప్రభూతంపటువైభవగ
ర్వభరంబునఁ దజ్జత దృష్టి భవానిప్రసాద మభిభవించెం బెలుచన్. ౪౫.

చ. ఒరుఁ గని యాదరింపమియె యొప్పుదు తప్పుగు విప్రుఁ జూచి న
త్కరణ మొనర్ప కున్కి కొఱఁగాదు తపస్సుల నెందుఁ జుల్కఁగా
నరయుట శైవులందు విన యంబె నయింపమికాని మాట వా
విరి మనయత్రినందను నుపేక్ష యొనర్చినఁ జెప్ప నేటికిన్. ౪౬.

కా. శర్వాణీకరుణానులబ్ధమనియా సంతానికావృత్తము
నీర్వాణేశుఁ డెఱుంగఁజాలఁ డట పోనీ దాని కేమయ్యె నా
సర్వేశాంశమునన్ జనించినమహాశైవుండు దుర్వారుఁడీ
దుర్వాసుండని మున్నెఱుంగఁడో ప్రశంతుండయ్యె వ్యర్థంబుగాన్. ౪౭.

కం. ఆవరమునిశాపచ్యుతి, గోవిందుఁడె కలఁ డటంచుఁ గొనకొని నదయుం
డై వాక్రువ్వక యూరక, యే వెడలిసఁ గ్రవ్వుటింపఁ నెవ్వరి తరమా. ౪౮.

కం. ఐశ్వర్యదాత యవ్వర, మేశ్వరుఁ డని మోక్షదాతఁసేనని శశ్వ
ద్విశ్వప్రఖ్యాతోక్తుల, విశ్వాసంబునను సంభవించునె యిదుమల్. ౪౯.

కం. ఏ నన నీశ్వరుఁ డన నింతైనను భేదంబు కలదె యదియెఱుంగక దు
ష్టానులుగొందఱు భేదము, గా నెంతరు వారి కెట్లుఁగలుగును సుగతుల్. ౫౦.

- కం. నేనజుడనై పృజించెద, నేనేయై పెంచె దన్మః హేశానుడనై
పోనడంచెద వారలు ని, ట్లేనెరపెద రేది భేదః మీమువ్వరకుకొ. ౫౨.
- ఉ. మామకభక్తుఁ డెవ్వఁడో సఁపస్తము నాతడు మన్తయంబుగా
నేమదిలోఁ దలంచు నతఁ ఁ డెద్దియు భేదముగాఁ దలంపఁడే
మేమొ మదన్య మున్నదని యెంచినచో నిఖిలాత్తభావము
స్థేమి ఘటించు నాకపుడు * లేదుకదా తగుదారి వానికికొ. ౫౩.
- కం. ఈశ్వరభావనచే న, నైశ్వర్యంబునకుఁ గొలిచియవ్వలి నిత్యా
నశ్వరసుఖమునకై గరు, డాశునింగఁ దలంచి కొలువఁనగు వాఁఁఁఁపుల్. ౫౪.
- గీ. ఈశ్వరానుగ్రహములేనియెడనొకండు, కాశ్వతైశ్వర్యములనొందఁజాలఁడెపుడు
నాయనుగ్రహమును గోరఁనా తదీయ, విత్తము హరింపు నిది లోకఁవిశ్రుతోక్తి.
- మ. సిరి సంపూర్తిగ నున్నవేళ మదవఁచ్యేతోభిమానంబునం
బరమార్థ మ్మొక యింతయైన మదిలో * భావింపఁగా లేక ము
ష్కరులైకొందఱు కన్నుఁగాన రదిస్రాఁగాంక్షింతు రింకెవ్వఁడె
వ్వరిమూలంబున వెండియుం గలుగు సంపల్లాభమంచార్తులై. ౫౬.
- కం. ఇంకేల పెక్కునుడువులు, శంక యొకింతయును లేకఁచనుఁ డిపుడు నిరా
తంకముగఁ బంపెదను మీ, నంకటములు దీఱ బలి రఁసాలెలమునకుకొ. ౫౭.
- కం. నావుడు గురుఁ డిట్లును నొ, దేవా దేవాధిపాదివివిజావళికికొ
భావత్కపాదదర్శన, భావుకము నొసంగవలయుఁభక్తార్తిహారా. ౫౮.
- కం. ఓదేవ వారికిని మీ, పాదాంబుజరసముఁ గ్రోలుఁభాగ్యము దొరకం
గాఁ దలఁతు నిపుడ యేక, స్వామి నభుంజీత యనెడుఁవాక్యము వినుటకొ. ౫౯.
- కం. పలుమఱు శ్రీహరిగురునిం, దలఁపు తెలుపు మనిన నింద్రుఁనాకమునందు
న్నిలుపు మని కోరె స్వార్థముఁ, దలఁపరు కద స్వామికార్యఁతత్పురు లెందుకొ.
- కం. అన నవ్వచు నటుకాని, ముని హరియు ననుగ్రహింపఁనాంగిరసుండు
దన పిఱిది సురల కరిదిగఁ, గనుఁగొనుడని చూపి చెప్పఁగాఁగట్టెడుటకొ. ౬౦.
- మ. కని రింద్రాదిసురు ల్లుకుందునిఁబయఃకల్లోలమాలావృష
ద్భవముక్తాఫలచారుతోరణలసఁత్కాదంబినీకాయమా

ననితాంతాంచదనంతమంటవగతానంతస్ఫటానంతశో

భనశయాంతరకాయ భక్తగణసంపద్దాయ సెక్కుమ్మడికా.

౬౨.

కం. కని సాష్టాంగప్రణమిత, తనులై భక్తిప్రసక్త్యంతనులై గతయా

తనులై సఫలచిరప్రయ, తనులై వినుతించి రివ్వింధంబున వరుసకా.

౬౩.

కం. నలువకు నిది యీదృశమని, పలికి నిరూపింప వలనుపడ దెద్దియొ యా

వెలుగుంగనుఁగొంటిమియిక, గలుగుదుకదాపఁగుటిర్లుఁగడలుకొనంగకా. ౬౪.

గీ. జలధిపాత్రప్రయస్నేహసర్వరాజ, వర్తిఫణమణిదిపాగ్రంవర్తికజ్జ

లప్రభునజాండభాండజాలప్రభునిను, గంటిమోహంధపుత్తిబోగంటినధిప.

గీ. కృష్ణవర్తనాహ్వయంబు నాకింతవట్టు, మలినమార్గుండ నగుటచేఁగలిగె గాని

కృష్ణ నినుఁ గాంచుదాని నేనిపుడు కనుట, నలరె నిర్దుష్టసాధ్వర్థమైముకుంద.

గీ. దితిజగణభయరోగాధమత వహించుటను గదా నే గదాధరుండ ననుపేర

నుంటినింతమునుగదాయుధవహింతు, నికగదాయుధధారి నామకయశంబు.

కం. అజ “నేతివీర” వలెఁ బుణ్యజనుం డని నాదు పేరువ్యర్థము సుమ్మి

ప్రజ లెఱుంగ నింతదనుక, న్నిజమవినంవాది యయ్యెనే డది నాకుకా. ౬౫.

ఉ. కట్టడిఁ దొట్టి దానవనికాయము కాయమునందు హస్తము

లట్టిగఁ బట్టి పాశములఁగట్టుటఁ బట్టి జగం బెఱుంగనే

బెట్టుగఁ బాశహస్తసమభిఖ్యవహించితి నిన్నినాల్గునా

కట్టి నడి న్నుడి నిడువఁ నయ్యెఁ గదయ్య ముకుంద యియ్యెడకా.

౬౬.

ఉ. నాదు మహాబలుం డనెడునామము మిక్కిలి సత్త్వహీనుడ

నావీడు ఘటించె దైత్యబలవగ్గబలార్పటికాఁగ కేటటం

బేది కలాయనప్రవణంబుత్తిభజించుట నింతకాలమో

శ్రీదముతా భవత్కరుణచే నిపు డొందె బలాధికార్థముకా.

౬౭.

చం. దనుజులు బల్మిఁ గల్మిఁ గొనిదర్పమునం బురమాక్రమింపఁగా

గనుకని భీతిఁ బర్వ నలకావిభుండం చొరు లింతకాలము

న్నను నల కుత్సితప్రభుఁ డనం దగు నర్థముఁ దోఁపఁ బిల్వసుం

టిని గద యింక నీకరుణచే నలకేశ్వరసంజ్ఞ సుందెనకా.

౬౮.

కం. కరికృత్తివసానతచే, బరంగితి మున్నేనుఁ గృత్తివసనుడనన్నే
డరిప్పొత్తసర్వస్వతచే, ధరియించిన యక్కొఱంతఁతప్పెఁగద హరీ. ౭౨.

కం. ఆని యింద్రాదిదిగీశులు, తన తన పడినట్టి కష్టఁదశ లిట్లెఱిగిం
చి నుతించి రేకముఖముగ, నెనసి పురస్థాయిఫణధఁరేశ్వరశాయీ. ౭౩.

దండకము—శ్రీ మన్మహానర్మరత్నచ్చటోదారకోటిరకోటిరవిజ్యోతిరాటికనోద్ధీప్త
పశ్యద్ధనధావంత విభ్రాంతిక్రృష్టంతలాత్యంత కాంతాభికాంతాభి రామాననా
యిందిరామాననాధీన నానాజగద్వల్లభా గల్లభాస్వన్నణీమండలాఖండలాలిత్య
భాక్కుండలా కుండలీశానతల్పా యురస్థాయితల్పా సదానిర్వికల్పా కనత్కొస్తు
భాకల్పకా సత్యసంకల్పకా భక్తబృందాలయాళిందకల్పా యనల్పానుకంపా
మతీ భూరిశంపాతతిద్యోతమానాంబుదాడంబర శ్రీనమాలంబిజాంబూనదా
చ్చాంబరాంగప్రభా సుప్రభావా శుభావాస వాసంతవేశాప్రఫుల్లప్రసూనప్రతా
నోల్లసన్నలికాపల్లికాకారరేఖానఖాళీమయూఖా ప్రజాభంగగంగానుషంగాం
ఘ్రీపద్మద్వయా యద్వయా చిద్విలాసా కలాసాదరా ఖేదరాహిత్యకృత్యాతి
పాండిత్యనిత్యాదరా మేదురామోదదామోదరాపాదసేవైకమేవాకభావాకలంక
స్థితింబొల్పులోకంబులోకంబుహస్తా నిరస్తాభిలాంహ స్తమస్తోమవృత్తి న్నమస్తప్ర
శస్తప్రకపోషపత్రిం బ్రవర్తించి యంచద్వివేకాతిరేకంబులై యంబుజప్రోద్ధ
వాదు ల్నిరూపింపఁగా లేనివిజ్ఞానసంపత్తికిం బాత్రభూతంబులై సర్వభూతప్రకృ
ప్తానుభావంబుచే విశ్వభూతప్రభూ! తత్త్వణంబే నమద్రక్షణాక్షీణవైచక్షణీ లక్ష్మీ
తాత్పద్రదాక్షిణ్య మా నీకటాక్షప్రసారంబునుం జెంది యానందముం బొందుచు
స్థోరదుర్వారనిస్సార సంసారకూపారపారంబునుం జేరి నీదౌషరత్వస్వరూపంబుఁ
బ్రాపింపఁగా నోపు నోపుండరీకాక్ష యాయక్షయాజాండభాండంబులం గుఱి
నిక్షిప్త విక్షిప్తముల్సేసి రక్షించుదీక్ష ల్నిరీక్షించు నీ వేల నీవేల నీవేల నుద్వేల
దుర్విక్రమాభీల విద్విక్రూతో ద్వేగయోగార్తి ఘోషించుమ మేల రాకుండు
వంచుం గడు స్పృహి యుండం గృపాయత్తచిత్తంబునం దత్తణం బంద నీకుండ
నీపుష్పహలీలాసముత్సాహ మాదివ్యదేహంబు దర్శించు భాగ్యంబు మాకుంబ్రసా
దించితో నింతకు న్నున్నగా నెన్నియో వైభవోదాత్తలీలావతారంబులం బూర్ణ
తిరగ్గన్వరూపంబుగా నర్థతిరగ్గన్వరూపంబుగాఁ జూపి పాపిష్ఠరక్షకృతోప

ప్రవంబు న్నివారించి తీ వింక మాయంకిలిం దీర్పఁగా నిష్పఁ జొక్కింత యేదేని
యుం బిన్ననైయున్ననుం బన్నుగాఁ జెన్నుగా వన్నెఁ గాన్పించి వర్ణింపఁగా
వర్ణియానట్టిరూపంబుచే నేవు దీపింపఁగా నోవరంధ్రామ యుద్ధామసా
మర్థ్యముం జూపవే పాపము ల్పాపవే యాపదుద్ధారకా కోపకాపట్వ
నిస్తారకా సచ్చిదానందకందా నదాస్పంద గోవింద మత్తుం దరిం జేర్చి కాపా
డవే దేవదేవా నమస్తే నమస్తే నమః.

౭౪.

మం. అని యానర్వసువర్వ లాత్తదశ లాత్తాభీష్టము ల్విన్నవిం

చిన భక్తాభయదానదత్తుఁ డగులఁజ్ఞీవత్తుఁ డబ్జాత్తుఁ డి

ట్లనియె న్నారలఁ జూచి మీచిరతరాఁయాసంబు లిం కుండునే

చనుఁడీ మీరలు మీయథాగతముగాఁనంత్యక్తసంత్రాసులై.

౭౫.

కం. అన విని యాగీష్వతి యి, ట్లనియె న్ని వానతిచ్చిఁవది వరమే యై

నను నైరింపఁగవలె నెక, మనవి నొనర్చెద మరుత్సఁమాజశరణ్యా.

౭౬.

కం. దేవరసంకల్పంబ క,దే విశ్వోత్పత్తిసంస్థితిలయంబులనం

గేవల మఘటనఘటనా. ప్రావీణ్యాత్తున కొకింతఁ పనియే యిదియున్.

౭౭.

కం. చనుఁడిక శ్రమముండునె మీ, కనినంతనె వెఱపు దొలఁగుఁ నట వే యన్నం

బనినం దీరునె యాకలి, తిని తనియక యున్నచో త్తుఁధితునకు నెందున్.

౭౮.

ఉ. నేరము నేరు పెంచకుముఁనేరము నీకడఁ గోర్కిఁ దెల్ప నీ

వారముగాన నిట్లు బహుఁవారముచెల్వఁగఁ జెల్లె మాకు నీ

సారముఁ దొల్లి చూపితి వి • సారముఖోత్తమదివ్యమంగళా

కారము లూని యిప్పు డుపఁకారము నే తను పూని నేనెదో.

౭౯.

కం. ఎప్పటి కెప్పగిదిని మ, మ్మెప్పటి వలె బాదు కొల్వెఁ దెఱింగింపుము మా

యప్పా దాధ్యక్షితికై, యిప్పాటనభీతమతులఁ జెఱుంగఁగ వలసెన్.

౮౦.

గీ. ఏను జీవుండ ననియు నీఁవీశ్వరుండ, వనియు రూఢాధ్యక్షంజ్ఞవిఁఖ్యాత మగుట

మృద్ధుటన్వర్ణభూషోపఁమేయ మగుచు, మనకుఁ దనరారుఁ గాదె సంబంధ మీశ.

చం. అన విని జీవుఁ గాంచి వరఁమాత్ముడు వల్కె దయాత్ముడై స్మితా

ననమున సంజ్ఞరూఢమయిఁన న్నటి యాగిక మైన నేమి న

స్వనుఁ గద వాఁడుభేద మనిఁకాని యభేద మటంచుఁ గాని యె
వ్వనిమతి జీవుఁ డీశ్వరునిఁ భాస మటంచు దృఢత్వ ముందునో.

౮౨.

గీ. ఏలకామ్యార్థ లైసమిఁకిపుడు మోక్ష, సరణి యిట్టిది యనితెల్పుఁజాలదొక్క
యింతమాత్రంబెయ్యాతెల్పిఁదృఢముగాఁగ, మదిఁగుదురుకొన్నసోబుధఁమాన్యచరిత

గీ. క్షణికమదమాత్రమున నిట్లుఁనంభవించె, నధికతనుధర్మఁ డైనబుఁధాధికతిక
నిత్యమదమత్తులకు నెట్లుఁనిల్చి యుండు, ననిశముగస్వర్గభోగమయ్యసురులకును.

క. అని యింద్రువంక మొగమై, వనజాక్షుం డాన తిచ్చెఁవాంఛాలాభం
బాసగూడునె తపమునఁ గా, కనఘం బది సకలవాంఛితార్థము లొనఁగున్.

మ. స్థిరపై సెప్పకలింగమండలమునన్ దివ్యస్థలం బస్తదా
దరణీయం బఖిలేష్టదాయకము సిద్ధక్షేత్రమై తాక్ష్యభూ
ధర మష్టాక్షరిమంత్రరాజము సముద్యన్నిష్ఠ నచోచ్చేబురం
దరభక్తిఁ జపియించు నాతనికిఁ జేతం జిక్కు నష్టార్థముల్.

౮౩.

కం. నీవచ్చో మితకాలం, బావిర్భూతప్రపత్తిఁనస్తుంత్రజపం
బావర్తించిన మదిలో, భావించినవాంఛితార్థఁఫలము లభించున్.

౮౪.

గీ. అని యనుజ్ఞ సెనఁగిఁయాంగిరసుని గాంచి, వనజనాభుఁ డిట్టులనుచు నాన
తిచ్చె నేము నిశ్చయించినకర్ణంబు, లెల్ల నొకట నిర్వహింపవలయు.

౮౫.

సీ. వచ్చినదారిగాఁవరునదైత్యుల నెల్లఁ, బాతాళమును జొరఁబనుచు టొకటి
మిమిపదంబులఁమిమ్ము యథాపూర్వ, ముగ నంత్రవత్తింతుఁపూన్కి యొకటి
నను సుతుఁగనఁదపంబునుబాసల్చెడునయ్య, దితి కశ్యపులకోర్కిఁదీర్చుటొకటి
తార్క్ష్యి వైలాఖ్యసిద్ధక్షేత్రమహిమంబు, స్థిరముగా వెల్లడిఁచేయు టొకటి

తే.గీ. యిన్ని యునుమాదువైదగ్యఁ మెఱుకవడఁగ, నొక్కటరచింపనవతారఁ మొందువార
మేముమికోరినట్టులఁయివుడ పిన్న, యనఁగ వర్ణియనంగ మీఁరరుగుఁడనిన.

౮౬.

ఉ. దేవ మహాప్రసాద మనిఁధీరమతిం దగ సాఁగిమొక్కుచో
నావనమాలి కన్తాఁగెఁనంత సుర బ్ధిలి దండ్రులందముం
గావరె యంచు నయ్యదితిఁకశ్యపులం గని తెల్ప గారుడ
గ్రావముఁ జేరి బంధురిసఁగరైటసీమ వసించి రందఱున్.

౮౭.

ఉ. అచ్చట సెక్క-కూటతటఁమం దుటజంబువ నంబుజోదధం
బొచ్చెము లేనిఘచ్చటలఁముద్దులవట్టిగఁ గాంచు నిచ్చల
న్నిచ్చలు నిచ్చలంబయినఁనిష్ఠఁ దపం బదితిద్వితీయుండై
యచ్చపుఁబూన్కిఁ గశ్యప మఁహర్షి యెవర్ష వసించి హర్షియై. ౯౧.

కం. అరుణోదయంబునకు మున్నరుణోపముఁ డతఁడు లేచిఁహరిఁ బొగడుచు బం
ధురగతిఁ సతితోరా బంధురసరసిఁ గృతావగాహఁనుండై యంతక. ౯౨.

గీ. వాన రారంభవిధు లెల్లవరుస నందు, నెరపికొనిలేచి ధర్మవత్త్తియును దానుఁ
బర్ణశాలకు సరిగి తఁత్రాపితసీమ, వెలయునశ్వత్థతరుమూలఁవేదిఁ దరిసి. ౯౩.

సీ. అనతిదూరమున దఁర్బాసనంబునకుఁ బార్శ్వమునందు నలఁతి పావలనువిడచి
సప్తకచ్చములతోఁసరిమడమలుదాక, నునుఁబట్టుపరిధానఁమును ధరించి
దళముగా ముఖముఖఁస్థలముల గోపించు, దనమున నూర్ధ్వపుండ్రములు వెట్టి
వద్దాసనస్థుండైవైవిధ మునుఁగుగా, నావిక్రపావారఁమలవరించి

తే.గీ. మ్రోలఁ దామ్రమయామలఁస్థాలికయును, కేలఁ జిలుతవ్రవాళాక్షఁమాలికయును
గ్రాలఁబ్రాజ్ఞుఁడైయర్థఁమిలితాక్షుఁడగుచుమునిద్వాదశాక్షరిఁదగజపించు.

ఉ. ప్రాద్ధన లేచి బంధురసఁగోవరమందునఁ దీర్థమాడి పే
రొద్దికతో సమిక్కుశఘలోదకపుష్పము లంది యిచ్చుచుం
దద్దయు భక్తిమీఱ నిజఁనాథుఁడు చూడఁగ నీడగా సదా
యొద్ద మెలంగునయ్యదితిఁయొక్క ట్టమైనను బాదు కర్పిలిక, ౯౪.

సీ. వెలిపట్టులైక వైవీఁపు నిండఁగఁ బైఁట, మలఁచినమడికచ్చఁవలువతోడఁ
దడిపి దళంబుగాఁదగనలందినచాయ, పనుపునిగ్గుల వక్త్రఁపదము తోడ
నలికభాగమునందుఁనడ్డుగాఁబెట్టిన, పాడికుంకుమపుబొట్టుఁపొందు తోడ
తెప్పలపైపాటికవ్వదేరఁగ నిడ్డ, గాటంపుఁగాటుకఁకనులతోడ

తే.గీ. సామివలితసమాయతా • శ్యానమృద్వ
రాశవశ్చాన్ధుటితకచ • గ్రంథితోడ
నెదుట నర్ఘ్యంబుఁ గూర్చి యయ్యదితి నేవ
నేయుచుండును బలితపఁస్సిద్ధి ప్రాతె. ౯౫.

కం. మునివతి యీగతిగఁ దపం, బొనరించి దీక్షావసానఁమున సెక్కఁఫలం
బును మ్రోలఁ బడసి తా నగ,మును గొని సాఁబాల్కశ్రఁమునకు సెళుంగక.

ఉ. ఆమె మహాప్రసాద మని, యంజలిపట్టి గ్రహించి భక్తితో
వేమఱుఁ గంటవద్దిశాని • వేడ్కభుజించె మహావత్రివ్రతల్
సామి భుజించు వెన్న విఘ్నసం బమృతాధిక మంచు నెల్లతు స
ద్యామల కంతకంటెను సుధాక్రతు కేషములా విశేషముల్. ౯౮.

కం. పతిభుక్త కేషభక్షణ, మతివల కిష్టార్థసిద్ధి, నాయుపగ్రంబుకొ
నతతము సాభాగ్యము నం, తతివృద్ధి శుభంబు సిరి ముదంబు నొసంగుకొ. ౯౯.

గీ. ఏరి కేనియు ధర మెను • లిడక యుండఁ
గా నయాచితముగఁ బ్రాప్తు • మైనఫలము
భావినిజవాంఛితార్థలా • భంబుఁ దెలుపు
గాన నది తెల్పె వాంసంకల్పసిద్ధి. ౧౦౦.

కం. సంపూర్ణసమాప్తతవ, స్సంపత్ఫలతత్ఫలైకచర్యణమహిమం
బెంపగుసాంపున నమ్ముని, జంపతులకుఁ బూడమె నిండుఁజవ్వన మంతక. ౧౦౧.

సీ. ఉలుపాగ లావణ్యమలవరించిన భస్మిక యనంగఁ దనువు బింకము వహించె
నవలఁ గా లిడఁ బ్రాయఁమరవ్రాల్చి క్రమ్మఱ, నిలువదల్చు లనఁగఁగఁ నైప్పలెగసె
విడిసినజర పీడఁ పృథువక్షీన్యాయ, గతి నంగకంబులఁకంప ముడిగె
మునుముట్ట డించినముదిమిపైన్యం బునాఁ, బలిత మెల్లను బటాఁపంచలయ్యె

తే.గీ. వార్ధకపుదాడిఁ గాంచి యాఁపనవిఘండు
వలనఁ బోనెంచి శృంగార • వాహినీకు
తోడుఁ గని దంపతీదేహఁ దుర్గనీమఁ
జలనమొందక పురికొనిఁ నిలిచె నపుడు. ౧౦౨.

కం. ఆపు దాదంపతులకె కా, దుపత్యకాధిత్యకాంతఁ రుద్రీధరభా
గ్విటినమ్ములకును మాధవు, కృపయావన మంకురించియిగురొత్తై రహిక. ౧౦౩.

ఉ. అట్టివసంతవేళ విహితర మందు మునీంద్రుఁ డింతిలో
నట్టిటు నంచరించుచు వియచ్చరమంత్రనియుక్తిఁ గేలుగే
ల్పట్టి నిమంజగర్భములఁ • బల్లవయుక్తిగ నంత నంతఁ జూ
పట్టినయపురస్సతుల • వైఖరు లారసి కామవిధుడై. ౧౦౪.

శా ఆయాపుష్పనికుంజపుంజముల నాఁయాయాకుటీరంబులక
దాయానిర్ద్వరవారిపూరముల నాఁయాకూటరూఢంబులం

దాయకందరమందిరావళుల నాఁయాసానుదేశంబులం

దాయావంతలఁ గాంచుచుం దిరి గిరఃత్యంతంబుఁ దద్దంపతుల్.

౧౦౫.

చం. అటులు పవ ట్టనిప్రవరుఁడాత్మసతీనముపేతుఁడై కుభృ

త్కటకదరీఝరీవిపినఁకాతుకము ల్గనుఁగొంచు రేల న

య్యటజనుఁ జొచ్చి యచ్చట సముత్సుకలీలల నోలిఁ గేలి లం

పటమతియై సుఖానుభవఁ భవ్యతనుండఁగఁ గొన్ని నాళ్లకున్.

౧౦౬.

కం. అప్పడఁతులమిన్నకు నెల, దప్పెం దోడ్చో సురవ్రతానముముప్పుల్

దప్పెం దైత్యులయొప్పుం, దప్పె స్తునియెడ మనోజుఁదర్పముఁ దప్పెన్.

౧౦౭.

సీ. పొడము దట్టపుఁజిట్టుఁముల కుమియఁగ నెంచ, కోకిలింతల కంతఁయొల్లఁ బోక

నడల మాంద్యము గ్రప్తుఁనడియాడుటుడుగక, నిద్దర గదురఁగఁనెప్పవ్రాల్చు

కావులింతల కొకింఁతైనఁ స్థాంతి వహింప, కరుచి పెల్లైన భోజ్యముల విడక

బడలి క ల్దటుచైనఁ బనిపాట లేమట, కూర్పులు మెండైనఁనున్న రనక

తే.గీ. పెక్కుగాన్పులు గాంచి పెంపెక్కినట్టి

యఁతి యవ్వేళ నొదవుచూఁలాలితనము

నందుఁ దొలుతటి నవదౌహృదాభ్యుదయము

నాఁటివలెఁగాక దృఢపరిపాటి నుండె.

౧౦౮.

చం. నడు మిది పేద చంద్రకలఁనం బచ లోన్నతి మావిధంబునం

బడసెనె యంచుఁ దన్ను నగుఁవక్త్రముఁ జన్దవ వెల్లబాట న

ల్పదరెడుమోములం దనరఁనయ్యెడ నందఱు వేడ్కఁజూడఁ జా

లెడునభివృద్ధి గాంచె నిలఁలేములు కాపురము ల్లుటించునే.

౧౦౯.

శా. మింటం ద్రిప్పురువారిఁ బ్రోచుటకు లఁక్ష్మీజాని గర్భస్థుఁడై

యుంటం బంటవెలందితోడ భవదీయు ల్లాడ రత్నార్హు లీ

దంటం గావఁగ వేడుకొ వ్వునుచు నాత్మకొడమం జేర్చి నా

మంటిం దింటకునై కడంగె మునిభామారత్న మవ్వేకటికన్.

౧౧౦.

ఉ. ఆదరి నున్న తాపసకుఁలశ్రమసీమల నుండి పెద్దము

త్తైదువరాండ్రు కొండ అవుఁ డామెను జూడఁగ నేగుదెంచి న

మౌదపుగోష్ఠిచే నుబుసు, పుత్తురు వింత తెఱంగు కందమా

లాదుల సంతరించుకొని • యర్చిలి నూడిదఁ దెచ్చి యిచ్చుచున్.

౧౧౧.

సీ. నివరిపాల్వోసి వండినబమ్మయిణిపాల, వరమాన్న మొకమాని, వత్ని యిచ్చె
దనప్రోపుఁ గాంచి క్రొత్తగ ఫలించిన వింత, చెట్లవండ్లొకముని, స్త్రీ యొనంగ
నిజగ్రహేశాభిమం, త్రితసిద్ధమహిమాక్ష, తల నొక్కమునివధూ, తిలకమునిచె
యవమయప్తికపిప్ట, నవపుత్రపక్ష్యఖా, ద్యము లొక్కతబిసియిల్లలు దెచ్చె

తే.గీ. దాను బూజించు దేవిపాదముల మీది, గొనబు నిర్మాల్య మొకతపోధనపురంధ్రి
యిడియె నీమంతకుభశోభ, నెనఁగుకశ్య, పమునిసామంతనీమంత, వతికి నచట.

సీ. చరణము ల్నిడుపుగా • సాంచి కేలాక్కటి, పుడమిపై నూతగా • నిడి వనించు
గూర్చున్నతటి నాయకుండురాఁ దవుదవ్వ, నను గాంచి కడువ్రయత్నమున లేచు
ద్విత్రాంఘ్రివిన్యాసమాత్రన దరితరు, స్కంధాదులవలంబకముగ నడచు
సెక కొంత లేనియోపికఁ దెచ్చికొని భర్త, తువచార మొనరింపనుద్యమించు.

తే.గీ. నలసదృష్టలవలయువంస్తులను దెలపు, నలతియెలుఁగునఁబరిమితో, పులనుబలుకు
గలికి నీర్కావివలిపెంపు, వలువఁ దాల్చు, నెలలు నిండినకొలది నఁవ్వెలది మిన్న.

కం. ప్రొద్దులు కడచినకొలది, న్నుద్దియ కచ్చోట వేలు, పుంజేడెలు తా
ొద్దఁజరించుచుఁ దద్దయు, సెద్దిక నొనరించుచుండిరువచారములన్.

౧౧౨.

కం. వైజనన మిదియె యని బరు, వై జననము నొంద నున్న యాగర్భపుసా
రాజననిబడలికలతీ, రాజననిచయమున కెఱుఁగునట్లొనరించెన్.

౧౧౩.

సీ. శ్రవణగమ్యముగ నారణ్యకోపనిషత్తు, బారాయణముఁ జేయవలయు నేమొ
బలమెలర్పఁగ మహేశ్వరునిముంగిటి నంది, బట్టియిట్టుటఁదిప్పవలయునేమొ
గ్రుక్కలొక్కటిరెండుఁ, గ్రోలఁగాస్వధితిచే, జలముమంత్రించియీవలయునేమొ
కచమునం దిడుకొనంగఁ బ్రతపుటముపై, విలిఖించి యంత్రమీవలయునేమొ

తే.గీ. యనుచుశీఘ్రప్రసూ త్యుపాయజ్ఞులెల్ల, నుటజబహిరంగణంబుననుండి రపుడు
జరతమానికుటుంబినీ, జననియుక్తి, సెక్కటదదీయచాలకాహూతు లగుచు.

గీ. ఆపుడుపురిటిందిరినున్న యొడలొన, నొక తెకిర్నోదయమనునర్థోక్తితోన
పలికెమగవాడెయనుచునంభమమెలర్ప, నీవలను నేళబరికించుఁబుష్పలువినఁగ.

ఉ. అంత సభస్యమానమున * నాదిమపక్షమునందు యామిన్
కాంతుఁడు శ్రోణయందు రవి * కన్యకయందున నుండ ద్వాదశిం
గంతుగురుండు లోకములఁగాచుటకై యుదయించె వాసరా
భ్యంతరవేళ నయ్య భిజఁదాహ్వయలగ్నమునం గృహమరిక. ౧౧౮.

ఉ. అప్పుడు విప్వఁగంటిదొర * లందఱు నం దరుణాంబునేత్రముల్
కన్య మెఱుంగుగాత్రమును * గల్గినయమ్మునిపట్టి పొట్టిరూ
పొప్పఁగఁ బుట్టినట్టి పురుషోత్తముఁగాఁగఁ దలంచి సన్నుతుల్
చొప్పుడు దొంటి డెవ్వరవుఁ జొప్పడగెం దనుకంఠుఁబ్రీతులై. ౧౧౯.

కం. అనతి యొనఁగిన గతి మన, పై నతికృప నవతరించెభగవంతుఁ డటం
చానతిపూర్వకముగఁ బెం, పైనతిరోధానశక్తిఁనరసిరి భక్తి. ౧౨౦.

కం. సుమనఃకాండంబుగ నల, సుమనఃకాండగురుఁ డదితిఁసూనుం డగుటక
శుమనఃకాండంబులు మహా, శుమనఃకాండములవృష్టిఁజోభిలఁజేసెక. ౧౨౧.

గీ. జాతకర్తాభ్యసంస్కారఁజాతశర్త, కాలిం గావించె సుతు మునీశాలిమాలి
వీత విచికిత్స యజ్ఞోపవీత మొసఁగి, నాభి కృంతనవిధివిధానాభికాంక్ష.

గీ. అధికతమ మొరథుం డా, బుధమాన్యుఁడు శిశువుకుశలఁమునకై రక్షో
వ్యధదొలఁగఁగఁ బదిప్రాద్దులు, విధిగఘనీకరణహోమవిధియొనరించెక. ౧౨౨.

సీ. ఉల్లిపాట్టావాలుఁ నుముక రాఁజెడుపొగ, ల్లడవల పొదిగిల్లఁ గ్రమ్ముకొనఁగ
గుప్తంపుఁ బైవంకఁ గ్రుచ్చినపచ్చిభూతులసి మాచీరతోఁ గలసి వ్రేలఁ
బార్మవృద్ధయమునందుఁ వ్రాసినగోమయ, ప్రతిమ ల స్పష్టాంగఁ భంగిఁ దోవ
నింగువ పొంగింపుఁ లేసఁగింపఁ బొసఁగిన, కటుగంధ మెల్లడఁ గడలు కొనఁగఁ
జమరు ముంచివెలింగించిఁ సంజనిడిన, దృష్టిదీపాల వెలిమిడిఁతెట్టె లలరఁ
గాఁపు సూర్చినతత్సూతికాగృహంబు, నాగ్రహంబున నేగ్రహం * బావహించు.

మ. పదిలేఱర బదిలంబుగాఁ గడపి యాంబ్రహ్మణ్యుఁ డాబ్రహ్మఁగ
న్నదొరం బుత్రునిగాఁగఁ గంటి ననునానందంబు డెందంబునం
బొదల న్వామన సంజ్ఞ నామకరణం * బుం జేసి యచ్చో నభా
సేను లోకేశ్వరసంబు లొక్కట సమంచ ద్రీతి గావెంపఁగక. ౧౨౩.

ఉ. ఆసతిమాళియందుఁ బనుఁపద్దినయక్షత లీక్షితంబులై
భాసిరె భాసమానగతి • వ్వాఠికవారిదమండలాంతరా
వాసములై కరం బచిరఁభావినవాంకురరేఖఁ దాల్చి యెం
తే సాబ గొందు నమ్మెఱుఁగుఁ దీఁగలదుంపలనంగ నయ్యెడఁ. ౧౨౬.

సీ. నడికట్టు బిగియించిఁసఁ చెఱంగు సరిక్రొత్త, చీరలో సంఘిఁశిశువుఁ బొదివి
యాపాదమస్తకం • యైనక్రొంబనుపుని, గ్గుల పచ్చిమేను సంఘిఁచ పటిచి
యలసాఁఘి విన్యాసంఘుల పెద్దలున్నచ, క్కటి కెల్లనల్ల నంగడచినడచి
మను మని మీచిన్ని • మనుమని దీవింపుఁ, డని వారలకు నాత్మతనయుఁ జూపి
తే గీ. భర్తయనుపదమాసాధ్య • బాలసారఁ, బండిటఁ జరింప మునులు దేవతల తతులు
వెతలడఁగనింకననుచునఁ మ్మతుల నతుల, గతుల మన్నించి రామెసన్నతులనుతుల.

కం. అందలి విప్రుల మునిసంక్రందనుఁ డంపఱును విందుఁకై పిలిచి తగఁ
మందెరమున నాఁట్రాడెల, మిం దనియఁగఁ జేసె నిష్ఠఁమృష్టాన్నములఁ. ౧౨౭.

మ. నెలలో నొక్కనువాసరంబునఁ బురంఁద్రీశ్రేణి సప్రీతి పా
టిలఁ బిల్పించి కడంకమై నదితిపట్టిం దొట్లలోఁ బెట్టి జో
లలఁ బాడించి యుదంచనగ్రహణలీలాకాతుకాచారము
త్వలయం గప్పకృమ్మెక్కి వాయసము లిప్పించె న్నమంచగ్గతిఁ ౧౨౮.

కం. విప్రమణి నందనున కన్నప్రాశన కేశఖండఁనముఖునుసంస్కా
రప్రక్రియలను గ్రమముగ, నప్రతిహతవిధి నొనర్చియలరుచు నుండెఁ. ౧౨౯.

చం. ఉపనయనక్రియోచితవయోయుతుడై సుతుఁ డొప్పటఁ ద్విజ
త్వపునెరి సంఘటింపఁ దనఁపట్టి కెదే తగ్గుప్రాయమందుఁ గ
శ్యపుఁ డవు డాత్మ నెంచి ప్రణయపహయా సహధర్మచారిణిం
దపనులనుం గనుంగొని మఁనంబునఁ గల్గుతలంపుఁ దెవ్వనఁ. ౧౩౦.

కం. వారందఱుఁ దనతో నను, వారం దఱచుగ మనఃప్రియం బని యంగీ
కారము నెఱిగించిన నధి, కారమున ముహూర్తనిశ్చయం బొనరించెఁ. ౧౩౧.

సీ. ద్రాక్షిఖాతోత్తంభితస్నిగ్ధసరళపూ, గ్రవకాండోచ్చప్రకాండజాల
మాశుతంతనృమాఁనాయతలాంగలీ, శత్రపరిచ్ఛదోపరితలంబు

సహస్రగ్రాధితమాతఃసాలజాతాచ్ఛిద్ర, చాగువల్లవజాతఃతోరణంబు
ఝడితిసంఘటితచంచద్దలాంచత్ఫల, స్తబకరంభాప్రతిస్తంభమూల

తే.గీ. మగుచు నజ్జన్మిగ ట్టున్నయట్టి నట్టు, నుట్టు దట్టంబుగాఁ గనువట్టె వేగ
మానిమాణవకాకల్ప్యమానమైన, కాయమానంబు శుభసూచకముగ నపుడు.

సీ. తత్రత్కృణునతపోధనజనాకారణా, కారణవ్యగ్రసంచారవరులు
జలసమిత్కుశఫలాత్తుతవేదిశీరాది, కద్రవ్యసంధానకరణవరులు
కాకాజ్యదధివయశ్యర్కరాముఖమహా, ననయోగ్యవస్తుసన్నహనవరులు
ప్రాంతాశ్రమాగతబ్రాహ్మణౌఘస్వాగ, తప్రశ్నముఖ్యసత్కరణవరులు

తే.గీ. నగుచు నమ్మని రాజశివ్యప్రశిష్యు, లఖిలనిర్వాహకులుఁ దారయై చరించి
రపుడు గురుకులమరయ విద్యార్థికోటి, కాత్మగృహనిర్విశేషభావ్యంబు గాడె.

సీ. శిరసంబె నెకనువాసిని నెన్నుదుట శోభనంపుబొట్టిడి దీవనల నెసంగి
నలుఁ గిడె నెకవధూతిలకంబు గంధామలకముతోఁ బసుపు మేళన మొనర్చి
చిక్కు వాఱక యుండఁ నొక్కనీమంతిని, యటకలివెట్టె బాఁయలుగ దువ్వి
జలకంబు లాడించెఁ గలశంబులను ముంచి, యొక్కపురంధ్రకప్రాప్తచారి

తే.గీ. నొకకుటుంబిని ప్రాంతుపీఠికను నిల్పి, వలిపె నీర్కావిమడుఁగుదోవతి చెఱంగు
చమిరి మైతడి యొత్తికై శ్యంబుఁ దుడిచి, కొనముడిఘటించెనమ్మానితనయమణికి

చం. తిలకముఁ దిద్దె నెన్నుదుటఁ దీరిచెఁ గాటుక లోచనంబులకొ
లలి నిడెఁ జుక్కఁ జెక్కిటనులాక్షఁ బదంబులయందుఁ బూసె మై
గలవ మలందఁ బూసరలఁ గంధర వైచెను బచ్చగోచియుకొ
మొలఁ గదియించె నెక్కసతిఁపాండుగ నమ్మనిపట్టి కంఠటకొ. ౧౩౬.

ఉ. ఆమునిదంపతుల్దగ నహర్నఖమందుఁ గృతాభిషేకులై
తౌమవసానులై ప్రవిలసంతిలకాళికులై నుగంధచ
ర్చామహితాంగులై సుతుకరమ్ములఁ దమ్ములము స్ఫలంబులు
న్నేమ మెలర్పఁగా నునిచి నిల్పిరి పందిట వేది ముందటకొ. ౧౩౭.

సీ. సఫలతాంబూలహస్తద్వయంబుగ నభా, యైనమయంచు సభ్యానుమతిని
బ్రాధింపఁగా వారయంముహూర్తస్సమ, హూర్తోస్తటందుఁ బీఠోవవేశ

- మున కియ్యకొనఁగఁ దాంబూలఫలములు బుర్రోధచే నుంచి పుత్రుఁడును బత్ని
వరుస నవ్యంబుగాఁవనియింపఁ గూర్చుండి, యాచమనత్రయం బాచరించి
తే.గీ. యతఁడువిఘ్నేశపూజపుణ్యాహవాచనములఁ గావించియుపనయఁనక్రియార్థ
మంత్రసంకల్ప మొనరించి యాత్మజానకుఁబనుపుటబాల్పించియుంపించెఁబంచశిఖలు
గీ. ఆతఁడు పునశ్శుభోదకఁసాముఁడైన, సుతుని దగ నంభుతబ్రహ్మసూత్రుఁడేసి
యంకురార్పణ మొనరించి యటుల సకల, నాందిముఖకృత్యసంవిధానములఁదీర్చి
గీ. బ్రహ్మచారులఁ బూజించి స్వసుతువారి, పంక్తి గూర్చుండఁ బెట్టి యవ్వరతపస్వి
యర్థ నిర్వర్తితాభ్యవహారఁడైన, వానిలేవంగ నెత్తె సత్వరముగాఁగ. ౧౮౨.
- మ. ఉచితాచారముగాఁ బురోధయును దానుచ్చావచాశీర్వచో
రచనాసంభ్రములై నదస్య లగుసర్వబ్రాహ్మణగ్రామణుల్
ప్రచురప్రక్రియనానతీసుతునకుఁ బ్రహ్మహవదేశంబు మా
నిచయాధీశుఁడొనర్చె దజ్ఞ సుమనోనిర్ణీతలగ్నంబునక. ౧౮౩.
- గీ. అంత నాతఁడు మాంజిక్యఁజ్ఞాజనంబు, పనుపుగోచియు దండంబుఁబంచశిఖలుఁ
దనర జనయిత్రియొద్దఁ బ్రాంథమికభిక్ష, గొనిపిదపఁ కైకొనియె భిక్షఁ జనకు నొద్ద.
- కం. పహదాశీర్వచనద్వని, ముహూరుక్తతథాస్తు వాదఁముగ ముగియ మహా
మహు లగునార్యులకు ద్విజో, ద్వహుఁడతఁడవ్వుడు ఫలప్రదానములొనఁగెక.
- ఉ. మున్నుగఁ దామె కైకొన సముత్సకులయును వారిలోన వా
ర్తున్నగ మీరు కొండు మతిఁమున్నగ మీరలె కైకొనుండటం
చు న్నిజము న్వలెం బ్రియముఁజూపుచు సభ్యు లొకింతవంతు పో
కున్న సెసంగి రనన్యమునిఁ కొక్కని కగ్రఫలప్రదానముక. ౧౮౪.
- సీ. స్నాతాగలోప విఘ్నేస్వస్తి వాచనో, తుకబుభుతుద్విజంస్తోమపంక్తి
యాస్తీర్యమాణాతివిస్తీర్ణ సాగ్రాంతు, మత్ఫలాతరు దళామత్ర వటువు
ప్రాతాభిఘారాదిపరివేషణనియుక్త, సాత్త్వికాచార విఛ్ఛాత్రగణము
తారతమ్యగృహీతఁతాంబూల దక్షిణా, ప్రతినివృత్తోత్తమబ్రాహ్మణంబు
- తే.గీ. నగుచుఁ గనుపట్టె మధ్యాహ్నంబు మోని, భోజనావాసకాయమానాజరంబు
బాంధవాతిథివిప్రసంబాధకలన, వలన మిక్కిలి గన్నులంపండు వగుచు. ౧౮౫.

- సీ. పుచ్చు కొన్నవి తోడిఁబుడుతల కిడి వెండి,యును దమ కంచుఁగైఁ కొనెడువారు
బాల్యంబునుండి యభ్యాసంబు లేదంచు, గొని వేటొకనిచేతఁ నునుచు వారుఁ
గడులేతవివి యంచుఁ విడిచి పల్లెరమందు, ముదురు వ్రక్కలకునైఁవెదకువారుఁ
గనటు వోవంగఁ బోఁకలు సున్న ముడికింప, నెనటఁబోసి రటంచుఁనెంచు వారు
- తే.గీ. నై యనాహూతజానపదాతిపూత, నైష్టికశ్రోత్రియబ్రాహ్మణప్రవరులు
వీటికాదాతల కొకింతఁవిసువు జేసి, రంత నొకకొంతవడిఁ జత్వఁరాంతరమున.
- కం. తద్వాసరాంతమున న,వ్విద్వత్కులశేఖరుండుఁ విశ్రుత శాస్త్రో
ద్యద్విధిసంధ్యావందన, సద్విధము నుపక్రమించె ఁ స్వతనూజునకుఁ. ౧౮౭.
- చం. ఘనమతి నాతఁ డాభ్యుదయఁకంబుఁగ మూడవనాఁడు కూర్చనం
దనునకుఁ గల్తిమీఱఁగ సదన్యులనెల్లర గారవించి దీ
వన లానరింపఁజేసి మణిఁవస్త్రనువర్ణవిభూషణాదులం
దనిపెఁ దపోధను ల్లలఁచిఁగం గొదయే వివిధార్థసిద్ధికిఁ. ౧౮౮.
- కం. ఘనమతి నాలవనాఁ డ,మ్మునివతి తనతనయునకును ఁ మునుకొని మేధా
జననం బొనరిచి బంధుల, ననిపెఁ దగ బహూకరించిఁయనుపమ గరిమఁ ౧౮౯.
- కం. ఈవడువున నమ్మునివతి, యావడుగు ద్విజత్వ మొంది ఁ యభివృద్ధిఁ గనం
గా విధిగ నుపాకర్తము, గావించెం గోవిదవ్రఁకాండ యుతుండై. ౧౯౦.
- కం. ఆశెంట వటువు మదిసంభావించి గురూపదేశఁమాత్రసవినయుం
డై వేదశాస్త్రముఖనా,నావిద్యాగ్రహణధారఁప్రాధిఁ గనెఁ. ౧౯౧.
- సీ. గురుజనంబులకంటెఁగుటిగాఁగఁ బూర్వప్ర,బోధుండై తత్పదంబులకు మొక్కి-
కల్యకాలోచితకరణీయులఁ దీర్పు,కొని పూర్వపాఠచింతన మొనర్చి
పఠనీయపాఠాథఁపద్ధతి యోజించు,కొని సహాధ్యాయులఁగూడి యేగి
ఫలసమిక్తుశబలంబులు దెచ్చి యర్పించి, జపదేవపూజావసరములందుఁ
- తే.గీ. దటి నిరీక్షించి యుండి తఁత్పరిసమాప్తి,గ్రమము మీఱంగఁబూర్వపాఠములఁజదివి
నియతి భుజియించి తగుగోష్ఠిఁ నెఱిపివలు,రేయి గురువులపిదప నిఁద్రించునతఁడు.
- కం. కలశభవప్రతిపాదిత, కలంబకార్చకనిషంగకరవాలకరా
ఖిలదూషణ ఖరముఖదు, ర్లలితగుణాకరనిశాచఁదప్రశమకరా. ౧౯౩.

శా. ఛత్రగ్రాహిక దూర్తి శారమణ చంచచ్చమర్షగ్రాహిక
 చ్చతుర్థ్యంసక కైకయీతనుభవాద్వాస్సోవిదద్వృతజ
 తౌత్ర సభ్యద గాటభట్టుక మణీపారాణిక త్వావనీ
 మిత్రద్దాశతులేశ రాజ్యపదలక్షీధూర్వహత్వాదుకా.

౧౫౪.

సగ్విణి. శ్రీవిదేహతూమాభృత్కుమారీధవా
 పావమానిప్రక్ష్మప్రస్సనామస్తవా
 రావణైశ్వర్యనిర్వాపణప్రాభవా
 భావనాతీతదివ్యప్రభా గౌరవా.

౧౫౫.

→* గ ద్య ము. *←

ఇది శ్రీమద్రామనామపారాయణపరాయణాతిధన్య కాండిన్యగోత్రపవిత్ర
 దేవులపల్లిసలవయఃపయోనిధికళానిధిసీతారామకౌస్తిపాత్ర వేంకట
 కృష్ణకౌస్తిపుత్ర తమనాభిధానాంతర వేంకటకృష్ణకౌస్తి
 నామాగ్రజన్త త్రిలింగదేశాగ్రజన్త సుధీవిధేయ సుబ్బ
 రాయ కౌస్తి నామధేయ ప్రణీతం బైనమహేంద్ర
 విజయం బను ప్రబంధంబునందుఁ

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీసీతారామార్పణమస్తు.

అంఅంఅంఅం

—

శ్రీ రామ.

శ్రీ మ హేంద్ర విజయము.

పంచమాశ్వాసము.

రమ్యవిక్రమక్రమ

కారుణ్యగభీరతాదికల్యాణగుణా

ధార సుధారసధారో

దారవ్యాహార దశశతాంగకుమారా.

౧.

గీ. ఆవధరింపుము శౌనకాద్యభిలమాని, మణులఁ దిలకించి రోమహర్షణసుతుండు
రహివచింపఁ దొడంగెను • రాజభవన, చత్వరస్వనదానకాస్వానపటిమ. ౧.

కం. అత్తటి బలి పుభుక్కుల, సత్తముఁ డుత్తమయతుండు • స్వారాజ్యశ్రీ
మత్త తన కడయకుండ న, మత్తత సుకక్రతువుఁ జేయుమతి నతినియతిక. ౩.

మ. ధరణీమండలి కేగుచెంచి ఖగనాధక్షౌధరప్రాంతమం
దరయ స్యాజనయుగ్మదూరమున వింధాన్ద్రప్రసవక్రోడరా
టసరిదభ్యర్ణమున స్థగత్రితయపూజ్యం బైనబ్రహ్మేశ్వర
స్ఫురితక్షేత్రము చెంత నంతతసువస్తుశ్లాఘ్యదేశంబునక. ౪.

కం. వాటముగా నాతఁడు క్రతు, వాటముఁ గావింపఁ జేసెఁ బ్రాగ్వంశగయూ
పాటికనవేదీవరి, పాటికనదనఘగర్భపదశాలముగాక. ౫.

కం. ఆతఁడు క్రతువం దీశ, ప్రీతిగ భువనైకవినుతఃకీర్తిగ విలస
ద్భూతిగ సకలేష్టదవి, భ్యాతిగఁ జేయంగఁ జూని యారంభమునక. ౬.

గీ. సన్నిధికే బిల్చి సేవితోశనుల సర్వమునిసముత్కరదుర్దశాశనుల విప్ర
సాధుసజ్జనతాశిరోశనుల బంధు సచివభటుముఖ్య మానుషాశనులఁ జూచి. ౭.

గీ. సాత్వికత మీఱ లోకైకసప్తతముగఁ, జేయుజన్మంబునకు ఫలసిద్ధి గలుగుఁ
గాన మీరెల్లగును సహకారులగుట, వలయుఁ గావున నాపల్కుపల్కువినుఁడు.

కం. దనుజులు మీ రయ్యును భవ, దనుజులు మనుజు లని సత్వి) యంబునఁ జూడుం
డనిశముఁ దాలిమి గూడుం, డనిశముదాళిమిళితాత్మలగుచున్నట్రియున్. ౯.

చం. మనుజుల గారవింపుడు సమర్ప లానర్పడు విప్రకోటికిన్
మునులకు భక్తియుక్తిఁ దగుఁ పూజలుః జేయుఁ డభీష్టవస్తువు
ల్లనియఁగ యాచకావళి కుఁదారతమీఱఁగ నిండు నిండుమ
న్నన లానరింపుఁ డింపు మదిఁ నాటఁగ నాటఁగ జూడ కర్తిలిన్. ౧౦.

చం. అని నియమించి మించిన ప్రయత్నమునం గ్రతుయోగ్యవస్తువుల్
ఘనముగఁ గూర్చి ఋత్విజులఁ గావ్యనియుక్తుల భక్తియుక్తిచే
ననుమతుడై వరించి యొకఁ యర్హముహూర్తమునందు దీక్షఁ బూ
ని నియతి మీఱఁగాఁ గడఁగిఁ నిశ్చలనిష్ఠఁ, బ్రవిష్టకాలుడై. ౧౧.

గీ. నిలిపెఁబూర్వోత్తరారణులలవరించి, నిర్వృత్తవహ్నియగుచుసన్నియతియుక్తిఁ
గని పరిస్తీర్ణ మగువేది గార్హపత్య, దక్షిణాహవనీయములగ నతండు. ౧౨.

సీ. బ్రహ్మసమ్యగీతి గా వహ్నులఁ బ్రణవింపఁజేసి క్రియ ల్పరీక్షించుచుండ
నశ్వర్యుఁ డొక్కట గార్హత స్తంత్రప్రయోగ సామీచీన్యయుక్తిఁ దనర
నద్రాత సామగానోద్యత్ప్రగల్భతా, విస్ఫూర్తి నీవ్వరఃప్రీతిఁ జేయ
హోత సద్వాప్యృతిఁఖ్యాతవైశారద్య, లీలఁ దత్త్రియఁలైలుపుచుండ
తే.గీ. మఱియుఁదక్కినవార లేమఱక తాము, నెఱపుకృత్యంబులత్యంతనియతిసలుప
సారిది వింధ్యావలీదేవిసోమిదమ్మ, గొలువ బలి యజ్ఞ దీక్షఁ గైకొని చెలంగె.

ఉ. అప్పుడు సర్వదేశసముపాగతులైన మను ల్పదన్యులై
యొప్పుగ నెప్పు డేక్రియ ప్రయోగ మొనర్పఁగ నర్హ మప్పు డా
చొప్పున సవ్యధు ల్పడవుఁచు న్యజమానుని బ్రత్యవాయము
ల్పాచ్చప్పడకుండఁగా నరయుఁచు న్నైఱవేర్చిరి జన్న మెంతయున్. ౧౩.

ఉ. వచ్చినవారి నెల్లను గృపం దనివారఁగఁ దా నవారిగా
నిచ్చును దానవారి కడుఁ హెచ్చఁగ నిచ్చులు మెచ్చి యిచ్చు న
మ్మచ్చట లచ్చ టచ్చట గుఁబుల్కాన బల్కానియాటమీఱఁగా
దచ్చికడ ల్గడల్కానియె గాతలచేతలు ఖ్యాతము ల్గదా. ౧౪.

కం. ఆవార్త కశ్యపర్షిత, పోవననేదిష్టదేశమున వ్యాపింపం

గా విని యామునితనయుం, దౌవామనమూర్తి యిట్టు లాత్మదలంచెన్. ౧౬.

❖* వామనమూర్తి బలియజ్ఞశాలకుఁ బోవుట *❖

గీ దానవారి కడు వైచ్చఁ దా నవారి, గాఁగ మెచ్చుచు నిచ్చునన్దణనగన్న

క్షీతిజనశ్రుతి నా కువఁ శ్రుతిగఁదోచెఁ, గాన నిపుడేనచటి కేగఁనానటంచు. ౧౭.

ఉ. అచ్చపుబూదిరేకలు మృగాజిన మక్షసరంబు మాంజియుం

బచ్చనిగోచియుం గొడుగుఁ బావలు జందెము గిండి దండము

న్నచ్చికచూపులుం జనుపుమాటలు గాటపుఁ దేజు సెప్పఁగా

సెచ్చట యజ్ఞవాట మటఁ కేగె జను ల్గడువంతఁ జూడఁగన్. ౧౮.

కం. నౌదప్పుల నాతనిఁ గని, యాదిత్యుండ యగు నీతఁడని తత్రత్యుల్

సాదరమేదురమెదిర్చ, సోదయహృదయలయిమాచుఁచుండఁగ నటకున్. ౧౯.

గీ. అరిగి యెఱుంగినవారి సెట్టట్టులచటి, వారి నందఱు నందందఁ

లొనరనొగిఁబల్కరించుచుఁ గునుకు నడలు, గుజ్జితనపునొడల్తుద్దుఁగులుకనతఁడు

కం. తగ బ్రహ్మఁగాంచె దొలుతొలు, తఁ గనుంగొనె వంత సముచితగతిగ నుద్గా

తఁ గడున్నక్తి నరసె హూ, తఁ గనియె నంతసవిధేయఁతగ నధ్వర్యున్. ౨౦

సీ. చతురత బ్రాహ్మణాఁచ్ఛంసిఁ బ్రశంసించి, ప్రస్తోతఁ బ్రస్తుతిఁ గుస్తరించి

మైత్రావరుణుని నన్నైత్రిఁ జేర్కొని ప్రతిస్థాతను వినుతించిఁపోతఁబాగడి

ప్రతిహర్షఁ గీర్తించిఁ ప్రాధినచ్చావాకు, గణుతించి నేష్టనుఁ గారవించి

యాగ్నీధ్రుఁడైత్రిగొండాడి సుబ్రహ్మణ్య, మెచ్చిగ్రావస్తుత్తుఁ హెచ్చరించి

తే.గీ. యెలమినున్నేతమన్నించిఁయింపుసొంపుఁ, జనువుననువునుదగనభానదులఁగలసి

తనదుదర్శన మెపుడెప్పుడనిచునంబు, నందుయజమానుడభిలాషఁ మొందమెలఁగె.

కం. శ్రౌతవిధి సాంప్రదాయము, నీతనికడఁ దెలియవలయుఁ నెల్లర మనుచున్

బ్రీతిగ నచటినభాస, ద్వాితము హర్షింప నతఁడుఁ వర్తించునెడన్. ౨౩.

కం. చనవరులు పుణ్యజనవరుఁ, గని యిట్లని తెలిపి టటకుఁ ఘనుఁడొకఁ డేతెం

చెను వానిఁ జూడఁగాఁ దగు, ననఘా యబ్బరము లౌరఁయాతనిచెయ్యుల్. ౨౪.

- గీ. వామనయనఁజూచువామనయనఁజూడఁ, డేమినియతియొక్కొయమిటారి
వడుగుకడుఁగుయుక్తి నడుగుయుక్తులసభ, జుడుగుజుడుగునడుచునుడుగుననుడు.
- ఉ. యాగము బాగుగా నెఱపి • యాజకరాజి కతండు దక్షిణా
భాగములకై యథార్థముగఁ • బంచి యొసంగి యొసంగుపేర్చి న
భాగ్యతనభ్యరాజులను • దారతఁ దన్వఁ గడంగి మున్నుగా
నీగి కితండె పాత్ర మని • యెంచి వటుం చిలకించు వేడుకకై. ౨౬.
- కం. అబ్బలి యబ్బలికరుండై, యబ్బలి కెదు రరిగి యెఱంగి • యాస్ఫురణకు లో
నబ్బర మంది తదర్చుల, నబ్బ రమందిరమునం దహర్నిశము సిరుల్. ౨౭.
- గీ. అనుచుభావించియమ్మహాత్మునివసించు, దేశనామంబుబిత్తనామధేయములును
నతనినామంబుఁ దెలియంగఁమఱిడలంచి, వినయమెనయంగ నిట్లనివిన్నవించె.
- కం. ఎవ్వసుధ నుండువార్తీ, రెవ్వరు మీతల్లిదండ్రు • రెయ్యది నామం
బవ్వామదేవుడవొగా, కవ్వారిజభవుడవోమహాత్మ! తెలుపజే. ౨౮.
- కం. అనఁని యెలన వొలయఁగ, నను నను నీవడిగినట్టియర్థమునకు నే
మని చెప్పుదు నుత్తరమై, నను వినుకలయర్థము న్విసంస్వలతేనికై. ౩౦.
- గీ. ఇన్ని వసుధలుగలవెయ్యాయన్నవసుధ, యెల్లనాయదిగాదె నాతల్లిదండ్రు
తెవ్వరంటివి వినుము దేవేంద్రముఖుల, కెల్లరకు నెవ్వరోనాకు • నెన్నవారె. ౩౧.
- గీ. ఆత్మదేహదులనమష్టియొక్కతియగు, నామమనఁగల్గితమగుసంజ్ఞకదదాని
కెవ్వరేకతముననెట్టు • లేర్పరించు, కొనిన నారీతివిభ్యాతిఁదనరుజేరు. ౩౨.
- చం. అనవుడుఁ దొంటికంటె వినయం బెనయంగఁ దనంతఁ దానెయి
ట్లనియె మదీయయజ్ఞఫలమంతయు నెంతయు నీవ యాదు వ
చ్చినపని యాన తిమ్ము కృపచే సుపచేళిమ మాను దాన నా
ఘనతరభాగధేయము జగద్వినుతప్రతిభాతిభాసురా. ౩౩.
- ఉ. నావిని నావినిశ్చయము • నమ్ము నిజమ్ముగ నీదువట్ల లో
కావళి కావళిం గెడవు • నట్టిడ వంచు నిజేష్టదేవతా
భావన భావనమ్రత సువర్యల నార్యుల కెల్ల నెల్లెడ
న్నీ విల నీవి లక్ష్యము గఁజింప కొనర్చెద వంచునుం జామి. ౩౪.

కం. నావచ్చినపనిఁ దెలియఁగ, భావించితి దాత కడకుఁ బ్రత్యర్థులు తృ
ష్ణవశులై భువి నెందులకై వత్తురొ యెఱుంగవే యుదారవిచారా. ౩౫.

కం. నీవృత్తి యప్రతిగ్రహభావము సూచించుఁ బలుకుఁ వాక్కులను వినం
గా వాంఛఁ దెలుపు ననెదే, మో విను వివరింతుఁ గర్జమును దెల్లముగాక.

కం. ఎన్నేనిదానములు కల, వన్నిట దాతకు ఫలంబుఁ బల్బును గొనునా
రన్నింట మేలు వడయరు, కొన్నియ గల వం దుభయలఁకును శుభదంబుల్. ౩౬.

కం. బహువిధదానములు ప్రతిగ్రహమున కర్హములు గదవెఁ కన్యావిద్యా
మహిదానము లనునివిమూఁ, డిహసరసాధనములుం ద్రయీనమ్మతముల్. ౩౭.

కం. అమ్మఁటిలోనఁ దొలుతటి, దిమ్మేనికి నొదవ దెమ్మెయి న్నెండవదా
నమ్మఁ గృప నొసఁగి రొజ్జలు, నెమ్మి న్నూడవది యొదవుఁ నీవలన నొకక. ౩౮.

గీ. ఉన్నచోటనె కదలకఁయున్ననొప్పుఁ, గాని విశ్రాంతికిటునటుఁగదలుటకును
బుద్ధి నొడమిన సెక్కింతఁ భూమియాత్మవశమునం దుండవలదె యెఱ్ఱానికైన.

చం. మది నటు లూహ చేసి తగుఁమాత్రము ధాత్రిని నిన్ను వేడ ని
చ్చెద వనునిచ్చ నిచ్చటికిఁ జెచ్చెర వచ్చితి దానశూర! నా
కదియును జాలు మూడడుగుఁ లంతియె హెచ్చుకొలంకి కోర్కిలే
శౌదవిన సంతసం బొదవఁకున్న నొకింతయుఁ జింతలం జూమి. ౪౦.

కం. ఉన్నయది చెడిన వగ లే, కున్నది రా ముదము రాకఁయున్నను వగ పే
మున్నది వితరణగుణసంపన్నా! యెన్నఁగ నయక్రమం బిది కదవే. ౪౧.

చం. అన బలి యోసుయోగ్యమహిమా! మహి మానుషవేషధారియై
కన నగు నెద్దియో యొక జంగద్వినుతంబగు దివ్యతేజహా
దని తలఁతు న్నినుక సఫలమయ్యెఁ గదయ్య మదీయజన్మ మె
వ్వనికిలభించు నీచరణవారి శిరంబునఁ చాల్చు భాగ్యముల్. ౪౩.

గీ. అనినవినయోపచారఁవాక్యములఁదెలిసి, యేమెనఁగువాడఁగొనువాడఁబీవు యజ్ఞ
వాటమిదితటియవబృథావసరమున్, దేయమిటుగూడుకొనవలఁదేయటంచు.

కం. శృంగారపు మణిపీఠియు, రంగారుమెఱుంగుపల్లెఁగము నుదకముతో
బంగారపు భృంగారుపునుం గొనిరా వంగనం గఁఘంగొని పనుపక. ౪౫.

❖* బలి శుక్రసంవాదము. *❖

ఉ. ఆరసి భార్గవుండు దనుజాధిపుతో నను నోబల్ద్ర యా
రా! రసికుండ వాడు తగునా యిటు చేయఁ బ్రతిశ్రుతంబు నె
వ్వారికి నెద్ది యెట్లుడుగఁ • బట్టుఁ డటంచు నిడంగఁ జూతువే
కారణ మేమి యీతఁ డడుగఁ గడుకొంచెపునేల ని న్నిటుల్. ౪౬.

సీ. ఎవ్వసుధ వసించు • వీవంచు నడిగిన, నదియిదియని తెల్పుఁడయ్యె నిజము
తలిదండ్రు లెవ్వరో • తెలుపుమఁ చడిగిన, పీరువారని నిరూపింపఁడయ్యె
నెయ్యది నీనామ • మెఱిగింపవే యన్న, నాకృతియే తెల్పుననుచుఁ బల్కె
నుపచారపద్ధతి • సోముడవా బ్రహ్మవా యన్న నిర్వరఁనగుదు ననియెఁ

తే.గీ. గవలవేషంబుగాఁదోచుఁ • గాని నాకు, నిక్కమునకునితండు వసీపకుండు
గాఁడనుచుఁదోచెఁ బరికింపఁ గారణంబు, లిన్నియే కాపుమఱియునెన్నేనిఁగలవు.

కం. దేవతలకుఁ బ్రాపుకదా, గోవిందుం డతఁడు మాయకు స్తుభ్ధింబా
తావుకదా ముని కావము, బో వేడిన వజ్రకతనిముని తెలిపెఁ గదా. ౪౭.

కం. ఈ వటునకు దానత్రయమే వర మట యందు విద్య • నిడి రట యెజ్జల్
గావలె నటు భూదాన మహా వల దట దారసంగ్రహక్రియ తనకున్. ౪౮.

కం. అమృహియుఁ బదత్రయమృత మ్మట కావలయుఁ దనకు • దానివలనఁ గ
ర్ణమేమున్నదో యామా, త్రమ్మునకును స్వత్వ మెల్లఁగకుఁ గలదు కదే. ౪౯.

ఉ. వందకు లిట్టివారలె ప్రపంచమునం దను దైనకర్ణ మొ
క్కించుకయైనఁ బైకి వెలియింపక నిస్సృహ వృత్తిఁ జూపుచుం
బొంచి స్వకార్యసిద్ధి తుడ • ముట్టెడు నంతకు నెంతయైన న
మించి భ్రమింపఁ జూతురు నుమీ యడియాసపుటాస గొల్పుచున్. ౫౦.

ఉ. ఎమ్మెయి విశ్వసింపఁ దగఁ దీతని బ్రాహ్మణు లన్న మాని వ
ర్గమైన బ్రహ్మచారులనఁగా విను దేవహితార్థ తాట పీ
రిముగ నిమ్ముఁ జేరి మనఁ కెక్కుఁ దలంపక లగ్గుఁ గూర్తురే
నమ్మగఁ రాదుగా రిపుజనమ్ములవక్షములోనివారలన్. ౫౧.

గీ. త్రిదివమును బాసివది మొదఁ బ్రివిజాలెల్ల, మందరాద్రిని గొన్నాళ్లు మనలిజలధి
తీరమందునఁ గొన్నాళ్లుదిరిగి గారు, డాడఁ గొన్నాళ్లు చరియించిఁరనుచువంటి.

- గీ. అందదితితోడ నపుడు కళ్యపుడు తపము, జేసెనటయామె దేవతాశ్రేణి కెల్ల
దల్లిగదయంత సెక యువదంపతులకు, బుట్టెనటయొక్కమగవాడు పొట్టివాడు.
- కం. అని మనగూఢచరు ల్లా, డి ననుం గని చెప్పినప్పటికి నేటికి నీ
తని కెంతవయసు రాదగు, గనుగొన నీతం డెంతడుగా నూహింతున్. ౫౧.
- కం. ప్రణిధుల వెన రంధ్రాన్వేషణమున కనిచితినిగాని * శక్యముగాలే
దబుమాత్రమైన నమ్మని, మణిరక్షోఘ్నదిమంత్రమహిమమువలనన్. ౫౨.
- గీ. ఆత్మమాతాపితృసమాహ్వా యముల నడుగ, నెల్లజేల్పుల తలిదండ్రులెవరొవారె
తనకుదలిదండ్రులనుటతథ్యముగనీత, డదితికళ్యపులకునుతుండనుచుదోచు.
- గీ. ధరణియున్నదియంతయుం దనదెతాను, వామదేవుండవారిజభవుడనగుదు
నావినంగను వారిజనాభుండితడు, మువ్వరక భేదమనికదామునిమతంబు ౫౩.
- కం. మందరగిరిబృందారకు, లందలు మంతన మొనర్చి * యంబుధిరీరం
బందున గోవిందుని శరణొందంగ గ్రంధుకొని రంచునూహింపదగున్. ౫౪.
- కిం. అందున గోవిందుడు కృప, కందలితముగాగ నదితికళ్యపులకుం దా
నందనుడై గరుడాచలమం దుదయము నొందియుండు ననితలఁపనగున్. ౫౫.
- కం. యువదంపతులనుటకు హేతువు వారు పురాణదంపతులయైన మసూ
భవగురు డుదరగు డగుటకు, నవయావనలీలఁ దాల్చి నందాల్పనగున్. ౫౬.
- మ. అనినన్ దానవచక్రవర్తి నిజవంశాచార్యు నీక్షించి యి
ట్లను నోదైత్యకులావనప్రవణశీలా! మేలు నీప్రజ్ఞ యెం
తని వర్ణింతును నాదు నిశ్చయము నట్లొజ్జుమ్ము నే నివ్వటుం
గనినంత స్వరు సంతవాఁ డనుచు వేడ్కం జెందె నాడెందమున్. ౫౭.
- కం. హరుసంతవాడు హరియగు, హరియంతటివాడు హరుడు * హరిహరతుల్యం
డరవిందభవుం డీము, గు రభిన్నులూ సములూ తెలిసికొన నాతరమే. ౫౮.
- మం. సరమాత్రుండును నన్ను వేడినది యున్నం గ్రన్నన న్నన్ననం
బరితోషించుచు లేదునా కిడుటకై బాల్యంబునందుండి పూ
న్కి రహిం దాల్చిన నాకు నియ్యెడను లక్ష్మీజానియైనట్టి శ్రీ
హరియీతం డగునేని వాదయినభాగ్యం బెన్ను నింతంతయే. ౫౯.

కం. పరమాద్భుతగరిమ స్తున్నరుకరుణ స్తత్త్వితామః హునిః బ్రోచినశ్రీ
నరహరియగుహరి నరుడై, యరుచెంచుటకంటె భాగ్యమనన్యముకలదే. ౬౫.

మ. వరయోగీంద్రవృందంతపరవృటనలఃఖ్యశాంతి శాంతింప శ్రీ
కరసంవాహనసేవఁ గైకొనినలోకస్వామియాశౌరిశ్రీ
చరణంబు ల్లలశోదకంబులను సంక్షాళింపఁగాఁ గంటి నె
వ్వరికైనం బరికింప నీదృశమహాభాగ్యంబు ప్రాపించునే. ౬౬.

కం. జలనిధికే గలిగె మును నే, డలవడియె న్నాకు శౌరియంఘ్రులఁ గడుగం
గలభాగ్యము సిరి నిడ నది, యిల నిడ నిది హరికే గాంతలిర్వరునగుటక. ౬౭.

కం. అన శుక్రుఁడు నివ్వెఱవడి, తనశిష్యునిచేయి పట్టి * తగదు సుమీ యి
ప్పని నీకుం జెప్పిన విన, వనఘా యిది యేమిపుణ్యమయ్య బలీంద్రా. ౬౮.

కం. కొలమునకు వేరువిత్తని, తెలిసియు హరి కిష్ట మొసఁగఁ దివిరెద వయ్యో
తెలిసినవాడవాయేమియ్య, దెలియనివాడవాయెఱుంగ దితిజ కులేంద్రా.

కం. తనమేలు నొరునిమేలుం, దనకీడుం బరునికీడుం దలఁపనినినుఁ బో
లినవాని సిరులు సౌదా,మిని మిసమిన లగుఁ జూచి యమేయచర్చితా. ౭౦.

కం. డెందమునం దింపొందఁగ, నిందుకెరీటునిఁగఁ దలఁచి హితకామునకా
నందము ముందుగఁ గూరిచి, యెందటి కేమిడిన బిదపనిడదగుఁ బరికిక. ౭౧.

కం. శ్రీమిని విడనాడి యభ్యాసతునకు ముని కిడిన ఫలము * గలదే వలదే
శ్రీతహితభుజిష్యజనతా, మతిమద్భటబంధుతాభిమానము పరికిక. ౭౨.

ఉ. వచ్చినవాడు పుచ్చికొని * వచ్చినదారి నె పోవఁ జూచుఁగా
కిచ్చటి హనివృద్ధులకు * నిచ్చఁ గలంగునె లోఁ జెలంగునే
యెచ్చటి ముచ్చట ల్వరుల * కెచ్చిన నేమి ఫలంబు నాదు ప
ల్కచ్చపురీతి దీని వినుమా కనుమా నను మాన్యదృష్టిచేక. ౭౩.

కం. ఏరూపంబుననైనఁ బు, నా రాజ్యప్రాప్తికలసుఁ నాశీరుండు దు
ష్ప్రభము లొనరించును, మారుతనప్తకజనిక్రమం బెఱుంగ వాకో. ౭౪.

కం. వారిపయిఁ గరుణ గలఁ డను, రారి యతం డిప్ప డిట్లు హస్తాకృతితోఁ
జేరె నినుఁ గపటవృత్తిం, దా రూఢిగ నమ్ము నమ్ము నమ్ము మదుక్తిక. ౭౫.

- కం. పలికి వెలయుంప కుండినన్, గులదేశిక యంతకంబెఁ • గొల దేహి కిలం
గలచే మ్రొక్కెద నిఁకమా, రవ్వులకంఘా వలదు వలదు • వల దించుకయున్. ౭౬.
- కం. అనుటయు శుక్రఁ డొకించుక, యును దాఁజేయునది లేక • యుస్సురటంచుం
జనె నచ్చొట్టు వాని వసిం, చునె తననుడి సాగనట్టి • చో ఘనుఁడెందున్. ౭౭.
- కం. తానెంతటి బలియైనం, గానీ తన కవిహితోక్తి • గడువందగునే
మానం డవుఁ దాతఁడు తన, పూనిక భవితవ్యతావి • మోహితుఁడగుటన్. ౭౮.
- మం. చని వింధ్యావళి యంతలోన మణిభా • స్వస్థీరిఁ దోయంబు నిం
చిన భృంగారువుఁబల్లెరంబుఁ గొనిరాఁ • జేఁబూని యాతండు స
య్యనఁ బీతం బిడి యవ్వటు న్నిలిపి య • హ్వాభ్యర్హణం బాచరిం
చి నిజప్రేయసి ధారవోయుటకు నీ • క్షింపం దదాచార్యుఁడున్. ౭౯.
- కం. ఎంతతడవైన సంతియ, సంతోషం బదియె చాలు • సమకుట రాదే
యంత సెకయంతరాయము, వింతగ ననియాతఁ డొదిగె • భృంగారువునన్. ౮౦.
- కం. బంగారపుభృంగారువు, నంగన వంప సెకబిందు • వైనను బడకు
న్నంగని బలి యిదియేమను, డుం గుశకాండమున నవ్వ • టువువొడుచుటయున్.
- కం. సుడివడి వడి నిలఁ బడె శుక్రఁడు కన్య • డ్డునకుఁ గాఁడఁగ్రుచ్చి కొనఁగ న
వ్వుడు కాణుండై కడునెక్కుడువడిగా లోహనాశ • గోళము వోలెన్. ౮౧.
- కం. స్వామిప్రియకాముఁడు తన, బాములు గణుతింప కధిపు • పని చెడకుండం
గా మెలఁగుఁ బతినిరంకుశుఁడై మాటలు సరకుసేయఁ • డనుకొనఁడెందున్. ౮౩.
- గీ. ఏమి చెప్పువచ్చు • నామెయి శుక్రండు, సామి హితము గోరి • చావుఁదప్పి
కన్ను లొట్టయయ్యె” • నన్నసామెతకుఁదా, మూలమగుచు సెక్కు • మూలమెదిగె.
- కం. గురువును మంత్రియు స్వప్రియ, నిరతుఁడు నగువాని నిట్లు • నిరసించినచో
నొరుమాట సరకు సేయునె, నిరంకుశు లధీశ్వరు ల్గ • ణింతురె హితులన్. ౮౪.
- గీ. అప్పు డందఱు నటు లరు • దందిచూచు, సంతలో నాతఁడిల్లాలి • నరయనామె
పాణిభృంగారువు సెకింత • వంచునంత, జలజలజలంబుధారగా • జాఱఁగాంచి.
- కం. సాక్షుతముగ నయ్యుదకము, నక్షయ్యం బగునటంచు • నవ్వటుచేతం
బ్రక్షేపించెను రక్షో, ధ్యక్షుఁడు సద్భక్తి నీశ్వ • రార్పణబుద్ధిన్. ౮౫.

శా. ధారాపూర్వముగా మొనంగినమహీదానంబుఁ బ్రీతి స్పృహ
ధారార్థంబుఁ బ్రతిగ్రహించె వటుమూర్ధన్యండు ధన్యండు వాఁ
డేరూపంబునైన స్వీయుల భయోద్వృత్తి నివారింపఁగా
స్వార్థభక్తియ నిర్వహింపఁగ నదా యత్నించు నేవాఁ డిలకా. ౧౦౨.

కం. ధారంగొని దాతను బహుధారంజకఫణితఫణితిఁ దనియించి మహా
దారంబుగ రూపం బరు, దారం బూనఁగఁ గడంగెఁ నతఁ డపుడు వడికా. ౧౦౩.

చం. ధర నొగి నుగ్గమించి విదితంబుగఁ బైపయి వ్యాప్తిఁ జెంచి బం
ధురగతి మిన్న ముట్టెను గఁనుంగొనుచుండెడు నంతలోన న
త్పరుషునికి ర్తివ్రాలె నలఁపాట్టివటుండు పటుప్రభావవి
స్ఫురణము తేటతెల్లముగఁ జూపఁబు లచ్చెరు వొందునట్లుగకా. ౧౦౪.

మ. తనసార్వత్రికభావముం డెలుప రోదఃపూర్ణుడైమించువా
మనదేవుం గని దేవదేవ “సకలామర్త్యే ఘనంధాయకా
య! నమస్తే ఖలఘస్తరప్రశమితాన్యాయాయ! తుభ్యంనమో”
యని దేవర్షులు మింటఁ బేర్కొనిరి భక్త్యాత్మయత్తులై యత్తజకా. ౧౦౫.

శా. శుక్రాదు ల్భయవిహ్వలాత్తు లగుచుం జూడం ద్వరాడంబరా
వక్రక్రక్రమలీలచేఁ బెరింగి విషన్వ్యాప్తిప్రదీప్తాంగుడై
శక్రప్రీతిగ విక్రమింపఁ దొడఁగెం జంచగతి స్థాణి
చక్రం బంబరచక్రముం బడయుగఁచుచున్నంబుగా నీగతికా. ౧౦౬.

కం. మన్నెకపదమాత్రిమున, మిన్నెకపదమాత్ర నాక్రమించి వటుండా
యున్న పదమాత్రమునకో, యన్నా! యేమందువన్న నబ్బలి వలకెకా. ౧౦౭.

శా. దేవా! తావకసేవకావళికి నెంతే జూడఁగా దుర్లభం
పై వేదాంతరిఃకెరీటతటవిన్యాసక్రియాప్రాశిసం
భావింపం దగి తార్జ్యుమూఁపు పయి మోచ నించు నీదౌపదం
బీవేళం గృప నాదుమస్తకమునం దిచ్చారతి నిల్పవే. ౧౦౮.

మ. అనఁ దన్నస్తకదేశమందునఁ దృతీయంబౌపదన్యాసముం
బొనరించె న్దివి దేవదుందుభిరవంబు ల్పవ్వవృష్టు ల్తరు

ద్వనితానర్తనము ల్పనిస్తుతులు గంధర్వాదిగానంబులుం

దనరంగా నతనిసాతలము సెందుం జేయుచు న్నెల్లనన్.

౯౦౬.

కం. ఆహారవ మెనంగగ మ, ర్వాహారవరు స్రసాతలంతురమున క

త్యాహితమతిఁ జని గాది, త్యాహితమతి హైన్య మిడుఁ గదా యెవ్వరికిన్.

కం. మూడవపద మటు లిడ ముద, మూడ వగ ల్పూడనడఁగి యొగిబలితో శ్రీ

రాడవమానితగతిఁ గని, రాఁ డవనికి సెక్కుడైన * రక్కునుఁడు వెఱన్.

చం బలి గుణ కాలియే నికటఃపర్వులు దుర్లయమూర్తు లాటచే

నలవడె నిట్లు హస్తగతఃమైనచో కాటపుంగల్గిఁ బాసి య

గ్గలమగుగాసి సెందఁగ జంగంబున నెంతటి దొడ్డవానికిం

గలుగక మానునే యధికఃకష్టము దుష్టుల జేరఁ దీసినన్.

౯౦౭.

సీ. వడిశపించుటయెదుఃస్వాసుండెఱిఁగెగాని, కృపఁదానెశగఁదొలఁగింపఁడయ్యె

వజ్రదుర్జయఁడంచు * బలివల్కెనేకాని, కఱపు లిప్పటిరీతిఁ * గమవఁడయ్యె

గురునివంచనగతుఁకుండు తలంచె నెకాని, యిదియిట్లులొనంచుఁ నెంచఁడయ్యె

సురఁదోలుటయె యాశరులు చూచిరికాని, తత్ప్రేమకబలంబుఁదలఁపరై

తే.గీ. భావియారీతినుండ నెవ్వారు దానిఁ, ద్రిప్పుంగలరప్పడేచొప్పు * దేవతలకుఁ

జొప్పడియెనిప్పుడాఁచొప్పుసోకులకును, గూడఁ దోడ్పొనర్పితిని, గ్రుద్దినట్లు.

మ. బలిఁ బాతాళముఁ జేర్చి యాతనిగృహఁద్వారంబునం దాను గా

వలి యుండ న్వర మిచ్చి యచ్చట సదాభాస్వద్గదాపాణియై

నిలిచె న్దాసులపాలిపాలసవిధిఁ స్నిహోచ్చభావంబులం

దలఁపం డాహరి తత్పరస్పరవిరోధం బెన్నఁ డెన్నం డెదన్.

౧౦౦.

కం. దైవతమునిశేవితత, త్రైవిక్రమమూర్తియై యథాస్థితిమరలన్

గోవిందుఁడు వామనుడై, కావించె న్నోద మమరఁగా సమరులకున్.

౧౦౧.

కం. ఇంద్రానుజుండ వగుట ను, పేంద్రుడవై తివుడు మరల * నింద్రునిచేతన్

సాంద్రప్రేమంబునని, స్తంద్రత నేలింపు మయ్యఁస్వారాజ్యంబున్.

౧౦౨.

కం. అని యనిమిషులు మును లేవఁడిన సన్నాహం బొనర్పుఁడీ స్వారాజ్యం

బున నింద్రుని వెన నభిషిక్తుని జేయుట కనుచునచ్యుతుఁడువచ్చింపన్.

౧౦౩.

సీ. మృదుశేనవిశదబుద్ధుడలనద్విందుబృం, దన్నూర్తి నమృతకుండంబు నిండఁ
బీనతరావీనఁపానవర్ధితతర్ల కవిమోదముతిఁ గామంగవి చరింపఁ
బల్లవకోరకఁప్రసవఫలవాప్తి, గల్పకద్రుమపంచఁకము దలిరప్ప
ననుకూలగతిభేల • దనుకూలజలవీచి, కాసమున్నతి నభ్రంగంగవొంగ

తే.గీ. శ్రీహరికృపాకటాక్షవిశేషమహిమ, నహిమరుచిలోచిరనుష్క్తినంబుజాత
వనమూరితినిరీతినిఁవానిఁగాంచె, ద్రిదివమెప్పటిగతిశ్రీసమృద్ధమగుచు. ౧౦౮.

ఉ. అప్పుడు విస్వకంటిదొర • లందఱునుం దన వెంటరా గురుం
డప్పురుషోత్తముం దరిసిఁ యస్తదభీష్టితసిద్ధి యయ్యె మా
యప్ప ! భవత్కటాక్షమహిమాతిశయంబునఁ జేసి యిప్పు మే
మెప్పటిచొప్పు లావ్వు వసిఁయింపగఁ జేయవె స్వస్థులంబునన్. ౧౦౯.

కం. పట్టం బింద్రున కింక వెనఁ, గట్టుము స్వఃపట్టనాధిఁకారంబునకుం
బట్టినపట్టానరగఁ దుద, ముట్టినఁ గద పారువంబుఁపురుషున కెందున్. ౧౧౦.

సీ. అదితీశశ్యపుల కఁత్యంతంబునియతియై, నకుండోచు వారియానతిని బడసి
హేరంబునకుమ హూదారంబుగానంత, సకలోపచారపూజలనొనర్చి
భక్తిమై దారకేశ్వరలింగమూర్తికి, నమృతాభిషేకంబు • లాచరించి
కాశ్యతస్థైర్యభాస్వద్యృతి నివసింప, శ్రీమహాలక్ష్మీప్రత్యార్థించిపొగడి

తే.గీ. యీవుసన్నాహ మొనరింపుమియటన్న, వెంటనేయింద్రుడిన్నిగావించుకొనియె
బ్రహ్మబ్రహ్మియుత్తఁడైవచ్చుటయ్యె, నఖిలసంభారములుసిద్ధమయ్యెనయ్యె.
గీ అనుడు శ్రీహరి నవ్వుచు • నతనిఁ జూచి, యిట్లనియె నేకతంబునఁనింతపుట్టె
దానినిపుడైనమరలింపఁ గానడయ్యె, నయ్యమరభర్తదానికేమందునయ్యె ౧౧౧.

మ. అని యాశ్రీహరి వల్క గీష్వతి మహాత్మా! చాలదే మున్ను చే
సి నలోపం బిచ్చు డట్టులేల మరలం • జేయుం బిడఁజొందు మే
గొని నద్భుక్తిని దారకేశు నభిషిక్తుం జేయ సంప్రీతుండై
కనువట్టెం బరమేశ్వరుం డెదుట శ్రీంగారి సమేతంబుగాన్. ౧౧౨.

గీ. ప్రేమఁ దనమ్రాల సాక్షాత్కరించినట్టి, పార్వతీపరమేశులపాదములకు
భక్తిసాష్టాంగముగఁమొక్కి • స్వప్రభుండు, స్వాపరాధంబునైరింపుఁడనుచువేడ.

- కం. కరుణామతి నప్పరమేశ్వరి యప్పరమేశ్వరుండుఁనంకందనునిం
గరములను బొదివి యెత్తిరి, శరణార్థుల నుత్తము ల్వింశస్థింపరుగా. ౧౧౧.
- గీ. అనుచు లేవంగ నెత్తి వాఁ రస్త్రదీయభక్తనిర్మలములగౌరవం బెఱుంగ
కవమతియొనర్చితివిదానఁననుభవింపఁ, గలిగె నీకిట్టిఘోరసంకటము లింద్ర.
- గీ. అయినదేమయ్యెనోభక్తఁమయ్యెఁగాని, యివ్వడైననుదృశ్యమంబిందుకైన
నీశ్వరునికంటె భేదమంబెంచఁబోకు, దానశాశ్వతైశ్వర్యమొందంగఁగలవు.
- గీ. వెనసెనర్పించుకొనుముత్రివిష్టపాధి, రాజ్యపట్టాభిషేకభండ్రప్రయత్న
మచ్యుతానుజ్ఞమున్ను గానంతదనుక, నిందె సాక్షాత్కరించిమేముండు మింద్ర.
- కం. అని యయ్యాదిమదంపతు, లనుజ్ఞ నిడి నిలిచి రయ్యంబుచటనె నీవుం
జనుడె మృనినఁ ద్రివిక్రముఁ, డనుమోదముతోడ వెడలెనాకంబునకుఁ. ౧౧౨.
- సీ. ప్రవితతప్రతిచత్వరప్రతోటీనర్థ, కాదంబినీసాంద్రఁకాయమాన
మాబద్ధపారిజాతాగపల్లవగుచ్చ, తోరణాభిలగృహఁద్వారముఖము
ప్రోత్తంభితాష్టాపఁదోరులాంఛనవైజ, యంతీలసదైవజయంతపదము
నిహితాచ్చచింతామఁటిభద్రపీఠని, ర్మలగుధర్మాస్థానమండపంబు
- తే.గీ. భావుకశ్రీప్రసాదనైరావతంబు, చారుసమ్యగలంకృతోఁచ్చైశ్రవంబు
నగుచునవుడొప్పెనింద్రపట్టాభిషేక, శుభవిభవనూచకస్ఫూర్తిఁసురపురంబు.
- కం. శ్రీమించురథము నిల్పె న, చామరమును సగ్వజంబుఁ నచ్చత్రమునుం
గా మెఱయంగ సరయగతి, శ్రీమాతలి హరులఁ బూనించి హారమునఁ. ౧౧౩.
- సీ. పరమపదోపాత్తఁవిరజాసర్వజ్ఞరీ, శుంభదంభశ్మాతఁకుంభకుంభ
మిశకపద్మగంఁగావైవలిన్యంత, రక్షత్రప్రపూర్ణసావర్ణ్యకుటము
నలినజకరకమండులుగర్భతలసంభ, తావస్సుగర్జ్వాతఁరూపకలశి
త్రిజగన్నదీనదఁతీర్థాంబుపూరిత, స్వచ్ఛజాంబూనదఁస్థానికయును
- తే.గీ. సప్తరత్నాకరాంతరఁసమవనీత, పరమపావనజీవనఁస్థానికయును
బంచవిధసారతరువల్లఁవాంచితముగ, నుంచిరాస్థానిగురునిశిష్యులు గడంగి.
- కం. అమరగవిదధిఘృతక్షీరములుం గల్పద్రునుమమఁరందము నన్యుతం
బమరగఁ బంచామృతముల, నమకూర్చిరిమనులరుత్నఁచషకంబులలోఁ.

చం. పరపుగ నేకనాదమయిఁ పర్వి యఖర్వసుపర్వదుండుభు
ల్పారయఁగ నేకధారమయిఁ మ్రొగ్గి మరు త్తమపుష్పవర్షము
ల్పరియఁగ నేకరేఖమయిఁ కూడి సురీకరవల్లకీశ్రుతు
ల్పరయఁగ నేకపర్వమయిఁ బేర్చిఁ డ్రవిష్టవ మవ్వ డెంతయున్. ౧౨౦.

కా. స్నాతాలంకృతవిగ్రహుండయి శచీఁ సంయుక్తుడై దిగ్వరా
స్వీకుండై త్రిదివేర్వకుండు సురమాఁ నిశ్రేణి దీవింపఁగా
నేతెంచెం బెరిమెన్ జనుంతుఁడు కరం • బింపాశ్వుఁ గైదండ యీ
మాతాపిత్రునవృత్తి నత్తటి సుధఁ ర్పాచుంటపాస్థానికెన్. ౧౨౧.

గీ. అపుడు తమతమవాసగేఁ హములనుండి, వనజసంభవవామనఁ వామదేవు
లచటికేతెంచి సమధిష్ఠిఁ తార్హవీరు, లగుచునిక నేలతడవునే యంగ ననిన. ౧౨౨.

గీ. దేవరలయాజ్ఞయనుచు సద్ధిషణుడైన, ధిషణుఁడు శచీయుతముగ నద్ధివిజవరుని
భద్రచింతామణీపీఠిపై వసంపఁ, జేసి విఘ్నాధిపతిని బూజింపఁ జేసి. ౧౨౩.

సు. విధిపూర్వంబుగ నర్హకృత్యములఁ గాఁ వింపించి నానావిధా
షధిసారంబుల సంభృతాఖిలజగఁ జ్ఞానప్రపంతీవయో
నిధినీరంబుల నించినట్టికలకాఁ నీకంబు నర్పించి వా
గధిపశ్రీపతిపార్వతీశ్వరులయాఁ స్యంబు ల్విలోకించినన్. ౧౨౪.

కం. చూపులు కృపారసమునకుఁ, బ్రాపులుగా నరసి లేచిఁ వాసపుభద్ర
శ్రీపీఠంబున కెదుట స, మీవంబున నిలిచి వారుఁ స్తేరాననులై. ౧౨౫.

గీ. ఈవుమున్ను గఁ బన్ను గాఁ నిన్ను గారి, నెన్నఁ గారానివిభవంబు • చెన్ను మీఱ
నాకలోకాధిపత్యాభిషేకమదితి, కశ్యపులచే నొనర్పింపఁగడఁగుమనిన.

మ. గురుఁ డభ్యర్చితకాతకుంధమయసఁ త్కంధంబుఁ జేఁ బూని ని
ర్జరలోకేంద్రున కాభిషేచనికమంఁత్ర గామపూతంబుగా
శిరమం దల్లన వల్లవాగ్రముల ముఁన్సింపించి తోడ్కొన శ్రీ
కరనీరంబులచే మెనర్చె నభిషేకం బప్రతీకంబుగాన్. ౧౨౬.

కం. తరువాత నదితికశ్యవ, హరిహరచతురాస్యు లతని • కభిషేక మొన
ర్చిరి తిరముగఁ ద్రైలోక్యముఁ, లరిచాలింపుము నిలింపఁచల్లభ యనుచున్.

గీ. వరుస సంతట వసుదిగీశ్వరసురర్షి, యోధకన్యాపురంద్రులఁ త్యుక్తుకత్వ
ముననుగంధివ్రసన్నాంబుఁ పూరములను, శక్తునభిషిక్తుఁ జేసిరిఁ స్వర్గమునకు.

సీ. తుంబురునారదాదులు త్రిమూర్తులసభ, నెఱపుపాటవినంగఁ నెగడువారు
గంధర్వులందందఁ తాన్వించుదశవిధ, రూపకంబులకుఁ బర్యులందువారు
నచ్చరత్ దగువారిఁ యాస్థానములఁ జేయు, నృత్యంబు వీక్షింపఁ నేగువారు
విశ్వకర్మబయల్లఁ బేర్చియేర్చుదువెంత, బిరుసులఁ దిలకింపఁ వెడలువారు

తే.గీ. నగుచుఁ దేజోవతీముఖ్యఁ నగరవాసు, లమరలో కాధినాథుపఁట్టాభిషేక
విభవమీక్షింపనే తెంచి వింతలెల్ల, నరసిసంతసమందిరఁ య్యవసరమున. ౧౩౦.

సీ. తప్తతైలకటాహఁతాపంబువిడనాడి, యమలోదకములనోలఁ దుంచుండ
నసేవ్రతవనహతిఁ వ్యసనంబులఁ దొలంగి, నిబిడద్రుమంబులఁ నీడనిలువ
సంధకూపావాసఁ జాయాసమునుబాసి, వెలుఁగొప్పుతెఱపులఁ విశ్రమింప
ఘనకాలనూత్రబంధనబాధలనుపీడి, యిచ్చావిచారైకవృత్తి మెలఁగ

తే.గీ. గలిగిన త్తటిఁగలనారఁకులకు నెల్ల, నిరయముననుండిదండిదంఁడితనముడిగి
యా ర్తరక్షకులైన త్రిమూర్తులెలమి, నిడినయానతివేవేగఁ విడిచిపుచ్చ. ౧౩౧.

ఉ. పట్టి జయంతుఁ డయ్యెడ స్వఃపాణినుపాణిమెఱుంగుముతైపుం
దట్టపుతెల్లిఁ బట్టఁగ నుదంచితశాంచనరత్నమండలీ
ఘట్టితదండచామరయుంగం బొగి నశ్విను లూని వీరఁ జూ
పట్టె మహేంద్రకౌల్వ చెలువంబుగ సర్వసువర్వపర్వమై. ౧౩౨.

ఉ. అంటఁగరానివేల్పుమొదలొకడలేలుమనీలు బాసపా
ల్లంటలుమింటిద్రిస్తురులఁ దాటులునుం దెఱగంటిపెద్దము
క్రంటిని దమ్మికంటిదొరఁ గన్గొని యొప్పుగ నెప్పు డిట్లు మీ
బంటులబంటు బన్నముల పాల్పడకుండఁగఁ బ్రోవుఁడీ యనక. ౧౩౩.

శం. కనకోదరకమలోదరు, లనలాదిదిగీశమునిజఁ నామరవరులం
గని యిట్లని రిట్టల మగు, కనికరమున నట్టివెరవుఁ గఱపుతలఁపునక. ౧౩౪.

గీ. స్థితతైశ్వర్యమెఁడువాంఁ ధించునతఁడు, వరమమాహేశ్వరాచారఁ నిరతవృత్తి
నూనవలె నట్లు లూనలేమన్నవాడు, పృథివిలింగప్రతిష్ఠఁ గావించవలయు.

- కం. కావున నీతఁడు గరుడ, గ్రావనమివమున బంధురసరస్తటిని
ప్రావాప్తికి మహిని మహా, దేవుని లింగాకృతిం బ్రతిష్ఠింపనగుకా. ౧౩౬
- కం. అని యింద్రుని గరుడాచలమునయం దుక్త ప్రదేశమున శివలింగం
బు నొగిం బ్రతిష్ఠించి జేయఁగ, ననిచిరి ననిచినదయ న్రయంబున సంతక ౧౩౭.
- మ. పురుషూతుం డిల కేగుడెంచి మహిమల్పాల్పాందును తేత్రజా
గరుడాహార్యము పొంత బంధురమహాకాసార తీహార్వి శం
కరలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠితంబుగఁ దగంతగావించె నిష్టాప్తి కాం
గిరసుం దుక్తవిధిం గ్రీయ ల్పడుప భక్తిశ్రద్ధ లేపారఁగక. ౧౩౮.
- గీ. అందు నయ్యిందుమాళి పెంపందుచుండె, బ్రమధగణయుక్తిదత్తేత్రపాలకుండు
గాఁగ నుత్తరపూర్వదిశ్చత్వరమున, సత్వరత్వజాదీక్షోల్లసత్వరతిని. ౧౩౯.
- కం. క్రమము నమృతపురుషుఁడు స్వర్గమునకు నమృతముఁ గ్రమ్మఁగ జని వృ
త్తమృద్ధువిధులకు విశదముగ నెఱింగింప వారుదయ దైవాఱక. ౧౪౦.
- కం. నీకీక్రియ నితముండు త్రిలోకీసామ్రాజ్యమహితంబుంటాకజయో
ద్రేకస్థితిపూజ్యము న, స్తోకధృతిపాజ్యమగుచు శోభిలు మఱియుక. ౧౪౧.
- కం. శత్రుత్వయ మిత్రోచ్ఛయ, పుత్రోదయ నష్టరాజ్యపునరాశ్రయము
ల్పత్రప గోత్రతేత్రప, విత్రస్థలి నీచరిత్రవినఁ జదువ నగుక. ౧౪౨.
- మ. వినయం బొప్ప నెవండు నీదయినయావృత్తంబు నెందేనియు
న్విన విన్వించుఁ బఠించు శ్రీవరకృపావిస్ఫూర్తి దీపింప నె
ట్టన నాతండు జగత్ప్రసిద్ధి గని నష్టద్రవ్యలాభాధ్యుడౌ
నని యమృతపురు నివ్వరంబు నిడి స్వేచ్ఛాసక్తి విచ్చేసినక. ౧౪౩.
- కం. పునరధిగతరాజ్యోన్నతి, సనిమిషనాయకుండు స్వస్థుండై త్రైలోక్యం
బునునిష్కంటకముగఁ బా,లన మొనరించెను ద్రిమూర్తులకటాక్షమునక. ౧౪౪.
- నీ. తనకార్యసాఫల్యమున కెవ్వ రెట్లెట్లు, శ్రమమోర్చి రటువారిసత్కరించె
నీకల్పిత శక్తిఁజే కల్గె మరలనం, చవలేవదడ కడంకువ మెలంగ
గురుమానిముఖపూజ్యం లరుణంచూర్తలు, దెప్పించుకొని వినీతిని భజించె
నేలొక మేవేళ నేలీలఁ బాలింప, నగునట్లు లవపట్టు లరసి ప్రాచె

శ్రీ రా. ప.

శ్రీమహేంద్రవిజయము.

షష్ఠాశ్వాసము.

రమ్యభూరిచహిమో

హార ! సవారక్షితాభిలాంఘ్రిప్రణమ

ద్వారా ! సజ్జనచిత్తవి

హార ! కృపాధార ! దశశతాంగకుమారా !

౧.

గీ. అవధరింపుము శౌన కాద్యభిలక్షాని

బృందమున కల బృందారకేంద్రుచరిత

సాంగముగఁ బల్కి మరల నిట్లనుచుఁ దలుపఁ

దొడఁగ నవ్వలికథను నూతుఁడు గడంగి.

౨.

ఉ. ఇంద్రుని నుస్థిరంబుగ స్వరింద్రునిఁ జేసి యుప్పేదొడఁ డిట్లు ని

స్తంద్రత నుండు మంచుఁ దలివంద్రుల సన్నిధి శేసి యోదయా

సాంద్రమనీషులార ! సురసత్తముఁ దుత్తమవైభవంబు గాం

చెం ద్రిదశు ల్లహూచ్చదశఁ • కెందిరి యుత్తదనుగహూన్నతిక.

౩.

కం. దితిజవ్రతతి రసాతల, గత మయ్యో నుతుండ నైతిఁ • గద శేనును మీ

కతులతపోఽస్వసులారా ! హిత మితకు వేతె కలదె • యెయ్యది మైనక.

౪.

ఉ. నావిని వార లిట్లనిరి • నందను నం దనువొందుకూర్చిచే

నీ విటు మామనోరథములెల్ల ఘటించితి దానఁ జేసి మా

భావము లుల్లసెన్లై నిఁక • నాంధితము ల్కృతీ వేతె యున్నవే

శేవల మిచ్చు డేము కృతఃకృత్యుల మైతిమి ఖ్యాతి మీఱఁగాక.

౫.

- కం. ఐనం గల దొక యీప్సిత, మోవందన ! నీవు మాకు • నుదయించినయా
స్థానంబున నర్చాకృతి, వై నిలువంగ వలయు నెపుడునది యే మనినక. ౧.
- కం. తనయులు పొడమిన వాసర, మునఁ బండువు సేత సుతులు • పొడమినగేహం
బున శుభవిధులం గూర్చుట, జననీజనకులకుఁ జిత్తఁసమృద్ధ మొదవుక. ౨.
- కం. తల్లియుఁ దండ్రుయునుం దమ, యుల్లంబులలోనఁ బిల్ల • బుల్లాసముతోఁ
జల్లగ వర్ధిల్లఁగ భువి, నెల్లప్పుడు దలఁచుచుండు • రిట్టిశుభవిధుల్. ౩.
- గీ. కాన నీవు బలిని • గానఁగా నేగిన, నాఁటియాశ్రమంబునను సతంబు
నిలిచియుంట మాదుఁతలఁ పని తెలువఁ బుత్రుండు కేలుదోయి • దోయిలించి.
- చం. ఆల బలిఁ గానఁగా నరిగిఁనప్పటియాశ్రమ మందు నుండఁగా
వలయు నటన్నమీనుడులు • వ్యర్థము లొనె తదాశ్రమంబునక
వలనుగ నెల్లకాలమును • వర్తిలువాడ మదీయమాజని
స్థలమును వీడ కచ్చటనె • సమృద్ధి నుండుండు మీర లెప్పుడుక. ౧౦.
- గీ. భాద్రపదమందు మజ్జన్తఁవాసరమున
శక్తికొలదిగ భక్తి నుత్సవము లెవరు
నలుపుదురు వారి కోర్కు లొసంగు చుండు
ముఖ్యముగఁ బుత్రవాత్సల్యపూర్ణులార !
- సీ. మీమాట జవదాట • మీ రాన తిచ్చిన, యాశ్రమంబును వీడఁనని తలంపుఁ
డగ్గరుడాద్రిపై • నఖిలపూజ్యంబైన, యర్చాకృతి వహించి • యధిపసింతుఁ
గలికల్మషవినాశకంబై మదర్చావ, తారంబు తడుమహాత్త్వంబు గాంచు
వేంకటేశాభిఖ్య • వెలయు నాలుగుపుణ్య, దేశంబులందు మఁదీయమూర్తి
- తే.గీ. ధరణి గలివేశ కేషాద్రి • ద్వారకయును, నావురము నుపమాకయుఁ నాదనర్పు
దివ్యదేశంబు లవి జగత్సేవ్యమాన, భవ్యవిభవమహత్త్వసంభావ్యగరిమ. ౧౧.
- గీ. కొంతకాలంబుకేషాద్రిఁగొమర సామి, యనుచు భావింపఁగాఁబడిఁయంత నంత
క్రీనివాసనమాఖ్యఁ బ్రసీద్ధమైన, వేంకటేశాఖ్య వెలయుదు • విక్రతుముగ. ౧౨.
- ఉ. అంతట ద్వాపరాంత మగుఁనప్పుడు నారదమాని మన్నగో
పాంతముఁ జేరు నేశుమధుఁరాదికదక్షిణ దేశయాత్ర ల

త్యంతము దీక్షఁ జేసికొని • యందు మదీయనివాసపుణ్యవృ
త్తాంతము నాన తీవలయునంచు ననుం గడువేడు వేడుకకా. ౧౪.

మ. అపు డానాలుగుమన్ని వాసములమాహా త్యంబు సాంతంబుగాఁ
గృహ నేఁ డెల్వఁగ దేవమాని యురగాఁధీశాద్రివైనుండి య
యుష్మపమాకం గన నేగుచు న్నడుమ నెఁన్నొపుణ్యదేశంబు ల
చ్చపుథక్తిం దిలకించు నంచును భవిష్యద్వృత్త మేఁ డెల్వఁగకా. ౧౫.

కం. అక్కడనె యుంట ముని విని, యక్కడ కేతెంచి మిగులనానందముతో
నక్కాటికవడుగుఁ బనివిని, యక్కాటిక నిద్రించి యేగ • నభిమతగతియై. ౧౬.

సీ. ఏగి యన్నారదుం • డెపు డెపు డాద్వాప, రావసానం బని • యాత్మయందుఁ
దలఁచుచునుండంగఁ దత్సమయంబురా నంత, దక్షిణదేశయాత్రల నొనర్చి
కొని శేషగిరినివాసుని శ్రీనివాసుని, వింక టేశ్వరుని సేవించి యుండఁ
గరుణ శ్రీహరియు సాత్కాత్కరించి మదీయ, నిలయుము లాలువఁగావలెనటన్న

తే.గీ స్వామి ! శ్రీమాధవ ! మహాప్రసాద మనుచు
వెడలి ప్రథమావసథముగా • వెలయుదాని
మాని శ్రీకాళహస్తి నామప్రసిద్ధ
సిద్ధనిలయంబుఁ దొలుత వీక్షించె నెదుట. ౧౭

మ. వినువీధిం జనుచెంచుచుం గనియె నవ్వీణామునీంద్రుండు తి
న్నని భక్త్యున్నతిఁ దన్నుఁ గొల్ప మని నానందంబునుం బొంది తి
న్నని లోఁగొన్న సమీరలింగని నిశాంతంబైన శ్రీకాళహ
స్తి నగస్త్యప్రథవాతటి న్నతజనశ్రీదంబుఁ బ్రాసాదముకా. ౧౮.

చం. ఘనతరథక్తి నమ్మనిశిఃఖామణి దచ్చిఖరత్రిశూలముకా
గనుఁగొనినంతనే మహతిఃకాజవమాలతోడి శేలుడో
యిని నిటలంబు నందు ఘటియించి తదంతరమూర్తి నాత్మలోఁ
కొనిపి నమశ్చివాయ యనుచుం దగ మ్రొక్కె నతోత్తమాంగుడై. ౧౯.

సీ. అడ్డదిడ్డంబుగా • నాదల నిమగ్న, వలిపంపుమడుగుదోవకులపిదవ
లలికప్రదేశాదికాంగకంబుల లెస్స, ప్రామినదట్టంపుభస్తరేఖ

లేడమమూఁపులయందుఁ దృఢముగాఁ గన్నట్లు, స్వచ్ఛప్రభంబులొఁజన్నిదములు
గడుశుభముగాఁ దోమిఁకుడికేలఁ దాల్చిన, యాతామ్రతామ్రమఁయొంబుపాత్ర
తే.గీ. లమరఁ గాంచనముఖరీజఁలావగాహ, నములఁ గావించి వాయులింఁగము భజించి
పరశివస్తవముఖు లొచుఁవచ్చుద్విజాలఁ, గాంచి దివిజమహ్న హర్షిం చె మిగుల.

కా. వీవారిం గనుఁగొన్నఁ బాశుపతదీఁత్రైకస్ఫురల్లాంఛనం
బేవారిం గనుఁగొన్న నిర్జరధునీఁహృద్యాంబుపూరోపమం
బేవారిం గనుఁగొన్న బద్ధమదమఁజేభేంద్రదానోక్షితం
బేవాంపఁగరానిభాగ్యగతిచేఁ నిచ్చటి కేతెంచితికా. ౨౧.

కా. పురి పంచాక్షరి విప్రులెల్ల జితకాఁము ల్భాషతుల్ రాజశే
ఖరు లూరవ్యులు గిన్నరాపతినఁఖ్యశ్రుఖ్య లంఘ్యుద్భవుల్
వరమాహీనగుణుల్ సమస్తజను లైశ్వర్యాధ్యక్షులం గావునం
గర మాత్రేతముచూడ దక్షిణదిశాఁకైలాసమై భాసీలుకా. ౨౨.

నీ. శ్రీకాళహస్తిపుఁరీసాయకుఁడు సర్వమంగళాధ్యుఁడు రాజఁమకుటమారి
జ్ఞానప్రసూనాంబ ఁ సకలభూభృద్రాజ, మూర్ధావతంసంబు ఁ ముద్దుఁబట్టి
సౌవర్ణముఖిప్రసన్నపావనమూర్తి, బహుజీవనాధారఁభవ్యకీర్తి
పరివారజేవత ఁ పురశివధర్మప్రభూతప్రభూతవిఁభూతికాలు
తే.గీ. లహహ ! దక్షిణకైలాసఁమై యెసంగు, నీమహాత్రేతవానుల ఁ కిహపరములు
కరగతఫలంబులై యుండుఁగాన నిందు, నిలువ నలువయు బలువైనఁనిష్ఠఁగోరు.

గీ. ఇచటఁ గీటపరీసృపఁమృగకిరాతు, లవ్యయానందమును జెందిరని యెఱిఁగియు
నేల స్వర్గాదివదవులఁనేలదివురు, శతమఖముఖాఖిలామరఁసముదయంబు ౨౩.

చం. ఋషి దనియించె స్వర్ణముఖఁరీసరిదంబుర్మురీపరిస్ఫర
త్పృష్ఠతపరంపరాభరధుఁరీణసమీరణపోత జాతము
న్నిషదరవిందగధభృతి ఁ మెల్లన వచ్చుతదీశలింగరో
హిషతురగార్భకానుగతి ఁ నిమిడియై యపు డల్ల నల్లనకా. ౨౪.

ఉ. మాని తదీశగేహముఖఁమంటపసీమను సాగిమొక్కి యా
స్థానసభాజరంబునఁ బ్రబంధక్షిణకృత్యము దీర్చి నందిరా

జానుమతిం దదంతరగృహంబున కల్లన యేగి నమ్రుడై
జ్ఞానసుమాంబికాహృదయః నాథుఁ గనుంగొని భక్తియుక్తుడై.

౨౬.

కం. మందాకినితోయంబులు, మందారప్రసవములును • మరుదాకృతి నీ
శుం దానములను బూజలనుం దనిపి మునీశ్వరుండు • నుతియించె నిటుల్. ౨౭.

గీ. దేవతాదేవ ! తావకః సేవకత్వభావుకులకును భవభవంధ్యవ్యనామ
సంస్తరణశీలురకుఁ గాక • సంసరణము, దాటఁ దరమె గజక్షణదాటదమన.

కం. బహుగతుల నిలుల శ్రీకా, శహస్తిగరీశువినుతుల నొనర్చి ముహు
ర్దుహురావర్తితకీర్తన, మహతిసహాయముగ గానఁమాధురిఁ జూపెన్.

౨౮.

ఉ. అచ్చట నుండి వెల్వడి వియచ్చరమాని పినాకేనీధునీ
ప్రోచ్చలదూర్తిమజ్జనసుఃపూతతరాకృతులై భజించినన్
గ్రచ్చర లిచ్చు రంగపతిఁ • గన్గొన విక్రమసింహపట్టనం
బచ్చపుభక్తి మీఱఁగ విహాయసద్భతిఁ జొచ్చెఁ జెచ్చెరన్.

౩౦.

ఉ. శ్రీరమణీయమై కవివఃరేణ్యనరేంద్రుల కెద్ది యాంధ్రభా
మరసికత్వకీర్తి నిడఁజాలి బృహస్పతివైనఁ గేరి యె
య్యూరను ముద్దరాలయిన • నుక్తిచమత్కృతిఁ జూపు నట్టిసె
ల్లారుపురంబుఁ జొచ్చెఁ దనఁయోరలఁ బొరులు వెంటఁ గొల్చి రాన్.

౩౧.

కం. పెన్నఁ గని మాని నుతి సలి, పెన్నగనిర్హరిణి కాదు • పిన్నగఁ దగు రూ
పెన్నఁగ నిర్జరనది కెది, పెన్నగ నిక్రముగఁ గాశ్యపి కెది యటంచున్.

౩౨.

గీ. లోని కరిగి భుజంగశయానుఁ డగుచు, యోగనిద్రాభిరాముడై యొప్పువాని
రంగనాయకు మన మలరంగఁ గాంచి, మాని పులకాంచితాంగుడై మహితభక్తి

కం. వలఁగొని సాష్టాంగనతుల్, నలిపి రహి స్తహతి గానఁసారామృతమున్
వెలిపి మెల పొలయఁగా మే, ల్కొలిపి ప్రసన్నునిగఁ జేసికొని వెడలి వడిన్.

సీ. మంగళాచలసీమఁ మంగళామలధామ, వర్తియా సరసింహఁమూర్తి సేవఁ
గావింపఁగా నెంచి • భావింపఁగా నంచి, తంబైనభక్తిచేరింబులేవఁ
దనరంగ ఘనలీల • దనరంగదనుకూల, సరణిగా వింతైనఁకరణి భావ
భవ్యంబుగా క్రుతి, క్రావ్యంబుగా క్రుతి, స్వరలయ గ్రామభాస్వరతఁగేవ

- తే.గీ. లంబుగను శేతనాచేతఁ నంబులుగను, పృథ్వివినిమయమబ్ర ముఁద్వృత్తిఁ జేయ
వీణ వాయించెఁ గానప్రవీణతైక, సుందరుం డందు మానిపుంగందరుండు. ౩౫.
- గీ. సామిచేఁ గ్రోలఁగాఁబడి • సామిశేష, మైనయాత్మకమండలుఁపానకంబు
నాని యందుండి యహ్వాసి • యరిగి కాంచె, గృష్ణవేణి పయోనిధిఁకృష్ణవేణి.
- కా. అకృష్ణానది దేవమాని తడవుఁదృఢృక్తిమై స్నాన ని
ష్ఠాకృష్ణాశయపుత్రి మీఱ నియతుండ్లై మజ్జనోన్మజ్జన
వ్యాకీర్ణాత్త జటాభరంబుగఁ దదేఁకానక్తి నుండఁ బ్రజా
నీకం బాగయుచుండె సెడ్డునఁ నివేణీసంగమభ్రాంతిచేక. ౩౬.
- గీ. ఆతఁ డహ్నేఁ దడవు తీర్థఁమాడి విహిత, కృత్యములఁ దీర్చికొని లేచిఁ గిరితటమున
దిటముగా భక్తులను బ్రోచుఁదీక్షనున్న, కనకదుర్గామహాదేవిఁ • గానసరిగి. ౩౭.
- కం. అంబా త్రయరూపిణి! యో, యంబా! క్రోధవితతిఁ గడు దయం బాలనఁ జే
యం బాపములం బాప భయం బాపఁగ నోపు దీపయంబా! జగతిక. ౩౮.
- కం. నీవదములఁ జూడంగ, నీవదశ్శ్రవ్యిభాసిఁనీ! పదపడి నే
నీవదములఁ బాడంగ, నీవదవి న్వచ్చినాడ • నీవదమునకుక. ౪౦.
- మ. అన నడ్డేవి వ్రసన్నరా లగుచు నాఁహా! దేవమానీంద్ర! నీ
ఘనసంగీతకలాకలాపకలనాఁకాశల్య మెన్నార్లక
వినఁ గల్గెం గద నేడు వెండియు మణిఁదీప్యపంబున న్నాఁడు విం
టిని శ్రీరామవదాంకగేయమును దాఁని స్వేణియం జొన్నితే. ౪౧.
- కం. అన విని యనిమిషముని యను, జననీ! శ్రీరామనామసారజ్ఞత్వం
బనఁగా నీవల్ల భునిది, యును నీయదియును గదమ్మ! యోహరుకొమ్మ! ౪౨.
- కం. నీమణివీణాసన్నిధి, నామహతి యనంగ నెంత • నాగానకళా
సామగ్రి యెంత న న్నీ, వేమేమో పెద్దఁ జేసె • దేటిక దేనీ. ౪౩.
- కం. వాయించెద నావీణియ, మ్రోయించెదఁ దంతియలనుఁశ్రుతులకు రక్తిం
జేయఁగ నీదరిఁ జాలుదు, నా! యహ్వా! శుద్ధదుటఁయది నాయమ్మా! ౪౪.
- కం. నీ వాన తిచ్చినట్టులు, గావించెద ననుచు లెస్సఁగాన మొనర్చెక
దేవియు జతగాఁ దననీ, కావాదన మాచరింపఁసారదుఁ డెలమిక. ౪౫.

గీ. ఇట్టుల దేవి నేనెంచి యుపివరుండు, పనివి నెడునప్పుడా మెయిట్లనుచు బలిక
మెచ్చితిని గోరుకొను మయ్య యిచ్చుదాన, పరము నెద్దియు నైనని ధ్వజము నీర్పద.

గీ. అనిన విని యామెతోడ నిట్లనియె మునియు

నంబ న నీవీతరాగుడనని యెఱింగి

యును పరముఁ గోరికొను మటంచును వచించి

తరయ ననీవీతరాగుడననియె చెపుమ.

౪౭.

కం. ఐన నెక కోర్కె కలదమ్మ! నామది రామనామమంత్రమునకు

ధ్యానాద్యుపాసనల కే, వైన విశేషంబులున్న నని విన వలయుక.

మత్తకోకిలము. — నావుడుం దరహానిముక వదలనంబునక వెలయించి యా

దేవి యమ్ముని గాంచి యిట్లని తెల్పె దారకమంత్రమం

దేవిశేషము లున్నవో పరమేశ్వరుండు మదీశ్వరుం

డే వచింప వలంతి గా కొరు లేవ్వరైన సమర్థులే! ౪౮.

గీ. సరము వేడు మనుచు బలవంత మొనరించి, యడుగనిడగఁ జాలకుడుగ వలసె
నైన నాదునుడువు వ్యర్థం బొనర్తునే, తగినవెరవుఁ దెల్పుదాన గాక. ౪౯.

గీ. మునిజనవరేణ్య కాకాపురమునందు, విశ్వనాథుండు మన్నాథుఁడీశ్వరుండు
రామనామప్రబంధకీర్తనము వినిన, దత్తహామంత్రరాజతత్త్వంబుఁ దెలుపు.

తరలము. అనవుడు స్తుతి దేవి కిట్లను నమ్మరో! విను మమ్మ! నా

మనవి నే నిపు డిట్లు లయ్యుపమాకవేంకటనాథు నే

వన మొనర్చు కడంకమై జనువాడనై నడుద్రోవ నిక

గని కృతార్థుడ నైతి మోదము గంటి భేదము గంటితిక.

౫౦.

ఉ. ఇష్టహి వేంకటేశ్వరుని యిమ్ములు నాల్గు చెలంగు దివ్యదే

శమ్ములు గేవలమ్ము గలుషమ్ముల బాపగ నోపు నర్థవా

ద మ్మిది గాదు కేషగిరి ద్వారక నాపురి గారుడాది స

త్యమ్ము ప్రసిద్ధసిద్ధినిలయమ్ము లభీష్టఫలప్రదమ్ములుక.

౫౩.

కం. ఆనాల్గుదివ్యవదముల, లో నెవ్వడు తప మొనర్చు లోకజనిత్రీ!

వానిది యగుఁ దప మల రే, వానదితటి జేయుతపము వలె నిడు ఫలముక. ౫౪.

కం. అవేంకటవిభు నెళవుల, కేవారలు నైన యాత్ర కేగుదురో వా

రావెనుక నితరయాత్రలు, గావించగ రా దటంచు గల విల బలుకుత. ౫౫.

సీ కావున నిచ్చొట్టుఁగడచి యెవ్వలనికిఁ, జనఁజన నని కొంతఁసందియంబు
నచట నస్తుత్ర మఁత్యల్పమైన జపింప, నగు సిద్ధి యనుచుఁ గొంఁడంతయాస
కొరికొమ్మని యాసఁగొల్పి లేదన నెవ్వ, నే యని యడుగ నీయెడ భయంబు
నీమెకే తెలువఁ దాఁయిఁగుండు నాకెట్టు, లెఱిఁగించు ననుచు నిఁస్సృహత గొంత

తే.గీ. "పెట్టఁజాలక యుండినఁ బెట్టునిల్లు, నైనఁ జూపింప వలయు" నన్నట్టు చూపి
తీవటంచు సమాధానంబుల్లి కొంత, కలిగి నాడెంద మివ్వేళఁగలత నొందఁగల.

మ. అన మందస్తిత మొప్పు దేవి కరుణాఁస్వాంతంబుతో మాని కె
ట్లనియె న్నమ్యము దక్క నిన్నడుమఁ బుణ్యక్షేత్రముల్ రెం డొగిం
గనువట్టుం గద ద్వారకాపురియు నాకాపల్లియు న్వేంకటే
శనివాసంబులు సిద్ధసేవ్యములు శశ్వద్విశ్వసంభావ్యముల్. ౫౭.

కం. రేవాతీరతపంబును, శ్రీ వేంకటనాథుఁ డుండుఁక్షేత్రంబులలోఁ
గావించుతపంబును సరి, యై వెలయు నటన్ననుడి యభార్గము గాఁగఁ. ౫౮.

ఉ. గౌతమియొడ్డునం దప మఁఖండఫలవద మంచుఁ గోవిద
హ్రాతము వల్కుచుంట వినఁవా మన వామనవామదేవు ల
హ్నుతమహాస్రవంతి కిరుఁపొంతల నాజలరాశిగాఁగ నా
త్తేతరదేవత ల్గాలువఁనిచ్చ వసింపిరి పెక్కురూపులఁ. ౫౯.

కం. నారద భద్రాద్రిస్థిత, తారకమంత్రాధిదైవఁతత్రీరామో
దారపదోదకపావన, యై రాజులు గౌతమిమహానది యెల్లఁ. ౬౦.

గీ. దేవతను బట్టిక్షేత్రంబు • దివ్యమగును, దీర్ఘమును క్షేత్రమును బట్టిదివ్యమగును
ద్రితయ మొక్కెడఁ గూడిన • దివ్యదేశ, మిద్ధరి నిదే కదఁసిద్ధపము. ౬౧.

కం. ఆకరణి దివ్యవదమగు, నాకాపలి యందు రామఁనామజపం బీ
వేత్తాగ్రవృత్తిఁ జేసినఁ, జేకుఱుఁ దత్తత్రవిధ మఁశేషముగ వెనఁ. ౬౨.

సుగంధివృత్తము. ఓతపన్విలోకనాథ • యుగ్రహతపంబు నీ
గౌతమీస్రవంతిఁ జేయఁగా దయాద్రిచిస్తుడై
శ్రీతి వేంకటేశ్వరుండు • పెంపుమై బ్రసన్నతఁ
నీలంపుఁ దల్పు నా థుఁనీవతంస మిట్లనుఁ. ౬౩.

- కా. నాతీరంబున సంవసించి కరుణ • స్నానావిహారంబుల
న్నాలోయంబుల సంచరించుచు ననున్తన్నింపవే యంచు నా
స్రావస్విన్యవతంస మీప్పితపుడియం దెల్పనల్పేతర
ప్రీతిం దా నివసించె దత్తటమునక • శ్రీవేంకటేశాకృతిక. ౬౮.
- గీ. అట్టు లాతఁడు వసియించి • నట్టిదేశ, మోడపల్లె యనంగఁ జేరింది వెలసె
నందుఁ దపమాచరించిన • యట్టివారి, వాంఛ లీడేర నాహరి • వర మొసంగె.
- గీ. అందుఁ గొన్నాళ్లు నియతి నీ • వధివసించి
యరుగు మవ్వలి దరికెఁ గాఁర్యార్థవగుచు
నచటి కెదుటను దోచుఁ బుష్పాద్రిపద్మ
శైలధవళాచలములు నిర్జ్వరమునీంద !
- సీ. గోదావరీవారిఁ • గోటిలింగేశ్వరు, భక్తియక్తిగ నభిషిక్తుఁ జేసి
తత్పార్శ్వవర్తిసీతారామమూర్తిదా, రకనామదివ్యమంత్రమునఁ దనిపి
తద్యామృతభాగసంస్థాయీమార్కండేయ, శంభులింగము సమరచన మొనర్చి
తద్దక్షిణమున • ధవళాద్రిశ్రీజనార్దనుఁ గొల్చి రామపాదముల కెఱిగి
- తే.గీ. యవలఁ దూర్పుదెసకు • నై యోజనత్రయ, దూర మరిగి యచటఁ దుల్యదరిని
జెలఁగుచున్న యట్టి శ్రీకుమారారామ, సీమ భీమనాథు • సేవఁజేసి. ౬౯.
- కం. అందుండి పీఠపురమున, కుం దరలుము కుక్కు టేకుఁకోవెలనడుదా
రిం దోచు గవనిమోలఁగ, నం దగు నందీశ కేతనస్తంభముతోక. ౭౦.
- కం. ఆదివ్యతేత్రంబున, నీదగుకోరిక లభించు • నిక్కంబుగ నీ
కేఁ దెల్పునుపాయం బదె, యోదైవతమునివ రేణ్య! • యురుతరపుణ్య! ౭౧.
- చం. అది యెటు లన్నచో నొకయుపాయముఁ దెల్పెద నంటి మున్నె యా
సదయునివిశ్వనాయకుఁ బ్రసన్నుని జేసికొనంగఁ గాశికై
యది పని గాఁగ నేగవల • దంతట నాతఁడు నిండియుండు నా
రద! జగదంతరాత్మయని • ప్రాజ్ఞులు వల్కుఁగ నాలకింపవే. ౭౨.
- కా. కైలాసంబునుఁ గాశికానగరియుం • గాజాచిగా నాతఁ డే
లీలం దా వసియించియుండు భువి నాఁలీల న్నసించెం గదా

యేలాతీరమునందుఁ బీతపురి దేవేంద్రార్థసిద్ధర్థమై
వాలాయంబుగఁ గుక్కుటాశృతి స్వయంఽవ్యక్తాచ్చలింగంబునకా. ౭౧.

కా ఆకాశీపురి యాదిమం బిది ద్వితీయం బంచు విశ్వేశ్వరుం
డోకంజాతభవార్తజాత! పతతం * బుల్లప మేపారంగా
క్రికైలాసమునందుఁ బోలె నివసింఁచెం గుక్కుటాకారుడై
లోకానుగ్రహకాంక్షఁ బారిషదపాఁకు లేవలపుల్లాల్వఁగాకా. ౭౨.

సీ. భాగీరథి యటంచు * వచియింతు రచ్చోట, నేలానది యటంచు * నిచటఁ బేరు
బిందుమాధవుఁ డంచుఁ బేర్కొందు రచ్చోట, గుంతిమాధవుఁ డంచు * నెంతురిచట
మణికర్ణిక యటంచు * గణుతింతు రచ్చోట, ఖ్యాతి యిచ్చటఁబాదఁగయ యటంచు
నన్నపూర్ణయటంచు * నెన్నడు రం దిందు, శ్రీరాజరాజేశ్వరి యని కీర్తి
తే.గీ. యందు విశ్వేశ్వరుం డందు * రిందుఁ గుక్కు, ధేశ్వరుం డందు రింతె కా * కింతయైన
భేదమున్న దె కాకికిఁ * బీతపురికి, సంజ్ఞ లే భేదములుగాని * సప్తనీంద్ర. ౭౩.

కం. అది యైదుక్రోశముల నిడు, పిది యామడవర్తుల మగు * నెటుఁ జూచిన న
య్యది యిది వరమేశ్వరునకు, నదనంబులు భుక్తిముక్తిఁసంస్థానంబుల్. ౭౪.

కా. మున్నుటర్వది దేవతాయతనము * ల్పొల్పొందు నవ్వీటిలోఁ
తెన్నూరు న్నలుతల్లి యూపముల వాసిం జెంది యేలాతటిం
గన్నారం గన సౌధయూధము లసంఘాతంబు లవ్వీథులం
దన్నం దన్నగర్భవభావము దరంఁబే యేరికి న్నారదా! ౭౫.

ఉ. తారకమంత్రముం గురుఁడు * దా నయి మానుగ నిచ్చటకా జనుల్
దా రకలంకులై మనఁగఁ * దవ్వక యెవ్వగ నివ్వరంబునం
దారకవిద్విష్ణుధరుఁడు * దా నువదేశ మొనర్చు సత్కృపా
దారకటాక్షుడై శిశుతఁయాదిగ నైహికసౌఖ్యముల్లనకా. ౭౬.

ఉ. ఓదివిజర్షి వర్ష! పురుషూతికపేరిటిశక్తిపీఠ ము
ప్రదశపీఠలం దిది నిజంబుగ నెన్నఁ బితృణముక్తికిం
తాదగయాఖ్యతీర్థము విఘాసిలు నిందు గయాత్రయి న్నతి
క్రిదునిఁ గుంతిమాధవు భంజింపఁగ నా నిటఁ బంచమాధవికా. ౭౭.

కం. గంగానది గోదావరియుం గావేరియును గృష్ణయును బోలికఁ జే
యంగాఁ దగ వేలేటికి, బంగారమె వండు దానిఁనాఁపూరములక. ౭౮.

చం. జనములు గుంతిమాధవనిశాంతసుదర్శనదర్శనంబు చే
సిన మును చేసినట్టివి యశేషముగా నభుము ల్నశించు న
వ్వనజదళాయతేక్షణుని • పాదసరోరుహదర్శనంబుఁ జే
సినఫల మిట్టిదింత యనిఁ చెప్పఁగ శక్యమె నీవెఱుంగవే. ౭౯.

చం. పారిఁబారి లేచి ప్రత్యహముఁ • బ్రౌద్ధునఁ బుష్కరిణీజలంబులం
బరువడిఁ దీర్థమాడి జిగిఁపట్టుమడుంగులు గట్టి యొప్పుగాఁ
దిరుమణికాపు దీర్చికొని • దివ్యతరద్రవిడప్రబంధభా
స్వరనినదాసువులై తగఁ బ్రపన్నులు గోవలఁ జొత్తు రేడైఱక. ౮౦

శా. సేవాకాలమునందు నందు నలలఁజ్ఞీజానికైంకర్యముం
గావింపం బఱతెంచి యొక్కమొగి భక్తశ్రేణి నిత్యంబు న
య్యావాసంబున భక్తిచే నుభయశేఁదాంతజ్ఞు లధ్యాపకు
లేవం జేయు ప్రబంధఘోషముల నాఁలించుం బ్రమోదంబునక. ౮౧.

సీ. సిరి యురంబున వసుంధరయునీలయునెమ్మి, నిరుప్రక్కలవసించిఁమురువుఁజూప
శంఖచక్రగదాసిఁశార్ఙ్గాయుధంబులు, మూర్తిమంతంబులై • మ్రోలఁ దోచ
వై నలేయుండువిఁష్వక్సేనుండునుభక్తి, గేలోయిపెరిగిచిముంగిటనుగొలువ
వివిధోపచారముల్ • పవరించుచును శేషు, డన్నివంకలఁ దానఁయై భజంప

తే.గీ. నురలుబ్రహ్మాండనహితులై • చుట్టునిలువఁ బ్రత్యహముఁగుంతిమాధవఁస్వామికలమిఁ
పార్వతీవరమేశ్వరు • ల్వచ్చి నెఱవు, రాజభోగంబుఁ గనుట దుర్లభము నుమ్ము.

సీ. మును మున్ను మాధవ • పుష్కరిణీవారిఁ, దీరంబు లాడి యుద్ధేవుఁ గొలిచి
యావెన్కఁ బాదగఁయాన్నాసుడై హస్తీ, ముఖుఁ గాంచి దక్షిణఁమూర్తి నరసి
షణ్ముఖు సేవించి • చండీకు భావించి, ధైరవు భజించి • ధ్వజవిత్పర్తి
కలన నాత్మప్రదఁక్షిణముల సెనరించి, నందీకు నానతి • నొంది లోని

తే.గీ. కేగి యచ్చట శ్రీకుక్కుఁజేతుఁ బరమ, భక్తి నభిషిక్తునిగఁ జేసి • ప్రవృత్తించి
రాజరాజేశ్వరీదేవిఁ • బూజనముల, సలిపి నాఁ డందు నివసించువలె జనుండు

కా. సాయంకాలమునందు నందుఁ బురవాస్తవ్యుల సురస్తవ్యుడౌ
నాయీశానుని శేవనార్థమయి భక్త్యావేశ మేపగ నూ
తాయాత్మస్థితిఁ గూర్చునందడి కమఃత్వప్రశేషి దౌఢవృత్తం
నే యుండుం దమవ్రాతమయానములతో * నింగి నిర్మిత్తించుచున్. ౨౮.

గీ. ఇతరులుగ వేలుపు లను బ్రుత్వేకముగను, దత్తదాలయములఁ జూడఁదగుఁ గడంగి
యంగున్నను నిన్నాళ్లుప్రత్యహమునందు, నరయవ లెశేవుమాపుశ్రీహరినిహరుని.

స్తీ. గాణి వీణియఁ బూనిఁరాణితో వాయింప, విబుధేంద్రుఁ డింపుగా * వేణు వూడఁ
గనులజుం డనుకూలఁగతిఁ దాళమను మీట, నాశీకనిలయ గాఢంబుఁ జేయ
గంభీరముగ మృదంగము శౌరి మ్రోయింప, ననిమిషప్రశేషి చుట్టు నివసించ
నచ్చరల్ క్రమలయఁనానృపంబుఁ బరికింప, బ్రహ్మర్షి లానందఁవరతి నుండ

తే.గీ. రాజరాజేశ్వరీదేవి * రత్నఖచిత, సింహపీఠికఁ గొలుపుండి * చిత్తగింప
సాంధ్యవేళలఁగుక్కుఁజే, శ్వరుఁడొనర్చు, తాండవముఁజూడఁగన్నులఁపండువగును

ఉ. అనటనావసానసమయంబున నల్లన విశ్రమార్థ మీ
శానుఁడు దేవితోడ వలఁచక్కనిఁ జక్కఁగ నేకపీఠికం
దా నివసించి యుండఁ బ్రమఃథద్వితయం బిరుతట్లఁ జామరల్
పూని * భూషణంబులకుఁ * బొందగువిందుగ వీచుచుండఁగన్. ౨౯.

గీ. పీఠమూలంబున వసించివినయవృత్తి, దనయులిరువురుఁబదములొత్తంగముదము
గదురుఁగొండొక నేవందుఁ గరుణనిలచి, కొలువుఁగావించునందఱుఁగలయఁగనుచు.

మ. స్థిత మొప్పన్ శశిమాలి ధృంగి దెస వీక్షింపం దదిచ్చన్ సభా
గతు లెల్లం గడుఁబొర్లి నవ్వఁగఁ జమఃత్కారంబుగా నాతఁడం
చితమాహాస్యకళావి సూదముఁ బ్రపంచంపంగఁ గొండొక్కనే
పు తగన్ లీలఁగఁ జిత్తగించి విలసఁనన్దేవాత్మఁడై పిమ్మటన్. ౩౦.

కా. దేవి న్నవ్వుయఁ గాంచి యంతటనె నందిం జూడ నానందునురి
ప్రబావీణ్యంబును జూపు వేడుక నుమామాణిక్యవీణాగుణా
రావక్రి దన కంతరాగమునకుం * బ్రాపై విబృంభింప భా
మవామాక్షియు మెచ్చఁ తాడి విభునాంజ్ఞం జెంది చాలించుచోన్. ౩౧.

చం. అమరమునీంద్ర! మంచినమయం బది నీ కపు డీవుఁ జక్కఁగా
నమరిచికొన్నవీణియ నమంచితరీతి గ్రహించి రామనా
మము స్మరియించుకొంచు సురమస్కరిమండలినుండి మ్రోల నిన్
గ్రమముగఁ గానిపించుకొనఁగా దరహానముఁ జేయు నీకుఁడుకొ.

గీ. అదియయనుమతిగా నెంచి యంచితముగ, రామనామప్రబంధకీర్తనముఁ జేయు
మతఁడు నావలె సంతుష్టి నానతిచ్చు, వరముఁ గొరు మటంచు నోవరమునీంద్ర.

ఉ. అందుల కీవు డెందమునయందలివాంఛ నివేదితంబుఁ జే
యందగు నందుపై ముదము యందుచు నందిహాయిం డనుండుమా
నందము నీవు చెంద విధిఁనందన! తారకమంత్రతత్త్వపుం
జందము నెల్లఁ దెల్పు నిటుఁసల్పు మటంచుచు దద్విశేషముల్.

ఉ. ఇంతియ కాదు తన్నగర యి క వరుడెంచితి వన్నవార్గ వి
న్నంతనె నిన్నుఁ గాంచు టెవు యందుఁ దలంచుచు దేవసేవలం
దెంతయు భక్తి మ్రొక్కు లిడు నెప్పుడు నప్పుర మేలు భారణీ
కాంతుఁడు వానిదుర్గమునకై చని యాతనిఁ బ్రీతుఁ జేయుమా.

ఉ. ఆతఁడు నిన్నుఁ దాకఁమహత్త్వముఁ దెల్పు మటంచు వేడినం
జేతము బ్రీతి నెంద శశిశేఖరుఁ డేగతి నీకుఁ దెల్పు నా
రీతి నమర్తముం దెలిపి యత్నిని జేయఁ దగుం గులక్రమా
యాతముగాఁగఁ దన్నిరతి నాతనిసంతతి వృద్ధిచెంచఁగొ.

ఉ. అవిధి లబ్ధవాంఛితుఁడవై యుపమాకతు నేగు మంచు న
ద్దేవి యనుగ్రహించిననిఁ దేశము చొప్పున నప్పు డొప్పుగా
దైవతమాని వెల్పడి యథాక్రమరీతి నమర్తతీర్థసం
సేవల నాచరించుకొని యెచ్చెర నగ్గరుడొది కేగుచుకొ.

కం. వడి నడవిదారిఁ గొని కాల్పడఁ దా జడదారి యొకఁడ యడచెడునెడ నొ
క్కెడఁ బ్రొద్దు గ్రుంకఁగా నక్కడ నారే యుండఁ గడఁగి కడ లీక్షింపకొ.

గీ. కహళహర్షటిఁ గాక కంకగృధ్రోలూత, ములు గూండ్లదరిఁ జేయుకలకలంబు
వఱడు మున్నసిపట్టి వానితం బొనరింప, గడువడిఁ జేరు నక్కలరులంబు

బాడసూపఁ దఱియంచుఁబడిబడినేతెంచు, నలతిభూతములుగొంఁడాడురొదయు
వడిగీఱి భువిఁ బాటఁపైచినయస్థితై, కలహించి మొలుగు కుంకలరవంబుఁ

తే.గీ గలసి కర్ణకతోరంబుఁగాఁగఁ దోచ, బ్రహ్మరాక్షసచిగతరాఁవాస మగుచు
ననతిదూఁగంబునం దొక్కఁఘనవిశాల, మైనయశ్వత్థ వృక్షంబు • గాననయ్యె.

కం. ఆరావిచెట్టువంకకుఁ, జేరక నొకగున్నమావిచేరువఁ దోచ
న్నారదమునివరుఁ డాసహ, కారముక్రింద నివసించె • గడు నెమ్మదిగాఁ. ౯౯.

ఉ. అంతటఁ దన్నిశం బ్రథమఁయానుమునం జలప్రభూరుహ
ప్రాంతము నుండి, నక్ష జెనక • రాకుము రాకు మటంచు బిట్టుగా
నింతియెలుంగు దోచ నిది • యేమొకొ యంచు మనీంద్రుఁ డక్కజో
పాంతముఁ జేరనేగి యరఁయంగ నొకండును గానరానిచోఁ. ౧౦౦.

కం. ఇది యేమని యబ్బురపడి, మొదలిటి నహారమాలఁమునకుం జనఁగాఁ
బదవడి యప్పటిచొప్పన, మదితయెలుంగు వినఁబడంగ • ముని సత్వరుడై.

కం. అవ్వలనికె జన నచ్చట, నెవ్వండును లేకయున్న • నిది యే మనుచుఁ
నివ్వెరపడి విడిదికె జనె, నివ్వెఘన మూఁడు సారు • లేగుమ రాఁగ ౧౦౧.

ఉ. సంధితమైన యంధతమఁసంబున నెండియుఁ గూయి దోచు ది
గ్బంధ మొనర్ప నన్నెలవుఁ • బాయు సుపాయము లేక మేన నే
సంధియునుం జెలింపముఁ బిఁశాచనిశాచరముఖ్యమైనక్ర
వ్యాంధసు లున్నచో నిలువ • నచ్చటికె ముని యేగి ముంగిటఁ. ౧౦౨.

సీ. వవడపుఁగోళ్ల చఁప్పురపుమంచముమీఁద, హంసతూలికల శఁయ్యాతలమునఁ
గుడిటితోఁ జెమలించిఁకొనితెచ్చి యుంచిన, పూత కుమ్మరిమైనఁపూవుఁదీవ
పోలికఁ దముఁ బాసింపుడమి కేతెంచిన, మెలుఁగారుక్రొత్తాఁగుఁమించుఁ గదసి
కదలకుండఁగఁబట్టిఁకలిసినమొయి లన, పెన్నెరులే మొయినిండ • విరిసియుండఁ

తే.గీ. జక్కఁదనమునఁ జొక్కిపుఁజొక్కివోని, దాసి నక్కజమైనచందమున నచటి
యునికిఁగలరాని నెలప్రాయఁమునఁదనర్పి, మించు సుకచిన్నదానిపిఁక్షించియెదుట.

సీ. కొఱవితో జగడించు • కఱకునల్లనిమేను, మిడిగ్రుడ్లు గడితంపు • మిట్టనుదురు
వెడద సూరును దుట్ట • పెదపులుగొగ్గికో, బుట్ట • బుట్టముక్కుని • ట్టలవు • జెవులు
గులువంపుచేసులు • గుంటటొమ్మనుదొట్టె, కడుపునిడువు • గాల్లు • బొడుపు మెడయు •
బల్లవెడ్డుకల్లు • దోల్పుచ్చడంబును నల్లు, పూతనిందమ్మును • బుట్టతలయు

తే.గీ. నెముకకోలయుఁ బ్రేల్లజం • దెమును బునుక,

చెంబుఁ గలవానిఁదిండికై • వెంబడించి

యలతి బూచులు గొలువంగ • వలతి యగుచు,

గండఁడగు నెక్కరబహురాక్షసునిఁ గాంచి.

౧౦౬.

శా. ఓ హూ ! యీతనికృత్యమా యిది నిజం • బూహింపఁ గా నేల తి
ద్యౌహారంబులచే బయల్పడుగదా • య • చుం గృపాయత్తుండ
యా హంసీగమనావతంసము భయ • వ్యామోహముల్ వాపి నీ
వాహకార మొనర్ప నేటి కన న • య్యబ్జాక్షయుం డిగ్గునక.

౧౦౭.

శం. మందము డిగి పెన్నెలుల స, మంచితముగఁ గ్రొమ్ముడిగ న • మర్చికొని సమా
కుంచితవిగ్రహయై ముని, పంచాన్యనిపాదయుగళి • బట్టి వచించెక.

౧౦౮.

ఉ. ఓమహితాసుకంప ! సమ • యోచితదివ్యతరప్రభావశా

నీ ! మునివర్ధి ! యి • సుక న • రేశ్వరుపట్టిని నన్ను • బట్టి పీం

ద్రీమెయి నీమహాటవిక • నిమ్మణిమంచముతోడఁ దెచ్చి రిం

కేమి భయంబు నీపదము • లేఁ గనుఁగొంటిని గంటి సౌఖ్యమున్.

౧౦౯.

చం. అనవుడు బాల ! నీ కెవతె • వమ్మ ! వనించెడుదేశ మెద్ది ! యె

వ్వనిసుత ! వివ్వనంబునకు • వంచన నిమ్మణిమంచమధ్యశా

యిని నిను మ్రుచ్చిలించుకొని • యీఖలు లంతిపురంబునుండి యే

యనువునఁ దెచ్చి రమ్మ ! వనితా ! వచియింపుము మాకు సంతయున్.

౧౧౦.

చం. అన విని నేను గన్యను మ • హామహుఁ డైనకళింగదేశపుం

జనవతిపుత్రికకౌ మదను • జన్మఁడు బాలుఁడు తండ్రి వైరితోఁ

దైనఁకువఁ బోరుచో నొకని • వ్రేటున వేటొకరు యె • గా వడం

దనువులు వాసి వీరవిహితం బగులోకముఁ జేరి రివ్వరుఁ .

౧౧౧.

కం. పిమ్మట మాపదనికి మాయమ్మను రాజ్ఞిగ నమాత్ముఁ • లనుమతిఁ జేయక
నెమ్మిగ నామెయు రాష్ట్రం, బుమ్మలికముఁ బొరయకుండు • నోముచు నుండెక.

గీ. పిన్న నాఁడు తండ్రి • నన్నర్చన దేశనా,యకున కెచ్చువాడె • ననుచు మద్దు
లాడుచుండు నాతఁ • డట్లైనఁ దల్లియు, నట్టిపూన్కిఁ దానుఁ • బట్టియుండె.

కం. నచివౌఘము మజ్జనకుని, వచనంబులు వినుట నర్చనఁవనుధాధీశుక
నుచరిత్రునిగా నెఱుంగుటఁ, బ్రచురంబుగఁ దలఁపు లతనిపై నిడి యుండక,

ఉ. నాజనయిత్రి వెంట నరణంబుగ వచ్చినమర్రియొక్కఁ డ
య్యాజిని గూలినట్టి మభియాతికుమారుని వంశ దేశపుం
రాజపునంచు పాని కిడఁ గాదొకొనీదు తనూజ నంచు నే
వ్యాజముచేతనైనఁ గొనియాడును వానిని న న్నొసంగఁగాక. ౧౧౫.

గీ. విని విని యమాత్ములను • బిల్వఁ బనిచి యొక్క
నాఁడు తత్తత్త్రియాలోచనముల నెఱుపి
యిష్టగోష్ఠీవశంబున • నిదియుఁ దలఁప
వార లందఱు నొక్కటఁ • బలికి రిట్లు. ౧౧౬.

చం. ఒడవెడు భీతి నీదు తనయుండతిఁబాలకుఁ డౌటవానిమే
మదయుఁ డటంచుఁ బాపభయఁ మన్న దెఱుంగఁ డటంచు మాపయి
వదలనిమత్సరంబు గలఁవాఁ డనుచుకొ వినుచుండు మట్టిదు
ర్మదుఁ డగువానిబాంధవము • మానుటయే సుమి మాకు మన్ననలే. ౧౧౭.

కం. మాయేలిక యీబాలిక, యాయుర్ధ్రవృషాల్పదేవి • యాఁ గద యనుచుక
మాయందఱి ముందట వా,లాయముఁ బలుమాఱుఁ దన తలం పెఱిగించెక.

కం. అతఁడు పుణ్యశ్లోకుఁడు, వీతాఘుఁడు రూపబలవివేకాదులవి
ఖ్యాతుఁడుఁ గావున నాతని, కీతరుణి సెనంగ నిశ్చయింపుము మఱియుక.

చం. బరతపుమాట యమ్మనుజఁపాలునిదీసుల సోడి నంతే
జవనహయాధిరూఢుఁ డయి • సైన్యసమేతముగాఁగ ప్రేల్చిడి
బవనపమానవేగమునఁ • బాపటగా మనవత్తు మూని ప
చ్చి వినఁగరానిమాట విని • చెచ్చెర నేగ స్వరాజధానికెక. ౧౧౮.

కం. కావున నాజనపాలున, కీవనిత నొసంగ నిశ్చయింపుము నీవుక
మా విభునితలఁపు నట్టిద, నావుడు వారలకు మజ్జనని యిట్లనియెక. ౧౨౧.

కం. అనఘాస్త్రులాగ మీతె,ల్పినచోవ్వునఁగాక యొందుఁబిధమునఁ గావిం
తునె యని తద్బాంధవమున,కు నెదం మజ్జనని యియ్యఁకొనియున్న యెడక.

గీ. నేటిమధ్యాహ్నమున వంగఁనృపునిపట్టి, నంగదేశాధినాథుండు • సంగరమునఁ
జీవనంయుత్తునిగఁ బట్టిఁచెఱును బెట్టె, ననుచు మంత్రుల కొకవార్తఁవినఁగ వచ్చె.

ఉ. దాన మెకింత సంతసిలుఁదానను గావున నిర్బలాదక
స్నాన మొనర్చి సౌధమున • సంజకడ న్నెఱు లార్చుకొంచు మం
దానిలసేవ్యమాన నయి • యల్లన మంచమునక వసింపఁగా
నే నిదురించితిం బిదప • నిచ్చట మేల్కొని కన్ను విచ్చితిక. ౧౨౪.

కం ఆలో నీలోహఃకృతి, యీలోకభయంకరాత్ముఁ • డెదుటం దోఁపక
నాలో నే నొందినవెఱు, పాలోకేశ్వరుఁ డెఱుంగు • నంతట వీడుక. ౧౨౫.

గీ. నిన్ను మ్రింగువాడ • నీమెడయం దున్న, పసిఁడిబిల్ల డ్రెంచి పాఱవైవ
కున్న ననుచు మిగుల • నుగ్రుండై జంకింప, నడలు జెంది బొబ్బ • లిడితి మిగుల.

కం. అర్చినకొలంది వీడును, బేర్చినయ్యగ్రహముతోడ • వెన మంచముతోఁ
జేర్చు నొకకొండమఱుంగున, కోర్చితి దత్సంకటముల • కోపుణ్యనిధి. ౧౨౬.

గీ. చిన్న నాఁడు తండ్రి • శ్రీవేంకటేశ్వర, వ్రతిమ నలుత నంగ • రక్ష గాఁగఁ
గట్టె దానిమహిమఁగా నెంచికొండంత, భృతినిమంచ మేను • దిగక యుంటి.

మ. అనఁ గారుణ్యమునక మునీంద్రుఁడును బాఁలా ! యింక జంకేల ! నీ
జననిం గూర్చడఁ జేర్చెదక వడి మనఃస్పృహప్రార్థింపందైననా
భునితోడ నినుఁ గూడ నేడె యని యద్భుష్టాత్మపై దోషనా
శనకృత్పాదగయోదకంఘ కలశఁస్థం బల్లనం జల్లినక. ౧౨౭.

కం. వీరాభిలపాతకుండై, యాకండు బైశాచకక్రియావిముఖుండై
యాతపసివదములం బడి, యాతంద్రీ ప్రాపుమనుచుఁనొగి త్రాఢింపక. ౧౨౮.

కా. నీ వెవ్వండవు ? నీకు నెప్పుగిది నీనిర్భాగ్యరూపప్రచా
రావస్థాదులు గల్గె ? నీయబల యెట్లాకృష్టయై చిక్క నీ

చే? వీరిద్దెల్ల నెవండు దల్లు మిఠ గఁగింతుక సమగ్రానుకం
పావేశంబున వీరిద్దఱో నిపుడె నిన్నన్నం బిశాచేంద్రుడుక. ౧౩౦.

గీ. పాండ్యదేశాధిపునిపాడ్వింవాకవంశభవుడనగుసెక్కుశ్రోత్రియఁబ్రాహ్మణుండఁ
బృథివి ధూర్జటిశర్మఖ్యఁజెలయువాడ, నెల్లరకుఁ డెల్ల మగుజాడఁసెనఁగువాడ.

సీ. బాల్యకాలమునందెఁస్వాధ్యాయమయ్యెను, జవిచూచినాడతాఁస్త్రీములూకింత
నాభిజాత్యము గల • దంచు నిక్కుచునుండు, వప్రమాణోక్తి కింఁ జైనవెఱవఁ
గడువికత్తనతచే • మిడిసిపడుచునుండు, నొరులపెంపునకుఁ జూపొవఁ జాల
బ్రహ్మజ్ఞుడ నటంచుఁ • బగ్గెలు గొట్టుడు, నెఱుంగనివిద్య నిశ్శృప్తమందు

తే.గీ. మెరుని వలన నాకుఁనుపకృతి యెందాక, మెనరుచుండు నంతదనుక మెచ్చి
యేఱుదాటి తెప్ప • నేర్చినచందాన, వానిపేరు వినఁగ • నైన మెల్ల. ౧౩౧.

కం. అనువర్తన గల యగముని, ఘనుడంచును గాక యున్నఁఘను నధముఁ డటం
చును విభునధ నభయుడనై, విననీ వినకుండనీ చెవింబడ నఱుకుక. ౧౩౨.

గీ. చేసినయఘంబు దావక • చెప్పికొనినఁ, బోవునందురు గానఁ దెల్పుదుమునీంద్ర
యెన్నియగుఁబులున్నవో•యన్నినాడు, సొమ్ము గాఁదిమ్మరుదుఁజమ్ముఁరిమ్ముకొనుచు.

గీ. చిత్త మెపుడు ధనార్జనాయత్త మగుట, యాగభిక్షామిషంబున • నచటికచటి
కేగఁగఁదలంచి కొమరుండు • నేనుగూడి, యుత్కలంబులఁగంటిమాఁయూరుదిరిగి.

గీ. బ్రహ్మబంధునిఁ గేవలఁబ్రహ్మయనుచు, నుత్కలంబున జనులకు • సత్కరించు
వ్రతనయందుట నను బ్రహ్మమతిఁ దలంప, పలసినంతధనంబుఁబడసి నాడ.

కం. దాని మెకబండి నిడికొని, నూనుండును నేను శకటఁచోదకుడును దే
శానకును మరలి రా నీ, స్థానమున దినావసానసమయం బగుడుక. ౧౩౩.

సీ. అనాఁడె గౌరవింపొన్ననయ్రాతార్థమై, నడచి యేలెంచుచు • నలుగురైదు
గురు మఱుఁ గూడిరాఁ • గొన్నిముచ్చటలందుఁ, బరిచయంబయ్యెనఁప్పరునవారు
కర్తృతుండని నన్నుఁగారవంబునఁ జూడఁ, గోరియద్దటి సెక్కుఁగుంటజలము
లుంటఁ గన్గొని యేగుఁచుండుండు మాకుఱ్ఱ, వాడు మీరును సంధ్య • వార్చినకు

తే.గీ. వనుచు వెనుక ముగంఠైతిఁనరిగి బండి, కొంచెమైనను దడవుగాఁవించి చవఁగ
వలదె యనిడొంక చాటునఁనిగించియుండ, వచ్చెనాక స్త్రీకంబుగఁవార్చి ఘమొకటి.

- కం. అటవై నా కొద విన ము, చ్చటఁ దెబ్బఁగ నేల నిప్పిఁశాచర దానం
ఘటియిల్లై రావించె ట్ట, వ్పటినుండియు నిదియె నాకు • వసతిగ నమరెన్. ౧౩౮
- కం. ఈయున్న పిశాచంబులు, నాయ ట్టవ్వలిమొగంబునం బడి యిట్లై
నాయంతటి వవి గామి, న్నాయకునిగఁ దలఁచి యెపుడునను సేవించున్. ౧౩౯.
- కం. పిచ్చట నుఱుఁ డేమయ్యెనొ, యిమ్మెయిఁ గూర్చినధనంబుఁ లేమయ్యెనొ యం
చుప్పలిక మందుచుంటిని, జామ్మి యని బ్రహ్మరాక్షిఁసుండన మునియున్. ౧౪౦.
- కం. చింతించకు మొక్కింతయు, నంతయు సేవించిఁ జూమి త్వందాత్మభవుని పు
త్రాంతముఁ బీతపురి న్నీ, సంతతికిం బాండ్యమధుర • సౌఖ్యము నుమ్మి. ౧౪౧.
- మ. పులివారెం బడి నీపు రాకునికి నీపుత్రుండు దత్సార్థముం
బలుచందంబులఁ జింతచే బొగులఁ దఁశ్నార్థింకన్ఘటా పల్లియం
గల గోపాలురు వారి డాసి యొక వ్యాఁఘ్రుం బిచ్చటం జేరి పాం
థులఁ బెక్కండ్రను బట్టి మ్రింగె ననినం • దోధూయమానాంగులై. ౧౪౨.
- కం. గొల్లలు మావలైకు రం, డెల్లి గన వ్వచ్చు మానుఁహీపతి యారే
యెల్ల మృగంబుల వేటం, బల్లార్చినధింప నిచట • వనియించె ననన్. ౧౪౩.
- కం. వల్లై యని వారందఱు, నుల్లంబుల మెల్లఁబోయిఁయండఁగ నా రే
యెల్ల మెకంబులఁ బొరిగొని, యల్లన తద్దేశపతి సమాగతుఁ డయ్యెన్. ౧౪౪.
- గీ. వచ్చి యవ్వార్త యచ్చటిఁవారు డెలువఁ, దాను గూర్చినపులిపాడఁదాపునందుఁ
గ్రొత్తనెత్తుటఁ దడిసినఁయుత్తరీయ, మందుఁ గల పేరివర్ణంబుఁ లరయఁ జేసి.
- కం. దైవగతిఁ గలుగు నాపద, లోవిప్రకుమార! చింతఁనొందకు మెదలో
నీవిత్రంబును నిను మీ, యానానపుటూరఁ జేర్తు • నయ్యె యటంచున్. ౧౪౬.
- గీ. తగిన సాహాయ్యమును గూర్చి • తద్భవంబుఁ
జేర్చి యేఁజేటఁ గొంతవాఁర్చిక మొసంగు
చుందునట నెఁటి యమ్మహింఁద్రుండు సేటి
కిని దదన్వయయుగ వట్టు • లెనయు పైత్రి. ౧౪౭.
- కం. అని యచటి పొరవృద్ధులు, ననుఁ గూర్చి తడికకుల గుఱిస్తుతి గావించు
చునెడం దెల్పినచరితం, బును నీవల్కినచర్మితమును నరి గూడెన్. ౧౪౮.

- గీ. పద్మయోదకబిందుసంపర్కమునను, దుష్టభావంబు మాత్రంబు • దోలఁగఁ గాని విడిచిపోదయ్యెనులికాచఁపుల్లిగాన,దాని నెడఁబాయుచందమంఁదఱువినుండు.
- నీ. మీపికాచత్వంబుఁ • బాపుదు గొంద టి, ముంచంబుతోడ నిఁమ్మించుఁబోఁడి నీయంధదేశంబు • నేలు శ్రీపీఠికా, పురనాథుసౌధాగ్రఁమునను డించి యతనిమేల్కొలిపియిఁయ తివృత్తాంతంబు,నంతయు నెఱిగించిఁయరుగు దెంచు నంతలోఁ గొంద టిఁయ్యింతి నంతిపురంబు, నందుఁ గానక చింతఁనడలుచున్న
- తే.గీ. యామెలల్లికి నివ్వార్తఁలెల్లఁ దెలియు, నట్టలకాశభారతి • యనుకొనంగ నొరులెవరు మిమ్ముఁ గనకుండఁనుగ్గడించి, రావలయు నంత దనుక నింఁదేవనింతు.
- కం. అని ముని చెప్పిన చొప్పునఁ, బనివిని యప్పని యొనర్చి • వడి వెల్వడి వచ్చిన నందఱు నుపమాకతుఁ, జనుదెండని వెంటఁగొని వెఁపం జని మ్రోలక .
- చం. గిరిఁ దిలకించునంతఁ బులఁకించెను మానికి మేను డగ్గఱం
గరమెదలోన పమ్ముదము • గ్రమ్మె గుడిం బొడఁగాంచి నంతనే
పరవశ మయ్యె మానసము • భక్తులు భాగవతైకసేవచే
బరవశు లొదు రన్న భగవత్పరిచర్యకుఁ కెప్ప నేటికిక. ౧౫౨.
- కం. అటు లగ్గిరితటిడగ్గటి, జటి యద్దరివాండ్ర నిలిపి • సాఁగి శిరమునక
ఘటితాంజలిపుటుడై యొక్కట నక్కటకమున కఱఁగి • కాతూహలియై.
- కం. పురికిక వలగొనియాడట, గిరికిబ్రదక్షిణము దిరిగి • కృతబంధురపు
మృరిణీమజ్జనుడై యం, తరహి నమజ్జనులఁ గ్రందుఁనక మందగతిక. ౧౫౩.
- కం. చనుచుండు నప్పు డాగుం, పుననుండి కనంగ నయ్యె • ముని కనుఁగవకుక
మనసు కరఁగింపఁజాలిన, ఘనమగుజాలి మెదవింపఁ • గల జన మెడుటక.
- నీ. అస్ఫుటస్వరముగా • నటు నిటుఁ గరనంజ్ఞ,గల తలంపేమేమొ • దెలిపికొనుచుఁ
దమవ్రహ్మములకునుఁ తర మొసంగినవేటె, వాక్కుగా నెద్దియొఁపలికికొనుచుఁ
బురి గిరి పిఠిఁదిగాఁదిరిగి బయల్ గాంచి,ప్రొవవే హరియంచుఁమొక్కికొంచుఁ
గొండదండకు మమ్ముఁ • గొంపోరె నడయాడ, నేర మటం చూతఁగోరికొనుచ
- తే.గీ. మూకబధిరాంధవంగులఁమూఁక లెడుట, నున్నఁ గనుఁగొనియ్యివజఁనున్నరుజా
నెన్నఁదొనరించునోకృపఁ నెన్న వెన్న, డనుచుఁదలపోనెతఁడప్పుడనుమిజాలి

- కం. కొండవరి కరిగి వారలఁ గొం డొకతడ వూరడించి • గోవింద హరీ
యండజరాజహరీ యని, మెండుగఁ బేర్కొనుచు మొదటి • మెట్టెక్కు రతీకా.
- సీ. గొంతెత్తి గోవింద • గోవింద యని సంత, రువ్వుగా బిట్టువా • శ్రుచ్చువారు
శ్రుతిమాతొ మారుతాహతి వీణెసారణి, ననువుగా సవంచు • మనెడువారు
ద్వారగోపురదృశఁద్వారకాసవర్ణ, సమితి విస్ఫుటముగాఁ • జనువువారు
వడివడి ముందుకై • నడచి క్రమతీతన, యడుగిలఁ బడి మొక్కులిడెడువారు
- తె.గీ. వైన వారలఁ దన వెంట • నరుగుదెంచు, వారి నలమూక బధిరాంధఁసంగుజనులఁ
జూచుచుఁ గపటనాటకఁసూత్రధారు, చిత్రనాటకవటిమ కఁచెరువు చెందె
- కం. అక్కరణి నొక్కచో నడు, చక్కెం బెంపెక్కు పెక్కు • జక్కరలు దరుల్
జక్కగఁ జూచుచు నక్కడఁ, జుక్కలు చేజిక్కునన్న • చో నెక్కుయెడక.
- కం. సాలగ్రామశిలాఫల, కారేఖ్యాకారదర్శితాత్మనిఁ దులసీ
సాలగ్రామమహాన్నత, సాలగ్రామణ్యగారఁసంస్థాయఁ గనెక. ౧౬౫
- కం. కనుఁగొని సాష్టాంగముగా, వినతులు గావించి రేచి • వినమితతనుడై
వినయం బెనయఁగ నమ్ముని, వినతాసుతశైలనిలయు • వినవించె నిటుల్.
- కం. కారుణ్యకరణ్య! నిరా, కారము సాకారముకొ సఁకలభువనచయా
కారము నగుభవదీయా, కారముఁ ద్రివిధంబుగాఁగ • గణుతించు శ్రుతుల్.
- గీ. బ్రహ్మగ్లోచరంబందుఁ • బ్రాథమికము, దెలిసికొందురుబుధులుతా • ర్తీయమూర్తి
భక్తులకు రెండవది దోచు • భావనాను, రూప మగురూపముగ ధీనిఁరూపణీయ.
- కం. పంచాయుధీనమంచిత, మంచుఁ జతుఃపంచకాఖమంచుకొ మించుకొ
మించుజిగించుచి సాల్లల, దంచుకొ వించుందు నీయొఁయారమును హరీ, ౧౬౬.
- కం. భయ మేది నుడివెడ జగ్జ్యత్రియమే దినదిన మొనర్పు • మృదుపదకమల
ద్వయ మేదిని మును నగరా, న్వయ మేదినతోయ మేది • నరహరి చెవుమా.
- సీ. పొక్కిటఁ బొందమ్మి • పువ్రుఁ జూప వేమి యు, రంబునఁ గొస్తుభఁరత్న మేది
వనమాలఁ గంఠంబునను జూప వేమి నీ, వత్సంబుకెలవ శ్రీవత్సమేది
తవనీయమకుట హూదలఁ జూప వేమి క, ర్జములందు నుకరకుండలము రేది
నదదులం బైనహాసముఁ జూపవేమి సత్కరుణాకటాక్షరీక్షణము రేది

తే.గీ. యరుగలంకుల వీచోవులిడుచుఁ జెలిమి, దోఁపఁ దీపించు నిల నీలఁజూపవేమి
యన్నిటికి నేమి సామి బాఁహంతరాళ, దివ్యమందిరయిందిరాఁజేవి యేది? ౧౬౩.

కం. మృగయాభేలనలీలకా, మృగయులు ప్రేరేప నడవిఁ • ద్రిమరఁ జని యా
మృగములఁ దునుమాడుచు నొ, మృగధరభావుక! వసించిఁలే యందుఁ దమిక్.

కం. నీవిందారయఁబడవిది, గో విందాఁకలియడంగఁగొమ్మనియెవఁడో
నీవిందావలఁబిలువఁగ, గోవిందాయేగి యచటఁగూర్చుండితివో ౧౬౪.

మ. అని యేవం విధమైనరీతి మదిలోఁ ధ్యానించి ప్రార్థించుచోఁ
గన నయ్యెక్ మునికిఁ ముకుందుఁ డెదుటం • గంజాతముం గొస్తుభం
బును దోమాలెయు లాంఛనంబు మకుటంబుం గుండలంబుల్ స్థితం
బు నపాంగంబులు ధాత్రినీశరమయుం • బొల్పొంద బల్పొందుగాఁ. ౧౬౫.

కం. హరి యెదుట నిటుల సాక్షా, ప్రార్థించిన విరించననుశుఁడు • గడు వేడుక నీ
చరణములే శరణము లని, వరువడిఁ బరమప్రపత్తిఁ బ్రణతుం డయ్యెక్. ౧౬౬.

కం. మించిన ప్రపత్తి మదిఁ బ్రసరించిన మస్కరినమస్కరించిన నంకూ
రించినకృప శ్రీవారి పరి, కించి నతునివినతు లాలఁకించినవాడై. ౧౬౭.

కం. ఆరెండుపనులకై యిరు, సారులు మును విడువవలసె • సవినము మాకుఁ
నారద మూఁడవపరి నీ, కారణమున మరల నేడు • కదలఁ వలసెక్. ౧౬౮.

కం. నావుడు మునిపుంగవుఁ డో, దేవా! మొదలింటిరెంటిఁ లేఱఁగు లటుండం
గా వినఁగ వలసె వెడలుట, నావలనం గలిగె నేడఁనం గతము నవక్. ౧౬౯.

కం. మున్నింటిరెంటి లేఱఁగులె, మున్నుగ వినవలయు వరుసఁ మూఁడవయది నీ
పన్నినసన్నాహమె నీ, కన్నరిపని మీద నున్న • యపమప్రేమక్. ౧౭౦.

గీ. అనిన ముని నతోత్తమాంగుడై యిట్లను, నొక్కదాని కంటె • నొకటి వింత
యగుచుఁ దోచుచున్న • దడిగిన నిఁక నేమి, వచ్చునో వచింపుఁడిచ్చకొలది.

మ. అనినకా నవ్వుచు నవ్విభుం డనె మనీంధ్రా! వింత లే నింతయుఁ
మనమం దీవు నెఱింగినట్టిదియ మ్రొనం దెల్పెడం బొల్పుగా
వినుమీ నేట యొనర్పఁగా నటిగియుం • విందన్న విచ్చేసియుఁ
మును నే ముంటిమి వ్యల్పకూడినము లీపాంతం గరం బొంటిగాఁ. ౧౭౧.

సీ. శేషుని మేము వసించియుండఁగ మనుల్, గొందఱు మముఁ గూర్చిఁ ఘోరతపము
సేయఁగాఁ బ్రత్యక్షమై యభీష్టం జేమి • యన వారు మోక్షంబు • నభిలషింప
నది తపోధ్వరజపఁస్వాధ్యాయముఖసత్త్రిఁ యాకలాపంబులఁ బ్రాప్త మగునె
నాచేతహతులకు • జ్ఞానసంగతులకు, గాని కైవల్యంబు • గలుగ దెందు
తే గీ. నాగనాగాశనాగవఁనాగమముల, గములమర మన ముగ్రమృగములమగుచు
సాధులకు వాధఁ గావించఁసాధులగుచు, వారు మొఱు లిడఁగ పపరిఁవారుఁడగుచు.

చం. గరుడునిమీఁదఁ గూర్చి యధిఃతం బగుటం దదహార్యసీమ మం
దిరముగ నున్నయీహరియె • నిక్కముగా మన వాంఛఁ దీర్చునం
చరిగిరి సాహసైకపరుఁ లాత్మసముద్యమసిద్ధిమాత్రత
త్పరమతి సుంద్రుగాని యిది • తప్పిది యె వ్వని కర్ష మెంతురే. ౧౩౪.

కం. తలఁచుకొనినంతపని వా,రలు సేసిరి దాని కేమఁబ్రతివిధిఁ జేయక
వలసె నవి యెవ్వియైనను, ఫలియింపకయుండునే తఁపస్వలవాంఛల్. ౧౩౫.

కం. ఈవని మొదటిది దీనికె. చాపనిషం గాసిముఖ్యఁసన్నాహముతో
మాపని రేపని చూడక, యేపని కేగి నలు లూపు • సేగఁగ వలసెన్. ౧౩౬.

చం. వలలును మాట్లు దీపములుఁ బాదులు జోవులు వేపులున్ మొదల్
గలతగుసాధనంబు లెసఁగ న్నెఱపొటరి వేటకాంధు రా
వలదని నిల్పుఁగా వలసె • వాని కవేయెదు రేగుదెంచి ని
శ్చలముగ లక్ష్మిసీమ వరుఁసం గుహనామృగము ల్వసించుటక. ౧౩౭.

గీ. అప్పు డొకపరి నార్జెదఁహర్మికమ్ముఁ
యిందవలసెను మాయుండుఁకొండ విడిచి
మఱియు నొకపరి వెడలుచు • మరలుచుండ
వలసెఁ గొన్నాళ్లు దాని సేర్వడఁగ వినుము. ౧౩౮.

చం. కలఁ దొకగొల్లఁ డిద్దరి నొకానొకపల్లియ నందగోవస
క్కులజఁడు వాఁడు పుట్టినదిఁగోరె నొకప్పుడు నూరు నిల్లునుం
జెలియనివాఁడునా నడవిఁ ద్రివ్యురుచుం బసి తోడు వాఁడుగా
మొలఁగుచునుండు నవ్వనులఁజేవుల సే పులకింప నెవ్వడుక. ౧౩౯.

కం. అటులుండఁగ వానికి గో, పటలీనే వైక పుణ్యం పరిపాకమునక

ఘటియిల్లెఁ దెలిసి మది వి, న్నుటతరముగ నిట్టు లొకటఁ • జోద్యముగాఁగక.

సీ. అడవిహఁకులఁ గాంచి • పుడమి నెవ్వఁడు నాటె, వీని నెల్లనటంచు • విస్తయపడు

సెలయేళ్లఁ దిలకించి • యిల వీని నెవ్వఁడు, ద్రవ్విం చె ననుచువిం • తపహియించు

భూధరంబులఁ జూచి • ప్రోవువెట్టె నెవఁ డీ, రాతిగుట్ట లటంచు • భ్రాంతిఁజెందు

మెకములఁ గని వీనిఁ మేపు నీవ్వట్టు నె, వ్వఁడు గాంచు నంచున • మ్రమువహించు

తేగీ. గొప్పదొరయొక్కఁడెవ్వఁడో • తప్పకుండ, నిట్లు గావింపుడనియాన • తిచ్చియుండ

వచ్చు లెంకల కాబంటు • బలఁగమైన, గానరా దయ్యెఁ జిత్రమి • త్కానలోన.

చం. అని మఱియుం దలంచు నిటు • తార ననుం గనె నాడు తండ్రి యా

తనిఁ గనె వాని తండ్రి యిటు • తండ్రుల తండ్రుల నెన్న మున్నగా

జననము నొంది యుండవలె • జక్కఁగ నెక్కఁడు వాఁ డెవఁడొకో

యని తెలియం దగుం దెలుపు • నాతని దొల్త నెటుంగఁ గానగుక ౧౩౬.

కం. అనుకొనుచుఁ గంటి కెయ్యది, గనిపించిన దాని కెల్లఁ • గారణ మొకఁడుం

దును దానిఁ దెలుపు నెవఁడో, యనుకొనుచుండఁగ నొకయ • హర్షభవేళక.

కం. హని కొకవిప్రుఁ డెదుటం, గానంబడె లేయిఁ ద్రోవఁ • గానక కానక

దా నొక్కెడ నిలచి యువ, స్సాన్ని నమునకు జలము లుండు • చక్కి నెమకుచుక.

కా. ఆవిప్రుం గని డాయఁగా నరిగి య • య్యా! యియ్యరణ్యంబునం

దీవొక్కండవు నంచరింవఁగఁ గతం • బే మంచుఁ బల్కంగ నీ

క్రేవక గారుడపర్యతంబు గల ద • గ్గిగ్రభాగంబునం

దేవుండుండుఁ గదా తద్రుఘ్నియొగ మ • ధ్ధిం గొల్వఁగా నెంచుచుక. ౧౩౭.

ఉ. ఏనొకరుండ నిన్న నట • కేగుచునుండఁగ సంజృప్తాద్ధునక

వానమొయిల్ వడిం గవియఁ • బై నిరు లేచఁగ దారిదస్పి యి

క్కాన నిశక వసించితి నె • కానొక యారమునందు శేకువక

స్నానజలంబు లిం దరయ • నా కగపించితి వీవు నాపుడుక. ౧౩౮.

కం. అయ్యా! నాపున్నియమే, మయ్యా యియ్యెడకు మీర • లరుడెంచుటచే

నియ్యెడ దొడ్డది యయ్యెఁ గ, దయ్యా యియ్యెడవి మీర • లడుగిడుకతనక.

కం. ఒదవె న్నినుఁ గాంచుట నాఁడఁ దలంచినతీర్థము యెదుఁటను దోచినటుల్
వెదుకం బోయినతీవీయ, పదముల దవిలి నటు లివుడుఁపావనమూర్తి. ౧౯౨.

కం. వులుఁగులరాయనికొండం, గలఁ దొకదేవుండు వానిఁ గనఁగాఁ జనఁగా
వలె నంటి వతఁడు బావఁడొ, పాలువగుదొకొడుకొ గొల్లఁబోయఁడొ చెప్పుమా.

మ. అనినకొ మువ్వురు గాఁడు మువ్వురుగ నయ్యావేళలం దోచె న
య్యనఘం డందటి కంటె నాధ్యుఁడు జగంబాతండ్రి కల్పించె నా
తనికిం జేయఁగరాని యొక్కటియు నీధాత్రీ తలంబందు రే
దనినం గ్రక్కనఁ దత్పదంబులకు సాష్టాంగంబుగా మ్రొక్కుచుకొ. ౧౯౩.

కా. ఎవ్వ రైనను డెల్లఁగాఁ దగినవాఁ రేతెంతుకో యంచు నే
నవ్విట్లారచునున్న దన్న నిదియే • యొక్కండె కల్పించినాఁ
డెవ్వఁడో జగ మెల్ల నంచు మదిలో • నే నెంచుకొంచున్న య
ట్టివేళక వచ్చియించినాడవు గదే • యీ వాసుడుల్ నిక్కముల్. ౧౯౪.

కం. అందటికంటె నతండే, ముందు పొడమి యుంటఁ జేసి • మొదలిటివాఁ డా
చుం దనరు నట్లు నాతల,పుం దోచెడి నతని కంటె • బూర్వుఁడు రేమికొ.

కం. నీమాటకుఁ దార్కాణగ, నామదిలోఁ దోచె నతఁడు • నా యడిగినయ
ట్లమువ్వురు గాఁడని మఱి, యామువ్వురు నగుదు రంటి • వని యెట్లాక్కొ. ౧౯౫.

చం. అన విని బ్రాహ్మణుం డనియె • నాతఁడు బావఁడు గాఁడు రాజనం
దనుఁ డనరాదు గొల్లఁ డనఁ దప్పగు నాతఁడు మూఁడుబాతులకొ
జననము నెందె రాముఁ డనుఁపంజ్జల ముకొ ప్రజఁ గొన్నివేళలకొ
ఘనమతిఁ బ్రబోవ నట్లగుటఁ గాఁడని యానని తెల్పుఁగాఁ దగెకొ. ౧౯౬.

కవిరాజవిరాజితము.—అనినముదంబునఁ నాతఁడువొంగుచుఁనయ్య వినందగుఁనాతని వ
త్తనములురాముఁడఁరణ్యమునందువి • రాధునిఁగూలిచిఁరావణుఁజం
పిన ఘనుఁడే కదఁపీనికతల్ మును • పీనులవిందుగఁజేమటు విం
టినిజామియాతఁడుఁనిక్క ముదేవుఁడు • నీనుదులట్లనెఁనిక్కువముల్.

కం. కొయ్యలకునుగోఁతికెదొలు, దయ్యమునకుదొరతనంబు • దయనొనఁగెఁగదా
నెయ్యమున నతనిఁ గొలిచిన, నెయ్యది నమకూరకుండుఁనెవ్వరి కైనకొ. ౨౦౦.

- కం. ఆయయ్య రాచకొమరుం, డాయన నని గెలువలేక యరిగెను బాపం
డీయిరువురు దగుదురు మఱి, నాయంట నొకండు పొడమి నా డట గాదే.
- కం. నీవంటి యెఱుకగలనా, రీవిశ్వమునందుఁ గలరె • యెచ్చినైనం
గావున దేవునిఁ దెలియం, గావలె నతని నెటు గానఁగాఁ దగుఁ జెపుమా.
- గీ. ఎచట నుండుదేవుఁ డేతీరుగా నుండు, నేమటంచుఁ బిలువ • నేగుడంచు
నేవి యారగించుఁ నెంతద వ్యాతని, యెల్ల యెల్ల నాకుఁ నెఱుగఁజెపుమ. ౨౦౩.
- కం. అని మూఢభక్తి వేడిన, విని విప్రుఁడు వానిభక్తి విశ్వాసాదుల్
తనకుఁ ముదమిడఁగా నా, తనిదయఁ దరియింపఁ జేయుఁతలఁపునఁ బలికెన్.
- చం. పరమపదంబు కానికి నివాసము నల్లని మబ్బుగెబ్బు నం
గరుచిగలాఁడు స్వామి ! మముఁ • గావు మనం బఱతెంచు నెద్ది యె
వ్వరి కిల నోగిరం బదియె • వానికి నింపగు నెంతదవ్వు కు
య్యరయ వినంగ నానొ యతఁడంతటి దవ్వున నుండు నంతటన్. ౨౦౪.
- కా. నీవా దేవునిఁ జూడఁ గొరితివ యేనిం దెల్పెదం సర్వవాం
ఛావాప్తిఁ ఘటియించు దాని నెకదివ్యంబైనమౌళితోత్తమం
బావ ర్తించుచునుండు మొక్కనెల నిత్యంబుం గడుం ఖూన్కి. పెం
వైవర్ధిల్లఁగ వేయిసారు లటపైఁ • బ్రార్థింపు మీచొప్పవన్. ౨౦౫.
- కం. నల్లని మేనలసామీ, తెల్లనిమోరగలపక్కి, లేజపయిన్ నీ
నల్లన యరుడెంచి కృపం, జల్లనిపార్శ్వఁగడయును • చవిగొని చనుమీ. ౨౦౬.
- కం. అని వేడుకొనిన దేవుఁడు, గనికరమున నీవసించుకడ కేతెంచున్
దినదిన మిటుచేసిన ద, ర్శన మిచ్చుం జనువు లిచ్చుఁ రక్షన వచ్చున్. ౨౦౭.
- కం. అని తెలిసిన నవ్వుత్రము, ననుగ్రహింపవలెననియు • నాపై మఱియున్
దనబందుగుఁకుఁ గూడం, గనుపట్టెడు వెరవుఁ జూవఁగావలె ననియున్. ౨౦౮.
- కం. ఒనరఁగ విప్రుని వదయుగ, మున దనమూర్ధంబు సోఁకఁ మ్రొక్కిన నతఁ డొ
య్యన లేవనెత్తి యొక ఝర, మున స్నాతునిఁ జేసెదానుఁమున్నుగ వానిన్.
- కం. పిచ్చటఁ దారక మనుభే, దవ్వుగుచతురక్షరిన్ యథావిధి నువదే
కమ్మనరజేసి యిప్పుం, త్రమ్మేమఱుకుండు మనుచుఁగ్రమ్మఱ బలికెన్. ౨౦౯.

- ఉ. అల్లడె నల్లనై పొడవునై మన మిష్టదు చెప్పుకొన్న శ్రీ
వల్లభుఁ డిల్లుగాఁగ నిలువం జెలువం బుగమించునీడ భూ
తల్లజాకొండదాని కొకఁడండ నె సంగు నశోవరంబు సంగు
పుల్లపయోజహ్లాక సముల్లసితంబయి బంధురాఖ్యచేక. ౨౧౧.
- కం. నీవారి దాని వారిక, నేనేగం దానమాడఁ నియమింపుము నీ
వావేళ నీవొసంగుపా, ల్లావఁగఁ జనుడెంచి మీకు ందర్శన మిచ్చుక. ౨౧౨.
- కం. అప్పుగిది జెప్పి విప్రుల, డప్పడె తన దారివట్టి యరిగిన నాతం
దొప్పగ నుపదేశోక్తుల, చొప్పన మంత్రము జపించి • శుద్ధాత్మకుడై. ౨౧౩.
- గీ. కాచిచల్లార్చిపాలుమీఁగడనమర్చి, బిగ్గరగఁబేర్చిననుఁగూఁచిపిలువఁదొడఁగ
నల్లనగుసామిచిల్వబోన పుహుమాయి, నెక్కిరావ య్యయిపుడునాఁచక్కికనుచు.
- మ. త్వరతో నన్ను బ్రహ్మజ్ఞుడై దరికి నాఁహ్వనంబు గావింప నే
డ్కు రహింపం దరియం గృతప్రసాదనాటం జేసి తద్ధ్యానమై
ఖరిఁ బక్షిందహయింపడనై యచట సాక్షాత్కారముం జేయఁగా
నరుగంగా వల సెం జామి యపుడ భక్తాధీనతం దెబ్బచుక. ౨౧౪.
- కం. అనాఁ డటు నేనరుగఁగ, నానాటికి నతఁడు నెమ్మింనమ్మికయుం దగం
గా నటు పిల్వఁ దొడంగుట, నేనేగుట నాకు నిత్యఁశృత్యం బయ్యెక. ౨౧౫.
- గీ. అటులు కొన్నాళ్లు గడపి యంతట నతఁడు, బంతుగు లకెల్ల నివ్వనిబయలుపఱప
వార లబ్బుకపడి మమ్మఁగారుఁ గూడఁ, జూడఁ గోరినఁ గొలవనీఁగూడఁ జేయ.
- ఉ. వారికి నెల్లదర్శన మువారితలీల మెసంగి యీతఁడీ
తీరునఁ జేయుచుండఁ బని • తీరునె మాకని వానిఁ బిల్చి యా
భీగ్రహితంబు నేడు మన • భీరహితాత్మత నన్న నెల్ల మా
చేరువ నుండఁ గోగ మముఁ జేరు వరం బిడి నారమర్చిలిక. ౨౧౬.
- గీ. అతఁడు చతురక్షరీజపఁవ్రతనిరూఢ, బుద్ధిఫలసిద్ధిఁ బడసిన • యద్ధరితఁ
జెందె నిల సర్వసిద్ధిప్రసీద్ధి బంధు, రంజితసరస్వనకె బంధుర మను పేరు.
- కం. నొలుత నెకగొన్నిప్రాద్దుల, కొఁదిగ నొకకొన్నియేళ్ల • కొఁదిగ నేడుం
దలఁగితి మిటువైఁ దలఁగక, వలయుం గద వేల కొలది • వర్షంబులుగాక. ౨౧౭.

- ఉ. నావుడు నన్నుఁ గూర్చి పదఁనంబును మూడవసారి జెల్వడం
గావలె నంటి రీ రిపుడుఁ గావున నట్లననేమి కారణం
బో వినకున్న నందియునుఁ పోవునె నాగు మనంబు తొట్టుపా
టావహిలం దలంకెఁ జెప్పుమా తృప నాయపరాధముకొపారీ. ౨౨౧.
- కం. అనవుడు నీ వవరాధం, బనుకొని యొనరింపకున్నఁ నది యవరాధం
బును గాక యున్న యయ్యెక, మునివర మాచలమునకుఁమూల మె టన్నక.
- ఉ. కుక్కుటలింగమూర్తి గడుఁగూరిమిఁ దెల్పినతారకక్రమం
బక్కడిరాజశేఖరునఁ కంతయుఁ దెల్లముఁ జేసి పచ్చితీ
విక్కడి కాతఁ డంత జపిఁయించెను దస్తహిమం బెఱుంగ నం
దొక్కవిధంబుఁ బూని విధిఁయుక్తిగ నెక్కడినందె పేర్చితోక. ౨౨౩.
- కం. తావన్నాత్రజపంబున, నే వానికి వరము లాసఁగఁ నేగి తనీయం
బొవాంధ యేమి యని నం, భావింపఁగవలసెఁ ద త్ప్రభావము వలనక.
- సీ. ఆతఁ డా జపమునకై దీక్షఁ బూని నం, కల్పించు నపుడు సాంగపరివార
ముగ మమ్మఁబ్రత్యక్షఁ మగుఁడటంచుఁ దలంప, నచ్చటికప్పుడె యరుగుమంద
నంతఁ బ్రదోషనాఁట్యానసరంబునఁ, గుక్కుశేష్యులు కొల్లుఁ గోరి వేడ్క
గుంపులైవచ్చుఁ నిలింపు లంతంతనె, మ మ్మంతరిక్షమాఁగ్గమ్మనందుఁ
- తే.గీ. గాంచియెదురేగు దంచినఁమంచితముగ, నక్కడకుమమ్మఁగూడఁగమ్మనుచువేడ
నింత కన్నను మేలున్నఁదేయటంచుఁ, జెలఁగి మేమందఱమువ్రవేళించున వుడు.
- ఉ. మాపటివిష్ణురూపమును • మాన కొగిం బవలింపఁ జేయనో
తేవకుఁ దపకుం బ్రబలుఁ తేజపు వేడిమి మగ్నమూర్తియై
పాపికొనంగనో గగనఁవర్తవరిభ్రమణప్రభూతనం
తావము దీట మజ్జన మొనర్పసె భానుఁడు వ్రాలె వ్యాకై. ౨౨౬.
- గీ. కాలనభికాగ్రగణ్యుండు • కాలగరుని, నటనపటిమావలొకనాఁసంతరమునఁ
బొరితోషిక మిడఁగ నంబరము కొనను, బసుపానంగించె ననసంజఁవపఁబాసంగ
- కం. జగ మంధకారితను జెం, దెఁగదా యని తోడుతోవ • దీపకలాపం
భూగిఁ దోచెను భసితద్యుతి, యుఁగడుం జొప్పడియె వప్పుఁదొప్పుగఁ జాడక.
- గీ. అంతట నిశానుధాకరఁవ్యతికరమునఁ
గడఁచుకొనురాగ మన పమఁగ్ర మగురీతిఁ

బాచువుఁగఁజాయ రంజిల్లు • పాలువుఁ గాంచెఁ

బ్రాకృషింబున కొకవింతఁవన్నె యిడుచు.

౨౨౯.

మ. బలభిన్నోన్నతరత్నసాధవలభిఃపాత్రలంబిరక్తచ్ఛదో

జ్వలకారీకలధాత వంజరముతేఽవం దూరువుంగొండవైఁ

బాలిచెక్ సోదయరాగలాంఛనపరిఃస్ఫూర్తిం దుమరాంకుమం

డల మూర్ధ్వప్రతిపాదిరక్షిగణసంఘానస్ఫురన్తురియై.

౨౩౦.

క. ఆరేయెల్లను మున్ను శంకరునివాఁట్యం బంత భృంగీశుహః

సోగ్రుప్రాధిమ మంత నందికృతమై • యొప్పారు గానక్రియా

సారస్యంబును బిమ్మట స్మృతపఁవృంధంభశుంభప్రశం

సారూఢోక్తులు గాలయాపనము సేయ న్నెమ్మిమై నుండఁగాక.

౨౩౧.

సీ. హొలికొడి తానెయైఁయెలుఁగెత్తియూఁడుభంఁగులఁగుక్కుటేశుండుఁకొనరి కూసె

నాలమందల కల్లఁ నధినేత తానెయై, పాంకంబుగా నంది • అంకె వైచెఁ

దీర్ఘఁబుఁదెచ్చుహఃస్తికెఁ బెద్ద తానెయై, లంబోదరుఁడు బృంహిఁతం బొనర్చె

విహగంబులకునెల్లఁ • బెద్ద దానై కుమా,రునికేకీ పెలుచ నిఁస్వన మొనర్చెఁ

తే.గీ. దానెలింగార్చకులశ్రావణమికుండగుచుఁ బ్రాతరనిలుండుగేతనాంగ్రముననున్న

ఘంటమోయించెవందిమాంగధులుతామె, యగుచుభక్తులుపేర్కొనిరపుడుమమ్ము.

ఉ. అంతట భానుమంతుఁ డుదయాచలరంగము నంగుఁ దోచె న

త్ర్యంతము యమ్యమైన యరుఁజాంగమునుం జతురాస్యప్రభును

బెంతయు నొప్పఁగా భుజనఃపృష్టికరి 'న్నతి మించు భారతీ

కాంతుని పేష మొప్పఁగ జంగజ్జననభ్యులమోల నొప్పఁగాక.

౨౩౨.

కం. అంతటను గుక్కుటేశుఁడు, సంతసమున సముచితోపచారముల మ

మైంతయును గారనించి యొకింతయుభేదములేని • హితము డలిర్పక. ౨౩౩.

గీ. మమ్మలను బంపు నపు డయ్యఁమాధవుండు, కొమరసామినిరావించిఁకొంతదవ్వు

సాగనపించు మని వంశ • నాగుహుండు, దోడరా నేగితిమిరాజుఁడుగ్గమునకు.

కం. అపు డానపు డాయం జని, చెపుమా యుపమాకనుండఁ శీఘ్రము గాఁగక.

జనముం దపముం మముఁ గూర్చి పరంతప! రాఁదలంచిచేసితి శాశ. ౨౩౪.

కం. వచ్చితి మడుగుము యరముల, నిచ్చెద ముప్పులరదహిమఁ మిదె తెలిసెఁ నా

నచ్చరిత యనిన నమ్మహి, భృచ్చంద్రుడు మాకు మొక్కి, వివంచె నిటుల్.

కా. దేవా! తారకమంత్రతత్త్వము ప్రసాదించెన్ మరున్నాని నా
కీవే పేలుపునైన గోర్క లిడ రావేయంచు బ్రాధించినన్
వేవేగం జనుడెంచి నీ దగుమనోభీష్టం బహుంబుగా
గావించుం జామి యంచుఁ డెల్పి మఱియుం గారుణ్యచిత్తంబునన్. ౨౩౪.

కం. కలి శ్రీవేంకటరమణుడె, శలవంగఁ బ్రత్యక్షుడై వంతం బటుగానం
దొలుత జప మితనిఁ గూర్చియె, సలుపుము నీవాంఛితము లానంగ నేతెంచున్.

కం. కావున వేంకటరమణుడె, తావకవంశంబునందుఁ దరతరములుగా
భూవరులఁబ్రోచుచుండిజ, నావన మొనరింపుమనుచుఁ బ్రార్థింపు మనెన్ ౨౪౦.

గీ. తన్నహమంత్రమున కధిదైవతంబు, రాముఁ డీతండు వేంకటరమణుఁ డనుచు
భేద మెంచకు మాతఁడు విభవమొద్ది, దలఁఁగా నీతఁడర్చావతారమూర్తి.

కం. నారదముని చెప్పిన యాతీరున ధ్యానం బొనర్చితిని నే సాక్షా
త్కారం బొనరించితి వీ, వారీతిన్ భక్తవరద యవితన్వరదా. ౨౪౧.

కం. కావున నలమేల్తుం గాడెవియు నీవలమితో మఁదీయాన్వయముం
బ్రోవంగ నిందు వసింపుడు, దేవా వ్రతినృపతిచెంతఁ దేజ మెలర్పన్. ౨౪౨.

కం. అటు వైడువేలవర్షము, లటునైన నాచంద్రతారకార్కంబుగ నీ
వ్పటుబలుడు కుమారుఁ డె, వ్పటి కప్పుడు నృపులఁబ్రోవ వర మీవలయున్.

చం. అని యిటు లానృపాలమణిఁ ప్రార్థనఁజేయంగ వాని నీవు కో
రినవరమిచ్చినార మనిఁప్రీతునిఁ జేసి కుమారు నింటికెన్
బనిచి నతీసమేతముగ వచ్చితి మిచ్చటి కెము నీతలం
చినగతి నయ్యెగాద మునిఁకేఖరయంచు వచించి వెండియున్. ౨౪౩.

కా. నీ వారాజకులవలెంసమునకుం డెందంబునం బ్రీతిగా
శ్రీవంశప్రతిభాప్రతాపజయసౌఖీల్యాదులెంతేనిదెం
పైవెద్దిల్లంగ దారకంబు భవఘోరాంభోధిస్తారకం
బోవాచంయమివర్య తెల్పితిగదేయూహించి యుక్తంబుగాన్. ౨౪౪.

కం. అందులకేమును మోదముఁ, జెందితి మిఁక నేమి కోర్కులున్నవో చెప్పుమా
డెందంబున సందేహముఁ, బొందక యని శౌరివల్కలముని ముదితుండె. ౨౪౫.

కం. స్వామి! నిష్కాముఁడనగు, నే మిము నేమనుచుఁ గోర్కుఁ•లివి యని యడుగం
గా మదిఁ దలంతు నైనను, మీమాటకు మేరమీఱఁమియు నుచితమగుకొ. ౨౪౮.

కం. కావున నీయరుతెఱంగుల, నీశేశ సునర్వఁ దగినఁబెద్దియొ యనుచుకొ
భావమునందు వితర్కము, గావించుచునుండు భక్తఁకల్యాణకరా. ౨౪౯.

గీ. అనిన నిష్కాము లగుతపోధనులు మున్ను
గడఁగువనులును లోకోపకారమునకుఁ
గాదె యలవడె నీవు నఁక్కఱజీఁ జేయ
రాదె యన నాతఁడు మహాప్రసాద మనుచు. ౨౫౦.

కం. జగములకుఁ బ్రీతిఁ జేయుట, జగన్నివాసునకుఁ ప్రీతిఁగలుపుట యనుచుకొ
దగ మున్నిటిమునిగణ మ, వృగిదిం గావించుచుండఁవచ్చు నటంచుకొ. ౨౫౧.

సీ. దేవనేవనముఁ దైఁబ్బికుఁడు గావింపఁగా, నరుగుచో సృతినొకింఁతైననడువ
వలెంచు నెఱిగినఁవాఁడు గావున మాని, తేవన దీక్ష నెంఁతేవనమునఁ
జనుచుండఁ బ్రొద్దుగ్రుంకిననాఁటిరాతిరి, నడవి దా నివసించుటాదిగాఁగ
స్వామి కంతయును విఙ్గావనంబొనరించి, తత్పికాచత్వంబుఁతలఁగఁ జేయు
తే.గీ. టాకటియుఁ గలిఁగరాజకఁవ్యక త్రిలింగి, విఘ్నవిష్టపుడేవిఁ గావించు టాకటి
యును మనంబునఁగోర్కుఁలైయున్న వెన్నవిన్నవించితి భక్తప్రసన్నహృదయ.

మ. అన శ్రీసేంకటనాయకుండు దరహఁసాంకుంఠరమ్యాస్యఁడై
యను నప్పండితమాని వ్యాఘ్రహతుఁడై యట్లయ్యెనే నాడు యా
చనకై యిగుచువచ్చునప్పు డొగి మాంసంసేవనం బొచరిం
తు నటం చీగుడిఁ గాంచి మ్రొక్కి చనె నీఁత్రోవకొ సుతాన్వితఁడై. ౨౫౩.

గీ. మరల వచ్చునాడుఁచుముఁ గొల్వ లేదు మా, కొండవంకఁ జూడఁకుండ బండి
యైన డిగ్గఁడయ్యెఁ నూనుండు తెలిపిన, వినియు వినని యట్లు వెడలు మనియె.

ఉ. వాని తనూజా పాత్రుఁడు స్వఃవార్షికలబ్ధిఁక బీతికాపురా
స్థానికి వచ్చి నిన్ను దగుఁనత్కృతులం గని యింటి కేగువాఁ
డై నియమంబునం బదగఁయాజలమజ్జన మాచరించి య
హ్మోనిడఁ బిండదానము విఁకుద్ధమతికొ ఘృతీతృప్తియంబుగాకొ. ౨౫౪.

కా. కానం జేసియు నీవుఁ జేసిన తదుఃస్వప్నావస్థలం జేసియుఁ
వానిం బాని తొలంగఁ గ్రూరత యిఁకఁబైతాచకవ్యక్తి యె
ద్దానిం బాయు నటన్న బంధురసకోంతర్వారిపూరంబులం
దానం బాడిన వీడు వీనిసఖులుం ధన్యాత్మరాదు ర్వడిక. ౨౫౬.

గీ. అనిన నిపుడయే వచ్చెదఁ ననుచు మాని, వయ్యఁడగ్గిరివరబహిఁరాన్వసులైన
వాండ్ర నందఱు బంధురఁవారి ముంప, నంద జుండుండి వెల్వడుఁ నంతలోన,

కం. ఇంగలము లగ్నికిఁగా, నంగంబున దీప్తి పడసిఁ శ్రుణుమాత్రములో
నంగారములయినట్టుల, పొంగారు మనోజ్ఞరూపఁములఁ గని వారల్. ౨౫౭.

కం. మునుపటి కొలంది ప్రాయము, మునుపటి కొలంది యగురూపఁమునుగని వారల్
మునుపటిగొనఁముక్కుటిఁ గవరనఘంబగుతత్సరోమఁపాత్వైంబనదే. ౨౫౮.

కం. నారదుఁ డచటనె యున్నటు, లారక్షకుడైనశౌరిఁ నరసి తదాజ్ఞక
వారికి నందఱు తవుడా, నారాయణుపాదవర్మఁనంబు ఘటించెక. ౨౬౦.

గీ. దయనుగతపాపులయినయంఁదఱను గాంచి, శౌరికరుణించివికల్పఁషములువాసెఁ
బావనాకృతులైతిరిఁ ధవులార, యనుచుఁ గ్రమ్మఱనమ్మానిఁ నరసి పలికె.

కం. తరుణం దారకమున ద్వ్యక్షరి నుపదేశింపు మీప్రంజకువన వారుం
దురు సాంతానికలోకము, లిరవులుగా నిర్విచారఁవృత్తి దలిర్చక. ౨౬౨.

మ. ఇఁక నక్కన్నె త్రిలింగదేశధరణిఁభృన్వృధిదేశరియా
నొకొ కాకుండు నెకో యటంచు మదిలోఁనొక్కంతసందేహ మూ
నకు మా రాజు నిజానురక్తను గుణఁజుండొటచేఁ బెండ్లి యా
డక వర్జించునె యిట్టిచుట్టముల వీడం జూచునే యెయ్యెడక. ౨౬౩.

కం. ఎల్లియె యయ్యిరువురకును, దెల్లంబుగఁ బెండ్లియగు నందే పయనంబై
తల్లి దనపరిజనముతో, నల్లనిపురిఁ జేర నరుగుఁనారయు మెదుటక. ౨౬౪.

సీ. ఈముద్దుఁగొమ్మ మూఁడేండ్లప్రాయంబున, నుండ నిక్కొండపైఁ నున్నమమ్మఁ
గొలువంగఁ బరిజనంబులతోడఁ దలిదండ్రు, లేతెంచి మాకు పంక్తిఁ జేయ
నంద్రదేశేంద్రపురంధ్రయా నిది యందు, వరముమే మొపఁగంగఁబడసియెగు
నపు జంగరక్షకై యన్నదాకృతితోడి, తనకప్రతిమ దీనిఁకంకసేమ

తే.గీ. హరతరళంబుగాఁ గూర్చి యరుగునంత, వత్సరంబున నగజంధ్వజవిభుండు
విసయవతియందుఁగలభాంకుఁడనెడివిభుని, గనియెనీభద్రమతియనుకన్నెనెనుక
గీ. స్వాప మెప్పుడు నొప్పుదుఁసాంధ్యవేళ, ముక్తమూర్ఖజులై నిద్రఁపోవఁ గూడ
దనుచు నిమ్మద్రియ యెఱుంగఁకట్లినర్జు, వంతనంతర మొదవె భూతాళిగవియ.

చం. అది యటు లుండ నిమ్మ సముదారుఁ డమానుషభాషాకౌర్యుఁ డు
వృద్ధిపుహరి పీఠపురఁనాథుఁడు పుణ్యయశోభిధానుఁ డొ
ప్పద ముగ నెల్లి భద్రమతిఁ • బెండిలి యా నిత వత్సరంబులో
హృదయ మెలర్ప మేము వసియింపఁగ నచ్చటి కేఁగఁగా వలెక. ౨౬౭.

ఉ. తద్దయు నీవు లోకహితఁతత్సరతక మముఁ గొన్ని కోరి తిం
కెద్దియు నేనిఁ గోర్కి గల • దేని ఘటించుము వేడు మంచునా
నద్దివజేంద్రవందితు దయారసమానసు వేంకటేశ్వరుం
బెద్దయుఁబ్రాద్దు కోర్కు లిడఁ • బేర్కొని యమ్ముని వల్కె నిమ్మెయిక. ౨౬౮.

నీ, సుకవిసారస్వతఁస్ఫురణంబు రసితాంతరంగరంజకమై యెఁనంగవలయు
స్థపనయవ్యాపార • మేపార దాక్షిణ్యమున జనావనవృత్తిఁ బూనవలయుఁ
బర్జన్యఁ డనుకూల • వర్షియై కిన్నక, హస్తకకోత్కర్ష • నలర వలయు
జనవదంబులు సుభిక్షంబులై తృణకావ్య, జలసమృద్ధములుగాఁ జెలఁగ వలయుఁ

తే.గీ. బ్రకృతిజనసంచయంబుఁ బరస్పరంబు, జెలిమి నాటించి పాడిమైఁ నెలమిగాంచి
కలిమిని వహించి పాడివంటల రహించి, రాజవిశ్వాసపరతచేఁబ్రబల వలయు.

కం. అని మని యాశాస్యము దెల్పిన విని గరుడాద్రవాసి • వేంకటరమణుం
డనుమోదంబున నివ్వని, కనుమతి గావించు ననుచు • వనియెం గరుణక.

నీ. బ్రహ్మవిద్యానుహా • ప్రజ్ఞానిధిత్వంబు, దివిజేంద్రదవృత్తైఃభవపమృద్ధి
యదితికశ్యపసమానాపత్యయోగంబు, సంక్రనాయకకాతుఁకానుష్కైః
నారదప్రతిమానఁతారకజపసిద్ధి, ధూర్జటినిభధూతఁదోషవృత్తి
హీనధూతాభసాంతానకలోకాప్తి, వల్లవతుల్యకైవల్యపదవి

తే.గీ. యేతదస్తత్ప్ర)పూతవిఁభ్యాతమహిమ, సహితమహితకథావిశ్రవణవతన
నిరతనిరతుల కొదవు నూనివర!నార,లున్నెడల నీతలంచి నఁట్లుండుఁ జామ్ము.

గీ. అడవు మునివాస మొంటిమామిడి యనంగ, వివరాక్షసురావి రావికముపాడు
ద్విజాఁడు వార్చెద ననుగుంటఁతేటగుంట, వల్లపులపల్లె గోపాలవెట్టనంబు.

కా. లోకానుగ్రహకాంక్ష నీగతిః గృహభుండై మరున్దానికా
శ్రీకాంతుండు వరంబు లిచ్చి దని యిం చెం దా ర్హ్యభూమిధం
స్తోకశ్రీమహిమంబు శౌనకముఖ్యుల్ స్తీతిః బొందంగ వి
ద్యాకల్పం డగుసూతుండుం దెలిపె నిట్లుత్యంతమోదంబునకా. ౨౭౩.

మ. శుభసంధాయక శాలివాహనశకేఃపుత్రోత్రహస్తిండు (౧౮౨౫) స
చ్చుభశృవ్యత్యగవైత్రశుద్ధనవమీశుభ్రాంశుజాహంబునం
దు భవద్భావుక పాదమూలమున నెంతోభక్తి నర్పించితిం
బ్రభుతంగైకాని రామ యీకృతిః గృపం బ్రఖ్యాతి నొందింపవె. ౨౭౪.

కం. శ్రీరమ్యగుణస్తోమా! రారాజత్క్రికామ! • రాజలలామా!
గౌరీసన్నుతనామా! తారకమంత్రాగృతత్త్వీధామా! రామా. ౨౭౫.

కా. లంకారాజ్యనివేళితారిసహజశ్లాఘార్హ బాహునిరా
తంకప్రాధబలాబలా! హితహితార్థప్రేషితస్వర్ణస
త్పంకేసుల్బరపారితోషికనితాంతప్రీతరత్నాంగదా
లంకారద్వయదానమోదపరభేలద్వాయుజాతాంగదా. ౨౭౬.

మానిసి. శ్రీవిభవాస్పదశంఖరథాంగకంచిహ్న మనోహరమంజుసదా
భావుకదేవులవల్లికులవ్రభవద్విజపూజితభవ్యవదా!
రావుకులోత్తమరాజశిఖామణిరామధరావరనందనస
ద్యావకుమారమహీపతిసూర్యస్యపాలముహూపరిపాలనధీ. ౨౭౭.

→* గ ద్య ము. *←

ఇది శ్రీమద్రామనామపారాయణపరాయణాతిధన్య కాండిన్యగోత్రవచిత
చేవులవల్లికులపయఃపయోనిధితశానిధిసీతారామకాస్త్రి పూత్ర వేంకట
కృష్ణకాస్త్రిపుత్ర తమ్మనాభిధానాంతర వేంకటకృష్ణకాస్త్రి
నామాగ్రజన్మ త్రిలింగ దేశాగ్రజన్మ సుధీవిధేయ సుబ్బ
రాయ నామధేయ ప్రణీతం బైన మహేంద్ర
విజయం బను ప్రబంధంబు నందు

సర్వంబు

మ హా శ్వా స ము.

శ్రీరామార్పణమస్తు.

అంఅంఅంఅం

